

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Dissertatio Historica De Synodo Quinta Œcumenica In Qua Origenis ac
Theodori Mopsuesteni Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio
exponitur, Et Aquilejense Schisma Describitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

DISSERTATIO HISTORICA
DE SYNODO QUINTA
ŒCUMENICA

I N Q U A

Origenis ac Theodori Mopsuesteni Pelagiani
erroris Auctorum iusta damnatio ex-
ponitur, Et Aquilejense Schisma
Describitur.

A U C T O R E

EMINENTISSIMO D.

HENRICO DE NORIS
VERONENSI AUGUSTINIANO

*Tituli Sancti Augustini S. R. E. PRESBITERO CARDINALI,
& Sanctæ Sedis Apostolicæ Bibliothecario.*

PATAVII, M. DCCCVII.

Apud Josephum Corona.

SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

DISSERTATIO HISTORICA
DE SYNODO QUINTA
TRIDENTINA

Origenis ac Theodori Mopsuesteni Pelagianis
erroris Auctorum iusta damnatio ex-
ponitur, Et Aquilense Schisma
Discutitur.

AUCTOR
EMINENTISSIMO D.
HENRICO DE NORIS
VERONENSI AUGUSTINIANO

THEODORUS DE PONTIACI S. R. E. PRESBITERUS CARDINALENSIS
& S. S. THEOLOGICAE FACULTATIS PRAEFECTUS

PATAVII MDCCLII

Apud Josephum Coronei

IMPENSORUM PERNICI & FRIDERICI

INDEX CAPITUM

Dissertationis Historicae de Synodo V.

PRÆFATIO. **O**ccaso, atque argumentum
universi operis. Pag. 1.

- Cap. 1. Novi in Palaestina Origenis defensores.
Justinianus Imperator Origenem damna-
vi curat à Vigilio, aliisque Patriarchis.
Quo tempore ista contigerint, curiosius
indagatur. 3
- Cap. 2. Justinianus ab Halloix objectionibus af-
ferus. Illius in Theologicis disciplinis
eruditio contra vulgarem sententiam de-
monstratur. Suida textus restitutus, ac
reprehensus. Origenes jam olim ante
Justiniani tempora ab Ecclesia damna-
tus, præsertim ab Heracla Alexandrino
perperam hoc adversario pernegante. 7
- Cap. 3. Origenista trium Capitulorum proscrip-
tionem moluntur. Scribit contra eadem
edictum Justinianus, & obortis dissidiis
Synodum Constantinopoli indicendam cu-
rat. Pergit eò Vigilius Papa. 11
- Cap. 4. Vigilius Papa Judicatum contra tria ca-
pitula scribit. Africani, atque Illyrii
acerrimè Judicatio adversantur. 15
- Cap. 5. Theodorus Mopsuestie Pelagianus è sa-
cris Diptychis expunctus. Nonnulla de
eisdem diptychis adnotantur, & Dipty-
chion Mopsuestenum illustratur. Justini-
anus publicat edictum contra tria Capi-
tula, ac Vigilium, & Africanos Epis-
copos eidem resistentes sævius affligit.
Moritur Mennas Patriarcha C-P. 19
- Cap. 6. Eusebius eligitur Patriarcha Constan-
tinopolitanus. Annus obitus Sancti Da-
tii Mediolanensis statuitur, eaque occasio-
ne Procopii de annis belli Gothici an acro-
nismus demonstratur. Origenes Pela-
gianorum Amasius in Synodo V. Oecume-
nica damnatur. Halloix ubique falsi
convictus. 27
- Cap. 7. Synodus V. contra tria capitula celebra-
tur. De anno Synodi singularis opinio
Christiani Lupi V. C. confutatur. Vigi-
lius Papa Concilii acta scripto Constituto
reprobat. Evagrius, ac Didymus Ori-
genista in eadem Synodo damnantur,
Halloix perperam negante. 33
- Cap. 8. Vigilius Synodum V. approbat. Eju-
dem exilium improbat. De anno obi-
tus Vigilius Tunnonensis, Sirmondi, alio-
rumque opiniones rejecta. Halloix ubi-
que falsitatis convictus. 38
- Cap. 9. Romanos Pontifices Vigilius successores

Synodum V. approbasse contra Halloix of-
fenditur, & Aquilejensium Schisma des-
cribitur. 39

- §. 1. De Pelagio Primo. Ibid.
- §. 2. Joannes Tertius Synodum V. approbat.
Justinianus Imperator moritur. De an-
no obitus ejusdem disseritur. Panvini,
ac plurimum Scriptorum fasti corriguntur.
Justinus successor contra schismaticos mi-
tius agit. Hispani defendunt tria Capi-
tula. 44
- §. 3. Justinus Narsetem ex Italia revocat.
Schismatici Italia sub Longobardis obsti-
natiores contra Synodum V. Benedictus
Papa pro Synodo pugnat. Justino mor-
tuo succedit Tiberius. De tempore im-
perii Justin, Tiberii, ac Mauricii,
itemque Prætorum Urbana, & Monacha-
tus Sancti Gregorii Papæ disputatur. 46
- §. 4. Schismaticorum Episcoporum Synodus
apud Gradum cogitur. Pelagius II. li-
teris, dem per Smaragdum Exarchum
eosdem compefcere conatur. Plurimum
Scriptorum de Patriarchis Aquilejensibus
Schismaticis dicta corriguntur. Pela-
gium Vigilius Constitutum novisse contra
Halloix demonstratur. 50
- §. 5. Sanctus Gregorius Magnus Synodum V.
approbat, ac Schismaticos Episcopos Istriae
compefcit. 56
- §. 6. Aquilejensis Ecclesia Quintam denique
Synodum recipit. 61
- Cap. 10. Utrum ex Schismate ortum traxerit Pa-
triarchatus Aquilejensis. Ecclesiastica
Hierarchia divisio præmittitur. Salma-
sii opinio rejicitur. Patriarchatum no-
men unde, & quinam antiquitus fuerint.
De primatu Ecclesie Aquilejensis, Me-
diolanensis, ac Ravennatis disputatur.
Aquilejensis Metropolitæ antiquitas de-
fenditur. Varia Baronii, Sirmondi, ac
Salmasii sententiæ examinantur. 62
- Cap. 11. Theodorum Mopsuestenum Pelagia-
num, Ibam, ac Theodoretum Theodori
laudatores contra Synodum V. ex Concilio
Calchedonensis statuis Halloix perperam
defendit. 73
- Cap. 12. Origenem de divina gratia rellè sensisse
quidam Recentiores falsè docuere. 79
- Cap. 13. Rufinus Origenistarum, ac Pelagianorum
Coryphaeus, itemque Eusebius Casareensis A-
rianus ab Halloix perperam defenduntur. 81

MAPPENDIX.

- Cap. 1.** **P**robatur, Sanctum Augustinum satis fecisse argumentis Juliani. Sex libri contra eundem Julianum recens inventi Sancto Augustino auctori à Synodis attributi. Egregium de iisdem Marri Mercatoris testimonium. 87
- Cap. 2.** Cassianus à Semipelagianismo infeliciter à nonnullis vindicatus. Massilienses Semipelagiani à quibusdam iniuste excusati. 90
- Cap. 3.** Faustus alter Semi-Pelagianorum Princeps defenditur à Recentioribus. Sancti Patres Fausti damnatores ab eisdem improbus, & hereseos falso accusati. 94
- Cap. 4.** Gennadius Massiliensis Semi-Pelagianus à Recentioribus excusatur. 96

PRÆFATIO

A D

DISSERTATIONEM HISTORICAM SYNODI QUINTÆ.

Occasio, atque argumentum uniuersi Operis.

Rigenem Pelagianorum Principem fuisse non modò Patrum testimonia evincunt, verum etiam id ipsum ex eisdem libris initio Historiæ Pelagianæ ad oculum nobis monstratum est. Theodorum quoque Episcopum Mopsuestiæ pro Pelagiano dogmate contra Divum Hieronymum, atque Orthodoxos scripsisse, ac Julianum Eclanensem ex Italiâ profugum humaniter excepisse, eumque novis ad Augustinum oppugnandum suppetiis instruxisse, quæ harum rerum Scriptoribus incomperta fuerant, ex Photio, & Mario Mercatore libro priori ejusdem operis capite 9. & 22. ostendimus. Utroque verò anno 553. à Synodo V. Œcumenicâ damnato, Pelagianæ scholæ in antiquiorum magistrorum proscriptione infamia paruit, quæ olim cum Pelagio, Cœlestio, ac Juliano Catholico Orbe exacta fuerat. Verum nuper novus Origenis advocatus emerfit, qui factâ, ut ipse ait, ad *Veritatem* appellatione antiqua Patrum decreta irridens damnati hominis causam retractare non extimuit, quâ etiâ occasione Theodorum Mopsuestenum eodem igne sacro fulguritum defendendum suscepit. Perrus Halloix Leodiensis ingenti apparatu rem aggressus est eò ardentiori ergâ Adamantium studio, quò potentioribus iste hostibus premebatur. Non lata à Synodo V. contra Origenem, ac Theodorum sententia, non concors eam in rem Summorum Pontificum consensus hominem ab incepto revocare potuit, imò & Synodum ipsam fibilis, ac maledictis per summam temeritatem exceptit, & Romanorum Præfulum decreta ne pili quidem fecit. Synodus V. collatione VIII. canone XI. ait: *Si quis non ana-*

thematisat Arium, Eunomium, Macedonium Apollinarem, Nestorium, Eutychem, & ORIGENEM cum impiis eorum scriptis, & omnes alios hereticos, qui condemnati sunt, & anathematizati à Sanctâ Dei Catholicâ, & Apostolicâ Ecclesiâ, vel prædictis sanctis quatuor Conciliis, sed & eos, qui similia cum prædictis hereticis sapuerunt, aut sapere noscuntur, & usquè ad finem permanserunt in propriâ impietate, talis anathema sit. Canone verò XII. Theodori damnationem subdit, in cujus fine ait: *Si quis igitur defendit prædictum impiissimum THEODORUM, vel impia ejus scripta, in quibus tam prædictas, quàm & alias innumerabiles blasphemias evomuit adversus magnum Deum, & Salvatorem nostrum Jesum Christum, & non anathematizat eum, aut dicentes rectè eum exposuisse, & eos, qui pro ipso scripserunt, & similia ei sapuerunt, aut pro eo scribunt, vel impia ejus scripta, & eos, qui similia ei sapiunt, aut sapuerunt aliquando, & usquè ad finem permanserunt, aut permanent in hujusmodi impietate, TALIS ANATHEMA SIT.* Quid hic agit Halloix? Ob damnatos clientes indignatus Libro Apologiæ 4. quæstione 10. §. 13. exclamat: *Perniciosissimi istius Concilii invito, & reluctante Pontifice coacti, & peracti primus auctor, & fautor instigante Diabolo fuit Justinianus.* Et §. 12. dixerat: *illam Synodum magis ab Ecclesiâ toleratam esse, ac permissam, (ut solent in quibusdam rebus publicis mala quadam, & peccata permitti graviorum malorum metu) quàm grato, ac volenti animo admissam, ac receptam.* Apponitur ibidem in margine hoc scholion: *Melius fuisset, si Concilium V. nunquam fuisset, nec esset: & §. 21. vociferatur: Quomodo enim Justiniani Conciliabulum instigante Diabolo concitatum, & confectum potest ullâ veneratione esse dignum?* At Synodus

Sexta, itemque Septima Origenem, ac Theodorum anathemate percusserunt. Sexta quidem actione 17. in definitione fidei post quatuor priores Synodos commendatas ait; *Super has, & ultima harum Quinta Sancta Synodi, qua hic congregata est adversus Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Didymum, & Evagrium &c. immutatas quidem in omnibus renovans sanctiones &c.* Septima verò in definitione pariter fidei damnavit *Origenis, Didymi, & Evagrii nugas, fabulasque.* Hæc tamen sacra fulmina inani ictu cecidisse putat, nam responder §. 23. pag. 390. in margine: *Sexta Synodus in errorem tracta est à Quintâ, & post se traxit Septimam.* Verùm Sancti Pontifices Pelagius II. ac Gregorius Magnus, qui paulò post Synodum V. eodem nempe sæculo pontificatum iniere, illam approbarunt. Cede his tandem Halloix; ac per Romanos Pontifices oracula Deo publicante, ne hiscere quidem audeas. Hæc tamen rursus reponere haud illi in religionem venit: *Pelagium II. non vidisse Conf-*

titutum Vigilii, & falsi Concilii V. actis deceptum: §. 19. pag. 363. Illi verò & successorem Sanctum Gregorium, reliquosque Pontifices ignorantia socios adjungens §. 21. pag. 374. *Non vidit proinde, inquit, non vidit Gregorius Vigilii Constitutum, neque illi quodque Pontifices viderunt, qui Gregorium in hac de tribus capitulis opinione secuti sunt.* Reliqua sanè, quæ in Sanctam Synodum contumeliosa idem Scriptor per summam audaciam congerit, libens prætereo, ne tantâ conviciorum strue pii Lectoris oculos offendam. Mihi quidem decretum est, Origenem, ac Theodorum Mopsuestenum, quos in Historiâ Pelagianâ hæreseos illius magistros fuisse monstravi, jure, ac legitime in Synodo V. damnatos ostendere. Quæ ut facilius exequi possim, operæ pretium duco, ejusdem Synodi Historiam paucis contexere, satis enim confusè ab aliis literis mandata est; undè Halloix illius aggrediendæ consilium audacter quidem, sed non æquè feliciter sumpsit.

DISSERTATIO HISTORICA DE SYNODO QUINTA ŒCUMENICA

*In qua Origenis, ac Theodori Mopsuesteni Pelagiana Schola Doctorum
iusta damnatio exponitur, & Aquilejense Schisma describitur.*

CAPUT I.

Novi in Palestinâ Origenis defensores. Justinianus Imperator Origenem damnari curat à Vigilio, aliisque Patriarchis. Quo tempore ista contigerint, curiosus indagatur.

Pætori Christianæ religionis dogmati Anastasio Imperatoræ hæretico gravius vulnus illatum fuerat, quàm quod Justinii successoris Orthodoxæ doctrinæ tenacissimi industriâ citiùs potuerit sanari. Severo quidè Antiocheno, & Petro Apameensi damnatis, ac Calchedonenſis Synodi decretis severiſſimis legibus firmatis, plurimi paſſim ad meliorem frugem revertebantur. Cæterum Juſtiniano poſteà imperium indepto nova Origeniſtarum peſtis erupit, quæ Palæſtinam univerſam in partes diſtraxit, ac Catholicum Orbem longioribus diſſidiis implevit. Et quidè circa annum poſt Servatoris adventum quadringentiſimum eadem regio variis in cauſâ Origenis ſtumuleibus aſſiſta fuit, quibuſdam hominem defendentibus, longè pluribus eundem deteſtantibus, quæ quidè Eccleſiaſtici Annales exactè deſcribunt, de quibus etiam diximus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 2. Porrò exitialis ſectæ reſpreſſa videbatur, mortuis enim Joanne Hieroſolymitano, Ruſino Aquilejenſi, ac Melaniâ ſeniore magnis Origenis advocatis, nullus Orthodoxi nominis profeſſor Origeniana paradoxa palam defendere audebat, quando integro poſteà elapſo ſæculo eadem ſuperſtitio emerſit, & non modò Judæam originem ejus mali, ſed Orbem univerſum novis diſſenſionibus involvit; ita diutiùs ſub cinere latitans ignis latè ſerpente flammâ univerſa abſumpturus erupit. Totius conſtator incendiî à Sancto Quiriaco Anachoretâ, cui de facie probè idem cognitus fuerat, hiſce deſcribitur: *Nonnus fuit horum malorum primitiæ, qui cum non ignavum ad hæc adminiſtrum inveniſſet Leontium Byzantinum, poſt deceſſum Beati Patris noſtri Sabæ continuo hunc malum morbum ſeminavit ubique in Eccleſiâ: Apud Surium die 29. Septembris. Hic Sabas cum maximam Lauram condidiſſet (ita enim deſertus locus diſperſis, atque ab ſe invicem diſjunctis cellulis*

Anachoretis habitatus vocabatur) in Monachorum rigidioris diſciplinæ impatientium odium incidit, quare aliò divertere compulſus eſt; at Eliæ Patriarchæ mandatis paulò poſt revocatus ſuæ iterum Lauræ præſicitur. Verùm illi, quos livor in ſanctiſſimum virum urebat, rotundo agmine diſcedentes propè torrentem Thecæ deſectas jam olim cellulas reſtaurantes, alteram Lauram fundarunt, quam etiam *Lauram Novam* nuncuparunt. Hos tamen rebelles Monachos magnus Sabas plurimis beneficiis ad obſequium reduxit, Joanne viro ſpectatæ virtutis eiſdem præpoſito, qui cum ſanctiſſimè demandatum munus per ſeptennium obiſſet, fatiſ concediſſit. Fertur morti proximus hæc vaticinatus: *Ecce veniunt dies, in quibus, qui præſentem locum habitant, deſciſcent à rectâ fide.* Succediſſit Paulus origine Romanus, ſub cujus præſecturâ Nonnus Palæſtinus cum Leontio quodam Byzantino Monachum induit. Erat is jamdiu Origenianæ ſcholæ paradoxis innutritus, ſtatimque peſſimum virus in reliquorum animos inſtillare occæpit. Cæterum Paulo regiminis perſeſo, ac proindè vix ſexto præſecturæ menſe exacto ſpontè in Arabiam ſecedente Agapetus Lauræ regimen aſſumpſit, qui Nonnum unâ cum aliis tribus Monachis Origeniano dogmate infectis è Laurâ expulſit. Nonnus Eliâ Patriarchâ anno 518. decimâ die poſt Anaſtaſii Imperatoris mortem deſuncto Joannem ſucceſſorem adit, rogatque ut iterum Lauræ reſtituatur, at Joannes auditam ab Agapeto facti cauſam, rationemque probavit. Agapeto intrâ quinquennium extincto ſuccedente Mammante homine ſimpliciſſimo Nonnus, ac collegæ intrâ novam Lauram admittuntur, *malignum quidè morbum adhuc in animis inhabitantem circumferentes, ſed quem metu Sabæ non proſerebant, nec ad aliorum aures audebant tranſmittere.* Horum auctor venit Cyrillus Scythopolitanus in libro de Vita Sabæ apud Surium die 5. Decembris. Sed facta citè in naturam ſuam redeunt; hæud diu Nonnus prava dogmata diſſimulare potuit, ſed initio quidè clanculum, poſteà ubi plurimos ſectatores ſe habere intellexit, metu omni depoſito magnus Origenianæ doctrinæ magiſter palam evaſit, & non modò novæ Lauræ, ſed & reliquorum Monachorum animos ſectæ adiciere per emiſſarios curavit, ut ex cap. 11. Vita Sancti Quiriaci

riaci colligitur. Cæterum Sabas meliores in Orthodoxo dogmate continebat, & quò validiori impetu Nonni machinas frangeret, circa annum 528. corpore licet imbecilli, & ob senectutem jam in curvitate declinante, erat enim nonagenarius, ex Palæstinâ Constantinopolim ad Justinianum Imperatorem profectus Principis opem contrâ Origenistas jam totâ Palæstinâ ebullientes imploravit, ita verò fertur Imperatorem allocutus: *Arii, Nestorii, & Origenis dogmata conturbant Ecclesias, nec sinunt eas purâ frui tranquillitate, & ideo à tuâ potentia magnum est adhibendum studium, ut omnibus viribus ea tollas de medio, & tantum malum procul expellas. Hæc si feceris bonam spem concipio, & in Deo confido fore, ut dires sequatur remuneratio, Romaque univèrsa, & Carthago, & quæcumque amiserunt, qui antè te imperarunt, cernentur rursus partes tui imperii: Apud memoratum Cyrillum cap. 94. Imperator barbarorum incursionibus repellendis intentus Ecclesiasticis rebus passim jam labentibus haud tam celeriter manum admovere potuit. Anno 531. Sabâ defuncto Origenistæ fortius in Palæstinâ animos collegere, atque universam provinciam in partes trahere pertentaverunt. Inter cæteros Nonni assectas eminebant Theodorus, ac Domitianus, qui postea ad sacras infulas evecti non uno malo Sabæ Monachos affixere. Libeat ista à Cyrillo accipere, qui earum calamitatum non modica pars fuit: *Postquam enim, inquit, fuit Ecclesia recens liberata ab hæresibus, et respiravit à longis illis tumultibus, & perturbationibus, quas nempe Severus, Petrus Apameensis, atque Antheimus dederant, & fuit in eâ quies, & tranquillitas, malignus in eam rursus invidum iniiciens oculum movet adversus eam quosdam Nonni assectas, Domitianum inquam, & Theodorum, qui cum jam olim sentirent ea, quæ Origenes, ubi etiam assumpserunt auxilium temporis, & eorum alter quidem Galatarum, Theodorus autem Casarea Cappadocia creati sunt. Antistes, magnam suam ostentant potestatem. Theodorus à Liberato Diacono cap. 23. vocatur Origenis defensor; de altero verò scribit hæc Facundus Hermianensis lib. 1. de tribus capitulis ad Justinianum cap. 2. Domitianus Ancyrensis civitatis Episcopus provincia primæ Galatiæ, qui fuit Origenianæ hæresis manifestus assertor. Nonnus horum magni nominis Antistitem suffragiis suffultus Petri Patriarchæ Hierosolymitani animum tentavit, eumque ergâ Monachos maximæ Lauræ Sancti Sabæ concitavit. Non est animus hic recensere injuriarum, ac malorum myriadas, quas Origenistæ Sancti Sabæ Monachis intulerunt; videatur Cyrillus nobis memoratus cap. 106. Certè quicumque Origenistis contradicebat, Sabaita ignominia causâ appellabatur. Quare Monachi maximæ Lauræ communi consilio Gelasium Præfectum ad Justinianum Principem delegant de illarâ vi ab Origenistis conquesturum. Ille quidem è vestigio in regiam urbem profectus diuturniorem ibidem moram faciens re infectâ abire tandem cogitur, omnes enim aditus, teste Cyrillo cap. 107. præoccupaverat vitii colophon, qui Nonni sectatorum erat præcipuus, Theodorus, eis diligentibus impostis custodiis, ac speculatoribus, ne per aliquem eorum eis inscientibus ingrederetur Monachus ex Hierosolymis, & Patriarchæ, & Imperatoris aures ad se attraheret. Itaque Gelasius ad suos revertens animi mœrore, ac longioris peregrinationis incommodis fractus extinctus est Amorii. Cum autem, prosequitur idem cap. 106. hoc rescivissent Nonnus, Theodorus, & Domitianus, & quicumque erant ejusdem vitii emulatores Georgium, qui ipse quoque sectam sequebatur Ori-**

genis, ejus loco Præfectum, & Ducem constituunt, & in divitissimi Sabæ throno (djustitia, & Dei tolerantia) collocant. Sed haud diutius Nonno victoriâ lætari licuit, nam paulò post tardæ Numinis vindictæ poenas dedit miserrimè extinctus; statimque etiam Georgius turpissimi criminis reus è Sabæ Laurâ expellitur septimo præfecturæ mense, simulque Cassiano viro integerrimo, qui anno 536. Synodum Constantinopolitanam sub Mennâ subscripserat, regimen demandatur, qui tamen decimo mense defunctus Cononi locum cedit. Cononi, inquit Cyrillus, post ipsum nempe Cassianum, mandant Monachi præfecturam, mandant verò Deo, ut arbitror, Monachorum animos ad hoc movente, fuit enim vir ille summè resplendens, & rectis dogmatibus, & omni virtute, & rectè factis; qui etiam in præfectura usus est magna cura, & diligentia; nam & eos, qui illinc recesserant ejecti ab Origenistis, Patres rursus collegit, & Lauram, quæ à frequentibus illis tumultibus, & bellis hæreticorum jam inclinata fuerat, ingenua mox erexit, ac veluti renovavit. Hic Conon per Pelagium Diaconum Apostolicæ Sedis Apocryfarium Origenem, ac postea in Synodo V. Origenistas, quos inter fuit Theodorus Cappadox, damnandos curavit, uti nobis suo inferius loco describetur.

Hæc quo anno gesta sint, Ecclesiastica historia scriptoribus incompetum est. Antè cæteros mihi semper nominandus Baronius narratos hucusque tumultus recitat anno 532. Num. 29. concludens: *Quod enim hæc ipsa annis singulis haud facile distingui possint, placuit unâ simul narratione relata prosequi.* Illi tamen certum videtur memorata diffidia contigisse antè annum 537. nam eo anno Num. 28. narrat, Pelagium peractâ Zoili Alexandrini Episcopi consecratione ad adlam regiam redeuntem à Monachis Palæstinis libellos contrâ Origenem ad Justinianum deferendos accepisse, & anno insequenti Origenem ab Imperatore, & Patriarchis fuisse damnatum. Non adprobo; nam extat locupletissimum contrâ eam opinionem testimonium. Anno 536. Majo mense celebrata est Constantinopoli Synodus à Mennâ Patriarchâ, cui plures etiam Episcopi Itali interfuere; qui Agapetum Pontificem eò usque comitati fuerant; porrò in ejusdem subscripti onibus legitimus sessionis habitas præsentibus inter reliquos *Stephano Diacono, & ambasciatore Sotherici Sanctissimi Episcopi Casarea metropolitani primæ provincie Cappadocum, & Gajano Presbytero, & ambasciatore Elpidii Sanctissimi Episcopi Ancyran metropolitani primæ Galatiæ.* At tempore persecutionis Monachorum Lauræ Sancti Sabæ erat Episcopus Casarea Theodorus, & Ancyræ Domitianus ex laudati Cyrilli tunc viventis testimonio; quare post annum 536. cæpta est illa persecutio. Habemus ergo Origenistarum turbas à Theodoro Casareensi, ac Domitiano Ancyrano Nonni assectis post annum 537. excitatas; quo verò sequenti tempore contigerint, ex libello de gestis Sancti Quiriaci satis aperte mihi colligere videor. Scriptor vitæ illius Sancti Anachoreta apud Sarium die 29. Septembris chronologiam exactam vitæ ejusdem exhibens cap. 3. hæc narrat: *Jam decem, & octo annos natus nono quidem anno Magni Leonis, octavo autem Anastasii Hierosolymorum Pontificatus in sanctam civitatem venit. Erat annus Epochæ Christianæ 465. nam Leo ad imperium evectus est Constantino, & Ruffo Coss. anno 457. VII. Idus Januarii. Postea cap. 7. scribit: Venit in Sanctam civitatem decem utique, & octo annos natus, mansit autem novem apud Sanctum Gerasimum; transegit*

transiegit decem annos in monasterio magni Euthymii. Minstravit autem triginta, & novem in Laurâ Sued. Quinque anni præterierunt, dum vesceretur scillis in solitudine Naphâ, & totidem alii rursus in Rybâ, & quod ipse septem quidem annis manserit in Susacim jam relatam est. In sancti autem Charitonis speluncâ à quinque annos degit. Addit deinde decem insuper eundem annos vixisse. Factâ ergo temporis supputatione à duodeviginti annis, quando anno 465. Hierusalem Quiriacus, qui aliis Cyriacus est, primum venit, abhinc anno 75. ætatis 93. Christianâ Epochâ 540. in Sancti Charitonis speluncam se recepit. At cap. 10. hæc legimus: *Nota itaq; misericordiâ bona illa, & clemens animâ Quiriacus rursus descendit ad Lauram, & cum ad beati Charitonis cellam quinque transieisset annos vehementissime decertavit adversus eos, qui eadem sentiebant, quæ Origenes.* Porro dum ibidem Quiriacus versabatur, Cyrillus Scythopolitanus cum literis Joannis Silentiarri ad eundem venit: *Litteræ autem significabant bellum tunc fuisse suscitatum adversus sanctam civitatem, et cum obsiderant, ut Deum oraret intensius, ut qui erant in novâ Laurâ cum Nonno, & Leontio, qui Origenis dogmata defendebant, & adversus rectam fidem militabant, vincerentur.* Quiriacus literis perlectis tale Cyrillo responsum dedit: *Dic ei, qui te misit, ne animo angamur, o Pater, eisd enim videbitur, Nonnum quidem, & Leontium vitâ excessisse miserimè.* Ex his palam fit post annum 540. Nonnum graves illas turbas dedisse, ac maximam Lauram S. Sabæ invasisse, Gelasium illius præfectum ad Imperatorem aditu prohibentem, Georgium Origenistam Monachis Sabæ Abbatem constitutum, ac paulò post Nonnum extinctum. Unde cap. 13. inquit: *Quoniam autem quando legum Origenis diligens custos Nonnus turpissimo exitu expulit animam, & fractæ fuerunt omnes eorum vires, & cessavit bellum adversus Orthodoxos, & illi inter se invicem prælia cierunt, & pericula, multi venientes in antrum Charitonis divino Quiriaco non parvam exhibebant molestiam ejus silentium, & quietem interurbantes.* Hunc Quiriacum subscripsisse Synodum Mennæ scribit Baronius in notis ad diem 29. Septembris. At in subscriptione Synodi ita legitur: *Cyriacus Diaconus, & Monachus ipsius novæ Lauræ.* Eo verò anno 536. quo habita fuit illa Synodus, Sanctus Quiriacus erat Presbyter, nam cap. 6. vitæ ejusdem scribitur: *Quadragesimo anno ætatis provehitur ad honorem Presbyteratus, nempe anno 487. etenim anno 465. duodeviginti annos habebat, ergo ille Cyriacus Diaconus alter fuit à Sancto Quiriaco.* Præterea, ut patet ex laudato testimonio, toto septennio antè annum 540. degit Quiriacus in solitudine Susacim, neque unquam fuerat Monachus in novâ Laurâ.

^{Anno}
543. Rursus ex tempore consecrationis Zoili Episcopi Alexandrini id ipsum etiam potest confirmari, quæ de re cum summi viri Baronius, ac Panvinius in diversis sententias abierint, hic enim anno 543. ille verò 537. Zoili inaugurationem ponit, id diligentius indagandum est, indè enim damnati Origenis tempus exactè intelligitur. Dioscorum juniorem anno 517. Alexandrinam sedem indeptum fuisse tradit Victor illius temporis scriptor in Chronico: *Agapito V. C. Cos. Joannes Alexandrinus Episcopus moritur, & pro eo Dioscorus ordinatur.* Theophanes etiam insignis Chronographus anno 26. Anastasii scribit: *Hoc anno Joanne Nicæota Alexandria Episcopo hæretico vitâ suâ. Dioscorus minor Timothei Aluri nepos Alexandrinus Præsul est institutus.* Anno verò sequenti recitit Anastasii Imperatoris mortem, qui obiit anno 518. nonâ Julii, cum imperasset annos 27. menses 3.

Quare ex Theophane etiam anno 417. Dioscorus Alexandrinæ Ecclesiæ thronum occupavit. Annos illum tres in Episcopatu transiegit Sanctus Nicephorus Patriarcha C. P. idemque Theophanes scribunt, quibus tamen aliquot menses addendi sunt, nam eisdem obitum recenset Victor anno 521. Valerio, & Justiniano Cos. *Alexandrinæ Ecclesiæ Dioscoro Episcopo mortuo Timotheus succedit.* Theophanes etiam anno tertio Justiniani, nempe 521. Dioscoro mortuo Timothei initia recitat, cum anno superiore Vitaliani consulis necem, quæ patrata est anno 520. narrasset. Baronius anno 519. Timotheum sedisse scribit, quod Liberatus Diaconus cap. 19. narrat, Severum Antiochiâ fugâ elapsam Alexandriam cum Juliano Haliarnasico se recepisse, additque: *Eo tempore Alexandria mortuo Dioscoro minore Timotheus Ecclesiæ illius suscepit episcopatum, à quo gratissimè suscepti Severus, & Julianus sedebant ad labronem.* At Severus fugit anno nuncupationis Antiochenæ quingentesimo sexagesimo septimo mense Gorpiæo ex Evagrio lib. 4. cap. 4. nempe mense Septembri anno 519. vulgaris Epochæ, & ex literis Dioscori Legati ad Hormisdam Papam datis C. P. Tertio Kal. Julias Eutharico Cos. anno 519. eodem mense Paulus Antiochiæ Præsul electus fuit, cujus electione intellectâ Severus Antiochiam reliquit. Verum Liberatus susceptus à Timotheo Severum, ac Julianum dicit, nempe cum electus fuit Episcopus, non autem cum isti Alexandriam primum pervenere, etenim tum temporis sedisse Dioscorum his testatur Theophanes: *Eo nuncio accepto fugit Severus, ac pariter Julianus Haliarnasii Episcopus, & Dioscoro Alexandrinum adhuc Episcopatum administrante in Egyptum profecti &c.* Anno itaque 521. Timotheus Alexandrinam Ecclesiam gubernandam suscepit. Hormisda quidem Pontifex anno 519. scripsit Dioscoro ipsius ad Justinum Legato, velle se eidem ab Imperatore Alexandrinam sedem impetrare, erat enim Dioscorus patriâ Alexandrinus, legatur epistola 54. Hormisdæ. Ex quibus mihi probatur, tunc non sedisse Alexandria Asterium Catholicorum Episcopum, cujus neque ullam mentionem faciunt Theophanes, nec Tunonensis, nec Liberatus in Breviario, nec Leontius in libro de sectis act. 5. qui duo Scriptores Alexandrinorum Episcoporum seriem diligentissimè concinnarunt. Hunc tamen Asterium unâ cum Timotheo sedisse sub Justino ex actis Sancti Arethæ Martyris colligit Baronius, quorum fides confirmari videtur ex Nonnosi excerptis apud Photium Cod. 3. Castiganda tamen hæc est narratio Ricciolii Reformatoris Chronologiæ, qui Tomo 3. catalogo IX. in elencho Patriarcharum Alexandrinæ Ecclesiæ pag. 17. hæc de Asterio scripsit: *Asterius Catholicus jussu Justiniani Imperatoris datus Catholicis viro adhuc Timotheo, eique adherentibus hæreticis sedit jure 15. annos.* Hunc ibidem electum ponit anno 535. Acta S. Arethæ, & Sociorum apud Surium die 24. Octobris hoc initium habent: *Instabat quintus annus, ex quo Justinus acceperat sceptrum Romani imperii.* Quintus Justiniani annus incepit 9. Julii Epochæ Christianæ 522. quo anno Asterio Alexandrino Episcopo Martyres illi passi dicuntur. Non ergo à Justiniano Arethas Alexandrinis sacris præpositus fuit. Quod addit, sedisse illum annos 15. jure, falsum est, nam mortuus fuisset Asterius anno 550. cum tamen ibidem asserat Paulum Catholicum anno 536. jussu Justiniani electum fuisse Alexandria Antistitem, & sequenti 537. Zoilum item Catholicum; cur enim vivente Asterio viro Orthodoxo supparet Episcopos Justinianus dedisset?

differ? Sed ad Timotheum redeo. Hunc sedisse annos decem & septem Theophanes affirmat, totidem eidem annos assignat Sanctus Nicephorus Patriarcha: ergo moritur anno 538. Exactè itaque Victor in Chronico scribit: *Joanne V.C. Cos. Alexandrinæ Ecclesiæ Timotheo mortuo, qui Dioscoro minori successerat, duo populi electione peruersi ordinantur uno die Episcopi Theodosius, & Gajanus.* Atque hoc pacto & Victor septemdecim Timotheo annos tribuit. Fuerat Theodosius Timothei Archidiaconus, Gajanus verò à sacris orationibus ex Leontio actione 5. libri de Sectis. Hoc Schisma eruditè narrat Liberatus, qui tunc vivebat, cap. 20. sui Breviarii, quod eo anno 538. contigisse confirmat Theophanes, qui Gajani initia statuit anno Justiniani XI. qui cum parte ejusdem anni concurrat. Auctor est Liberatus, Theodosio causam adjudicatam fuisse in exilium Gajano deportato post dies centum, & tres à suscepto Episcopatu. At post duos menses Theodora Augusta Narsetem summam cum potestate Alexandriam destinavit, ut susceptos contra Theodosium tumultus compesceret. Theodosius cum mansisset in sede anno uno menses quatuor paucis ei communicantibus Alexandriam profectus Constantinopolim venit, ubi cum nullatenus Chalcedonensem Synodum recipere vellet, Theodoram mitti exilium deprecante sexto ab urbe regia milliario in basilicam viæ ad Stemapontem insidentem relegatus est. Hinc rectè Victor, Nicephorus, ac Theophanes duos Episcopatus annos Theodosio concedunt; anno ergo 540. depositus est. Victor Theodosium exilio multatum scribit *Justino Consule*, eo inquam anno 540. Hoc ipsum ex literis Vigilii Papæ confirmatur, qui respondens Mennæ Constantinopolitano Anestiti confirmat latum ab eodem anathema in Theodosium Alexandrinum, aliosque Severi, ac Petri Apameensis sectatores. Data sunt literæ Vigilii XV. Kal. Octobris Justino V.C. Consule.

Interea Paulus Tabennensiorum Monachorum Abbas Constantinopolim venerat Justiniani opem imploraturus; monachi enim, quibus præerat, palam eundem despiciebant, nullave ratione ad officium revocari poterant. At *divino nutu*, inquit Liberatus cap. 23. *cathedram vacantem inveniens meruit per Pelagium Diaconum Vigilii Papæ Apocryfarium Alexandriæ Episcopatum.* Hæc electio contigit Basilio V.C. Cos. anno 541. ex Tunonensi: *Alexandrinæ*, inquit, *Ecclesiæ Theodosio, atque Gajano exulatis Paulus præpositus Tabennensiorum Monachorum à defensoribus Synodi Chalcedonensis ordinatur Episcopus.* Theophanes in tabulis Chronologicis Pauli Patriarchæ initia recitat anno Justiniani XIV. qui cum anno nostræ Epochæ 541. concurrat. Paulo Nicephorus, ac Theophanes duos sacræ præfecturæ annos assignant, Baronius unum tribuit, sed sine teste. Et hic quidem Pauli electionem ad annum 536. collocat, quod Liberatus cap. 23. illius electione recitata pacem Ecclesiæ datam affirmat anno X. Justiniani. Sed plures codices annum non recitant, & certè Baronius ad annum eundem Num. 118. cum annum nullo numero signatum legeret addidit *decimo: Ita*, inquit, *supplendum ex rebus gestis superius enarratis.* Sed si annus decimus in vetustioribus codicibus habeatur, Liberatus non ad Alexandrinam Ecclesiam, sed ad Orientalem respexit damnatis Severo, ut ibidem notat, atque Anthimo in Synodo Constantinopolitana à Mennâ Patriarchâ, & postea ab Imperatore, & Petro etiam Hierosolymitano in Concilio provinciali. Vir clarissimus statuit initia Vigilii Papæ an-

no 537. At Liberatus scribit eo ipso loco: *Paulus ordinatus est à Mennâ Constantinopoli presente Pelagio responsario Vigilii.* Quare Vigilio Pontifice Paulus consecratus fuit. Cæterum paulò post, cum idem Paulus in homicidii suspicionem venisset, missò à Principe cum literis Pelagio Diacono à Patriarchis Antiochiæ, & Hierosolymorum, itemque Hypatio Ephesino depositus fuit. Zoilo Alexandrinis sacris præposito: Res Gazæ in Palæstinâ peracta est anno 543. Certè Zoilo septem sacræ præfecturæ anni tribuuntur à Nicephoro, & Theophane, cum verò anno 551. depositus fuerit Apollinare subrogato, ut constat ex literis Vigilii Papæ, in quibus legitur anathema contra Theodorum Cappadocem latum, ut ad eum annum dicemus, data enim sunt literæ anno P.C. Basilio X. die 14. Augusti, ejusdem Zoili inauguratio citrà annum 543. retrahi nequit. Electionem, ac depositionem postea Pauli Alexandrini præter Liberatum recitat etiam Procopius in arcanâ Historiâ pag. 120. additque nonnulla, ex quibus & Ecclesiastici annales suppleri possunt, & tempus depositionis ejusdem facilius intelligi. *Paulus*, inquit, *haud diu fuit, cum Byzantium appulit rogaturus Imperatorem, et pondo septiescentum auri oblaturus, ut in sacerdotium restitueretur &c. Nemini jam dubium erat, quin sacerdotium Paulus esset consecuturus. Verum enim verò Principi id imperanti haud quaquam Vigilii, qui per id tempus Byzantii versabatur, concedendum censuit, neque de sententiâ à se nimirum per Pelagium latâ decedendum.* Quare si Paulus dignitate privatus paulò post Byzantium venit, nequaquam tamen voti compos evasis Vigilio resistente, manifestum est, integrum decennium non intercessisse, sed tres circiter, aut quatuor annos Vigilio initio fere anni 547. Byzantium appulso, à quo Paulus repulsam tulit. Interim corrigendus venit Bollandus in notis ad Vitam Sancti Joannis Eleemosinarii die 23. Januarii, ubi §. 3. num. 14. dicit Zoilum anno 538. electum, ac sedisse annos septem, quod falsum esse constabit ex literis modò laudatis, quarum testimonia ad annum 551. dabimus, & ex Facundo Hermianensi insigni illius ætatis scriptore, qui lib. 4. cap. 4. scribit: *Zoilus quoque Alexandrinæ Urbis Antistes cum Romanum Episcopum venire cognosceret obviam illi ad Siciliam misit, conquerens necessitate se ad ipsius decreti affirmationem fuisse compulsum; Quod hic ei nempe Constantinopoli Romanus Episcopus in facie palam nobis quoque inter alios presentibus, exprobravit.* Ecce oculati testis assertione Zoilus anno 547. quo Vigilii Papa Constantinopolim venit, Alexandrinam Ecclesiam gubernabat. Undè Reformator Chronologiæ audiendus non est, qui Zoilum consecratum ait anno 537. atq; eodem ipso anno dejectum Apollinare subrogato, cui annos XXIII. Episcopatus fingit, cum Nicephorus, ac Theophanes XIX. tantum assignent, nam mortuus est anno 570. cum anno 551. in Zoili locum substitutus fuisset. Improbum laborem assumerem, si vellem, vel unius catalogi hujusce Reformatæ Chronologiæ errores corrigere. Certè in Baronio legere poterat, Zoilum usque ad annum 551. Alexandrinam Ecclesiam rexisse. At annos ex arbitrio addere, demere, sine teste, sine tabulis haud equidem, credas velim, est reformasse, sed deformasse chronologiæ. Itaque Zoilus anno 543. consecratur Episcopus, quæ erat eruditissimi Panvini mei sententia, quam pluribus illustrium Scriptorum testimoniis illustravimus.

Pelagius Zoili consecratione peractâ Constantinopolim rediens obvios quosdam Palæstinos Monachos habuit,

habuit, qui libellos contra Origenem, ac sectatores ad Principem deferentes Pelagii operam etiam atque etiam rogant. Ille quidem lubenti animo rei manum admovit, nam eo pacto Theodori magni Origenistarum patroni potentiam, atque existimationem, quâ plurimum apud Principem pollebat, deprimendam sperabat. Scribit Liberatus cap. 23. *Igitur Pelagius æmulus existens Theodoro Casarea Cappadociae Episcopo volens ei nocere, ed quod esset Origenis defensor, unâ cum Menna Archiepiscopo Constantinopolitano flagitabat à Principe, ut iuberet fieri, quod illi Monachi supplicabant, ut Origenes damnaretur cum ipsis capitulis talia docentibus.* Justinianus Ecclesiasticis causis libenter se se immiscebat, præsertim cum nihil antiquitus haberet, quàm hæresibus eliminatis pacem, ac tranquillitatem Ecclesie donare; undè & plurima ejusdem edicta contra plerosque Hæresiarchas leguntur. Et quidem plûsqvam Laicum deceret, sacris disputationibus vel per multam noctem incumbere; quare haud difficulter Monachorum postulatis Mennæ, ac Pelagii hortatione accedente aures dedit: *Annit, inquit Liberatus, Imperator facillimè, gaudens se de talibus causis iudicium ferre. Jubente eo dictata est in Origenem, & in illa capitula anathematis damnatio, quam subscribentes unâ cum Menna Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directâ est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphemia Antiocheno, & Petro Hierosolymitano: Quibus eam accipientibus, & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens fuerat antè damnatus.* Encyclicam ergo Epistolam scripsit Justinianus ad quinque Orbis Patriarchas, quam Ecclesiasticis annalibus magnus Historicus inseruit anno 538. pag. 281. Illius autem hoc exordium fuit: *Nobis semper studio fuit, atque etiam nunc est, rectam, & irreprehensibilem Christianorum fidem, statumque sanctissimum Dei Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesie perturbacionem expertem usquequaque custodiri. Hæc nobis prima, & antiquissima cura est, per quam & nobis in præsentis sæculo imperium à Deo traditum esse, & conservari credimus, & Reipublicæ nostræ inimicos subdi, & in sæculo futuro misericordiam in conspectu bonitatis ejus nos adepturos speramus.* Postea: *Ad nos alatum est nonnullos Dei metum in animo non habentes, nec rectæ doctrinæ discrimen tenentes, quo salvatur quicumque veritatem cognoscit, relicti divinis scripturis, sanctisque Patribus, quos Catholica Dei Ecclesia Doctores habet, per quos omnis ubique hæresis expulsa est, fides verò Orthodoxa declarata, Origenem, ejusque dogmata Paganorum, & Arianorum, & Manichæorum erroribus asfina assevere, per quæ ille in foveam incidit.* Indè ejusdem errores de mysterio Trinitatis, de animarum præexistentiâ, de animâ Christi, aliisque de rebus refert, ac Sanctorum Patrum testimoniis eosdem impugnat; illorum verò summarium continetur in novem canonibus, quos Epistolæ subiicit, eosque nuper eruditissimis notis illustravit meus Lupus Doctor, ac Professor Lovaniensis in commentariis ad Synodum V. subdit ibidem Imperator: *Hanc Epistolam ad tuam Beatitudinem dedimus, quâ eam hortamur, ut omnium, qui in hac regiâ Urbe nunc degunt, sanctissimorum Episcoporum conventum habeat, ac Deo amabilissimorum præfectorum sanctis, quæ hic sunt, monasteriis, faciatque ut omnes in scriptis præfatum impium, ac Deo repugnantem Origenem, qui & Adamantius, quique Presbyter fuit sanctissimæ Ecclesie Alexandrinæ, & ejus nefarias impiæque dogmata, capitulaque, quæ inferius ponuntur, omnimodis anathematizet. Jubet insuper: Ne aliter ordinentur Episcopi, aut Monasteriorum Hegumeni, nisi prius*

cum aliis omnibus hæreticis, qui de more in libellis anathematizantur (eos ibi recenset) prædictum etiam Origenem, qui Paganorum, Arianorumque insani à laboravit, unâ cum execrabilibus, impiisque ejus dogmatibus anathematizent. Et tandem ait: *Hæc porò eadem scriptissimus non solum ad sanctitatem tuam, sed etiam ad sanctissimum, & beatissimum Papam senioris Romæ, & Patriarcham Vigilium, & ad ceteros omnes sanctissimos Episcopos, & Patriarchas idest Alexandria, Theopoleos, & Hierosolymorum.* Hanc Epistolam mille maledictis excepit recens Origenis advocatus, cujus diceria capite sequenti refellam. Ubi hæc Epistola publicata fuit, atque teste Liberato à Vigilio Papâ, ac cum reliquis Patriarchis etiam à Petro Hierosolymitano subscripta, Origenis nomen novam infamiam subit, eodem inter damnatorum capita relato. De hæc Origenis damnatione tunc vivens Facundus Hermianensis lib. 1. ad Justinianum Imperatorem cap. 2. scribit: *Invenit autem desideratam octacionem ex furore quorundam, qui sub nomine Christiano latenter in Ecclesia gentile Origenis dogma sectantur; Et quia per instantiam tuæ religionis ejusdem profani dogmatis iterata damnatio est &c.* Quibus doctissimus Antistes antè etiam Origenem damnatum fuisse declarat.

Hoc pacto Monachi Palæstini ad suos victores reversi Petro Patriarcha adnitente Origenistarum vires fregere expulsis his, qui damnato homini obstinati adhærebant. Hæc quidem accidere Sancto Quiriaco adhuc in antro Sancti Charitonis degente, nam cap. 13. Vitæ ejusdem hæc leguntur: *Quoniam autem quando legum Origenis diligens custos Nonnus turpissimo exitu expulit animam, & fractæ fuerunt omnes eorum vitæ, & cessavit bellum adversus Orthodoxos, & illi inter se invicem prælia cierunt, & pericula, multi venientes in antrum Charitonis divino Quiriaco non parvam exhibebant molestiam ejus silentium, & quietem interturbantes.* Etenim Theodorus, Domitianus, ac reliqui Origenianæ factionis Duces paulò post Origenis damnationem procuratâ à Justiniano trium capitulorum proscriptione in pericula se conjecere, ac gravissimis diffensionibus afflicti sunt, ut suo inferius loco explicabimus. Monachiautem novæ Lauræ, ubi Nonnus, ac Leontius Origenianæ scholæ cathedram exerebant, detestandâ obstinatione damnatæ doctrinæ inhæserunt, donec anno 554. à Laurâ expulsi sanctioris dogmatis cultoribus locum dedere, ut eo anno nobis memorabitur. Hanc celebrem Origenis damnationem ubique à Patriarchis publicatam Baronius anno 538. recenset, sed circa annum 543. ex chronologica dissertatione de Zoili Alexandrini Episcopi initiis contigisse luculenter probatum est.

CAPUT II.

Justinianus ab Halloix obiectiõibus assertus. Illius in Theologicis disciplinis eruditio contra vulgarem sententiam demonstratur. Suidæ textus restitutus, ac reprehensus. Origenes jam olim antè Justiniani tempora ab Ecclesia damnatus, præsertim ab Heraclâ Alexandrino perperam hoc adversario pernegante.

TAm grave vulnus Origenianæ doctrinæ per Epistolam illam inlatum est, ut Sectarii remediis quibusque desperatis ad ultionem animum verterint, quod capite sequenti monstrabitur; neque enim ululus ausus est pro Origene contra Orbis Orthodoxi sententiam stare. At nudiussertius Leodiensis Advocatus

vocatus erupit, qui Justiniani Epistolam centoriâ virgâ percutere haud extimuit, dicens eandem à *Patre mendacii dictatam*: lib. 4. Apol. quæst. 10. pag. 383. usurpasse illum; quæ Ecclesiæ, & Episcoporum sunt propria: pag. 387. addit, subscriperintne Patriarchæ? *incertum est*. Est illi pag. 344. S. 2. *Justinianus Imperator homo rudis, & illiteratus, quamvis famæ eruditionis ambitiosissimus*. Et à pag. 384. pluribus mendacii Epistolam illam refertam esse contendit, notans in eisdem etiam pag. 385. *mendacium mendaciorum*. In primis constat morem fuisse antiquitatis, ut Imperatores contra Hæreticos sacras publicarent. Hinc Synodus VI. act. XVIII. ita Imperatorem Flavianum Constantinum Pognatum allocuta est: *His quæ à nobis gesta sunt, signaculum tribue, vestram inscribito imperialem ratihabitionem, & per edicta divalia, atque per pias constitutiones ex more eorum omnium firmitatem, quatenus nullus his, quæ gesta sunt, aut contradicat, novamque questionem machinetur*. Quantum verò Romanæ Ecclesiæ Justiniani edicta probata fuerint, non uno testimonio demonstratur. Nobilissimum extat act. 4. VI. Synodi, ubi S. Agatho Papa hæc ad Imperatorem scribit: *Præ omnibus emulatores veræ, & Apostolicæ fidei piæ memoriæ Justinianus Augustus, cujus fidei relictio quantum pro sincerâ confessione Deo placuit, tantum Rempublicam Christianam exaltavit. Et utique ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur, cujus fidei relictio per augustissima ejus edicta in toto Orbe diffusa laudatur, quorum unum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præsulem adversus Acephalorum hæresim missum est &c.* Hæc inter edicta non ultimo loco illud reponitur, quod contra Origenem vulgavit.

Sanctionem illam contra Origenem Mennas, ac Pelagius Apostolicæ Sedis Legatus, qui postea Pontifex fuit, cum aliis doctissimis viris procuderunt; illi enim Justinianum ad eandem scribendam, vulgandamque hortati sunt; quare eâ in re Imperator & Patriarchæ C-P. & Apostolicæ Sedis Legato morem gessit. Vitio vertit Justiniano adversarius, quod usurpavit, quæ Ecclesiæ, & Episcoporum sunt propria. At Vigilus Papa legens edictum Justiniani, quo anno 540. cum Severo, Petro Apameensi, ac Zoarâ etiam Theodosium Alexandrinum damnabat, Imperatoris scriptum non modò laudavit, verum etiam ob id gratias Deo agendas fasus est: *Nos in Domino, inquit, nimium convenit gloriari, quod non imperialem solum, sed Sacerdotalem vobis animum concedere suâ miseratione dignatus est*. Illa edicta adhibitis in consilium doctissimis Episcopis Princeps componebat, undè hæc ad Justinianum scribebat Joannes II. Papa: *Fidelibus populis proposuisti edictum amore fidei pro submovendâ hereticorum intentione secundum Apostolicam doctrinam, & fratrum, & Coepiscoporum nostrorum interveniente consensu*. Plenæ sunt hujusmodi edictis ab Imperatoribus emissis Ecclesiasticæ historiæ. Justinianus, cum Severi, Petri Apameensis, Zoaræ, atque Anthimi causa tractanda esset, non quidem per se, sed in Synodo anno 536. Constantinopoli coactâ eosdem damnandos curavit. Hæretici Mennæ sententiâ damnati sunt mense Majo die 21. sanctio autem adversus eosdem emissâ est à Justiniano VIII. Idus Augusti data ad Mennam Patriarcham, quæ incipit: *Rem non insolitam imperio, & nos facientes ad præsentem venimus legem, &c.* ubi ait hæreticis à Synodo damnatis, *toties imperium ejusdem sententiæ, & ordinationis cum Sacerdotum auctoritate fuit*. At in causâ Origenis nihil diligentiori curâ indagandum erat; res enim nota erat, Origenem scilicet jam olim ab Ecclesiâ fuisse

damnatum. Undè Imperator latam contra Origenem sententiam recenti edicto confirmavit, nec ea, quæ Episcoporum sunt propria, usurpavit, sed Sanctorum Antistitum, quos eâ in Epistolâ laudat, exemplum secutus Adamantio nigrum theta præfixit.

Quod verò reponit Halloix, incertum esse, an Patriarchæ memoratam Epistolam subscriperint, si phrasi ipsi familiari uti vellemus; mendacium mendaciorum dicendum foret, sed acerbiora dicta procul esse volumus, ac mitissimè semper loqui. Verba Liberati Diaconi reperimus in fine cap. 23. *Jubente eo Justiniano dictata est in Origenem, & in illa capitula anathematis damnatio, quam subscribentes unâ cum Mennâ Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directâ est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Eusemio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano, quibus eam accipientibus, ac subscribentibus Origenes damnatus est mortuus, qui vivus olim fuerat antè damnatus*. Quo luculento tunc viventis Diaconi testimonio probatur, omnes Patriarchas latam contra Origenem à Justiniano legem subscripsisse, eamque ex consequenti ab universo Orbe receptam, ac miro consensu laudatam. Audio quid dicat pag. 382. *Liberatum contra Origenem ex pravâ informatione secus, quam oportuisset, conscripsisse*. Erras, qui alium errantem facis. Patriarchæ sacras divales ad omnes Metropolitans suæ Diocesis mittebant, quare encyclicas Principis literas Vigilus in Africam ad Reparatam Metropolitam, ac Primatem Carthagenensem misit; undè optimè eandem novit Liberatus ipse Carthagenensis Ecclesiæ Diaconus, atque historicus insignis. Sed age, Liberatus homo Africanus licet tunc superstes nescierit, quid Romæ de Origene à Vigilio decretum fuerit, dabo supparem testem illius ætatis Senatorem nobilissimum, Scriptorem celeberrimum, ac tandem Sanctissimum Monachum, Cassiodorum ex titulis habes, qui lib. de div. lect. cap. 1. de tuo Origene scribit: *Hunc licet tot Patrum impugnet auctoritas, præsentem tamen tempore et a Vigilio Beatissimo Papa denuò constat esse damnatum*. Halloix tamen quæst. 10. S. 19. pag. 363. vociferatur, *falsum esse, quod quidam scriptores jactitarunt, Origenem à Vigilio Papâ fuisse condemnatum*. Aut hic, aut Cassiodorus falsi reus est; at Cassiodorus sub Vigilio vixit, ac disertis verbis testatur, sibi constare Origenem à Vigilio esse damnatum. Hinc in V. Synodo Justinianus cum Origenistarum causa tractanda foret, libellis Monachorum contra Origenem ea, quæ ad Vigilium de illis scripta erant, adjunxit. Horum auctor est Evagrius lib. 4. cap. 38. Ex Vigilii factò, quid post Justiniani Epistolam alii Patriarchæ decreverint, satis liquet, nobis Romani Pontificis sententia indaganda fuit. Certè Eustochius Patriarcha Hieronymitanus Monachos novæ Lauræ, in quæ Origenis dogmata in precio habebantur teste Evagrius laudato, quod etiam capite superiori pluribus ostensum est, expulit, ac extrâ Palæstinam eiecit. Imò Macarius ejusdem decessor antè quintam Synodum depositus fuit, dicebant enim eum Origenis amplecti dogmata, quæ antè Evagrius illius sæculi Scriptorem Tunonenfis in Chronico affirmavit. At Monachos Origenistas non antè, sed post Synodum V. expulsos fuisse testatur Cyrillus Scythopolitanus, qui illis eiectis anno 554. statim novam Lauram ingressus fuit, ut tradit in fine libri de Vita Euthymii.

Vellicat adversarius Justiniani inscitiam, quod nè

pè homo rudis, & illiteratus ausus sit contrà doctissimum Origenem edictum condere. Ex Baronio illa desumpsit, qui ad annum 528. num. 2. de Justiniano hæc scripserat: *Cum ipse homo fuerit penitus illiteratus adeo, ut nec alphabetum aliquando didicisset, cuius rei gratiâ, ut inquit Suidas, dictus est analphabetus.* Quæ cum secundis curis in posteriori editione idem Cardinalis anno eodem Num. 3. correxisset, anno tamen 551. Num. 4. contrà Theodorum Cappadocem invehitur, quod Justiniani lateri assistens fecit *analphabetum Imperatorem palliatum semper apparere Theologum, atque de dogmatibus acutissimè disputare, qui nusquam legere scripserit, vel ipsum foris inscriptum sacrorum titulum librorum.* Quæ quidem licet in utraque editione legantur, eadem tamen spongiâ, quâ priora illa ad annum 528. delenda sunt. Sanè plures, nec ignobiles jurisconsulti ex depravato Suidæ codice in eam opinionem descendere, ut putaverint, Justinianum reapse fuisse omnium literarum rudem. Fateor, Suidam editum Mediolani Justinianum exhibere analphabetum; in Codice tamen Vaticano num. 3. pag. 47. habetur pro Justiniano *Iesivus Justinus*, & quidem res à Procopio extrâ dubium ponitur, qui pag. 28. arcanae historiæ de Justino, à quo Justinianus nepos imperium accepit, hæc scribit: *Quod Romanis antè hac non evenit, adeo literarum expertus, & quod dicitur analphabetus.* Undè tradit Procopius ibidem hoc pacto à Justino libellos subscribi solitos. Perpolitæ tabellæ primis quatuor sui nominis literis incisus, eademque tabellâ libello superpositâ calamus atramento imperatoris tinctus Justino in manum tradebatur, quam alii prehensantes, & per tabellæ incisuras circumagentes paginas subsignabant. Scribit Procopius hoc à Magistratu, cuius id muneris erat, inventum. Tum temporis etiam Theodorici magnus ille Gothorum Rex omnium literarum planè expertus antè Justinianum initia jandiu in Italiâ regnans eodem prorùs modo libellos subscribat. Id testatur antiquissimus Scriptor Anonymus editus ab Henrico Valesio V. C. in calce Ammiani Marcellini: *Igitur, inquit, Rex Theodericus illiteratus erat, & sic obruto sensu, ut in decem annos Regni sui quatuor literas subscriptionis editi sui discere nullatenus potuisset. De quâ re laminam auream fuisse interrasilem fieri quatuor literas Regis habentem, undè ut, si subscribere voluisset, posita laminâ super chartam per eam pennam duceret, & subscriptio ejus tantum videretur.* Mortuus est Theodoricus anno 526. die 2. Septembris, anno verò sequenti etiam Justinus decessit. Ita duo potentissimi, ac felicissimi Principes absque ullo literarum præsidio gentibus jura dabant, qui tamen doctissimorum hominum operâ utebantur, Cassiodorus Theodorico aderat, Justiniano verò ii, qui paulò post sub Justiniano leges in summam redegere. Et quidem Suidam de Justiniano non loqui vel ex contextu colligitur, ille enim hæc in editis codicibus scribit: *Justinianus Romanorum Imperator rectissimè sentiens de religione, fuit autem omnium literarum imperitus, & quod vulgò dicitur analphabetus. Hic & aureum triclinium in Palatio condidit, & Sanctum Paulum, quod est Orphanotrophium. Auxit etiam de Imperatore Justino opinionem &c.* At Procopius in libro primo de ædificiis Justiniani operâ Constantinopoli excitatis ne verbum quidem habet de ædificato ab eodem Imperatore Orphanotrophio. Fuit hoc opus Justinii junioris, qui Justiniano successit, de quo scribit ex Cedreno Georgius Codinus de Originibus C. P. *Orphanotrophium S. Pauli semperternæ memoriæ Imperator Justinus cum Sophiâ uxore*

ædificavit. Theophanes septimo Justinii II. anno, nempe 573. Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli Orphanotrophium ædificatum ponit. Quare Suidas utrumque Justinum confundit, & ex depravatis codicibus uterque Justinus in Justinianum convertitur.

Jam verò Justiniani sapientia nobis demonstranda est, cum præsertim audiam Baronium anno 538. momentem: *Eam itaque constitutionem contrà Origenem cum tu legis, non Justiniani legere nescientis lucubrationem existima, sed Memæ, atque Pelagii.* Et sanè quantum in liberalibus artibus idem Princeps profecerit, atque illas exactè calluerit, pluribus ostendit Alemannus vir eruditissimus; meum est, qui sacra tracto, monstrare, quantum ille Theologiæ studiosus fuerit. Antequam imperium caperetur, ob illam assertionem, *Unus è Trinitate passus est*, plures ad Hormisdanum literas dedit, atque eâ de re cum Scythiæ Monachis litigavit, & abortis sub id temporis de gratiâ, & libero arbitrio C. P. controversiis se se immiscuit, ut ex epistolâ Possessoris Episcopi ad Hormisdanum patet, de quibus in Historiâ Pelagianâ lib. 2. cap. 19. pluribus disseruimus. Factus postea Imperator tanto studio rerum divinarum contemplationi vacabat, ut nullam eidem rem præponendam duceret. Audiatur Eustathius in libro de Vitâ Eutychiei apud Surium die 6. Aprilis: *Nostis omnes quot, quot meministis, quam curiosè piæ memoriæ Justinianus in divinarum dogmatum investigatione versaretur, quodque diu, nocteque possibilibus omnibus aliis curis illam unam, & solam nunquam intermitteret, quâ ad disputandum omnes provocabat hereticos, & rationes in medium proferendas, quibus ille valde prævaleret, cum ut plurimum eosdem hereticos probabilibus modò ratiocinationibus, modò demonstrationibus, modò denique sacrarum testimoniis literarum confutaret.* Certè Victor Tunonensis Episcopus unâ cum collegis se cum Justiniano disputasse tradit in Chronico: *Anno 3. Imperatoris ejusdem Muscus, Brumafius, Donatus, & Crylonius Episcopi de Africa, & Victor, ac Theodorus Episcopi similiter ex Ægypto ad urbem v. g. iam imperiâli præcepto evocantur; Qui dum eidem Justiniano Principi presentes presentem, & postea Eutychieo v. g. a Urbis Episcopo altercati resistunt &c.* Et hic tantæ doctriinæ Princeps tanquam analphabetus traditur? Hinc factum est, ut Arfaces Artabanum hortatus sit ad insidias Justiniano struendas, dum *incestoditas noctes tereret Episcoporum cum senioribus Christianorum oracula studens evolueret.* Sunt verba Procopii lib. 3. de bello Gothico. *Profectò Procopius, Victor, atque Eustathius C. P. Ecclesiæ Presbyter sub Justiniano vixere, ac ea literis mandarunt, quæ suismet oculis, atque auribus usurparunt. Cum Eutychieus Monachus doctissimus Constantinopolim venisset, Memas, inquit Eustathius illum misit ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propositis disputaretur, apparuit omni divinâ, humanâque disciplinâ instructissimus: Cap. 18.* Adeo ille Theologicis disputationibus oblectabatur. Agapetus Diaconus in Parænetico ad Justinianum, quod exhibet Baronius in Appendice Tomi 7. *Nostri temporibus ostensum est, inquit, prospera vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum, cum vel Philosophi v. gnarent, vel Reges philosopharentur; Nam philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophiâ non deservistis.* Itane, si superis placet, hominem analphabetum inter philosophos connumerasset? Posssevinus in fine Tomi 3. ubi de Bibliothecis Græcis agit, testatur Constantinopoli inter Codices Constantii Bariani fuisse laudatum Agapeti volumen ita inscriptum:

Agapeti Diaconi magna Ecclesia, & magistri quondam Regis Justiniani Magni ad eundem Justinianum libri, seu sectiones duodecim. Justinianus ergo doctissimo viro Magistro usus est. Scribit Vigilii Papa in Epistola ad Justinianum Augustum datâ anno 540. *Sapientia vobis singulariter à Deo concessa dispositis.* Indè Ecclesiasticis causis promptius, quàm Laicum hominem decebat, se se immiscebat. Rogatus à Pelagio Apocryfario Vigilii, ut in Origenem sententiam ferret, annuit Imperator facillimè, inquit Liberatus cap. 23. *gaudens se de talibus causis iudicium ferre.* Cùm verò ex aliâ parte Theodorus Cappadox tria capitula etiam damnanda esse eidem suggereret, annuit his Princeps, inquit idem Liberatus cap. 24. *& hoc se letus implere promisit, & relinquens operis sui studium unum in damnationem trium capitulorum condidit librum.* Hoc quoque vitio Procopius Justiniano vertit in arcanâ Historiâ pag. 83. quòd Imperii curis posthabitis gauderet animum ad sublimia traducere, Dei naturam curiosius perscrutari. Plures libros de tribus capitulis se scripsisse testatur Justinianus in edicto contrâ eadem capitula: *Et hæc quidem, inquit, sufficiebant super memoratas, & aliis nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes, quòd oportet etiam post mortem hereticos condemnari.* Hinc Sanctus Isidorus, qui proximus Justiniano vixit, eundem insignium Scriptorum catalogo inseruit, ejus libros recensens cap. 12. Meritò ergo Theodorus Gothorum Rex vocabat Justinianum *Sapientissimum* apud Cassiodorum Epistola 22. & in libro Pontificali in Vita Joannis II. scribitur: *Vir religiosus Augustus Justinianus summo amore Christianæ religionis misit fidem suam scriptam chirographo proprio ad Sedem Apostolicam per Episcopos Hypatium, & Demetrium.* Cùm Vigilii à Petro Referendario anno 552. pridie Kal. Februarias quoddam chirographum nomine Justiniani accepisset, negavit fuisse à Principe misum, quòd non erat Justiniani ipsius manu scriptum. Reddo Vigilii Papæ verba in Epistola encyclicâ: *Quædam charta nobis allata est, quam à Clementissimo Principe nullo modo credimus destinatam, quia nec fuerat pietatis eius manu subscripta.* Itane propriâ manu Epistolam exaravit, qui nec alphabetum aliquando didicisset!

Modò illatæ ab Halloix calumniæ tot mendaciorum, quas laudatæ Epistolæ Justiniani imputat, repellendæ sunt. Summa illius est: Origenem Paganorum doctrinis additum, atque Arianis ova fovisse, quæ falsa esse Origenis advocatus contendit, & appellat quædam Adamantii testimonia, & magnum Athanasium. Verùm Halloix Æthiopem lavare conatus est. Neque Justinianus solus reprehendus venit, sed doctissimi Romanæ Ecclesiæ Pontifices, ac Doctores, qui Origenem jam olim proscripserant. Sanctus Epiphanius in Epistola ad Joannem Hierosolymitanum: *Videò, inquit, quòd propter hanc causam omnis vestra indignatio concitata sit, quòd dixerim vobis, Arianum Patrem Origenem scilicet, & aliarum hæreseon radicem, & parentem laudare non debetis.* Sanctus Hieronymus ubique Origenem tanquam Arianum Patrem exagitatis legantur ejus apologiæ contrâ Rufinum, itemque epistolæ ad Avitum. In Epistola ad Pammachium, & Avitum loquens de Patribus Nicænis ait: *Quamquam latenter Origenem fontem Arianum percusserunt, damnantes enim eos, qui filium de Patris negant esse substantiâ, illum pariter, Arianumque damnaverunt.* Et lib. 2. Apologiæ contrâ Rufinum: Ergo, ait, *Beati Episcopi Anastasius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius, & omnis tam Orientis, quàm Occidentis Ecclesia, quia pari sen-*

tenia, quia pari & spiritu illum Origenem hereticum denunciant &c. Et quidem Sanctus Anastasius Papa in Epistola ad Joannem Hierosolymitanum publicâ famâ Origenem damnatum testatur; nam arguens Rufinum ob interpretatos Origenis libros ait: *Appyobò, si accusat auctorem, & execrandum factum populis prodit, ut iustis tandem odiis teneatur, quem jamdudum famâ constrinxerat.* Porro tantum Hieronymi iudicio detulit Romana Ecclesia, ut Sanctus Gelasius Papa in Synodo hæc statuerit: *Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legehda suscipimus, reliqua aut. m omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda.* En Pontificio oraculo non libros modò, sed & Personam Origenis esse damnatam. Ibidem verò Synodus Romana reprehendit Eusebium Cæsareensem, quòd in laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici unum conscripserit librum. Ad hæc nec verbum repofuit novus Origenis advocatus, sed textum sententiæ planè infringens scribit à Gelasio asseri, Eusebium in excusationem Origenis unum scripsisse librum. Lib. 4. qua. st. 1. §. 3. pag. 220. *Schismatici* titulus, quo Origenes infamabatur, calamo hæsit, nam eâ turpi notâ clientem totâ causâ cadere animadvertit.

Viventem adhuc Origenem Demetrius Alexandrinæ Urbis Antistes procul à fidelium communione suspensum eiecit. Legendus est Baronius Anno 232. Addit Hieronymus: *In damnationem ejus consensus Urbis Roma.* Respondet Halloix lib. 4. qu. 7. §. 6. pag. 322. Theophilum nullam prioris damnationis mentionem fecisse: *Quod magno, inquit, argumento est, inane eam fuisse, si qua fuit, ac pro nibilo habitam.* Imperitè. Lege cap. 33. de Scriptoribus Illustribus Genaradii: *Theophilus, ait, Alexandrinæ civitatis Episcopus scripsit adversus Origenem unum, & grande volumen, in quo omnia penè ejus dicta, & ipsum pariter damnat. Similiter docens non à se primùm cum sed ab anti quis Patribus, & maxime Heraclâ fuisse, & à Presbyterio eiec-tum, & de Ecclesiâ expulsam, et de civitate fugatum.* Videtne Theophilum peractam abs se Origenis mortui damnationem prioris contrâ viventem factæ exemplo confirmasse? Ex his collige non rectè à Baronio, & Halloix reprehendi antiquissimum scriptorem vitæ Sancti Pachomii, quòd dixit, Origenem Alexandriâ ab Heraclâ expulsam. Nam & hoc Theophilus Patriarcha Alexandrinus asseruit, & longè antè Sanctus Petrus itidem Alexandriæ Episcopus idem testatus fuerat in mistagogiâ, quam ad martyrium properans scripsit: *Quid porro, inquit, dicam Heraclam, & Demetrium beatos Episcopos? Quales tentationes sustinuerunt ab infamo Origene, cùm ipse dissidia severet, quæ ad hanc usque diem ei turbas excitaverunt.* Hoc ipsum integrâ Synodus Alexandrina tradit: *Origenes cùm cepisset blasphemias boniliis habere, Heraclas b. m. tum Episcopus ut studiosus veritatis, ac arator, & vinitor Ecclesiastici agri eum è medio pulchra, ac letæ segetis evulsit.* Utrumque testimonium inseritur Epistolæ Justiniani ad Mennam. At Halloix, cui Alexandrinæ Ecclesiæ res longè notiores sunt, quàm ipsismet Alexandrinis Episcopis antè tredecim sæcula viventibus, atque rerum gestarum seriem ex Ecclesiasticis scriiniis depromentibus, scribit lib. 4. q. 8. §. 10. *Origenes à Demetrio Episcopo, qui præcessit Heraclam expulsus fuit, & quidè iniquè, ut probatum est, non autem expulsus fuit ab Heraclâ primario suo discipulo.* Eusebius in Chronico ad Olympiadem 253. anno secundo Heraclæ scribit: *Origenes de Alexandriâ ad Cæsaream Palestinæ transit.* Et biennio post recenset Alexandri Severi interitum. Cur ergo Heraclas Origenem suum olim in Chri-

Christianæ religionis rudimentis percipiendis magistrum, postea sub Ammonio condiscipulum, ac in catechesi tradendâ adjutorem maximâ dignitate ornatum reliquit? Eusebius quidem causas reticuit, utpotè suo Origeni parum honorificas; imò nec sibi idem constat; nam lib. 6. Hist. Eccl. cap. 26. scribit: *Erat autem annus ille supradicti Imperii decimus, quo Origenes Alexandriâ relicta Casaream migrans Heraclæ munus illic catechizandi tradidit. Paulo post verò Demetrius quoque Alexandrinæ Ecclesiæ moritur.* Ita modò vivente adhuc Demetrio anno 232. modò illo mortuo sub Heraclâ Origenem Alexandriâ profectum narrat. Hoc certum sit, Heraclam Origeni nisi gravi injuriâ lacepsitum aliò abeundi potestatem fecisse. Illud etiam hic minimè prætermittendum est, Imperatores Romanos, quò Orthodoxæ fidei puritatem fervarent, Origenis libros latâ lege interdixisse. Doctem superiùs adductum Sanctum Anastasium Papam hæc scribentem: *Illud quoque quod evenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum manasse responsa, quibus unusquisque Deo serviens ab Origenis lectione revocetur, damnandumque sententiâ Principum, quem lectio reum profana prodiderit.* Nil igitur novi molitus est Justinianus, cum antè centum, & quinquaginta annos à decessoribus ab Apostolicâ Ecclesiâ ob hoc ipsum laudatis Imperatoribus Origenis libri damnati fuerint, undè rectè Facundus *iteratam* à Justiniano Origeniani dogmatis damnationem dixit.

CAPUT III.

Origenista trium Capitulorum proscriptionem moluntur. Scribit contra eadem edictum Justinianus, & obortis dissidiis Synodum Constantinopolim indicendam curat. Pergit eò Vigilus Papa.

Recens Origenis à Justiniano procurata damnatio ingentium turbarum, ac calamitatum origo fuit, ac veluti funestissimæ tragediæ prologus. Etenim Origenistæ, cum viderent difficile esse scribere contra eum, qui poterat proferbere, Adamantii defensione desperatâ ad ultionem animum dolosè verterunt. Florebat eâ tempestate magnâ apud Principem gratiâ, & auctoritate Theodorus Cæsareæ Cappadocum Metropolitâ cognomento Ascidas *Origenis defensor acerrimus*, inquit Liberatus, Nonni magni Origenistæ satelles, ut nobis superiùs memoratum est. Successerat Sotherico, sed aulæ studiosus procul ab Ecclesiâ sibi demandatâ degebat, ita ut nec unius anni spatio Cæsareæ, ex quo Antistes consecratus fuerat, morari passus sit, ut Vigilus in latâ contra eundem sententiâ illi exprobravit. Erat ex iis, cum quibus Justinianus per multam noctem de sacris rebus disputabat. Cum verò idem teste Liberato *Pelagio amulus* existeret, videbat enim Justinianum plurimùm Pelagio Vigili Legato deferre, egrè tulit, & acerbè hujus, ac Mennæ Constantinopolitani Patriarchæ operâ suum Origenem fuisse à Principe damnatum, sed adulandî gnarus laudabat procuratum ab Imperatore anathema, simulque cogitabat, quonam pacto Pelagio vices redderet, atque insigni aliquo facto damnati Origenis manibus parentaret. Sciebat nihil antiquius esse Justiniano, quàm Acephalos ad Ecclesiæ unionem adducere. Alexandrinæ ea gens nata erat; plurimi enim ab Alexandrino Antistite, quòd Calchedonensem Synodum admiserat, rebellantes, cum sine capite dogmatizarent, Acephali dicebantur. Et hi quidem Severo,

Petro Apameensi, Anthimo, Theodosio, aliisque Calchedonensis Synodi hostibus à Justiniano damnatis, ne Imperatoris, quem ob studium ergà illud Concilium *Synoditam* vulgò appellabant, iram subirent, nec admittere se, nec ex toto Synodum rejicere publicabant, nonnullis eâ in Synodo peractis offendi, quorum difficultas quousque tolleretur, hæsitare se contestabantur, iudè *Hæsitantes* appellati. Legatur Leontius Libro de Sectis actione 5. Justinianus quidem ad Zoilum recentem Alexandrinorum Episcopum edictum contra Acephalos transmiserat, quod quidem intercidit, sed laudatur à Sancto Agathone Papa, cujus verba superiùs recitavimus. At ea urbs Timothei, ac decessorum pravis doctrinis à multis annis imbuta, quod Liberatus, ac Leontius ostendunt, veterem opinionem difficulter deponebat. Igitur Theodorus adit Justinianum, suadetque vaferimi vir ingenii, Acephalos compendio ad subscribendam Synodum Calchedonensem adduci posse, si tria tantùm, queis illi plurimum offendebantur, corrigat. Nempè si damnetur Theodorus Episcopus Mopsuestiæ Nestorii Magister, cujus laudes habentur in Epistolâ Ibæ Præsulis Edesseni in Synodo Calchedonensi recitatâ. Dein si prohibeantur libri Theodoretî contra XII. capitula Sancti Cyrilli in Ephesinâ Synodo consecrata, quos libros Patres Calchedonenses non condemnarunt contenti dicto contra Nestorium à præsentè Theodoreto anathemate. Tandem si rejiciatur memorati Ibæ Epistola ad Marinum Persam, in quâ laudat Theodorum, Sanctum Cyrillum accusat, ac Ephesinam Synodum latâ citrà examen præcipitis contra Nestorium sententiæ insinulat. Porro his tribus capitulis proscriptis subitam pollicitus est Acephalorum unionem. Eâ tamen mente hæc Justiniano Theodorus suggerere nonnullis visus est, ut Concilii Calchedonensis correctio strueretur, quod usque ad minimum jota Pelagius cum Occidentali Ecclesiâ factum, tectumque volebat. Facundus Hermianensis, & Liberatus Diaconus, qui tum temporis pro tribus capitulis steterat, *scilicet Acephalum* fuisse Theodorum scribunt, sed hoc nomine omnes capitulorum hostes ab Africanis infamabantur. Theodora Justiniani conjux palam Acephalis studebat, quos Imperator persequatur; fecerintne id ex composito, quò utriusque dogmatis professores meliùs in officio contineret, ac alterutro Principum favente procul à seditionibus illi essent, Evagrius ejus sæculi Scriptor lib. 4. cap. 10. in medio relinquit. Igitur Theodora Augusta id ipsum, quod suaserat Antistes Cæsareensis, Principi inculcat, sed eo consilio pessima mulier facinus moliebatur, ut ubi semel Calchedonensis Concilii correctio in aliquibus fieret, jam universam ejusdem auctoritas collaberetur, ac nullius ponderis evaderet, quòd alicubi errasse monstraretur. *Hæc audiens Imperator*, inquit Liberatus in fine sui Breviarii, *& dolam doloſorum minimè prospiciens suggestionem eorum libenter accepit, & facere promptissimè spondit.* Postea: *Annuit his Princeps, & hoc se latus implere promisit, & relinquens operis sui studium unum in damnationem trium capitulorum condidit librum pro delictis nostris nobis omnibus notissimum.* Hoc edictum contra tria capitula, nempè Theodorum Mopsuestenum, scripta Theodoretî contra Cyrillum, atque Ibæ Epistolam, non extat. Baronius ad annum 546. num. 10. putat, hoc edictum esse illud ipsum, quod olim inscriberetur: *Edictum Piissimi Imperatoris Justiniani fidei confessionem continens, & refutationem hæresion,*

que adversantur Catholicae Dei Ecclesiae; in quo diffusè trium capitulorum damnatio describitur. Non asfentior viro doctissimo; nam hocce edictum, quod ibidem recitat Baronius, atque ita incipit: *Scientes, quod nihil aliud &c.* post annum 550. in eadem tamen causâ emissum esse apertè ex verbis in eo positis palam ostenditur; scribit ibidem de Theodoro Mopsuesteno Justinianus: *Deleverunt ipsi Clerici Mopsuestiae ex illo à sacris Ecclesiae diptychis ejus nomen, sicut gesta in eadem civitate apud Concilium Episcoporum illius provinciae confecta ostendunt.* At hoc Concilium anno 550. celebratum est, & recitatur in Synodo V. actione 5. ejus est initium: *Imperii divini, & piissimi D.N. Fl. Justiniani Perp. Aug. Imperatoris anno XXIII. Post consul. Basilii V.C. anno IX. mensis Junii 17. instantis XIII. Indict. in Mopsuestia Colonia &c.* Quare edictum illud, quod contrà tria capitula à Justiniano publicatum Baronius producit, post annum 550. concinnatum fuit. Præterea Facundus Hermianensis lib. 4. cap. 4. scribit in illo Justiniani edicto hæc inserta fuisse: *Si quis dicit, hæc nos ad abolendos, aut excludendos Santos Patres, qui in Calchedonensi fuerunt Concilio, dixisse, anathema sit.* Quæ sanè verba in edicto Justiniani à Baronio laudato non continentur. Idem lib. 2. cap. 3. alia ex eodem edicto refert, quæ cum non habeantur in posteriori, quod etiamnum legitur, planè idem confirmant. Edictum illud nomine Justiniani prænotatum fuisse Auctor memoratus affirmat, quod modò non extare tam certum est, quàm Theodorum Cæsareensem illius Architectum fuisse. Scribit Facundus lib. 2. c. 1. *Egerunt enim callidè per suos complices, sicut solent adversarii veritatis, ut ea ipsa, quæ scribi fecerunt, etiam titulo nominis tui prænotarentur.* Atque hoc fuit primum edictum, quod postea mutatum fuisse nonnullis detruncatis idem testatur lib. 2. c. 3.

Anno 544. Quo anno hoc edictum contrà tria capitula emissum fuerit, non constat. Baronius anno 546. vulgatum tradit, sed ex Euphremii Antiocheni, & Petri Hierosolymitani morte antè biennium emanasse mihi probatur. Euphrasium Euphremii decessorem mortuum anno 526. scribit Panvinus in Chronico Ecclesiastico. Repugnat Baronius, qui anno 525. objisse eundem tradit. Contrà Baronium est insignis character, quo annus Antiocheni terræmotus, qui Euphrasium oppressit, palam designatur. Scribit Evagrius Epiphaniensis lib. 4. cap. 5. memoratam telluris concussionem accidisse *anno imperii Justiniani VII. mense decimo, qui tum Artemisius, Majus videlicet erat, XXIX. die mensis in ipso puncto meridiei, die 6. Hebdomadæ.* At dies 29. Maii anno 526. incidit sextâ die hebdomadæ nempe, die Veneris Cyclo Solis III. Lunæ XIV. lit. D. Corrigenus verò est annus Justiniani, ac loco septimi octavus annus reponendus, nam Justinus IX. Julii anno Antiochenæ nuncupationis 566. qui est nostræ vulgaris epochæ 518. ex eodem Evagrion initio statim libri laudati Imperium inquit. Interim misso ad reparandas collapsæ Urbis ruinas Euphremio Orientis Præfecto, Antiocheni viri diligentia, ac amore allecti eundem Patriarcham elegerunt, qui annos 18. ex Nicephoro, ac Theophane sedit, totidemque illi annos assignat Baronius ad annum 546. num. 62. Sed non consequenter, nam ab anno 526. quo defuncto anno superiori, ut putat, Euphrasio, electum scribit Euphremium, viginti anni numerantur. Quòd si eodem anno (nam à terræmotu, quo occisus fuit Euphrasius, septem menses usque ad annum 527. interponuntur) Euphremius electus fuit Antistes, mortuum eundem debemus affirmare an-

no 544. quo anno ejusdem obitum Panvinus rectè recensuit. Rursus de Petro Hierosolymitano videntum est. Scribit Baronius ibidem Joanni Patriarchæ Hierosolymitano defuncto anno 525. Petrum successisse, cujus obitum recitat anno 546. Panvinus verò initia Episcopatus Petri statuit anno 527. finem autem 547. Ex Cyrillo Scythopolitano in Palæstinâ tum temporis & vivente, ac scribente res petenda venit. Hæc tradit cap. 90. de Vita Sabæ: *Cum magno Sabæ ad octuagesimum sextum annum ætas Sabæ propecta esset, decedit quidam Joannes relicto successore Petro viro insigni. Tertio autem deinceps anno Imperator quoque Justinus &c. deponit imperium Justiniano patruulo suo constituto pro se Imperatore.* At Justinus deposuit imperium anno 527. Kalendis Aprilis, ergo antè triennium nempe 524. mortuus est Joannes Patriarcha, quo anno mensè Januario Sabas 86. annum ingressus fuit; nam Sabam eo mensè natum colligo ex his, quæ habet ex libro emendatiori vitæ Sabæ Bollandus ad diem XI. Januarii in fine Prolegom. ad vitam Theodosii Cœnobiarchæ: *Incipiente autem nonagesimo primo ætatis anno P. N. Sabas beatus supradictus Theodosius jam senex, & plenus dierum vitam hanc terrenam deserens ad cælum transiit mensè Januario die XI. indictione VII.* Ergo Sabas indictione II. anno 524. mensè Januario inchoat annum 86. & quidam rectè; natus enim est teste Cyrillo initio de Vitâ Sabæ Theodosio Augusto XVII. Cos. qui fuit annus 439. Obiit Joannes Indictione II. Aprilis 22. ut notat laudatus Bollandus in Prolegomenis ad vitam S. Theodosii, & die 20. ejusdem mensis in notis ad vitam Sancti Euthymii. Petrum autem sedisse annos 20. laudati antiqui Chronologi Sanctus Nicephorus Patriarcha, & Theophanes in tabulis affirmant, & cæteri cum ipsis. Petrus ergo moritur anno 544. & quidem ex historiâ scriptâ in Prato spirituali (qui liber à Septimâ Synodo laudatur) & ad verbum à Baronio recitatâ anno 546. num. 63. sexto mensè post Pascha, quod eo anno celebratum fuit VII. Idus Aprilis, undè obiit mensè Octobri. Victor Tunonensis, qui Petro convixit, scribit in Chronico: *Post consul. Basilii Anno IV. Hierosolymitanæ Ecclesie præsulatum post Petrum Marcarius suscipit.* Est apud Victorem annus 544. qui tamen Victor errat, dum ad consulatum Justiniani 540. Euphrasii initia, & P. C. Basilii VIII. nempe apud ipsum 548. Euphremii mortem recenset. Baronius Euphremii vitam ad annum usque 546. producit, atque errare illos, qui antè eum annum obiisse eundem putant, cum ex Facundo Hermianensi Euphremius legatum miserit ad Vigilium anno 546. in Sicilia moras necentem antequam Constantinopolim pergeret. Sed Facundus lib. 4. cap. 4. de Zoilo Alexandrino hæc scribit: *Zoilus quoque Alexandriæ Urbis Antistes, cum Romanum Episcopum venire cognosceret, obviam illi ad Siciliam misit. Vir insignis, quæ Facundus de Zoilo dixit, de Euphremio dicta existimavit.*

Ex hac chronologicâ dissertatione habemus, anno 544. objisse Euphremium Antiochenum, itemque Petrum Hierosolymitanum. At ex Facundo Hermianensi certum est, utrumque subscripsisse edictum Justiniani contrà tria capitula; audiatur Africanus ille Episcopus loco proximè laudato: *Nec non & Euphremius, inquit, Antiochenus, cum primum ei mandaretur, ut hoc etiam ipse rescribendo firmaret, consentire noluit. At postquam ei denunciatum est, quod excludendus esset, nisi faceret, sui potius honoris, quàm veritatis dilector inventus est. Quid etiam Petrus Hierosolymitanus? Nonne publica notitia refert, quoniam conveniente*
ad se

ad se multitudinē Monachorum juratus pronuntiavit, quod si quis eidem decreto novitio consentiret, contrā Calchedonense Concilium faceret? Nec tamen se ab ejus consensione suspendit. Quare edictum Justiniani anno eodem 443. quo Origenem damnandum curavit, vel initio sequentis dubio procul emanavit. Et quidem insignis annalium Scriptor putat, edictum contrā Origenem anno 538. prodiisse, anno demum 546. ab Origenistis in damnati Origenis ultionem edictum etiam contrā tria capitula compositum. Non tam miti animo erat Theodorus Cappadox, ut octennio integro ultionem differret; quare cum satis apertè monstratum sit, anno circiter 543. Origenem damnatum fuisse, sequenti anno tria capitula Origenistarum operā proscripta sunt. Porro ob damnatum Magistrum Origenistas trium capitulorum expunctionem procurasse insignis Origenista Nonni quondam discipulus Domitianus Metropolitā Ancyranus in libello ad Vigilium dato ingenue fassus est. Testem habemus Facundum lib. 1. ad Justinianum cap. 2. *Invenit autem desideratam occasionem ex furore quorundam, qui sub nomine Christiano latenter in Ecclesiā gentile Origenis dogma sectantur. Et quia per instantiam tuā religionis ejusdem profani dogmatis iterata damnatio est; hinc ejus sectatores exarserunt adversus Ecclesiam quærentes eam quacunquē possent inmissione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non effugit, præsertim cum & Domitianus Ancyrensis civitatis Episcopus provincia primæ Galatiæ, qui fuit ipsius Origenianæ hæresis manifestus assertor, per libellum, quem ad Beatissimum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente confessus est, quod ejus complices Origeniani, cum vi derent, se non posse proprium dogma defendere, nec sibi quāquam spei de conflictu restare, ad ultionem eorum, quæ contrā Origenem gesta sunt, hæc Ecclesiæ scandala commoverunt.* In Theodorum præcipuè Mopsuestenum illi ventos omnes irarum concitarunt, eo quod Theodorus multa opuscula edidisset in Origenem, exosusque & accusabilis haberetur ab Origenistis. Loquitur hæc Liberatus cap. 24. Breviarii.

Justinianus Theodori Origenistæ suasionem compositum contrā tria capitula edictum ad Patriarchas subscribendum misit. Quid autem tunc à Patriarchis factum sit, exponit Facundus lib. 3. cap. 4. Mennas, Antistes Constantinopolitanus Theodoro Cappadoci infensus initio quidem subscribere cunctabatur, eā tandem conditione idem subsignavit, quod chirographum suum reciperet, si hæc Romanus Episcopus non probaret. Zoilus quoque, Euphremius, ac Petrus Patriarchæ veriti, ne si secus facerent, dignitate privarentur, nomen edicto dedere. At Stephanus Diaconus, qui Pelagio à Vigilio Romam evocato Apocryfarii munere apud Imperatorem fungebatur, palam edicto restitit, ac Mennam ob datum consensum fractæ fidei reum increpuit, cui & à pluribus Episcopis libelli dati sunt ad Vigilium transmittendi, in quibus protestabantur: *Quod à Constantinopolitano Episcopo coacti subscriberent.* Justinianus in literis ad Synodum V. quæ Collatione I. recitantur, hæc habet: *Primum quidem & in vestris vos degentes Ecclesiis interrogavimus de prædictis impiis tribus capitulis, & vestram nobis voluntatem manifestam fecistis, pro quâ & comprobavimus vos, quod indubitanter, & cum omni alacritate rectam fidem confessi estis, & impiam condemnastis.* Ita planè fingit interrogatos à se Episcopos, cum teste Facundo sub pœnâ depositionis Episcopi ad subscribendum in tria capitula anathema cogentur. Verùm ubi Occidentis Episcopis innotuit, tria capitula ab Imperatore, eique adhærentibus Græcis

Episcopis damnata fuisse, ægrè tulere, Synodum Calchedonensem decurtari, ejusque fidem imminui, quippè quæ & laudes Theodori citrà censuram audierat, nec Theodoretī Cyrensis scripta nominatim damnaverat, Ibæque Epistolam citrà reprehensionem legerat, imò & quidam eandem orthodoxam definierant. Divisa igitur in partes Ecclesia est, nam Oriens quidem edictum Justiniani receperat, at Occidentales Illyrici, Itali, Galli, Hispani, Africani pro tribus capitulis depugnabant. Cæterum omnium acerrimè Africani Justiniani edicto adversabantur. Erant in his teste Tunonensi Reparatus Carthaginensis, Firmus Numidiæ, Boethius, Byzacii Primates Africani cum suis suffraganeis, & hos inter eminebant Facundus Hermianensis, ac Victor proximè laudatus, quorum eā de re libri adhuc extant, sicuti & Pontiani Africani Episcopi Epistola ad Justinianum, quæ edicto ejusdem supponitur, in quâ hæc leguntur: *In extremo itaque Epistolæ vestræ cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum, & scripta Theodoretī, & Epistolam Ibæ damnare. Eorum dicta ad nos usque nunc minimè pervenerunt. Edictum Justiniani Epistolam vocat, uti etiam edictum contrā Origenem Epistolâ ibidem à Principe nominatur. Postea libertate magnâ usus Epistolam concludens, Supplicamus, ait, clementiam tuam, ut pax permaneat temporibus tuis, ne dum quæris damnare jam mortuos, multos inobedientes interficias vivos, & exinde compellaris reddere rationem ei, qui venturus est judicare vivos, & mortuos.* Quod verò ait Theodori, Theodoretī, atque Ibæ Epistolam ad ipsos nondum pervenisse, palam facit, se respondere priori edicto Justiniani contrā tria capitula emisso, nam cum alterum edictum anno 551. publicatum fuit, jam omnibus Afris tria capitula satis superque erant manifesta, ut ex libris duodecim Episcopi Hermianensis ad Justinianum intelligitur.

Vigilius, ac reliqui Occidentis Episcopi edictum contrā tria capitula subscribere recubant, arbitrati id absque gravi in Synodum Calchedonensem injuriâ perfici nullo modo posse. Quare cum per hujusmodi Ecclesiarum dissidia annus traheretur, Justinianus curavit plenâ Synodo quæstionem in regiâ Urbe discuti. Quid tamen Patriarchas faciliùs eò pertraheret, in sacris divalibus Acephalorum sectæ ad Orthodoxam societatem reducendæ studium prætexuit. Vigilius etiam ab Imperatore ad Synodum vocatus fuit, qui tamen non rectâ Constantinopolim perrexit, sed in Siciliam ivit eo consilio, ut ibidem Synodus cogere tur, ut postea narrabimus. Quo anno hæc contigerint, non una est Scriptorum opinio. In Auctuario Marcellini hæc scribuntur: *Indictione IX. post consularum Basilii anno V. Vigilius Papa LIX. ab Apostolo Petro evocatus ab Imperatore Româ egreditur, & in Siciliam venit.* Est annus 546. quo sanè anno X. Kal. Decembris ejusdem ex urbe egressum recitat Holstenius in Diagrammate chronologico, Sirmondus in synopsis Chronicâ in calce ad Facundum, alique viri eruditi. Non approbo; etenim diu Vigilius in Siciliâ substitit, ut ex Procopio mox ostendetur, ibique naves onerarias collegit, quas frumento onustas Romam deducendas curavit, quæ tamen à Gothis interceptæ sunt, ut fassus idem auctor scribit. Plures etiam ibidem legationes excepit, de quibus postea sermo redibit. Quare cum die 25. Januarii anno 547. Constantinopolim appulerit, nequit exeunte ferè anno 546. Româ exiisse. Sigonius libro 19. de Imperio Occidentali anno 545.

Anno
545.

Vigilium Româ egressum dicit, cujus sententia ex ipsius Vigiliî encyclicâ mihi probatur; etenim tradit, hæc se ad Justinianum suo nomine per nuncium deferenda dixisse: *Nos ad pietatem tuam festinantes antè septem annos de civitate nostrâ sic egressi sumus, ut nulla haberemus privata negotia.* Data est hæc Epistola Nonis Februarii anno 552. ut ex die Dominico insinuato, & anno imperii Justiniani subsignato aperte colligemus cap. 5. Quare cum septem annos numeret, ex quo Româ discesserat, patet, eundem anno 545. ex Urbe exiisse. Hoc ipsum colligitur ex Victore Tunonensi, qui ait: *Post consul. Basilii anno IV.* (nempe apud ipsum 544. nam annus 542. secundum post Basilii consulatum ab eodem appellatur) *Justinianus Imperator Acepbalorum subreptionibus insignatus Vigilium Romanum Episcopum subtiliter compellit, ut in Urbem regiam properaret, & sub prætextu congregationis eorum, qui ab Ecclesiâ sunt sociate divisi, tria capitula condemnaret.* Quare si anno 544. Vigilium ab Imperatore Constantinopolim per literas evocatus fuit, paulò post inchoatum annum 445. Româ discessit. Clerus etiam Italiæ in libello supplici exeunte anno 551. ut cap. 5. ostendo, Legalis Francorum Regis dato testatur, *ante sex annos Vigilium Româ discessisse.* Scribit Anastasius, eundem die 22. Novembris ex urbe egressum, sed hoc, ut cætera, quæ ibidem narrat, falsum existimo. Nam anno 552. Nonis Februarii non dixisset Vigilium *antè septem annos* se Româ profectum, duos enim tantum menses nequaquam pro anno computasset, quod si quis velit Anastasio credere, ejusdem ex Urbe egressus retrahendus est ad diem 22. Novemb. anni 444. de quo nolo diutius contendere. Hoc tamen certum est, Pontificem invitum iter illud suscepisse, dicitur enim ab eodem Clero Româ *propè violenter deductus.*

Anno 546. Interim anno 546. in regiâ urbe Justinianus non solum ob tria capitula, verum etiam ob diem Paschatis, ac initium quadragesimæ contrâ vulgi opinionem designatum graves turbas passus est. Contigit enim hoc anno Constantinopoli popularis seditio ob Quadragesimam ex edicto Justiniani ultrâ hebdomadem contrâ vulgi opinionem protrahatam, quâ in re cum à pluribus magni nominis Scriptoribus erratum sit, paucis Imperatoris decretum veluti incidenter hic defendendum suscepi. Cardinalis Baronius putavit, memoratum tumultum contigisse anno 545. hæc scribens num. 17. *Hoc eodem anno cum Græci, tum Latini historici tradunt, de Paschatis tempore ex Justiniani Imperatoris edicto in Oriente erratum esse. Ita planè permisit Deus, ut cum sacris se immiscent Principes, & quæ sunt Sacerdotum sibi usurpant, in errorem labantur.* Adducit testimonium Auctoris Miscellæ dicentis: *Cæpit vulgus abstinere à carnibus mense Februario die 4. Imperator autem præcepit aliâ hebdomadâ carnes apponi.* Quæ verba etiam Anastasius Bibliothecarius reddit. Leo Allatius in disertat. de Domin. & hebdomad. Græcorum ait de Justiniano: *Primam quadragesimæ hebdomadem, quâ jejunandum erat, detraxit, carnibus inopiam propulsare conatus, ne fame populus enecaretur, carnes publicè omnium commoditati exponi jussit, sed pius Christianorum animus cum fame potius depugnare, quàm ab Ecclesiâ suæ legibus desciscere maluit.* Hæc illi. Cæterum rem aliter se habuisse ostendam. Græci Quadragesimam incipiunt feriâ secundâ post Dominicam sexagesimæ; unde hæc Dominica ab eisdem *ἡμέρας* dicitur, quòd ultima dies est carnis privii. Nicetas lib. 3. Alexii pag. 329. edit. regiæ ait: *Facta sunt ista conjugia, cum proxima esset apocircos. Re-*

cè ibidem Hieronymus Vvolfus interpretatur *carnis privium.* At hebdomade sequenti Græci vescuntur lacticiis, & caseo, cujus licentiæ diem ultimum habent Dominicam quinquagesimæ, quæ *Τροφάγος* ab ipsis appellatur. Scribit Anna Comnena lib. 2. Alexiados pag. 51. edit. ejusdem: *Nox erat Dominica diei, quam tyrophagum nuncupant.* Unde ab esu casei, quæ eandem præcedit hebdomas, eodem tyrophagi nomine appellatur. Feriâ verò secundâ post Dominicam quinquagesimæ rigidius jejunium inchoant non modò à carnibus, sed etiam à lacticiis, imò & à piscibus quoque abstinentes. Ex his patet, Auctorem miscellæ, & Anastasium depravate Theophanis verba vertisse, unde & alios, ac præcipuè Alemannum virum eruditum in notis ad arcanam Historiam Procopii pag. 125. in errorem traxere, ubi enim ille scribit populum C. P. die 4. Februarii habuisse *ἡμέρας πέντε*, interpretati sunt, quòd eâ die *cæpit abstinere à carnibus*, cum tamen vertendum esset, habuisse plebem *Carnis-privium*, ut rectè in editione regiâ translatus est; ea enim erat dies Dominica Apocrei, quâ carnes comedebantur, & quidè copiosius ob vicinum insequenti die Quadragesimalis jejunii initium. Eundem lapidem offendit Guillelmus Xylander Cedreni interpres.

Ex his patet, seditionem memoratam non contigisse anno 545. nam eo anno Dominica Apocrei contigit die XIX. Februarii Cyclo Solis XXII. Lunæ XIV. lit. A. quare in annum sequentem 546. protrahenda est, quo anno cum populus putaret, Pascha celebrandum die primâ Aprilis, habuit carnis privium die 4. Februarii, quam plebs existimabat esse Dominicam Apocrei, cæpitque jejunare die quintâ sequenti. At Justinianus, cum diem Paschatis celebrandum esse judicaret VI. Idus Aprilis, Dominicam Apocrei haberi jussit Tertio Idus Februarii. Errasse verò populum, non verò Imperatorem certum est, nam terminus Lunæ XIV. Martii incidebat eo anno 546. in diem primam Aprilis Cyclo Solis XXIII. Lunæ XV. lit. G. Quare Imperator juxta approbatum Ecclesiæ ritum, de quo scribit D. Ambrosius in Epistolâ ad Episcopos Emilie, non permisit Kalendis Aprilis, quæ dies erat terminus Lunæ decimæ quartæ, Pascha celebrari, uti populus perperam contendebat, sed Dominicâ primâ post diem termini, nempe octavâ die Aprilis, quâ die ab omnibus etiam in Occidente Paschale festum eodem anno ritè peractum fuit. Porrò Græci quadraginta dies à feriâ secundâ post Dominicam Sexagesimæ usque ad Pascha jejunabant, nam neque Sabbatis, nec Dominicis jejunium peragebant, excepto tamen Sabbato Sancto, ut patet ex canone 55. Trullano. Hinc Dorotheus Abbas ser. 15. de Sanctis jejunii ait: *Octo enim hebdomades subtrahis Sabbatis, & Dominicis quadragesimæ dies perficiunt præhonorato quoque in se ipso jejunio Sancti Sabbati.* Et de his hæc tenus.

Per annum ferè Pontifex in Siciliâ moratus est, eas verò longiores ibidem moras duxit non solum, ut Synodum in eâ Insulâ fieri posse impetraret, quò ex Oriente, Occidente, atque Africâ Episcopi facili navigatione se conferrent, verum etiam, ne Romam à Gothis obsesam periculosis temporibus deferere videretur. Plures in Siciliâ legationes excepit. Africæ, ac Sardinie Episcopi Vigilium per oratores etiam, atque etiam rogant, ne novis Justiniani contrâ tria capitula statutis acquiesceret. Do Facundum Hermianensem libro 4. cap. 3. *Quòd Romana quoque universitas egredientem, quòd venientem Africa, atque Sardi-*

Sardinia, quanquam non per eas, transierit, per ipsius tamen consiliarium publicâ cum contestatione pulsaverunt, sicuti Hellas, & Illyricus provincia, per quas venit, ut nullatenus novitati, quæ facta est, acquiesceret. Et capite sequenti ait; Zoilus quoque Alexandrina urbis Antistes cum Romanum Episcopum venire cognosceret, obviam illi ad Siciliam misit, conquerens necessitate se ad ipsius decreti affirmationem fuisse compulsum. Paulò post etiam Constantinopoli Datus Metropolitâ Mediolanensis supervenit, à quo Vigilus intellexit, Mennam Patriarcham C-P. latam à Principe contrà tria capitula sententiam subscripsisse, undè ab ejus communione non modò Stephanus Vigilii apud Justinianum Apocrifarius, sed plerique etiam Episcopi, ac Laici se segregarant. Scribit Vigilus in literis ad Mennam, quas Facundus in libro contrà Mocianum laudat: *In Siciliensi insulâ constituti fratre, & Coepiscopo nostro Datio referente didicimus, quòd & ipse, & alii Consecratos nostri, & multi filii Ecclesie Christiane à tuâ se nihilominus communione subtraxerint. Eâ tamen conditione Mennas subscripserat, ut si eandem Romanus Pontifex non probaret, subscriptionis chirographum sibi redderetur.*

Interea cum accepisset Vigilus, Romam à Totilâ obsessam penuriâ laborare, plurimas onerarias naves frumento repletas Romanis in subsidium submit, quas ubi hostium excubiæ in Romanum Portum plenis velis venientes animadvertissent, rem suis significarunt, qui dispositis insidiis universas Portum citrà ullam suspicionem subeuntes interceperunt. Captus est inter alios Valentinus Episcopus Sylvæ Candidæ, qui cum Romanorum consilia, quòd ea fortè nesciebat, prodere recusaret, à vero aliena exponere eundem Totilas suspicatus utraque manu obtruncatâ dimisit. Scribit hæc Procopius lib. 3. de bello Gothico, ubi ait: *Finisque aderat hyemis claudentis undecimum annum ejus belli, quod Procopio describitur. Interea Imperatoris accitit is, quem dixi, Romæ antistes Vigilus, cum id opperens diu in Sicilia substitisset, Constantinopolim profectus est. Primus annus belli Gothici incepit Belisario Consule anno 535. quare unâ cum hyeme undecimus belli exiit anno 546. vere ineunte. Baronius annum 536. primum statuit belli Gothici à Procopio descripti in annalibus initio illiusmet anni. Sed annus ille planè est Procopio secundus belli ejusdem; libro enim primo pag. 159. conditionis Grotii ait: *Sic se habentibus Dalmatiæ rebus hyems clausit annum primum hujus belli, quod à Procopio describitur. Belisarius tùm Syracusæ, tùm Panormi relictis præsiidiis cum cætero exercitu Messanâ Rhegium transit &c. Atque ita annus, quo Belisarius Siciliam occupavit, primus est apud Procopium belli Gothici, quem tamen annum Baronius ab annis belli ejusdem exclusit. Vigilus factâ in Peloponneso exsensione terrestri itinere Constantinopolim perrexit, nam per Helladem, & Illyricum eundem iter habuisse superiùs ex Facundo dictum est. Interim per literas Mennam C-P. increpuit, quòd edictum subscripserat: sed ecce, inquit Facundus, ex itinere, quod ei videbatur, edixit, & facti hujus auctori correctionem tumultuariæ suæ transgressionis indixit, & nisi citiùs, quod malè factum est, auferretur, etiam vindictarum se esse prædixit. Thessalonica obviam habuit Sebastianum Diaconum Apostolicæ Sedis in Dalmatiâ quæstorem, quem in provinciam Vigilus redire jussit mandans, ne Constantinopolim accederet, nisi post exactas Prævalis pensiones. Ingressus est Constantinopolim in festo Conversionis**

Sancti Pauli die 25. Januarii, & quidè summo honore à Justiniano exceptus. Auctuarium Marcellini hæc habet: *Post consulatum Basilii VI. Papa Vigilius ingressus est Constantinopolim VIII. Kalendas Februarias. Est annus 547.*

Vigilius quòd animi magnitudinem monstraret, atque insigni facto Apostolicæ Sedis auctoritatem apud Græcos ostenderet, contrà Acephalos decretum promulgavit, quo Theodora etiam Augusta, quæ Acephalorum Patrona erat, à fidelium communione, tacitè tamen, segregabatur. Eodem etiam anathemate statim percussi videbantur omnes trium capitulorum hostes, ita quidè Africani censebant, sed minùs rectè. De Theodoro Cæsareensi scribit Liberatus, quòd erat *secta acephalus*; at Vigilus in sententiâ contrà ipsum latâ haud illi tantum crimen importavit, quin imò in Synodo V. ille subscripsit contrà Acephalos pro Synodo Chalcedonensi latum anathema. Mennam quoque idem Vigilus à communione suspendit, quòd plurimos Episcopos ad subscribandum Justiniani decretum compulisset, quem etiam veniens per literas acriter increpauerat teste Facundo in libro contrà Mocianum. Sanctus Gregorius Magnus lib. 2. Epist. 36. ad Episcopum per Hyberniam (Histriam legendum puto) hæc ait: *Postquam recordandæ memoriæ Vigilus Papa in Urbe regiâ constitutus contrà Theodoram tunc Augustam, & Acephalos damnationis promulgavit sententiam, tunc Romana Urbs ab hostibus adita, & captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & injustè damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Quo pariter testimonio convincitur falsum esse, Vigilium in pervigilio Natalis Domini Constantinopolim ingressum fuisse, nam ex Auctuario Marcellini: *Judictione X. Post consul. Basilii VI. Totila dolo Isaurorum ingreditur Romam die XVI. Kalendas Januarias. Cæterum dissidentibus Vigilio, ac Mennâ nihil in causâ trium capitulorum decerni poterat, quòd è Republicâ Catholicâ esset. Quare Theodora Imperatrix mense Junio Mennam Vigilio conciliavit. Vigilus pariter, inquit Theophanes, à Theodorâ Augustâ rogatus Junii die 29. qui Sanctis Apostolis sacer, Patriarchæ Constantinopolitano Mennæ pacem restituit. Eodem anno die XI. Maii Sanctæ Pentecostes Sabbato cum ludi Circenses celebrarentur &c. Hoc Paschali caractere designatur annus 547. Cyclo Solis XXIV. Lunæ XVI. lit. F. undè corrigendus Baronius, qui hæc narrat anno 552. Num. 17. reprehendens Nicephorum, quòd Theodoram pacis sequestram dixit, quæ jam anno 548. fatis concesserat. Ex quibus etiam Chronici laudati fides confirmatur, nam antè quatuor menses Vigilus Constantinopolim ingressus paucis diebus elapsis Mennam à communione suspendit; quare excunte Januario rectè ejusdem adventus ibidem statuitur, & post quatuor menses, ut ait Nicephorus, Mennam in gratiam recepit, nempe 29. Junii ex laudato Theophane.**

CAPIT IV.

Vigilius Papa Judicatum contrà tria capitula scribit. Africani, atque Illyrii acerrimè Judicato adversantur.

Interim Vigilus experiebatur, quàm prudenter decessores Pontifices Græcorum Synodis interesse recusassent. Talis enim ac tanta eidem violentia inferebatur, ut in publico conventu semel in

Anno
548.

hæc

hæc querelas feratur erupisse: *Conestor, quia etsi me captivum tenetis, beatum Petrum Apostolum captivum facere non potestis.* Horum testis venit Italia Clerus in libello supplici dato Legatis Childeberti Francorum Regis Constantinopolim proficiscentibus, quo enixè rogabantur, ut Vigilii Papæ causam susciperent. Editus est hic libellus ab eruditissimo viro Jacobo Sirmondo tomo 1. Conciliorum Galliaë ad annum 552. pag. 294. Hoc unum Vigilium petebat, ut in Sicilia, vel alio quopiam loco Occidenti proximiori Oecumenica Synodus haberetur, ad quam Latini, qui factò veluti scedere pro tribus capitulis stabant, commodè commeare possent, quod jam antea licet frustra post Ephesinum latrocinium Leo Magnus, & Leonis nomine Valentinianus Imperator, & Augustæ à Theodosio juniore petierant. Sed ex Justiniani decreto res in urbe regiâ ventilanda erat. Incunt anno 548. Mennas, quò pleniori obsequio Vigilium demulceret, & illum in sententiam traheret, ejusdem nomen in sacris diptychis primo loco recitandum jussit, nam ortâ anno superiori inter utrumque discordiâ Vigilium è diptychis prorsus expunxerat. Reddo verba Theophanis: *Mense Januarii Patriarchæ Constantinopolitani nomen primo gradu motum est Vigilio ei prapósito, nomen enim ejus in Ecclesiasticis tabulis ad primum gradum promotum fuit.* Annus verò hoc caractere ibidem designatur: *Julii mensis die 28. feriâ tertiâ.* Est annus 548. Cyclo Solis 25. Lunæ 17. lit. E. D. Urgente verò Principe Synodum, Vigilium Patrum Senatam cogit. Adfuere, inquit præfens Facundus in libro contra Mocianum, *septuaginta circiter Episcopi cum Romano Antistite congregati.* Ille cum secus, quàm sperabat, rem succedere animadverteret, Afris quibusdam tria capitula vehementius oppugnantibus, acta Synodi interrumpens statuit per semet sententiam proferre. Egrè tulit hoc factum Facundus, undè Vigilium in citato volumine increpans ait: *Sed quoniam occulta ejus antè judicium pollicitatio tenebatur, in quâ se spondit eadem capitula damnaturum, ut se quasi per ignorantiam posset abluere, probationem, quam offerebam, quamque ipse instanter exigere debuit, me facere non permisit.* Hæc ille Vigilio subinfensus, initi enim clam cum adversariis fœderis Afrî Pontificem semper acularunt. Vigilium diuturnioris in Urbe regiâ moræ impatiens, ac Justiniani violentiis fractus *Judicatum* ad Mennam scripsit, in quo propugnata hucusque tria capitula mutatâ derepentè sententiâ damnavit adjunctâ tamen hac clausulâ: *salvâ in omnibus reverentiâ Synodi Calchedonensis.* Ipse Vigilium in literis contra Theodorum rem ita narrat: *Pro scandalo refranando condescendentes quorundam animis, quos aliquâ dispensatione credidimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quædam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda, tali scilicet conditione, ut omni posterum perturbatione sopitâ, nihil ultra nec verbo, nec literis quisquam facere ex eadem causâ præsumeret.* Et quidè utriusque parti se fecisse satis Vigilium arbitrabatur: Græcis, quòd tria capitula condemnasset: Latinis, quòd salvâ Synodo Calchedonensi id se fecisse contestaretur, pro illâ enim factâ, testâ tuendâ tantas illi turbas ciebant. Jam enim videre cœperat, quod Græci rectè monebant, tria capitula ad Synodum Calchedonensem non spectare, quæ jam finita erat, antequam illa nominarentur, & de quibus Leo Magnus sententiam minimè tulerat, quippe qui acta Synodi usque ad definitionem fidei

solummodò adprobarat. Hoc *Judicatum* tradidit Mennæ Sabbato Sancto, quod eo anno bisextilis fuit die 11. Aprilis ex Cyclis superius notatis. Præsto erant Vigilio inter alios Rusticus, & Sebastianus doctissimi Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & ille quidè ejusdem Vigilii Nepos, cujus librum contrâ hæreticos legimus tomo 6. Bibl. PP. par. 2. Hic lecto Pontificis *Judicatum* publicè dixit: *Melius fieri non potuit, quàm quod factum est Judicatum.* Sebastianus verò, qui nuper ex Dalmatiâ advenerat, exclamavit: *De celo Judicatum ordinatum.* At Facundus velut in rabiem actus *nefandum Judicatum* appellare non extimuit in libro contra Mocianum. Interim memoratus Vigilii nepos plurima *Judicati* exemplaria per Tyrannum Magistrum militum Pontifice incio transmisit in Africam, ejusdemque exempla quadruplicata, & quidè minutissimis caracteribus exscripta in Italiam ad Pelagium Diaconum clam deferenda curavit, atque universos coram hortabatur, ut *Judicatum* reciperent.

Justinianus Vigilii sententiâ commendatâ eandem sacris divalibus omnibus Romani imperii incolis intinavit. Do verba Victoris Tunonenfis: *Post consul. Basilii anno VIII. Justinianus Imperator per diversas Provincias regni sui finibus constitutas instantissimè scribit, & Antistites cunctos præfata tria capitula damnare compellit.* Ubi primum Occidentalibus Ecclesiis Vigilii *Judicatum*, ac nova Principis edicta innotuere, conqueri singuli, ac deplorare Synodi Calchedonensis auctoritatem à Vigilio depressam, proditam ab illo fidem, & Ecclesiam pravo dogmate imbutam. Africani non modò *Judicatum* non adprobarunt, sed eidem contentientes Ecclesiasticâ communione privarunt; idem ab Illyricis Episcopis factum. Facundus in libro contra Mocianum acerrimè in Vigilium invehens ait: *Judex aberit, quòd in vitus protulerit istud Judicatum: Nos contrâ respondemus, quòd ultro per ambitionem pollicitatione factâ peccaverit, nec ulla sustinuerit tormenta, quibus cessisse creditur.* Rursus: *Ob hoc etiam de Romani Episcopi chirographis vel prius ambitionis impulsu, cum fieri arderet Episcopus, vel postea venalitate parti alteri factis, necessarium duximus non tacere, ne auctoritate nominis ejus præjudicium vera fides sufferret.* Legantur ibi plurima, nam conviciorum plaustris totus in rabiem actus impudenter Vigilium opprimere conatur. Fremebat universus Occidens, palamque Justiniani iussis non modò Episcopi, sed integræ plebes refragabantur; undè Imperator ex Vigilii *Judicatum* lites in immensum auctas intelligebat, quas tamen eo scripto componendas speraverat. Rerum igitur perturbatione commotus utilioribus remediis animum applicuit, quod & commodius præstare poterat mortuâ hoc anno Theodorâ conjuge, quæ cum Acephalorum sectæ faveret, mille malis Orientem affligerat, uti pluribus magnis annalium Ecclesiasticorum conditor describit. Obiit Theodora mense Junio cum imperasset ex Procopio lib. 3. de bello Gothico annos XXI. menses tres; indepta enim fuerat imperium anno 527. Kalendis Aprilis. Corrigendus est Tunonenfis, qui defunctam illam scribit Post consul. Basilii IX. sicuti nec placet, quod scribit Theophanes: *Eodem anno mense Junio Indictione XI. Imperatrix Theodora cum pietate obdormivit.* Pessima enim femina usque ad mortem pravo dogmati obstinatè inhæsit; illâ autem mortuâ nullas de fide quæstiones deinceps cœpit Ecclesia in Oriente formidare, uti testatur Pelagius I. eidem Imperatrici satis cognitus

in Epist. 12. ad Chilbertum Regem Francorum. Scribit Baronius nesciri, quo genere morbi hæretica mulier extincta fuerit, id tamen Tunonenſis loco adducto expoſuit: *Theodora*, inquit, *Augusta Calchedonenſis Synodi inimica canceris plagâ toto corpore perſuſâ vitam prodigioſè finivit*. Illius scelera, ac flagitia ſuis coloribus affabrè delineavit Procopius in arcana hiftoriâ, ſacrilegia verò Liberatus Diaconus, atque Evagrius; ita unius peſſimæ mulieris arte ſacra omnia, ac profana in Romano imperio peſſum ivere. Per illam ſanè hanc de tribus capitulis tempeſtatem, quâ univerſa Eccleſiæ tranquillitas miſerando naufragio penè ſubmerſa fuit, exortam eſſe laudati Scriptores prodidere: Liberati verba ſuperius eâ de re recitavimus. Pœnas tandem turpiſſimo exitu ultori Numini dedit.

Interea non ſolum in Occidente ob Judicatum malè audiebat Vigilius, ſed etiam à pluribus vel in ipſâ regiâ Urbe paſſim traducebatur; eorum nomina habentur in ſententiâ latâ à Vigilio contrâ Ruſticum, & Sebaſtianum. Horum Princeps erat Felix Monachus Africanus Gillitani Monafterii Hegumenus, qui non modò palam Judicatum impugnabat, ſed & cæteros in ſuam ſententiam trahere conabatur. Diaconi certè Ruſticus, & Sebaſtianus magni illi paulò antè Judicati præcones, ac laudatores Monachi perſuaſionibus victi exeunte anno à priori ſententiâ diſceſſere, ac perfrictâ fronte à Vigilii communione ſegregati hoſtium numerum auxere. Illi quidè literas quaquaverſum diſſeminarunt, quæ ſignificabant, Vigilium aliquid ſcripſiſſe, quod reperti ad verſum definitioni Sanctæ Calchedonenſis Synodi, teſte ipſomet Vigilio in ſcripto contrâ eodem anathemate, ubi hæc addit: *In quo memorato ſcripto etiam contrâ divinas ſcripturas non ſolum Pontificibus multis, ſed etiam, quod dici nefas eſt, ipſi quoque Principi ſacrilegas injurias irrogare tentaviſtis*. Hinc Vigilius juſtâ contrâ eodem indignatione conceptâ, ubi ad meliorem frugem eos reverti nolle cognovit, utrumque anathemate percuſſum dignitate, ac gradu ſubmovit. Sententia in eodem à Vigilio lata infera eſt actis Synodi V. collat. 7. Baronius anno 550. utrumque damnatum ſcribit, cui non repugno, nec unquam repugnare auſim, niſi rei ſecus ſe habentis veritate convictus. Certè hæc ibi leguntur: *Hæc ergo ſuſtinentes per multa temporis ſpatia patientiâ ſacerdotali reſecare diſtulimus credentes vos forſitan reſipiſci*. Felicem etiam Monachum rebellionis auctorem eadem pœnâ multavit, qui uſque ad Synodi finem Byzantiæ moratus jubente Juſtiniano in exilium deportatus eſt, de quo ſcribit Victor: *Post conſul. Baſilii XVII. Eo tempore Felix Hegumenus Monafterii Gillitani in exilio apud Sinopen de hac vitâ migravit ad Dominum*: Erat urbs in Ponto olim nobiliſſima. Aurelianus Arelatenſis Metropolita, qui anno 546. à Vigilio Apoſtolicæ Sedis Vicarium in Galliis agere juſſus fuerat, ſparſis per rebelles Diaconos rumoribus commotus Anaſtaſium cum literis Conſtantinopolim miſit, indicans, ubique eam famam percrebuiſſe, quod per Judicatum Calchedonenſis Synodi fides decurtaretur, quæ literæ redditæ ſunt Vigilio pridie Idus Julias, reſpondit verò Vigilius anno ſequenti.

Illyrici Epifcopi, qui tranſeunti Vigilio anno 546. occurrerant, ac eundem rogaverant, *ut nullatenus novitati, quæ facta eſt, acquieſceret*, verba ſunt Facundi lib. 4. cap. 3. Ubi primùm Judicati ſententiam intellexere, Synodum indicunt, ac trium capitu-

lorum deſenſio communi conſilio decernitur. Horum teſtis eſt Tunonenſis: *Peſt conſulatum Baſilii anno IX. Illyriciana Synodus in deſenſione trium capitulorum Juſtiniano Auguſto ſcribit, & Benenatum primæ Juſtinianæ civitatis Epifcopum obreſtatores eorumdem trium capitulorum condemnat*. Unus hic Benenatus ex Metropoli Illyrii contrâ tria capitula ſentiebat. Nec mirum: Etenim Juſtinianus ignobili loco natus in Dardaniâ Europeâ apud Taureſium ibidem poſtea à nobiliſſimam urbem condidit, de quâ pluribus agit Procopius lib. 4. de Edificiis Juſtiniani. Illam quidè Metropolitanâ Sede nobilitare deſiderans id ab Agapeto petierat, intrâ cujus dioceſim Patriarchicam ſita erat, at illo quidè brevi deſuncto id ipſum à Vigilio impetraverat. Benenatus fuit ſecundus Metropolita primæ Juſtinianæ, cui vicinarum provinciarum Epifcopos Vigilius ſubiecerat Theſſalonicensi Primate antiquiſſimâ juridiſtione multato. Extat Novella Juſtiniani CXXXI. ad Petrum Præſectum Sacrorum Prætoriorum, in quâ Imperator vicinas provincias Metropolitanæ primæ Juſtinianæ ſubjicit, teſtatus, ſe edicere ſecundum ea, quæ deſinita ſunt à Sanctiſſimo Papâ Vigilio. Baronius ſcribit, Juſtinianum anno 555. à Vigilio tùm temporis ærumnis fatigato extorſiſſe, ut prima Juſtiniana non Epifcopatus tantum, ſed Metropolitanæ Sedis augetur dignitate. Ibidem Num. 6. Baronio adhæret meus Lupus cap. 7. Com. in Synodum V. At non ita eſt, nam ſanctio Juſtiniana data eſt XV. Kal. Aprilis Baſilio V. C. Conſule, nempe anno 541. Hinc in Synodo V. collat. 2. cum Paulus Epifcopus ſecundæ Juſtinianæ invitatus à Græcis, ut ad Synodum accederet, idemque rogaretur Sabinianus Zapparenus, reſponderunt, non poſſe ſe venire, eò quòd non præſens eſt Archiepiſcopus Benenatus. Patres Græci replicarunt: *Paulo licebit, ſecundum quod petierunt, ad Benenatum religioſiſſimum Epifcopum accedere, qui communicat nobis, & conſentit hiſ, quæ ab iſtâ Synodo aguntur, ſicut oſtendunt ea, quæ ſæpius ſcripſit, & fecit*. Ex hiſ patet antè annum 555. primam Juſtinianam Pontificis auctoritate, & Synodi teſtimonio habuiſſe Antiftitem Metropolitanam. Itaque Benenatus, qui in Juſtiniani patriâ Antiftes ſedebat, ad Imperatorem accedens tria capitula damnaverat, hinc à reliquis Epifcopis Illyricianis ſacris interdictus fuit.

Anno ſequenti Africani Antiftites Reparato Carthaginenſi duce grande facinus auſi non modò Judicatum rejecerunt, verùm etiam Vigilium ipſum anathemati ſubjecerunt. Hæc habentur in Chronico Victoris, qui fuſius, quàm cæteri, geſta in cauſâ de tribus capitulis ſuis factis inferuit: *Post conſul. Baſilii*, inquit, *anno X. Africani Antiftites Vigilium Romanum Epifcopum damnatorem trium capitulorum Synodaliter à Catholicâ communionem reſervato ei penitentiæ loco recludunt, & pro deſenſione memoratorum trium capitulorum literas ſatis idoneas Juſtiniano Principi per Olympium Magiſtrianum mittunt*. Adeò ima ſummis confuſa erant. Facundus etiam Hermianenſis Afro- rum vehementiſſimus in libro contrâ Mocianum perperam arguit Vigilium mendacii, proditionis, coluſionis cum Acephalis, ambitionis, ventalitatis. Cæterùm Juſtinianus acceptis ab Africanis, & Illyricis actis Synodalibus, quæ tria capitula propugnabant, contrâ eodem ſtatim reſcripſit. Do Iſidori verba: *Juſtinianus*, inquit, *Imperator condidit quoque & reſcripſit contrâ Illyricianam Synodum, & ad verſus Africanos Epifcopos, in quo tria capitula damnare contendit*: In lib. de Viris illuſtr. cap.

cap. 12. Vigilii cum ob Judicatum passim se male audire intelligeret, nam tanquam Calchedonenſis Synodi hoſtis publicabatur, datis ad nobiles Episcopos literis hanc à se procul infamiam excutere conatus est. Die 18. Martii scripsit ad Valentinianum Tomitanum in Ponto Metropolitanam significans salſis Ruſtici, ac Sebaſtiani delationibus hæc de se sinistra ubique ſpargi, damnasse se tria capitula ſalvâ fidei definitivæ per Calchedonenſes Patres ſtatutâ. In eandem etiam ſententiam literas miſit ad Aurelianium Arelatenſem. Datæ illæ ſunt anno Juſtiniani XXIV. die 29. Aprilis; conſulatum tamen Baſilii IX. ſignandum eſſe rectè monuit Baronius, quod patet ex his, quæ ibidem ſcribit: *Ut quia Gothi cum Rege ſuo in civitatem Romanam perhibentur ingreſſi. Capta enim eſt Urbs ex Procopio anno decimo quinto belli Gothici lib. 3.* Ex quibus patet, eundem Scriptorem priorum annorum metachroniſmum corexiſſe.

Turpis ſanè Eccleſiæ facies erat, ac jam Anaſtaſii Heretici Principis tempora feliciora videbantur, tunc enim Oriente infecto, Acephalis dominantibus, pravi dogmatis Magiſtris in Aſiâ primas ſedes occupantibus, Occidens pace fruëbatur, atque Sanctiſſimorum Pontificum operâ in fide continebatur. At ſub Juſtiniano Synodi Synodis adverſabantur, rebel- larat Occidentalis Eccleſia à Vigilio, neque hic apud Græcos in honore erat. Africani eò uſque temeritatis eruperant, ut ipſum Pontificem palam anathemate percellerent. Sed & eoſdem pari penâ Vigilii mulctaverat, nam Judicati detractores ipſo factio anathemati ſubjiciebantur, quod ex his, quæ in ſententiâ ejuſdem Vigilii contra Ruſticum, & Sebaſtianum leguntur, intelligitur: *Quos pro hoc, ait Vigilii, quod contra Judicatum noſtrum ſcripſerant, per ejuſdem Judicati ſeriem conſtat jam à nobis communione ſuſpenſos.* Sed non tantum ſcripto, verum etiam armis decertabatur, tantaque rabie ſuæ quiſque ſactioni ſtudebat, ut nonnulli ne ſacroſancta quidem loca reverſi eadem impiâ cæde polluerent. Conqueritur Vigilii ex literis rebellium Diaconorum contra Judicatum emiſſis tantas alicubi turbas excitatas, *ut humanus ſanguis in aliquibus locis in vrâ Eccleſiam, quod dici nefas eſt, funderetur:* In ſententiâ contra eoſdem latâ. Quare plenariâ, ſeu Oecumenicâ Synodo opus eſſe non modò Vigilii, ſed Juſtinianus quoque optimè intelligebant. Vigilii priori ſententiæ inhærens in Italiâ cogi illam malebat, nec ſemel hoc à Principe ſe petiſſe teſtatur in Conſtituto ad Juſtinianum: *Optavimus, inquit, venerabilis Imperator, ſicut frequentiſſimè ſupplicii prece poſceſimus, eundem ad quemlibet Italiæ locum, aut certe ad Siciliam, & convocatis ad nos Africanæ, & aliarum provinciarum Latinæ linguæ ſacerdotibus, vel Eccleſiæ noſtræ ſacraſtis ordinibus ſecundum conſuetudinem tractaremus, & de quaſtionibus trium capitulorum pietati veſtræ redderemus plenâ deliberatione reſponſum. Quod quia fieri Serenitas veſtra non annuit, hoc iterum noſcitur conſtitutum, ut oblatis à nobis manſuetudini veſtræ nominibus de ſupraſcriptis provinciis, qui nobiſcum ad tractandum adhiberentur Anſiſites Clementia veſtra faceret advenire, cui diſpoſitioni item præbuimus Eccleſiaſtica pacis amore conſenſum.* Hoc verò poſtremum ipſummet Vigilium à Principe petiſſe Clerus Italiæ in libello ſupplicii affirmat, aliorum tamen conſilio id Papæ inſinatum conſtat ex verbis Vigilii. Illud tamen falſum eſſe arbitror, quod ibidem Clerici illi poſunt, nempe: *Capitulum iterum ſapè dictus*

beatiffimus Papa Vigilii ad hoc compelli, ut abſolute capitula ſine Synodi Calchedonenſis mentione damnaret. Hanc enim clauſulam in Judicato Vigilii poſuerat: *Salvâ in omnibus reverentiâ Synodi Calchedonenſis.* At hac clauſulâ tantum abeſt, ut Juſtinianus offenderetur, ut eandem & ſuo decreto contra tria capitula his planè verbis inferuerit: *Si quis dicit nos hæc ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Calchedonenſi ſuere Concilio, dixiſſe, anathema ſit.* Non ergo Juſtinianus odiſſe poterat eam reſtrictionem, quam ſub anathematis interminatione ipſemet aſſerendam ſingulis intimaverat. Hinc Juſtinianus ob eximiam ipſius ergà Calchedonenſe Concilium reverentiam, quippè qui illud inter ſacra diptycha recitari juſſerat, dictus eſt *Synodita*, ut ex Leontio ſuperius notatum eſt.

Juſſi ſunt ergo nobiliores ſingularum Provinciarum Episcopi, qui in Romani imperii urbibus ſedebant, Conſtantinopolim ad Synodum accedere. *Ex Illyrico, inquit Clerus Italiæ, nullus venire voluit.* Adſuiſſe tamen tempore Synodi Benignum Episcopum Heracleæ Pelagoniæ vicem agentem Eliæ Metropolitanæ Theſſalonicenſis ex Synodi ſubſcriptionibus conſtat. Benignus hic in Conſtituto Vigilii edito à Baronio ad Annum 553. Num. 49. dicitur Episcopus Heracleæ Paphlagoniæ, undè & à Patre Lupo in Commentariis collat. 5. Synodi V. appellatur *Benignus Heracleæ in Paphlagonia Episcopus.* Sed eruditus viris non accedo. Nam nulla hujus nominis urbs fuit unquam in Paphlagoniâ, quæ cum ſit in extremâ parte Galatiæ in Aſiâ, non video quomodo illius provinciæ Episcopus vices gerere potuerit Metropolitanæ Macedoniæ. Erat Benignus Episcopus Heracleæ in Pelagoniâ, quæ eſt parva Macedoniæ regio inter Axium, & Erigonum ſita. Et jam olim tum in latrocinali conventu Ephefino, tum in Synodo Calchedonenſi legitur ſubſcriptus *Quintillus Heracleæ Macedoniæ agens vices Anaſtaſii Episcopi Theſſalonicenſis.* Ita & in Synodo V. Benignus Heracleæ Macedoniæ geſſit vices Eliæ Theſſalonicenſis. In magnâ Synodo Calchedonenſi leguntur Episcopi Cyriacus Heracleæ Thraciæ, Theodorus Heracleæ Ponti, Menander Heracleæ civitatis Latmos, quæ eſt Cariæ urbs ad Latmum montem, & Dionyſius Heracleæ civitatis Lynceſtidum act. 1. Synod. Calched. initio. Hæc poſtrema urbs eſt illa, quæ in ſubſcriptionibus Synodi V. dicitur *Heracleæ Pelagoniæ.* Nam Lynceſtis regio Macedoniæ eſt Pelagoniæ contermina, & ultra Erigonum Heracleæ territorium tantummodò ſibi vindicat, undè Heraclea, quæ ad Erigoni ripas ſita eſt, ad Lynceſtidem ſpectat; quare rectè in Synodo Calchedonenſi Dionyſius dictus eſt *Episcopus Heracleæ Lynceſtidum.* Pelagonia autem à Strabone dicitur Tripolitis, quod tres in eâ tantum urbes numerabantur, quas inter Heraclea non erat. Cæterum Benignus ſub Juſtiniano nuncupatus eſt *Episcopus Heracleæ Pelagoniæ*, eâ parte Lynceſtis trans Erigonum Pelagoniæ adjunctâ. Præter Benignum adſuere etiam in Synodo Soterus Episcopus Aulonis, & Phocas Stalienſis, agens vices Benenati Metropolitanæ primæ Juſtinianæ. Ruſus Paulus Ulpianenſis, Sabinianus Zapparenſis, Projectus Naiſſitanus, horum tres poſtremi Vigilio adhærebant, priores verò Juſtiniani, ac Græcorum ſententiam ſequebantur. De Africanis ita ſcribit oculatus teſtis Viçtor Tunonenſis: *Post conſularum Baſilii Anno XI. Reparatus Archiepiscopus Carthaginenſis Eccleſiæ, Firminus Numidarum Episcoporum Primates,*

& Primasius, & Verecundus Concilii Byzaceni Episcopi pro fidei causâ ad urbem regiam ejusdem præcepto Principis evocantur. Primasius erat Episcopus Adrumetinus, & Vigilii constitutum contra Justiniani sententiam subscripsit, qui tamen paulò post mutatâ sententiâ in Synodi decretum pedibus ivit, ut postea nobis commemorabitur.

Interea captâ Româ à Totilâ, ac Gothis totâ Italiâ victoribus Vigilii instabat Justiniano, ut iterum Belisarius cum exercitu in Italiam mitteretur. Imperator verò non Gothos, sed subortam de tribus capitulis dissensionem malebat profligare. Reddo verba Procopii ex versione Grotii lib. 3. *At Vigilii Romæ Antistes cum Italis, qui & multi, & nobiles Byzantium advenerant, non cessabat instare, ut in Italiam magnâ cum vi Belisarius remitteretur &c. At Imperator Italiam sibi curâ fore promisit, assiduus interim tractandis Christianorum placitis hoc proposito, studioque, ut quæ inter eos disputando jactabantur, componeret.* Hæc Procopius. Nulla enim pejora diffidia Principibus censentur, quàm quæ ob dogmatum diversitatem subditos in factiones dilanciant, neque hostis propulsari facile potest, regno civilibus discordiis afflicto. Vigilii nullâ re magis in dies angebatur, quàm quòd Judicatum emiserat, ejus scripti non semel eundem pœnituit; videbat enim Occidentales ob id omni ergâ Apostolicam Sedem reverentiâ depositâ rebellasse. Quare prudenti consilio cum Justiniano egit, ut à Mennâ sibi Judicatum illud restitueretur, undè postea in Synodo plenariâ velut ex integro eadem causa tractaretur, nullaque fieri posset ex priori illo decreto Sacris Senatoribus in dicendâ sententiâ præscriptio. Id tamen eo consilio Pontifex faciebat, ut Judicatum è Græcorum manibus extorqueret, eaque ratione Latinis ostenderet, invitum se illa scripsisse: *Præstiti igitur Deus, ut hac ratione Sanctus Papa Vigilii Judicatum, quod in ipsâ causâ fecerat, publicè in conventu reciperet denunciâns, quia si quis Græcorum Episcoporum usque ad universali Concilii tractatum de istis Capitulis aliquid fecisset, aut facientibus acquiescisset, à communione Sedis Apostolicæ alienus existeret.* Hæc referunt Clerici Italiæ in libello laudato. Cæterum Vigilii unâ cum Judicato Latinorum omnium amorem, ac reverentiam ergâ Apostolicam Sedem recuperatam putabat; indè etiam factum est, ut in priorem sententiam liberius regredi potuerit, quâ tria Capitula antequam Byzantium veniret, adprobarat. Illius Judicati nec unicum exemplum apud Mennam remansisse, eo mihi argumento probatur, quòd cum postea collatione 7. Synodali ex scriptis Vigilii tria Capitula ab Apostolicâ Sede damnata esse demonstrare Græci Patres conarentur, ac sententiam contra Diaconos Romanos, itemque Epistolas ad Valentianum, & Aurelium Antistites ad verbum recitarent, Judicatum minimè protulerunt. Sed Vigilii verba reddenda sunt in decreto contra Theodorum: *Ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus, quæ de trium capitulorum à quibuslibet dicto, scriptore fuerant ordinata, quid de ipsâ re factum opus esset, cum Africanarum, Illyricanarum, seu Vballiarum partium congregatâ Synodo tractarentur, eorum maximè præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas; illud quoque magnopere nobis cum Clementissimo Principe præsentibus etiam Mennâ Constantinopolitanæ Civitatis, & Datio Mediolanensis Urbis Antistite, aliisque tam Græcis, quàm Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam in Theodori pariter assuisti, nec non & præsentibus Judicibus, atque Proceribus, uni-*

versoque Senatu convenit, ne usque ad memoratam Concilii definitionem quicquam à præfatis tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. Hæc Vigilii.

CAPUT V.

Theodorus Mopsuestia Pelagianus è sacris Diptychis expunctus. Nonnulla de eisdem diptychis adnotantur, & Diptychion Mopsuestenum illustratur. Justinianus publicat edictum contra tria Capitula, ac Vigilium, & Africanos Episcopos eidem resistentes sævius affligit. Moritur Mennas Patriarcha C. P.

Justinianus induciarum tempore susceptum semel contra tria capitula bellum acerrimè urgebat. Cum accepisset nomen Theodori è sacris diptychis Ecclesiæ Mopsuestenæ, ejus ille olim Episcopus fuerat, erasum fuisse, ad Joannem Metropolitanum Justinopolitanum (est autem hæc urbs primaria Ciliciæ minoris Anazarbus antea dicta, quæ teste Evagrius lib. 4. cap. 8. terræmotu dejecta, & à Justino Imperatore restituta ejusdem nomen acceperat) literas misit, quibus mandabat, ut collectâ provinciæ Synodo investigaret, quandonam Theodorus è sacris diptychis expunctus fuisset. Eiusdem ferè exempli Epistolam dedit ad Cosmum Episcopum Mopsuestiæ, qui antè paucos menses in demortui Simeonis locum hac ipsâ Indictione XIII. subrogatus fuerat. Scriptæ sunt literæ Justiniani die 13. Maii, anno Imperii ejusdem XXIV. P. C. Basilii IX. Coacta est autem Synodus Mopsuestiæ die 17. Junii, ejus acta recitantur in Synodo V. quorum initium collatione 5. hocce refertur: *Imperii divini, & piissimi nostri Domini Flavii Justiniani perpetuò Augusti Imperatoris anno XXIII. legendum XXIV. Post consularum Basilii V. C. anno nono mensis Junii XVII. instantis Indictionis XIII. in Mopsuestiâ coloniâ Christianissimâ &c.* Adfuere cum Joanne Metropolitanâ octo alii Episcopi. Undè nescio cur Ricciolius in magno Chronico ad annum 550. scripserit: *Justinianus universalem Synodum Mopsuestiæ in Ciliciâ convocavit.* Adfuere etiam seniores Clerici, & nobiles civitatis. Joannes Cimeliarcha jussus proferre diptycha Ecclesiæ, in quibus Sanctæ memoriæ Sacerdotum ipsius optima civitatis continentur vocabula, respondit: *Secundum jussionem vestrâ sanctitatis inter sacra vasa, quæ à me servantur, habentes diptycha illa protuli, & ad recitationem porrixi. Habeo autem, & duos membranaceos quaterniones vetustiores istis, quæ nunc sunt, & recitantur, quos & ipsos protuli, sicut videtis.* Jacobus Goar in Euchologio in notis ad liturgiam Chrysofomi vertit chartaceos codices. Ex his apertè constat, diptycha illius Ecclesiæ fuisse membranas quasdam, in quibus nomina Episcoporum scribebantur. Hinc diptycha à Synodo Constantinopolitanâ sub Joanne Patriarcha anno 518. in relatione ad eundem, itemque à Monachis regie urbis in libello ad eam ipsam Synodum sacri libri nuncupata sunt. Distincta erant diptycha viventium, ac mortuorum; nam in diversis libris eorundem nomina scribebantur. Hoc patet ex literis Attici Constantinopolitani ad Cyrillum de restituto diptychi Chrysofommo: *Mentio nanque ejus, inquit, fit cum defunctis non solum Episcopis, sed & Presbyteris, Diaconis, & laicis ipsis, mulieribusque &c.* Magna est enim inter defunctos, & superstites differentia, ut etiam libri propter differentiam eorum, quorum memoria conservatur, statum discreta sunt. Ita diptycha τὰ Βίβλια libros & ipse nuncupavit,

eos verò ex aliquot paginis conflatos constat, quòd tot sacrorum, ac laicorum, imò & mulierum nomina continebant. Porro nomina haud promiscuè inferiebantur, sed in unâ paginâ Episcopi, in aliâ Presbyteri, in alterâ Diaconi, atque ita diversis etiam Laici, ac feminae diptychis consignabantur.

Profana quidè diptycha, quæ novi Consulis nomen exhibebatur, ex ebore fuisse certum est ex Cod. Theod. lib. 15. tit. 9. ubi: *Illud etiam constitutione solidamus, ut exceptis Consulibus ordinariis, nulli prorsus alteri auream sportulam, diptycha ex ebore dandi facultas sit. Cum publica celebrantur officia, sit sportulis mummus argenteus, alia materia diptychis.* Datum est illud rescriptum ab Imperatoribus Valentiniano, & Theodosio anno 384. Tabellis eburneis caracteribus aureis nomen Consulis inscribentur; hinc Claudianus lib. 3. de laudibus Stilichonis propè finem canit.

*Tum virides pardos, & cætera colligit Austri
Prodigia, immanesque simul Latonia dentes,
Qui secti ferro in tabulas, auroque micantes
Inscripti rutilum cætrato consule nomen
Per proceres, & vulgus eant.*

Ex illis cætrato Consule effigiem etiam Consulis in tabellâ sculptam fuisse colligimus, & nostrâ ætate Alexander Vvithelmus hæc diptycha consularia non uno loco inter antiquissima cimelia inventa publicavit, ac nobili insuper commentario illustravit, quem mihi primùm ostendit Octavius Ferrarius magnum illud hujus Academiæ Patavinæ decus, ac nostræ ætatis Oratorum facilè Princeps. Erat duplex tabella ex utraque parte effigiem Consulis representans. Hujusmodi etiam diptychon exhibet Simonides in notis ad Epist. 5. Lib. 8. Sidonii Apollinaris. Hinc verò illi catalogi Episcoporum, aliorumque apud Christianos diptychorum nomen mutuarunt, & consulare diptychon sacrum evasit. Augustinus duas catalogi tabulas eleganter lib. 15. contra Faustum cap. 4. *Diptychium lapidem* nuncupavit. Cæterum & sacra diptycha alicubi eburnea fuisse indicat Fortunatus lib. 10. carm. 7. de Natalitio die Sancti Martini Turonensis ad Childebertum Regem, ubi ait.

*Nomina vestra legat Patriarchis, atque Prophetis,
Cui hodie in templo diptychus edit ebur.*

Non indè tamen certò colligitur, nomina Episcoporum ebore fuisse insculpta, nam coopertorium fortè solummodò eburneum erat, nomina autem membranæ inscripta. Habemus ex inscriptione Gruteri pag. 174. T. Tarfernium legasse *PUGILLARES MEMBRANACEOS OPERCULIS EBOREIS.* Certè diptychum Mopsuestenum membranaceum fuisse ex laudato testimonio constat, quòd verò inter sacra vasa, ac pretiosam supellectilem repositum illud video, easdem membranas crediderim eburneis coopertoriis, vel alterius pretiosæ materiæ tegumentis inclusas.

Diptycha sacra summâ in veneratione erant; etenim in sacrosancto mysterio exponebantur, & Diaconus eadem thure suffibat, quod ex liturgiâ Sancti Joannis Chrysostomi colligo, ubi hæc habentur: *Ὁ Διάκονος περιβαλὼν τὴν εὐχάριστην τράπεζαν, ἔτι τὸ δίπτυχον* *Diaconus circumiens sufficit sacram mensam, & diptycha.* Interpretes antiquiores imperitè pro diptychis corporalia posuerunt. Recitabantur diptycha à Diacono altâ voce in ambone, quod ex actis Synodi Constantinopolitanæ anno 518. celebratæ colligitur, ubi cum populus conclamasset: *Diptycha amboni. Qui non loquitur Manichæus est. Diptycha amboni.* Joan-

nes Patriarcha populo iatisfecit. *Post lectionem sancti Evangelii ex more sacrâ missâ finita, & januis clausis (missâ inquam Catechumenorum, quibus post Evangelii recitationem extrâ Ecclesiam dimissis januæ claudebantur) ac sanctâ lectione juxtâ consuetudinem lectâ, tempore diptychorum cucurrit omnis multitudo cum magno silentio circâ altare, & audiebat. Et cum solum lecta fuissent à Diacono nomina prædicatorum Sanctarum quatuor Synodorum, & sanctæ memoriæ Archiepiscoporum Eufemii, Macedonii, & Leonis voce magnâ universi clamaverunt, gloria tibi Domine. Sancti Leonis Papæ, nec non Eufemii, ac Macedonii regis Urbis Præfulum nomina Anastasius hæreticus Imperator è sacris tabulis eraserat, ideo eodem anno 518. Julii die nonâ defunctio, populus septimo post die, nempe die sextadecimâ feriâ secundâ eorundem Præfulum nomina diptychis restituta audivit. Hæc quidè referuntur in actis Concilii Constantinopolitani sub Mennâ anno 526. actione primâ. Atque hæc de materiâ, & recitatione sacrorum diptychorum indicasse sufficiat. Legatur purpurâ æquè, ac sapientiâ Eminentissimus Bona lib. 2. rerum Liturgicarum cap. 12. ubi eruditissimè de sacris diptychis disserit.*

Verùm ut ad Mopsuestenam Synodum redeam, defunctorum illius Ecclesiæ Antistitum nomina ita diptychis inscripta legebantur: *Pro requiescentibus Episcopis Protogene, Zosimo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Bassiano, Auxentio, Palatino, Jacobo, Zosimo, Theodoro, Simeone.* Hic ultimus antè paucos menses decesserat, Theodorus verò è Galatiâ erat antè triennium defunctus. Olympius anno 381. interfuit Synodo Constantinopolitanæ Theodosio Imperatore, nam inter Episcopos Ciliciæ legitur *Olympius Mopsuestensis.* Huic circâ annum 391. successit Theodorus Antiochenus rancorum dissidiorum origo, qui cum annos sex, & triginta eam Sedem tenuisset, circâ annum 427. occubuit, ut lib. 2. Hist. Pelag. cap. 4. narravimus. Exceptit Theodorus Thomam, qui in Synodo Antiochenâ præside Domno Patriarchâ contrâ Athanasium Parenorum Episcopum sententiam dixit: ibi enim hæc legimus: *Thomas Episcopus Mopsuestiæ dixit &c.* Hanc Synodum anno eodem, quo decessit Sanctus Cyrillus Alexandrinus, habitam fuisse ex verbis Athanasii recitatis act. 14. Synodi Calchedonenis colligit Patres Lupus cap. 4. Comment. in Synodum latrocinalem Ephesinam: *Hanc, causam inquit, audierunt beata memoria Cyrillus, & Proclus, & certas formas scripserunt Domino, qui fuit Antiochenus Episcopus, promisitque ille eas complere, & cum cognovisset mortem beati Cyrilli, resistit, & ad Judicium me vocavit.* Cyrillum objisse anno 444. locupletissimo ejusdem Cyrilli Nepotis testimonio probavimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 11. Anno igitur 444. tempore Concilii Antiocheni, quod actioni 14. Synodi Calchedonenis insertum legitur, Thomas Mopsuestiæ sedebat. Idem interfuit Synodo alteri Antiochenæ in causâ Ibæ Edesseni ex act. 19. Synodi Calchedonenis, ille autem conventus habitus est anno 448. ut ex actis Synodi Tyriæ, & Berytensis colligitur, quæ in eadem causâ Ibæ habitæ sunt. Hic verò Thomas paulò post decessit, nam in subscriptionibus Concilii Calchedonenis habiti anno 451. legitur: *Bassianus Episcopus Mopsuestiæ per Sophronium Chorepiscopum Anabarzi &c.* Post Bassianum sacris Mopsuestensis præfuit Auxentius hujus nominis secundus.

At cur Macedonius Episcopus in memorato Diptycho non recensetur? Etenim in subscriptionibus Synodi Nicænæ anno 325. inter Antistites Ciliciæ legi-

legitur *Macedonius Mopsuestiensis*. Omnes autem Episcopos Orthodoxos Patres his iusserant nominari: *Recitentur nobis sacra Diptycha, quæ declarant sanctæ memoriæ connumerationem Sacerdotum istius Mopsuestenæ civitatis, ex quo immaculata, & Orthodoxa fides prædicatur usque ad hunc, qui in præsentem vixit decimam indictione mortuus est*. Respondeo, Macedonium ad Arianorum partes defecisse, diùque inter eosdem militasse, undè veluti à fide Catholicâ rebellis è sacris Mopsuestenæ Ecclesiæ tabulis expunctus fuit. Sanctus Athanasius in libro de Synodis scribit de Arianis: *Rursus quasi istorum penitentiam laborarent post triennium iterum in confessum veniunt, amandantque Eudoxium Cilicem, & eum eo nonnullos ad Italiam secum deferentes fidem multis verbis conscriptam*. Hos inter legatos fuisse Macedonium Mopsuestensem disertè tradit Socrates lib. 2. cap. 15. aliàs 19. ubi de eisdem hæreticis ait: *Aliam fidem composuerunt, illamque Italia Episcopis per Eudoxium tunc Germaniciæ Episcopum, & Martyrium, & Macedonium Mopsuestiæ urbis Ciliciæ Episcopum mittunt*. Ex collegâ Eudoxio Arianae factionis antesignano, qui Antiochenam, & postea C. P. Ecclesiam invasit, ac Valentem Imperatorem abs se undis sacris lotum in Orthodoxos concitavit, Macedonium inter Arianos connumeratum certum est. Scribit Baronius, hanc Eudoxii legationem contigisse anno 344. nam ex Athanasio constat, post triennium à peractâ Synodo Antiochenâ eandem destinatum fuisse. Illa verò Synodus habita fuit ex Athanasio *Consulibus Marcellino, & Probino indictione XIV.* nempe anno 341. antè Septembrem. Sed triennium illud non à memoratâ Synodo Antiochenâ, sed ab alio Arianorum congressu post aliquot menses celebrato numerandum est; idem enim Athanasius scribit: *Hæc cum Antiochiæ tempore encænicorum egissent, ne tunc quidem arbitrati satis perfectè fidem suam conscriptam esse, utpotè homines turbido, fluctuantique animo, aliud scripturæ genus de fide post aliquot menses conscribunt, amandantque in Gallias Narcisum, Marim &c.* Postea addit elapso triennio Eudoxium legatum, ac socios cum novo symbolo in Occidentem missum. Itaque Macedonius anno 345. in Italiam venit, qui cum interesset Synodo Mediolanensi, quæ per id temporis agebatur, iussus Arianorum errorem damnare, palam cum collegis id facere recusavit. Testatur hoc Liberius Papa in literis ad Constantium Imperatorem: *Quæ est pax, inquit, clementissime Imperator, cum sint ex partibus ipsis quatuor Episcopi Demophilus, Macedonius, Eudoxius, Martyrius qui antè annos octo, cum apud Mediolanum Arianæ hereticam sententiam nolissent damnare, de Concilio iratis animis exierunt?* Hæc literæ missæ sunt per legatos ad Imperatorem Arelate degentem anno 354. exeunte, vel insequenti inchoato, ut rectè ostendit Baronius. Cum verò ibidem Liberius tradat antè annos octo Macedonium in Italiam venisse, patet id contigisse anno 345. post aliquot menses à celebratis Antiochiæ encæniis, ac Synodo. Cum biennio post haberetur Sardicæ in Daciâ Synodus Oecumenicâ, Ariani indè dilapsi Philippopolim secessere, ac conciliabulum peragentes encyclicas Sardicensis Concilii nomine inscriptas vulgarunt, in quibus Macedonii honorificè, utpotè ejusdem farinæ hominis mentionem fecere, ibi enim dicitur *Macedonius Episcopus, atque Confessor à Mopso*. Idem Macedonius primo loco legitur etiam subscriptus in memoratâ proximè Synodo Antiochenâ, in quâ XXV. canones statuti sunt. At subscriptiones illæ ex Nicænâ Synodo illuc fuerunt asportatæ, omnes enim, qui in eodem Antiocheno Concilio sub-

scripti leguntur, Nicenam quoque Synodum subscripserunt. Illa autem nomina ficta apparent ex subscriptione Theodori Laodiceæ. Etenim anno 341. sedebat Laodiceæ Theodori successor Georgius ex Socrate lib. 2. cap. 9. ubi ait: *Quis verò ille fuerit, docet Georgius Laodiceus, qui tum in Synodo, nempe Antiochenâ anno 341. præsens fuit*. Idem testatur Sozomenus lib. 3. cap. 6. In illâ autem Synodo Antiochenâ legitur subscriptus Theodorus Laodiceæ, qui anno 341. cum illa Synodus celebraretur, è vitâ discesserat. Quod si veræ sunt eæ subscriptiones, Concilium illud Antiochenum antè annum 341. celebratum fuit, & est diversum à Synodo ibidem ab Eusebianis collectâ, de quâ loquitur Athanasius. Antè Macedonium sedit Mopsuestiæ Sanctus Auxentius, cujus memoria celebratur in Romano martyrologio die 18. Decembris. Hic cum sub Licinio militaret, ac jussus Diis sacra facere, constanter scelus execratus fuisset, militari cingulo exutus ad sacra se transtulit, teste Suidâ, ac Præsul Mopsuestenus renunciatus fuit. Hactenus de Mopsuestenis Episcopis.

Recitato ergo diptycho laudato Stephanus Presbyter annos septuaginta uno minutis natus dixit: *Nullatenus scio, vel audivi Theodorum, qui olim in nostrâ civitate fuit Episcopus, nominatum in sacris diptychis. Cognovi autem ex quo huic connumeror Clero, quod illo adempto ex ipsis aliquando Cyrillus Alexandrinæ civitatis Episcopus in illius loco insertus est sacris diptychis requiescentium Episcoporum, qui usque nunc pro ipso prædicatur*. Idem cæteri cum Clerici, tum nobiles cives contestati sunt dicentes non meminisse se, quando ademptum est nomen Theodori, & insertus est pro illo Cyrillus. Itaque Theodorus inter Olympium, & Thomam in sacris olim libris legebatur, ex quibus postea expunctus fuit. Porrò hæc expunctio declarabat, Theodorum mortuum fuisse in communionem Ecclesiæ, post mortem verò errorum accusatum, atque convictum communionem privatum fuisse. Theodoro autem substitutus est non quipiam Sanctus Episcopus è dicecesi Patriarchatus Antiocheni, ad quem Cilicia utraque pertinebat, sed Sanctus Cyrillus Alexandrinus, quod hic datus ad Acacium, Rabbulam, Proclum, ac Joannem Antiochenum literis Theodorum olim mortuum Nestorianæ doctrinæ parentem detexerit, ac confutarit, nullam enim aliam hujusce subrogationis rationem video. Rasum ergo nomen Theodori è diptychis eundem hæreseos, aut schismatis reum decessisse convincit, undè Sanctus Hormisdas nunquam Joannem C. P. in Apostolicæ Sedis communionem recipere voluit, nisi prius Acacii, eidemque communicantium Euphemii, ac Macedonii in Constantinopolitanâ sede successorum nomina sacris diptychis paulò antè petente populo inscripta iterum deleteret. Rem narrat magnus Annalium concinnator Baronius ad annum 519. Itaque Synodus Mopsuestena hanc sententiam de Theodoro, causâ ejusdem diligenter discussâ, pronunciavit: *Nunc veritatis revelata est ratio, & valdè evidenter declarata est, Theodorum veterem, qui per istam civitatem fuit Episcopus, in antiquis temporibus extrâ prædicationem divini mysterii fuisse, & sacris diptychis ejectum esse; pro illo verò alterum constitutum esse, & in illius vocabulum inscriptum esse Cyrillum sanctæ memoriæ*. Patres hoc ipsum Justiniano Imperatori statim per literas significarunt, cujus etiam rei Vigiliam, nam id quoque Imperator iusserat, certiore reddidere. Extat Epistola ad Vigilium collatione 5. Synodi V. in quâ præfati Primæ Romanæ Sedi denuncianda omnia, quæ in causâ fidei decernerentur: *Hoc*

bens, inquit, & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad vestram scientiam quaedam, quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ Ecclesiæ Episcopo motæ sunt, iussit referre &c. Hunc exitum habuit Synodus hoc anno apud Mopsuestiam à Ciliciæ Episcopis celebrata.

Anno
551.

Succesit annus 551. Vigilio infaustus ob Justiniani furorē, ac in Apostolicam Sedem injurias. Theodorus Cappadox induciarum impatiens, fidemque servare nequius contra tria capitula librum publicè coram plerisque Episcopis in palatio legendum curaverat. Quod ubi Vigilus accepit, hominis petulantiam execratus graviore quidē pœnâ eundem afficere decreverat, sed quod ille Justiniano carissimus erat, mitius consilium injiciens, eundem accersitum datè fidei admonuit, ac patrati facinoris reprehendit. Ille, ut erat prono ad fingendum animo, facti veniam suppliciter petiit, impetravitque. Reddo verba Vigilii hoc ipsum postea eidem Theodoro exprobrantis: *Deinde tuis, inquit, ex consuetudine incitamenti liber condemnationem capitulorum ipsorum continens in palatio te assistente, & instruente coram quibusdam Græcis Episcopis est receptus, à quibus assentionum favorem tuis vocibus exiges. Ex quo factò tam tu, quam tibi consentientes Episcopi mitius licet à nobis, quam oportuit, increpati ad promerendam sibi satisfactionem veniam convolastis. Quis autem commemorare sufficiat, quæ te incitante, atque exequente mala commissa sunt?* Et statim: *Ea, quæ juratà te voce non esse facturum usque ad constitutum tempus frequentius firmaveras, conscripsisti, & sub prætextu religionis ea, quæ Dei Ecclesiam dividerent, sicut etiam rebus ipsis agnoscitur, perpetrasti.* Hæc quidem Vigilus in sententiâ latâ contra eundem Casaræ Antistitem. At ingens Pontificis ad parcendum facilitas non modò Theodorum in officio non continuit, sed ad graviora contra Vigilium facinora tentanda eundem longè promptiorem reddidit, quod ex iis, quæ hoc anno nobis describentur, ostendetur. Advenere hoc anno Constantinopolim Episcopi Africani Reparatus, ac Firmus, ille Proconsularis, hic Numidarum Primas, Primasius Adumetinus, ac Verecundus Nicensis, sed pro trium capitulorum defensione obstinatissimi. In Reparatum totius Africæ Primatem vehementior impressio facta est; at ille nec gratiâ, nec minis inflexus est, sed tria capitula constanter propugnavit. Quare indignatus Imperator Reparatum in exilium mittit. De Victoris testimonium: *Post consul. Basilii anno XII. Reparatus Archiepiscopus plurimis calumniis impetitus pro eo, quod damnationi trium capitulorum memoratorum assensum non præbuit officio, sumptibusque privatus Euchaita exilio relegatur.* Calumnias exponit Clerus Italiæ his verbis: *Concinata est causa Sancto Reparato Carthaginiensi Episcopo, quasi Ariobindam Magistrum militum à Guntaric tyranno in Africâ fecisset occidi.* At Reparatum haud illius necis conscium fuisse disertè scribit Procopius lib. 2. de bello Vandalico. Nam Gontharis Reparato mandavit, ut Ariobindo in monasterium extra Carthaginem fugâ dilapsò fidem daret, quò tunc in suam potestatem veniret, quod Reparatus impigrè executus dato etiam per sacras baptismi undas juramento Ariobindum ad Tyrannum deduxit, à quo convivio exceptus, paulò post immixtis percussoribus per summam fraudem extinctus fuit. Erat Ariobindus maritus Projectæ filie Vigilantiæ Justiniani fororis, ac Dux Africam regebat. Reparatus ergo tanquam homicidii reus Euchaitam exul deportatus est, quò antè quadraginta annos relegatus fuit Macedonius Constantinopolitanus Antistes ab hæretico Imperatore Anastasio,

scribente Marcellino de Macedonio: *Ab eodem Euchaita in exilium deportatus est:* Indictione IV. Secundino, & Felice Cons. anno 511. Est autem Euchaita urbs Hellenopolis in Asiâ minori inter Cappadociam, & Paphlagoniam. Vixit Reparatus in exilio usque ad annum 563. qui à Victore statuitur post consul. Basilii XXIII. Reparatus, inquit, apud Euchaitam exul moritur die VII. Idus Januarii. Nunquam ille Synodum V. recipere voluit, quam Romani Pontifices subscripserant, sed in schismate mortuus fuit, si enim respuisset, fuisset ab exilio revocatus. Deposito Reparato, jubente Justiniano, Constantinopoli electus est Antistes Carthagenensis Primasius Diaconus, & Reparati apud Imperatorem Apocrisarius, qui conceptis verbis tria capitula damnavit, antequam Episcopus consecraretur. Victor laudatus addit: *Contra vota Cleri, simulque & Populi Episcopus Carthagenensis Ecclesiæ ordinatur.* Hic tamen haud diutius Constantinopoli moras fecit, sed paulò post Carthaginem reversus est, eoque facilius abundi potestatem à Principe impetravit, quòd univèrsam populum Carthaginensem in Justiniani sententiam se adducturum promisit. Hinc anno 553. tempore Synodi non aderat in Urbe, sed ejus vices eo in consessu agebat Sextilianus Episcopus Tunienſis.

Firmus Numidarum primas largitione Principis corruptus ad damnanda tria capitula inflexus est, præsertim cum eo pacto celerem ad suos regressum speraret; testis est Victor in Chronico P.C. Basilii anno XII. Firmus Concilii Numidici Primas donis Principis corruptus damnationi eorundem capitulorum assensum præbuit, sed ad propria remeans in navi morte turpissimâ perit. Et quidem Justinianum donis, ac largitionibus plurimos ad damnanda tria capitula induxisse testatur Liberatus Diaconus Reparati Carthagenensis in fine sui Breviarii: *Cætra verò, inquit, quæ subsequenter in Episcopis, & Catholicâ Ecclesiâ ab eodem Principe facta sunt, quomodo consentientes Episcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi, in exilium missi sunt, vel aliqui fugâ lauitantes in angustiis felicem exitum susceperunt, quoniam nota sunt omnibus, puto nunc a me silendo.* Scripsit sub Justiniano, nam cap. 20. in fine ait, Theodosium Ex-episcopum Alexandrinum fuisse superstitem, dum illa scribebat, qui anno primo Justinii junioris mortuus est ex Tunonensi. Primasius, qui tertius erat ex Africanis, quos Victor Byzantium evocatos tradit, diu contra Principem stetit; nam hoc anno die 14. Augusti subscripsit decretum contra Theodorum; rursus anno 553. die 14. Maii legitur subscriptus in Constituto Vigilii contra Synodi V. gesta. Quare à Justiniano in Aquimetenſe monasterium relegatus fuit. Verùm auditâ morte Boethii Primatis Byzaceni, ut ei succederet, damnationi capitulorum nomen dedit, & in Africam reversus, cum rapinis, ac violentiis Ecclesiæ statum turbaret, à provinciæ Synodo depositus; de verba Victoris, *infelici morte extinguitur, & quæ conquesterat fraude, fideliter à iudicibus auferuntur.* Verecundus Nicensis cum Justiniano furenti se subduxisset, Calchedonem fugiens ad Divæ Euphemie fatiscōcessit. Hæc quidem ad hunc annum congestissimæ, quo illorum quatuor Episcoporum, qui à Justiniano Byzantium evocati sunt, exitus intelligeretur; de Primasio enim etiam Victor omnia sub eodem anno posuit, licet triennio post ad minus illa evenerint, ut ex ejusdem subscriptionibus patet, quarum una annos 51. altera 553. Vigilii Epistolis, seu decretis adpositæ legun-

leguntur. Scio, Victorem ad annum 552. Reparati depositionem recitare; sed ex libello Cleri Italici colligimus, illam contigisse antè illatam Vigilio vim hoc anno 551. ut mox dicemus. Rursus hoc anno Primasius subscripsit decretum contrà Theodorum, nec tamen subscripti leguntur Reparatus, aut Firmus Primates, qui si tunc Byzantii fuissent, nomina & ipsi pariter eidem decreto addidissent.

Justinianus cum ex Occidente ad Synodum paucos accedere animadverteret, neque Vigilium sine Occidentalibus Episcopis quicquam decerni vellet, in-centore Theodoro edictum per semet contrà tria capitula publicavit, atque palam in Ecclesiâ regie Urbis, atque alibi suspendi iussit. Ita rem narrat Clerus Italiæ, cujus verba ed libentius recito, quod paucos antè annos libellus ille inventus pleraque habet, quibus Annales Ecclesiastici illustrantur: *Constantinopoli verò ceperunt iterum beatissimum Papam Vigilium compellere, ut si Afri, atque Illyriciani, vel Dalmaræ Episcopi nollent, ipse cum Græcis Episcopis eadem capitula condemnaret. Sed beatissimo Papa Vigilio nullatenus acquiescente edicta ex nomine imperiali tam in Ecclesiâ Constantinopolitana, quam in diversis locis suspendi fecerunt, per quæ eadem capitula damnarentur.* Hoc edictum puto fuisse illud ipsum, quod Baronius, aliique post ipsum recitant ad annum 546. nam cum in eo nominetur Synodus Mopsuestena, in quâ de erao è sacris diptychis Theodori nomine acitatum est, colligimus, illud post annum 550. evulgatum; at cum in eodem edicto nulla fiat mentio Synodi V. in quâ à Patribus tria capitula anno 553. mense Majo damnata sunt, illud antè Synodum emisum constat. Cum verò ineunte anno 552. Vigilium in Justiniani gratiam redierit, totoque anno periretaverit, palam sit, nullum eo anno edictum à Principe scriptum. Quare anno 551. conditum fuit. In eo Justinianus Ecclesiæ dogmata contrà Arium, Nestorium, atque Eutychem statuit, recipit Quatuor Synodos Oecumenicas; postea canones 9. statuit contrà Nestorianos, atque Eutychianos, qui ad verbum ferè omnes adprobati sunt à Synodo V. Postea huic canonem ponit: *Si quis non anathematizat Arium, Euthymium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychem, & omnes, qui similia eis sapuerunt, vel sapiunt, talis anathema sit.* In quo canone, cum Origenis nomen non legatur, optimè colligit Baronius, illius edicti auctorem fuisse Theodorum Cappadocem Origenistarum Ducem. Sed eum in eo quoque Acephalorum hæresis pluribus proscribatur, itidem poterat Baronius deducere, eundem non fuisse Acephalum, in quâ sectâ Theodorum fuisse non semel idem tradit Liberati fidem secutus. Postea Justinianus transit ad tria capitula, quibus sub pœnâ anathematis damnatis, diffusam satis disputationem in it contrà trium capitulorum defensores, quo loco ex Sancto Augustino hæreticos, vel Schismaticos, licet defunctos posse damnari egregio testimonio comprobans ait: *Necessarium putavimus memorare etiam illa, quæ ab Augustino san. mem. Africano Episcopo scripta sunt.* Ibi etiam paulò antè dixerat: *Et hæc quidem sufficiebant super memoratas, & aliis nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes, quod oportet etiam post mortem hæreticos condemnari &c.* Edictum terminatur anathematum publicatione. Nam scribit Justinianus: *His ita se habentibus perspeximus, & capitula supponere, quibus tam rectæ fidei compendiosa confessio, quam hæreticorum condemnatio continetur.* His finitur edictum, quod postea canones tantum contrà

Nestorianos, & Eutychianos 9. exhibet, 10. contrà reliquos hæreticos, postea tres ultimos contrà tria capitula. Quæ verò sequitur disputatio haud edicto Principis congruit. Verum si quis contendat, ab ipomet Justiniano appositam fuisse, & libros, quos ibidem appellat, fuisse rescripta data Synodis Illyrici, aut Africæ, quorum ex Isidoro superius mentionem fecimus, non contendam.

Vigilius ubi edicta Principis contrà tria capitula publicè affixa intellexit, in Placidianam domum tum Latinos, tum Græcos Episcopos venire iussos hisce admonuit: *Quicumque edictis istis consensum præbere voluerit, sciat, se ab Apostolicæ Sedis communionem suspensum.* Ita Clerus Italiæ, qui addit: *Sed & Sanctus Datus Mediolanensis Episcopus contestationem omnibus sub magnâ vociferatione deposuit, dicens: Ecce ego, & pars omnium Sacerdotum, inter quos Ecclesia mea constituta est, idest Galliæ, Burgundiæ, Spaniæ, Liguriæ, Emiliæ, atque Venetiæ, contestor, quia quicumque in edicta ista consenserit, suprascriptarum provinciarum Pontifices communicatores habere non poterit. Quia constat apud me edicta illa sanctam Synodum Chalcedonensem, & fidem Catholicam perturbare.* At Theodorus auctor, ac promotor edicti Pontificis minis despectis Græcorum Antistitum catervam secum trahens ad Ecclesiam, in quâ suspensa erant edicta, se contulit, ac sacrosancta mysteria celebravit. Rem narrat Vigilium hisce Theodorum increpans: *Tu autem Sedis Apostolicæ interdicenti per nos auctoritate despectâ ad Ecclesiam, in quâ edicta ipsa p. ndebant, reliquos tecum attrahens perrexisti, ibique aliis adjectis pravavationibus missarum solemnè celebrastis, & quasi nihil tibi esset prima Sedis Antistitem præsentem, & contradicentem contempsisse, Pontificem etiam Alexandrinæ Ecclesiæ Sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum à vobis fuerat, diptychis eximentes, Apollinarem quendam perversorem, atque Ecclesiæ ipsius vobis adulterum sociastis, ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo Sacerdote, sed etiam in recipiendo patefere perversore.* Idem verò Vigilium in Epistola encyclicâ, quam anno sequenti Chalcedone in templo D. Euphemie conscripsit, testatur, se coram diversarum provinciarum Episcopis, ac Constantinopolitano Clero in Placidiana domo hæc publicè dixisse: *Rogo te piissimum Principem, ut edicta sua, quæ præcepti appendi, removerè dignetur, & constitutum commune expectare, id est, ut scandalizati Episcopi latine linguæ ad Synodum veniant, aut certè remotâ omni violentiâ suas scripto declarent sententias. Quod si fortè preces nostras audire noluerit, vos nulli rei præbeat assensum, quæ ad divisionem tendit, nec contrà constitutum comminatione aliqua veniat. Quod si hoc forsitan, quod non credimus, feceritis, noveritis ex præsentis die, ut pravavatores Apostoli Petri per ministerium vocis meæ haberi suspensos.* Hæc mense Julio anni hujus 551. contigisse ex sequentibus intelligitur: *Et quoniam his actis, profecquitur in encyclicâ Vigilium, non solum ea, quæ commissa fuerant nullo modo sunt correpta, sed etiam ex aliis causis die ipso in regularum Ecclesiasticarum præiudicium, vel injuriam Sedis Apostolicæ peiora præsumpta sunt, nec alterius eos communionis nostræ permissum esse participes, nec aspectus eorum post tot pravavationes nostri oculi receperunt.* At in damnatione Theodori scriptâ die 14. Augusti ait: *licet antè triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolicâ vos communionis removissemus consortio.* Quare circa diem 14. Julii edicta appensa sunt, ac Zoilus, quod nollet eisdem consensum dare, eadem die depositus. Rectè scribit Tunonensis: *Post*

Conf. Basilii anno XI. juxta ipsum 551. Apollinaris Zoilo iria memorat a capitula damnare nolenti Episcopus. Alexandrinæ Ecclesiæ subrogatur, anno Episcopatus Zoili septimo jam expleto, quem annò 544. electum ostendi.

Hæc ubi accepit Justinianus indignatus non modò Vigilium edictis imperatoris adversari, verum etiam & eisdem obtemperantes ab illo Ecclesiasticâ communionem privari, furore, rabieque extimulante Vigilium custodiæ tradidit, qui rebus suis timens, unâ cum Datio in Ecclesiam Sancti Petri in Hormisdâ se recepit. Et tamen, inquit Clerus Italiæ, beatissimus Papa Vigilus nec in Basilicâ Sancti Petri sedes tuas habere meruit, intantum ut illuc Prætor, ad quem fures, & homicidæ tantummodo pertinent, mitteretur, qui cum multitudine militum spathas nudatas, & arcus tentos portantes supra dictam basilicam introivit; quo viso Sanctus Papa columnas altaris amplexus est, sed ille ferocitate, & animo concitatus primo de altari Diaconos ejus, & Clericos à capillis tentos ejecit, postea verò ipsum Sanctum Papam alii à pedibus, alii à capillis, & barbâ tentum crudeliter abstrabebant. Sed cum ille altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columna aliqua fracta sunt, & quantum ad ipsos, ibi super ipsum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustis semper adesse dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerat, animos ad misericordiam provocavit, & ceperunt voces, ac stridores mittere, & sic contigit, ut iudex iniquitatis supra dictus Prætor cum ministris crudelitatis suæ territus fugiendo discederet. Vigilium in Encyclicâ editâ ab eodem Simondo rem ita narrat: Cum in eadem Ecclesiâ à Comitatu Prætoris cum multitudine armatorum militum veniente tanquam ad bellum instructâ acie à sancto ejus altare tracti pedibus traheremur, tenuimus, & super nos etiam ipsa altaris mensa ceciderat, nisi Clericorum nostrorum fuisset manibus sustentata. Theophanes scribit, Vigilium ad Sergii Martyris altare, quod in Ormidardum monasterio erectum erat, confugisse, à quo vi revulsus ceu gravi, proceroque corpore validus altare secum tractum evertit. Haud rectè tamen statuit hæc Theodorâ adhuc vivente accidisse anno 547. nam eo anno Sabbatum Pentecostes die 11. Maii collocat. Ex his liquet, undè nam Anastasius in Vita Vigilii fabulas illas finxerit; nam captum eum in templo Sanctæ Euphemie, ac fure ad collum appenso per universam urbem tractum, ac postremò in carcerem projectum scribit, ubi modico pane, & aquâ maceratus est, Clero ad metalla damnato. Hinc etiam patet, Thomam Rivium, ac Franciscum Guinetum Æthyopem lavare, dum Justinianum tantâ barbarie contra Vigilium furentem defendere invitis superis conantur. Rivius sanè pag. 27. sui Apologosæ pro Justiniano eas Vigilio calumnias irrogat, quas cum risu potius, quam cum indignatione lectitare libeat; etenim vocat Vigilium foras Episcopum, intus hereticum, Romæ Catholicum, Constantinopoli Eutychianum. Guinetus verò cap. 13. Justinianum Vigilio indignatum scribit, quod vulgaretur, eundem Sacrum Calchedonense Concilium detrectare. Constantinopoli Vigilium pro defensione Synodi Calchedonensis eas injurias perpeffus est, quam Synodum Eutychiani, à quâ damnati fuere, plusquam Vatiniano odio persequabantur. Hinc edictis Justiniani repugnavit: Quia constat apud me, dicebat, edita illa Sanctam Synodum Calchedonensem, & fidem Catholicam perturbare. Ita homines illi supinâ rerum gestarum ignorantia laborantes, quò Justinianum à veris criminibus defendant, falsa crimina Vigilio affricant,

quæ non quidem Pontifex, sed ipsimet auctores, utpotè mendaciorum loquacissimi deturpentur.

Ceterum Vigilium omnium malorum auctorem affirmabat Theodorum Cappadocem, undè in decreto contra eundem ait: Nam usque ad hoc animum Christianissimi Principis falsis suggestionibus perduxisti; ut clementia ejus, quæ in suis hostibus pia semper apparuit, contra nos graviter moveretur. Quare Vigilium vulnere non jam fomenta, sed ferrum admovendum ratus die 14. Augusti in Italorum Episcoporum congressu pluribus Theodori Cæsareensis Episcopi in Apostolicam Sedem injuriis recensitis, quas & scripto consignavit, hæc contra eundem sententiam protulit: Theodorum Cæsareæ Cappadociæ civitatis quondam Episcopum sententiæ promulgatione tam Sacerdoti ali honore, & communionem Catholicâ, vel omni officio Episcopali, seu potestate spoliatum esse decernimus. Mennam verò, ac consentientes Episcopos à sacrâ tantum communionem suspendit. Hæc sententia dicitur Data XIX. Kalendas Septembris imperante Domino Justiniano perpetuo Augusto anno XXV. Post-consul. Basilii anno X. Porro eum ibidem scribat, se longanimitatem tam circa ipsum Theodorum, quam reliquos ab eodem seductos penè hoc quinquennio elapso monstrare, haud ita accipiendum est, quasi lites anno 546. ex publicato tunc contra tria capitula priori edicto inceperint, nam edictum biennio antè emanasse ostendimus, sed ex quò Constantinopolim advenerat habita cum Theodoro dissidia notat. Nam cum anno 547. die 25. Januarii in regiam Urbem Vigilium advenisset, anno 551. die 14. Augusti jam septimus mensis quinti anni labebatur, undè addidit particulam penè, nam ad quinquennium plenum adhuc aliquot menses requirebantur. Hoc Vigilii decretum contra Theodorum subscribere Episcopi sequentes.

Datus Mediolanensis, qui jam à XV. annis extrâ Ecclesiam Mediolanensem veluti exul debebat ex literis Cleri Italici, & anno 546. obviam ivit Vigilio in Sicilia moranti, cui quæcumque Constantinopoli in causâ trium capitulorum, ubi intererat, peracta fuerant, significavit, cum quo & in regiam Urbem ingressus eidem periculosis temporibus semper adhæsit, licet postea à sententiâ discesserit, si Tunonensi credendum est. Secundus ponitur Joannes Marsicanus. Est insignis Marforum populus in Latio Mediterraneo; suse agit de Marfis Cluverius lib. 2. Italiæ Antiquæ cap. 15. Hinc supplendæ sunt tabulæ Ughelli, qui Tomo 1. Italiæ sacræ Marsicanæ Ecclesiæ Episcoporum seriem à Rottario incipit anno 968. Nominatur etiam in Synodo Romanâ Leonis IV. anno 853. ind. 2. die 8. Decembris Liuderisus Episcopus Marsensis. Tertius Zacchæus Scyllacenus. Est Scyllacium mediterranea civitas Calabriae ulterioris. Idem Ughellus Tomo 9. de hoc Zacchæo scribit: Romano interfuit concilio sub Vigilio Papa anno 442. Post illum verò Gaudentium recitat, qui Synodo Romanâ interfuit sub Hilario Papâ anno 465. Est integri sæculi anacronismus, & Synodus illa, cui adfuit idem Zacchæus, non Romæ, sed Constantinopoli in domo Placidianâ peracta fuit. IV. Valentinus Sylve Candidæ. Erat Latii Urbs, cujus Episcopi in pluribus Synodis Italiæ subscripti leguntur. Valentinus verò anno 546. à Vigilio Papâ ex Sicilia cum navibus frumentariis Romam missus, ac à Gothis captus, cum Totila secreta quædam revelare vel nollet, vel non posset, præcis manibus dimissus fuit ex Procopio lib. 3. de bello Gothico. Hinc Vigilii Constitutum nomine Valentini subscripsit Zacchæus Episcopus pro-

proximè memoratus rogatus à fratre Valentino Sylva candida ipso presente, & consentiente, & mihi, ait, dictante huic Constituto pro ipso subscripsi. V. Florentius Matelicatensis. Est Matelica insignis oppidum in Piceno, cujus meminit Plinius lib. 3. cap. 14. itemque Frontinus in libro de coloniis. A Plinio dicuntur populi Matilicates, & inter Umbros recensiti unà cum Camertibus. Matelica nostrâ ætate est inter nobilia oppida Piceni, ac Ianificio celebris, subjecta tamen modo est Episcopo Camerti. VI. Julianus Signinus. Signia Latii urbs antiquissima, in quam Tarkinus coloniam deduxit ex Dionysio Halicarnasseo lib. 4. VII. Romulus Numanatensis. Baronijs ad annum 551. Num. 11. legendum putat: Numantensis à Numento, seu Nomento Latii Urbe. Sed planè antiqua codicis lectio retinenda est; etenim Numana fuit vetus Piceni urbs ab Anconâ M. P. XII. distans; hodie parvus vicus est propè Sirollum Humana incolis vulgò dictus. In Synodo Sancti Agathonis act. 4. Sexti Concilii leguntur subscripti Adrianus Episcopus S. Ecclesie Numanatis provincie Pentapolis, & Paulus humilis Episcopus S. Nomentanae Ecclesie. Prior quidem subscribit cum Episcopis Anconæ, Auximi, Fani, & Pisauri, ex quibus quinque urbibus Pentapolitana provincia in Piceno constabat. Extat Auximi inscriptio, quam exhibet Gruterus pag. 446.

M. OPIO CAPITONI &c.
PATRONO COL. AUXIM. ET. COL.
ÆSIS. ET MUNIC. NUMANAT.

Erat ergo sub Antonino Imperatore Numana Piceni municipium. Certè anno 553. Constitutum Vigilii inter ceteros subscribit Redemptus Episcopus Ecclesie Nomentanae. Quare Romulus erat Episcopus Numanatensis. In Romanâ Synodo sub Eugenio II. anno 827. celebratâ legitur subscriptus Cosmas Episcopus Humana, & in alterâ Synodo ibidem sub Leone IV. Papâ coactâ nominatur Sergius Episcopus Humanensis. Hæc Concilia habentur in collectione Romanâ Lucae Hostenii. Ex quibus Humanam ante octingentos annos ita appellatam constat, in eaque tum temporis Episcopos sedisse. VIII. Dominicus de Calliopolis. Est antiqua Calabriae urbs, quæ promiscuè Calliopolis, vel Callipolis dicta est. Sanctus Gregorius Papa lib. 2. Epist. 45. indic. 11. scribit Joanni Episcopo Calliopolitano de poenâ decretâ Andree Episcopo Tarentino. IX. Primasius Atrumentinus. Atrumentum Byzacena provincie Metropolis antiquis Scriptoribus sæpius memorata, quam novis mœnibus munitam Justinianus de suo nomine appellavit ex Procopio lib. 6. de ædificiis Justiniani. Baronijs num. 13. putat, hunc Primasium esse eundem, qui à Cassiodoro lib. de Div. lect. cap. 9. & à S. Isidoro in libro de Viris Illust. commendatur, quive in Epistolas Pauli, & Apocalypsim commentaria, & alia plurima scripsit. Tritheimus tamen Primasium illorum commentariorum Scriptorem Uticensem ex antiquis codicibus exhibet, Uticensis verò Ecclesia non ad Byzacenam, sed ad Proconfularem provinciam pertinebat. Ego quidem de hac re nihil judico; hæc unum scio, Primasium scriptorem commentariorum in Epistolam Pauli ad Romanos, & ad Hebræos fuisse apprime Augustinianum, ut alibi monstratum est, & ex operis lectione statim intelligitur, ibi enim Sancti Doctoris sententias, imò integra capita exseribit. X. Verecundus Lanensis, alii legunt Lucensis, sed omnes planè errant, nam Verecundus iste fuit Nicensis Episcopus in Provinciâ Byzacena, & à Justiniano ad Sy-

nodum cum collega Primasio evocatus Vigilio adhæsit. Do Victorem Tunonensem: Post consul. Basilii anno XI. Reparatus Archiepiscopus Carthaginensis Ecclesie, Firmus Numidarum Episcoporum Primates, & Primasius, & Verecundus Concilii Byzaceni Episcopi pro fidei causâ ad urbem regiam ejusdem præcepto Principis evocantur. Hinc colligitur, falsum esse solum Primasium ex Africanis Vigilio adhæsisse, quod putavit laudatus Baronijs existimans Verecundum Italiae Episcopum. XI. Stephanus Ariminensis. Hic planè tabulis Ughelli inferendus est, atque inter nobilissimam Urbis Antistites numerandus, idem enim postea etiam Vigilii constitutum subscripsit. Hoc eò libentiùs adnoto, quòd juvenis eâ in urbe apud Patres Societatis Rethoricæ, ac Logicæ operam navavi, ibique Augustinianæ familie nomen dedi. XII. Paschasius Aletrinus. Aletrum, vel Alatrum Latii Urbs, cujus Episcopus lege apud Ughellum tomo 1. sacrae Italiae. Postremo loco subscripsit Jordanus Cortonenis; est autem Cortona Italiae urbs in Hetruriâ, nonnulli apud Ughellum legunt Crotonensis, quâ ratione jam ad magnam Græciam ille Episcopus pertineret. Sed de his alii viderint. Hi ergo cum Vigilio tum temporis contra Principem, eique adhærentes Græcos Antistites Constantinopoli pro tribus capitulis militabant.

Interea Vigilius adhuc Ecclesiasticæ concordie studens, latam depositionis contra Theodorum, & excommunicationis contra Mennam sententiam minime publicandam duxit, veritus ne Justinianum, cujus furorem jam expertus erat, in rabiem rursus impelleret, Theodoro præsertim omnia ex arbitrio faciente. Putavit Baronijs Anno 551. in fine, Vigilium ad D. Petri Basilicam parùm tutam sibi moram existimantem inde Calchedonem aufugisse. Sed ex libello Cleri Italici habemus, quòd in Ecclesiâ D. Petri sacramenta accepit beatissimus Papa Vigilius, & Datus Mediolanensis, nihil vi contra ipsos actum iri, & sic interim sunt egressi. Extat in appendice ad Codicem Theodosianum edita à Sirmondo viro eruditissimo integra Vigilii Epistola encyclica, cujus tantum partem habebamus, in eâ verò suarum calamitatum ferriem Pontifex exponit. Cum apud D. Petri in Ormidâ moraretur, Belisarius, & Cethegus, & Petrus Exconsules, ipseque Justinus Imperatoris nepos cum Marcellino Questore ad Vigilium venire, quò accepto juramento in Placidianas ædes rediret, secus vel sub omni violentiâ è templo retrahendus. Quid consilii verò Pontifex cæperit, hæc declarat: Indiculum dedimus, per quod dari nostræ persona scripto petivimus jusjurandum, quod clementissimus Princeps, non quale nos volumus, præberi concessit, sed quale ipsi placuit, per Judices suos dandum esse dicitur. Et dum sæpè dicti Judices posito indiculo super altare, & raras à beati Petri Apostoli, & super crucem, que de ligno passionis Domini habet inclausum, sed & super claves beati Petri Apostoli præstitissent corporale jusjurandum, ad Placidianas tanquam nihil mali ulterius patientes secundum piissimi Principis redivimus voluntatem. Cæterum tam sanctâ fide posthabitâ cum in dies sævius se tractari Vigilius animadverteret, semel, iterum, ac tertio Belisarium, aliosque Judices contestatus est, ut jusjurandi religione tenerentur, quatenus, inquit, nullas inquietudines, aut molestias, sicut nobis juratum fuerat, pateremur. Interea Justinianus veritus ne Vigilius iterum è Placidianis in templum confugeret, misso clam milite ædes sedulo custodiendas iussit, quod ubi Vigilio significatum fuit, biduo antè Natalem Domini fugam meditatus nocte intemptâ

ex Placidiano palatio cœcis vestigiis discedens Calchedonem transfretavit, atque apud D. Euphemiam domicilium statuit. Libeat ejusdem verbis hoc ipsum intelligere: *Quam si circumspiciatur quale, quantumque discrimen metu faciente despeximus, ut per parvam maceriem fabricantium transire compediti dolore nimio in nocturnâ obscuritate positi cogeremur, tunc poterit evidenter agnosci, quanta nobis fuerit temporis pro solâ Ecclesiæ causâ necessitas, aut quanta custodia, quæ nos sub tali discrimine coegit discedere.* Vigilium Dadium Mediolanensis secutus est, aliique etiam Latini Episcopi, quos inter fuit Verecundus Nicensis in Byzacenâ provinciâ Episcopus, quem paulò post ibidem defunctum scribit Victor: *P. C. Basilii XII.* (est illi annus 552.) *Verecundus Ecclesiæ Nicensis Episcopus in defensione memoratorum perdurans Calchedone, ubi refugium fecerat, in diversorio gloriosæ Matris (lege Martyris) Euphemie de hac vitâ migravit ad Dominum.*

At non modò lites in causâ trium capitulorum in regiâ urbe, sed per totum ferè Romanum Imperium ad seditionem usquè ebulliebant. Justinianus Ulpianam Dardaniæ urbem Justinianam secundam de suo nomine nuncupandam jusserat. Præerat illius urbis sacris Paulus, qui pro tribus capitulis acerrimè depugnabat, undè ad Synodum V. accedere recusavit, imò Vigilii postea Constitutum ita subscripsit: *Paulus humilis gratiâ Dei Episcopus Ulpianensis huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causâ trium capitulorum protulit, ad omnia superscripta consentiens subscripsit.* At plerique civium Ulpianæ quò beneficentissimo Principi gratias referrent, tria capitula damnabant, cæteris cum Episcopo eadem validissimè defendentibus. Ad arma ventum est, ac plurimorum sanguine Theodori Mopsuesteni manibus parentatum. Quare Justinianus eò cum exercitu Justinum misit, qui seditionem comprimeret. Narrat hæc ipsa Procopius lib. 4. de bello Gothico labente jam anno belli XVII. *Cæteri, inquit, hæc in opido Illyrici Ulpianâ jussu Imperatoris ob seditionem inter indigenas ortam ex illis, quæ inter Christianos disputari solent, de quibus agam libro singulari.* At nulla in Illyrico controversia, nisi de tribus capitulis, tunc agitabatur. An Procopius promissum volumen confecerit, incomperatum est; hoc scio, Christianorum de Deo disputationes, quæ sub Justiniano ubique personabant, Procopium irreverenter despexisse. Undè lib. 1. Operis ejusdem refert legatos missos à Justiniano ad Pontificem ob ea, quæ controversa habebant Christiani: *Ea verò, inquit, quæ sint, quanquam percognita, memorare me tædeat; insana enim temeritatis esse existimo naturam Dei, qualis sit, scrutari.* Suam verò de Numini sententiam angustioribus hæc conclusam terminis exhibet: *Ipse de Deo hoc tantum, quod dicam, habeo, esse eum omnino bonum, ejusque potestate omnia contineri, qui plus scierit, plus de eo dicat, sive in Sacerdotum est ordine, sive in plebe.* Hæc ille.

At ubi in Italiâ illatarum Vigilii injuriarum fama perlata est, dolere singuli Pontificis doctissimi vices. Quare cum Legati Childeberti Francorum Regis ad Justinianum missi per Italiam transfrent, Clerus Italiæ eisdem libellum supplicem dedit, quo Vigilium etiam, atque etiam commendabat, significans insuper, quot ille in injurias in regiâ urbe passus esset. Hos autem Clericos fuisse Mediolanenses indè colligo, quòd ibidem rogant, ut Dadium Justiniano commendent postulantes, ut eum post XV. aut XVI. annos ad suam Ecclesiam redire concedat; quæ Mediolanensis Ecclesiæ suo antè tot annos Pastore viduatæ vota

fuisse crediderim. Sirmondus hunc libellum, ut aliàs dictum est, primus vulgavit, illum collocans ad annum 552. pag. 204. Tomi 1. Concil. Galliæ. Sed scriptum illum fuisse anno præsentis 551. indè patet, quòd in eo nulla Vigilii fugæ ad proximam Calchedonis urbem mentio fit. Rursus in eodem libello scribitur, quòd Anastasius quidam, quem Sanctus Episcopus Aurelianus Arelatensis civitatis ad beatissimum Papam antè hoc biennium direxerat, ibidem in Galliis aliqua mentiatur, quia & ipse ut Constantinopoli exire posset, promisit se omnium Gallicanorum animos contrà tria capitula excitaturum, & præmiis eundem Anastasium corruerunt, nec literas Vigilii illi consignare voluerunt. At Anastasius anno 549. pridie Idus Julias literas Aureliani Episcopi Vigilio tradidit; quare si antè biennium idem ad Vigilium venit, libellus ille scriptus fuit anno 551. Præterea hæc ibi leguntur: *Veniens enim ibi antè sex annos istos beatissimus Papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, propè violenter deductus.* Cum Vigilius in encyclicâ datâ die 5. Februarii anno 552. antè septem annos Româ se discessisse testetur, cum à sexennio idem in eo libello ex Urbe profectus dicatur, anno superiori 551. libellus ille exaratus fuit.

Sequitur annus 552. quo Justinianus Vigilii constantiâ tot experimentis sibi jam satis probatâ, sepositis minis eundem per Legatos convenit, legatione autem Belisarius, aliique superius nobis memorati V. Kalendas Februarias perfuncti sunt. Illi quidem cum Vigilio egerunt, ut acceptâ iterum publicâ fide Constantinopolim rediret, quibus Pontifex in hæc sententiam respondit: *Si causa Ecclesiæ ordinatur, ut pacem ejus, quam avunculi sui piissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituat, ego Sacramentis opus non habeo, sed statim egredior. Si autem causa Ecclesiæ finita non fuerit, item Sacramentis opus non habeo, quia nunquam de Sanctæ Euphemie basilicâ exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesiâ Dei fuerit amputatum.* Hæc ubi Justinianus à Legatis accepit, Epistolam, seu ut loquitur Vigilio, chartam ad eundem misit mendacis, ac injuriis refertam; eam Petrus Referendarius pridie Kalendas Februarias tulit. Cum verò non esset Augusti manu subscripta, neque Petrus eidem nomen dare velleret, vel signare diem, quo allata fuerat, nullam illi Vigilii fidem præstandam duxit. Cæterum ne ream conscientiam silentio apud imperitos prodere videretur, objecta quæcumque crimina validissimè se confutasse in laudatâ encyclicâ contestatur. Sed iterum *Dominicorum die, qui fuit pridie Nonas Februarias, rediit Petrus cum ultiniani mandatis, ut acceptis sacramentis securus in regiam urbem remearet.* Vigilius hæc reposuit: *Si directis duobus Judicibus, quorum nomina tibi in præsentis prodidimus, sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Dadium Episcopum Mediolanensis Ecclesiæ, vel alios, quos cum eo transmissimus, loco nostro suscipiat, parati sumus dirigere, ne per eos de Ecclesiasticâ causâ quæcumque mandavimus, veraciter innotescant. Si quidem Ecclesiæ causa nulla sacramenta dari deposcimus, sed mox pro gratiarum actione ejus occurrimus pietati.* Die verò sequenti Vigilius encyclicam illam famosam scripsit, ita enim terminatur: *Data Nonis Februarii imperante Domino Justiniano PP. Aug. Anno XXX. Post consulatum Basilii anno X. sed XI. reponendum est.* Ex hæc encyclicâ quorundam errores corrigendi sunt. In primis Baronius Anno 552. Num. 15. legens in vulgatis editionibus legatos primum ad Vigilium venisse *Domi-*

Anno
552.

nico-

nicorum die, idest Kalendis Februarii, ac postea in eisdem afferi missum à Principe Petrum pridie Kal. Februarias, errorem vidit, atque proximum locum corrigens postridie Kalend. Februarias legendum dixit. Sed ex inobservatis à Baronio Cyclis error emendatur. Anno 552. Kalendæ Februariæ incidere in feriam V. non autem in diem Dominicum; ergo legendum est V. Kalendas Februarias, quâ die festum Dominicum contigit, iterumque pridie Nonas Februarias. Fuit annus bisextilis Cyclo Solis I. Lunæ II. lit. G. F. In eâ verò Epistolâ scribit de latâ in Theodorum sententiâ, quâ ab Episcopatu amovebatur: Pro mansuetudinis vestre intuitu, & spe conversionis ejus, sicut dictum est, publicè proferre distulimus. Unde falsum est, quod in chronologica sinopsi in calce ad Facundum Hermianensem Sirmondus scripsit, Vigilium latam demum contrâ Theodorum sententiam publicasse. Insuper fallitur Bollandus tomo I. de vitis Sanctor. die 14. Januarii, scribens, eâ die anno 552. Sanctum Datium Mediolanensem obiisse, quod etiam asseruit antè Bollandum Baronius in notis ad Martyrologium ad eandem diem, etenim eo ipso anno Datius Nonis Februarii vivebat, & à Vigilio ad Augustum nuncius destinabatur.

Verùm, ut ad institutum redeam, Justinianus Synodi peragendæ cupidus, aures jam tandem Vigilio dare occcepit, videbat enim reluctante Pontifice Romano nihil solidi eâ in causâ statui posse. Quare non amplius erat alieno à Vigilio animo, quod ubi Mennas, ac aulæ Protheus Theodorus, alique intellexere, libellum fidei contulerunt, illumque Vigilio adhuc in templo Divæ Euphemie commoranti obtulere. In eo expeditâ fidei professione juxta decreta quatuor Synodorum facti veniam à Vigilio his verbis postularunt: *De injuriis autem quacunque Beatitudini, vel Sedi vestre factæ sunt, eas quidem non feci, sed quia pro pace Ecclesie modis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia verò tempore discordiæ excommunicatos, vel non receptos à Beatitudine vestrâ in communionem suscepi, pariter veniam postulo.* Subscripsere libellum.

Mennas Constantinopolitanus

Theodorus Casareæ Cappadociæ;

Andreas Ephesinus. Aliique.

Res hæc benè vertit Mennæ, nam paulò post obiit Sedi Apostolicæ conciliatus, ut dicemus. Edicta etiam Princeps revocat, & jam Patribus Constantinopolim ad Synodum venientibus ex integro causâ trium capitulorum dijudicanda dimittitur, ac Vigilius relicta Calchedone iterum Byzantium petit. Inter cæteros, qui ad Synodum venerant, erat Eutyechius Monachus Amaseni Metropolitæ Aprocrisarius, qui in quodam privato Episcoporum congressu ortâ quæstione, an mortuus ab Ecclesia damnari posset, Josiæ Regis exemplo mortuorum Idolatrarum sepulchra dejicientis, ac profanos einares ventilantis defunctos damnari posse probavit, quod mirificè Imperatori placuit. Hunc Eutyechium annos jam natum quadraginta Mennas non modò ob sanctitatis, ac doctrinæ experimenta colebat, verùm etiam illum sæpè Justiniano commendaverat, futuri enim præcius eundem uti successorem honorabat. Auctor est Eustathius, qui vitam Sancti Eutyechii scripsit, Mennâ jubente Eutyechium ad Justinianum accessisse: *Confestim autem, inquit, misit illum ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propositis disputaretur, apparuit omni divinâ, humanâque disciplinâ instructissimus.* cap. 18. Ineunte circiter Decembri

Mennas diem obiit; magno apud Constantinopolitanos sui desiderio relicto. Consecratus fuerat ab Agapeto Papâ ejectione Anthimo hæretico anno 536. Contrâ Acephalos Synodum in regiâ urbe coegit, cujus etiamnunc acta extant. Hic Origenem à Justiniano damnandum curavit, primusque Patriarcharum lata contrâ Origenem anathemata subscripsit. Nobilissima templa eximiâ Justiniani munificentia ædificata consecravit. Justiniano tamen nimium iudulsi, hinc semel, iterumque cum Vigilio diffidia. Hæc maculas supplex ab offenso Pontifice veniam postulans abluit, atque ipsi etiam Vigilio desideratus è vitâ discessit.

CAPUT VI.

Eutyechius eligitur Patriarcha Constantinopolitanus. Annus obitus Sancti Datii Mediolanensis statuitur, eaque occasione Procopii de annis belli Gothici anacronismus demonstratur. Origenes Pelagianorum Amasius in Synodo V. Oecumenicâ damnatur. Halloix ubique falsi convictus.

Justinianus inter plurimos candidatos Eutyechium Monachum Amasenum nihil tale cogitantem Mennæ successorem designans Petro Referendario, quem hoc anno sæpè cum mandatis ad Vigilium miserat, imponit, ut Eutyechium cum honore custodiat, ejusque curam gerat. Indè Imperator Clero, ac sacro Patrum cœtu advocato, eisdem teste Eustathio in lib. de Vitâ Eutyechii his allocutus est: *Cum in ade Divi Petri Principis Apostolorum, in quâ Senatus habebatur, me somnus complexus esset, in quiete vidi Principem Apostolorum mihi magnum Eutyechium ostendentem, dicentemque: Fac ut hic sit Episcopus.* Quo oraculo monitum se fuisse dixit, ut Eutyechium in Mennæ locum subrogaret, atque hoc pacto Eutyechius renunciatus est Patriarcha Constantinopolitanus. Baronius scribit initio anni 553. Eutyechium electum. Verùm Theophanes qui commentaria rerum Byzantarum exactè calluit, hæc tradit: *Eodem tempore Mennas Episcopus C. P. defunctus est, in cujus locum suspectus Aprocrisarius Amasæ Presbyter, & monasterii ipsius Amasæ Monachus Eutyechius eo ipso die, quo Mennæ cadaver in sacris adytis adhuc expositum jacebat. Quare cum Baronius, & alii post ipsum asserant, Mennam mortuum anno 552. eodem quoque anno recitanda illis est electio Eutyechii. Sanctus Nicephorus Patriarcha C. P. qui suorum decessorum chronicon scripsit, de Eutychio hæc habet: *Eutyechius Presbyter, & Monachus in monasterio Amasæ annis XII. mensibus duobus. Hoc ejectione à Justiniano Imperatore ipsius anno XXXVIII. Joannes presbyter Antiochiæ ex numero Scholasticorum annis XII. mensibus septem. Eutyechius iterum sub Justiniano (lege Justino) restitutus consecratus annos IV. menses sex.* Hanc chronologicam thesim integram recitavi, quia est exactissima, ut patebit. Eustathius, qui Eutyechii vitam, cujus lateri semper inhæsit, diligentissimè scripsit, auctor est, Eutyechium à Justiniano è cathedrâ pulsum in festo Sancti Timothei nempe 24. Januarii. Reddo ejusdem verba ex cap. 53. *Cum enim dies festus Sancti Timothei in Hormisdâ, ut antè diximus, celebraretur, illinc vir pius sacrificium faciens sublatu est, & ea pertulit, qua passus est.* Et cap. 54. *Nam in persecutionis tempore Sabbatum, & hyems erat, vige-**

simo

imo enim secundo mensis Januarii vir Dei Sanctus ten-
 uatus, & eiectus fuit. Error librarii corrigendus
 est, & pro 22. dies 24. reponendus ex festo Sancti
 Timothei. Duodecim annos ante exilium sedisse
 affirmat Eustathius cap. 23. *At magnus hic vir Dei*
Eutybius pari amorum numero, quot sunt Apostoli,
Christi gregem pavit. Dies 24. Januarii Sancto Ti-
 motheo sacra incidit Sabbato anno 565. Cyclo Solis
 XIV. Lunæ XV. lit. D. ergo retrocedendo per annos
 duodecim menses duos erimus circa initia Decembris
 anni 552. Baronius putavit, exilium Eutychii ac-
 cidisse anno 564. ibidem Num. 15. In hoc eximio,
 ac summæ eruditionis historico Cyclorum observa-
 tio passim desideratur, ex cuius defectu in anacro-
 nismos lapsus est.

Anno 553. Eutychius ineunte anno 553. fidei professionem ad
 553. Vigilium misit datam in festo Theophaniorum. Scri-
 bit Lupus cap. 6. comment. ad Synodum V. hanc
 professionem fidei traditam Pontifici etiamnum cap-
 tivo ad Sanctam Euphemiam, ac mox Belisarium
 cum aliis legatis, itemque Petrum Referendarium
 ad eundem destinatos, ut datis denuo sacramentis
 Pontificem Byzantium adducerent, & tunc Vigilium
 scripsisse encyclicam de suis calamitatibus. Labitur
 vir insignis, nam ex Cyclis aperte superius mon-
 stravimus legationem illam contigisse die 28. Janua-
 rii anno 552. At Mennas decimo postea mense
 obiit: Vigilium verò, cum accepit professionem fi-
 dei ab Eutychio, Constantinopolim regressum inde
 colligo, quod priorem professionem fidei hoc titulo
 inscribit in suo Constituto: *Exemplum primæ profes-
 sionis, quam ad Sanctam Euphemiæ templum fecerunt.*
 Posteriori autem Eutychii hunc titulum præfigit:
*Exemplum professionis, quam residui Episcopi Theo-
 phaniorum die nobis fecerunt.* Ubi vides priorem lo-
 co, alteram tempore signari. Cæterum Eutychius
 laudatis quatuor Synodis, atque Leonis Epistolis
 rogat Vigilium, ut jam tandem Concilium de tribus
 capitulis inchoet. Subscribere Epistolam
Eutybius Constantinopolitanus

Apollinaris Alexandrinus) Patriarchæ.
Dominus Antiochenus)
Elias Thesalonicensis)

Vigilius VIII. Idus Januarii Patriarchis respondens
 ipsorum fidem collaudat, petitioni verò de discuti-
 endâ causâ trium capitulorum hæc reponit: *Anui-
 mus, ut de tribus capitulis, ex quibus questio nata est,*
*facto regulari conventu, servatâ equitate, mediis sacro-
 sanctis Evangelii collationem cum unitis fratribus ha-
 beamus, & finis detur placitus Deo, & conveniens,*
his, quæ à Sanctis quatuor sunt definita Conciliis. At
 illis clausulis facto regulari conventu, servatâ equita-
 te, ita Synodum indici Pontifex consentiebat, ut &
 Latini Episcopi pari numero adessent, ne decretis
 postea Synodalibus adversarentur, de quâ re infe-
 rius iterum sermo redibit.

Hoc eodem anno 553. ineunte die 14. Januarii
 Sanctus Datus Antistes Mediolanensis post ingentes
 ærumnas forti animo toleratas è vivis excessit; cæ-
 enim die eundem obiisse tabulæ sacre Ecclesiæ Me-
 diolanensis, ac Romanum Martyrologium testantur
 apud eruditissimum Bollandum. De anno verò inter
 Scriptores non convenit, nam Baronius, ac Bollandus
 anno superiori eundem decessisse existimant,
 quorum sententia ex literis Vigiliis datis hoc anno
 Nonis Februarii redarguitur, in quibus Datus tan-
 quam superstitis mentionem facit, ut capite superio-
 ri notatum est. Ripamontius lib. 7. Historiæ Ec-

clesiæ Mediolanensis usque ad annum 556. illius obi-
 tum protrahit; Victor Tunonensis mortuum scribit
 post consulatum Basilii XIII. qui est illi annus 554.
 quo anno etiam tradit Totilam à Narsete victum.
 Certum est, ex literis Pelagii Papæ ad Narsetem objis-
 se Datum Totilam adhuc regnante, ac Narsete in Ita-
 liâ exercitum regente, hæc enim Pelagius scribit:
Recolere enim debet Celsitudo vestra, quid per vos Deus
fecerit tempore illo, quo Istriam, & Venetias tyranno
Totilâ possidente, Francis etiam cuncta vastantibus, non
antè tamen Mediolanensem Episcopum fieri permisisset,
nisi ad elementissimum Principem exinde retulissetis, &
quid fieri debuisset, ejus iterum scriptis recognovissetis,
& inter ubique furcentes hostes Ravennam tamen & is,
qui ordinabatur, & qui ordinaturus erat, nempe Me-
tropolitam Aquilejensis, providentiâ culminis vestri de-
ducti sunt. Panvinius meus, Sigonius, ac cæteri
 Recentiores Chronologi Calvisius, Petavius, Ricci-
 olius, alique Narsetem anno 552. in Italiam exac-
 tã hyeme venisse, atque æstate incumbente ab eodem
 Totilam acie victum scribunt, quod certè etiam ex
 Procopio tunc vivente colligitur, qui pugnam illam
 refert anno labente Gothici belli decimo octavo, qui
 ab hyemis exitu anni 552. inchoabatur. Theophanes
 etiam testatur, hæc eodem anno contigisse. Cæterum
 cum evidenter, ut mox ostendam, pateat, Procopium
 in designandis illius belli Gothici annis lapsum esse,
 duorumque annorum gesta in unicum annum perpe-
 ram congestisse, aliunde veritas petenda est. Ego qui-
 dem arbitror, Gothos Rege Totilâ occiso anno belli
 decimo nono labente à Narsete primum superatos,
 nempe anno 553. quod insignis illius sæculi chrono-
 logus Marius Aventicensis testatum reliquit, hæc
 enim scribit: *Post consulatum Basilii anno XII. Indic-
 tione I. Hoc anno Baduilla Rex Gothorum ab exercitu Rei-*
publicæ per Narsetem Chastularium Eunuchum interfi-
citur. Cum verò huic Chronologo annus 542. sit
Post consulatum Basilii annus I. planè annos 553. Nar-
 setis victoriam alligat, quod etiam ex indictione pri-
 mâ denotatur, quæ anno eodem mense Julio currebat.
 Idem verò Marius inno sequenti Teje occisionem
 refert. Procopius lib. 4. dissertè scribit Totilâ oc-
 ciso Narsetem Romam statim recuperasse, quando
sexum, & vicissimum principatus annum habebat Jus-
tinianus. At hoc ipso anno 553: Kalendis Aprilis
 annum 26. imperii Justinianus complevit, Totilâ
 verò mense Julio victus fuit, nam mense Augusto ex
 Theophane victoriæ nuntius C. P. appulit. Quare
 cum ex antiquis tabulis Ecclesiæ Mediolanensis constet,
 Datum obiisse die 14. Januarii, Totilâ adhuc
 superstiti, nondum enim eodem occiso Vitalis Me-
 diolanensium Præsul Ravennæ consecratus fuerat ex
 laudatis literis Pelagii, consequens fit, ut hoc an-
 no 553. & Datus obitus, & Totilæ occisio contige-
 rint. Lucas Holstenius memoratas modò Pelagii li-
 teras non quidem Narseti, sed *Valeriano Patricio* inscri-
 ptas edidit p. 1. collect. Rom. pag. 227. De hoc
 Valeriano scribit Procopius lib. 4. *Narseti autem Ra-*
vennam, ut venerat, sociati sunt Duces Valerianus, &
Justinus. At cum Narses summam in Italiâ præfec-
 turam gereret, ad eundem potius scripsisse Pelagium
 dixerim, & quidem de re gravissimâ, rogabat enim,
 ut Antistites Mediolani, & Aquilejæ Synodi V. ob-
 trectatores Constantinopolim sub custodiâ mitteret.
 Ex his patet, errasse Ripamontium, qui Vitalem
 Datus successorem à Pelagio consecratum putavit, ini-
 tiatus enim fuit Episcopus Ravennæ ab Aquilejensi
 Metropolitâ Vigilio etiamnum Pontificatum tenen-

te. Scribit Victor Tunonensis, Datum anno 554. Constantinopolim venisse, ac tria capitula damnasse, eademque die percussum occubuisse. Sed cum Datii constantia in sequenda Vigilii sententiâ nobis constet, meritò cum meo Lupo homini Schismatico nullam fidem præstandam ducimus, præsertim cum isthæc eo anno affirmet contigisse, quo jam Datus diem obierat.

Sed jam demonstrandum est, Procopium in belli Gothici annis recensendis errasse, non solum quòd eidem Panvinius, Sigonius, Baronius, aliique celeberrimi Scriptores astipulati sunt (isti enim Procopio, qui cum Belisario eidem bello interfuit, ex æsse fidem præstandam duxere) verum etiam quòd ad nostræ historiæ chronologiam exactiorem id plurimum conducit. Primus annus belli Gothici, ut ex Procopio cap. 3. probavimus, incepit anno 535. quo Siciliam Belisarius exactis Gothis recuperavit. Anno 536. cum circa Paschalia festa seditio per Africam Romanis militibus incessisset, Belisarius in Africam advolans fugato seditioso Stotzæ exercitu rem composuit. Scribit Procopius lib. 2. de bello Vandalico: *Decimus is erat annus Justiniano Imperanti, decimus vero annus ejusdem Imperii inchoabatur anno 536. à Kalendis Aprilis.* Porro Belisarius in Siciliam rediens exortos ibi etiam tumultus compescuit, ac dispositis per insulam præsidii in Calabriam transmisit. Brutis, ac Lucanis in deditiorem acceptis Neapolim obsedit autumno incumbente; scribit enim Procopius, eundem veritum, ne pluvii ad obsidium solvendam magnâ cum impedimentorum jacturâ cogeretur, vasa colligi jussisse, cum nil tale cogitanti per occultum aditum in urbem penetrandi modus indicatus est, atque eo pacto Neapolim occupavit. Rebus autem eâ in urbe è sententiâ compositis, copias Romam versus eduxit, quâ etiam feliciter sine pugna potitus est. Hæc ait Procopius: *Receptaque est Roma sexagesimo anno, mense eodem postquam à barbaris incesa fuerat.* lib. 1. de Bello Gothico. Captam verò à Barbaris fuisse Basilisco, & Armato Consi. nempe anno 476. testatur Marcellinus Comes in Chronicis; quare recuperata est anno 536. Addit Evagrius, Belisarium Romam ingressum die 9. Decembris. His recensitis idem prosequitur recensere, quas postea urbes Dux Belisarius in potestatem redegit. Hic verò more solito secundus annus belli Gothici Procopio claudendus erat, nempe: *Sic hyems exiit, finemque imposuit anno secundo belli, quod Procopius describit.* Verum hujus distinctionis oblitus pergit Procopius narrare, Vitigem cum CL. millibus armatorum Ravennâ egressum, ac mense Martio Romam obsedisse, ibique in plures menses protractam obsidionem cum egregiis & civium Romanorum, atque hostium factis describit. Paulò post initium libri secundi ait, Euthalium circa brumalem Solis pulsus Romam cum stipendiis militum appulisse, quibusdam verò conflictationibus narratis concludit: *Sic hyems exiit, finemque imposuit anno secundo belli, quod Procopio describitur.* Ex quibus patet, laudatum Scriptorem duorum annorum gesta ad unicum perperam restrinxisse, neque enim Neapolim, Romamque Belisarius occupavit eodem anno, quo Vitiges urbi castra circumdedit, eandemque longiori obsidio oppugnavit. Hinc factum est, ut apud eundem Historicum aliorum quoque annorum gesta haud suo tempore recelescantur. Etenim lib. 3. narrata urbis expugnatione per Totilam Gothorum Regem ait: *In his hyems se circumegit, & anni duodecimi belli hujus aderat finis, quod Proco-*

pius ipse conscripsit. Duodecimus belli Gothici annus exiit unâ cum hyeme anno 547. At Roma captâ est anno belli decimo tertio hyeme jam sæviente. Auctuarium Marcellini hæc habet: *Indictione X. post consulatum Basilii VI. Totila dolo Isavorum ingreditur Romam XVI. Kalendas Januarias.* Quare anno 547. die 17. Decembris Totila urbem occupavit. Marius Aventicensis eadem Indictione X. post consul. Basilii VI. ait: *Eo anno Baduila Rex Gothorum Româ captâ, depopulavit &c.* Sanctus Gregorius Magnus lib. 2. Epist. 36. disertè affirmat, Gothos urbem occupasse, postquam Vigilium in urbe regiâ constitutus anathema in Acephalos publicavit, verba dedimus cap. 3. at certum est, Vigilium anno 547. C-P. appulisse, quod itidem monstratum est loco proximè memorato. Ex his ergo anachronismus Procopii patet, ex quo tot insignes viri errandi occasionem accepere. Quare cum unius anni additione Procopius corrigendus veniat, Datii Mediolanensis obitus, ac Narsētis in Italiam adventus, moxque subsequuta Totilæ occisio ad annum 553. referenda est. Baronius quidem, ut notabamus, annum 535. inter belli Gothici annos non numeravit, sed planè contrâ Procopium, & rei gestæ veritatem. Sigonius verò lib. 18. de Imperio Occidentali ad annum 538. universa revocat, quæ Procopius duobus annis gesta affirmavit, (ut cuique legenti patebit) ne bellum Gothicum ultra decem, & octo annos extenderetur.

Sub finem anni præcedentis 552. frequentissimi Episcopi Byzantium ad Synodum advenerant, tres enim Patriarchæ aderant, itemque Helias Metropolitæ Thessalonicensis, ut ex subscriptione libellorum ad Vigilium patet, qui tamen paulò post discessit relicto Benigno Episcopo Heracleæ Pelagoniæ, qui suas in Concilio vices ageret. Hi quidem sapius convenientes Ecclesiasticas causas tractabant, ut ex Eustathio colligitur. In his verò congressibus antè Majum præsentis anni celebratis damnatum Origenem, & approbatum decretum Justiniani contrâ eundem à decennio latum certum existimo. Cedrenus ad annum Justiniani vigesimum sextum recitat ad verbum literas Imperatoris ad Synodum, queis Patres hortatur ad Origenem damnandum: *Vos hortamur, ait, ô sanctissimi Patres, ut in unum collecti subjectam expositionem, & singula ejus capita examineis, damnetisque cum Origenes omnes, qui idem sentiunt.* Baronius, cui etiam Lupus astipulatur, rectè monet capita à Justiniano laudata contineri in ipsis literis ab eodem olim ad Patriarchas contrâ Origenem missis unâ cum anathematismis ibidem subjectis, quæ cum à Patriarchis tunc validata fuerint, publicâ Oecumenicæ Synodi subscriptione iterum confirmata sunt. Res graviori consideratione non indigebat, ex literis enim encyclicis olim Origenes in universâ Ecclesiâ damnatus fuerat, & Patriarchæ antequam consecrarentur, demore Origeni anathema dicebant, hoc enim in edicto Justiniani mandabatur, quod de cæteris aliis Episcopis etiam constabat. Hinc sessio illa, utpotè de re non semel, sed iterum judicatâ, haud in plura exemplâ transcripta fuit, cum unicuique edictum Justiniani sufficeret. Ut verò certum est, Origenem in Synodo V. damnatum, ita incertum mihi videtur tempus, quo damnatio illa peracta fuerit, num anno 552. sub Meana, vel potius anno 553. jam inchoato sub Eutychio. At cum videam initio statim anni à Patriarchis rogari Vigilium, ut causam de tribus capitulis inchoet, existimo controversiam de Origenes paulò antè discussam.

Duo tamen hic nobis probanda sunt, Origenem in Synodo V. damnatum fuisse, & hanc damnationem priorem fuisse proseriptionem trium capitulorum; video enim de hoc secundo cum eruditissimo Scriptore mihi esse luctandum, nam Petrus de Marcâ in parvâ dissertatione de Synodo V. scribit: *Ceterum cognitionem de Origene successisse trium capitulorum cognitioni, ipsa series actorum Quintæ Synodi aperte ostendit. Quæ sanè procul à vero sunt, cum ex actis Synodi citrà dubium oppositum colligatur. Synodus V. canone XI. ait: Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, ORIGENEM cum impiis eorum conscriptis, & omnes alios hereticos, qui condemnati, & anathematizati sunt à Sanctâ Catholica, & Apostolica Ecclesiâ, & à prædictis Sanctis quatuor Conciliis, & eos, qui similia prædictis hereticis sapuerunt, vel sapiunt, & usque ad mortem in suâ impietate permanserunt, vel permanent, talis anathema sit.* Hic canon editus est collatione VIII. habitâ IV. Nonas Junias, quæ cum postrema fuerit in causâ trium capitulorum, colligitur antea jam Origenis causam cognitam fuisse, alias Origenem damnasset, antequam illius errores examinasset, & ex consequenti per summam injuriam Adamantius fuisset indictâ causâ damnatus. Sed est aliud contrâ Marcam argumentum prorsus ineluctabile. Theodorus Cappadox magnus ille Origenis protector probaturus, posse Theodorum Mopsuestenum, licet olim mortuum jure damnari, ita Synodum allocutus est Collat. 5. *Et multos quidem etiam alios inveniimus post mortem anathematizatos: Nec non etiam Origenem, & si ad tempora Theophili Sanctæ memoriæ vel superius aliquis recurrit, post mortem inveniunt anathematizatum, quod NUNC in ipso fecit, & vestra Sanctitas, & Vigilius Papa religiosissimus antiquioris Romæ.* En fatente Origenistarum Principe à Synodo V. & à Vigilio Papâ Origenes damnatus fuit, & quidem antequam terminata esset cognitio trium capitulorum. Hoc testimonium est adeo evidens, ut rem extrâ dubium ponat. Sexta Synodus Oecumenica sub Sancto Agathone Papâ actione 17. in definitione fidei laudatis quatuor Synodis prioribus contestatur, se recipere decreta super has, & ultimæ harum Quintæ Sanctæ Synodi, quæ hic congregata est adversus Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Didymum, & Evagrium, & scripta Theodoretî adversus duodecim capita laudabilis Cyrilli, & Epistolam, quæ dicitur Iba ad Marin Perfam scriptam. Et in Edicto fidei act. 8. *Suscipimus quoque, & quæ in temporibus Justiniani D. mem. in prædictâ à Deo conservandâ nostrâ felicissimâ civitate Complosa est Synodus contrâ Dei impugnatores Origenem, Didymum, & Evagrium, & obscana Theodori, & Judaica scripta &c.* His concinit Synodus VII. Oecumenica, quæ est Nicæna II. act. 7. *Præterea, inquit, Origenis, Evagrii, & Didymi fabulositates anathematizamus, quemadmodum Synodus C-P. Quinta numero docuit.* Igitur Origenem à Synodo V. damnatum fuisse publica Ecclesiæ sententia est.

Dabo etiam Scriptores nobilissimos, qui antè Synodum VI. floruerunt. Cyrillus Scythopolitanus Sancti Sabæ discipulus, qui & Magistri, & Eutyrii vitas diligentissimè scripsit, cap. 109. de Vitâ Sabæ apud Surium die 5. Decembris ait: *Post hæc tunc Sancta, & Oecumenica Quinta Synodus congregata fuisset Byzantii, Theodorus Mopsuestia, & Origenes, & una cum his impia de præexistentiâ, & restitutione dogmata generali fuerunt subiecta anathemati.* Idem in Vitâ Eutyrii die 20. Januarii apud Bollandum

cap. 28. hæc scribit: *Cum præcedente autem tempore postea congregata fuisset Constantinopoli Quinta Synodus, & Origenis, & Nestorii dogmata fuissent ab eâ percussa anathemate, & qui novam Lauram tenuerant, Origenistæ illinc essent expulsi, & fideles, & Orthodoxi Patres rursum in eam migrassent, permittente mihi admirabili Joanne Silentario, eo inquam, qui erat Episcopus, discedo à cænobio, & ipse quoque versor in hac Laurâ.* Hæc ille, qui cum eo tempore vixerint, de pressorum per Synodum V. Origenistarum oculatus testis venit. Ex his patet Halloix hallucinatio, qui quæst. 10. §. 382. hæc scripsit. *Evagrius primus è Græcis hanc artem contraversiam, & quem alii Scriptores Græci cacorum more secuti sunt.* Imò primus est Cyrillus omnium Græcorum Scriptorum, quos modo habemus, qui cæcus sanè non fuit, sed Origenistas ex Synodi V. decretis è novâ Laurâ expulsos fuisset oculis vidit, atque in eadem Synodo eosdem damnatos esse perspexit. Halloix, qui isthæc non legit, cacorum more perperam de non visis judicavit. Sed præclaro etiam testimonio à Cosmâ Diacono in Synodo septimâ actione primâ recitato iterum Halloix rejicitur; est quidem longiusculum, sed planè totum hic inferendum, ex eo enim cognoscemus exitum Origenistarum, qui tot turbas sub Nonno in novâ Laurâ in Palestinâ dedere. *Cosmas venerabilis Diaconus & sacri Patriarchatus Cubicularius ex Vitâ à S. P. N. Sabæ legit. Itaque cum Sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata communi, & generali anathemate reiecti sunt Origenes, ac Theodorus Episcopus Mopsuestias, & quæcunque ab Evagrîo, & Didymo dicta sunt de præexistentiâ, sive πρὶν ὄντων &c. Probarunt autem id quatuor Patriarchæ presentes. Præterea Imperator noster Dei amantissimus actâ Synodi Hierosolymam misit, in quâ civitate coactio Episcoporum conventu quotquot erant Palestinorum Episcopi manibus, & pedibus, & ore sententiam, & statutum Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Abyles contrarium sensit, quamobrem Episcopatu exutus Byzantium se recepit, & terræ motu obrutus est, & sepultus. Novæ Lauræ verò Monachi se à Catholica communione separarunt. At verò Patriarcha Eutychius (Eustochius) diversis modis eos aggressus per octo menses illos admonuit, & cum precibus suis non valisset eis persuadere, quò Ecclesiæ Catholicæ communicarent, imperialibus jussionibus usus per Anastasum Ducem à novâ illos Laurâ projecit, provinciæ totam ab eorum pestilentia liberavit. Hæc potest esse excerpta ex Cyrillo in libro de Vitâ Sabæ, undè quæ apud Surium legitur, mutilata est. Bollandus integram se invenisse indicat in fine prolegom. ad Vitam Theodosii Cœnobiarchæ die 11. Januarii. Audis Origenem damnatum, gesta item contrâ eundem Hierosolymam transmissa, & tandem Origenistas Neolaurenses expulsos, universamque Palestinam Origeni maledixisse?*

Sanctus Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus qui paulò post Synodum V. floruit, in Epistolâ ad Sergium, quæ recitatur act. 11. Synodi VI. hæc scribit: *Etiam quintum præter istos, & post istos aliud Concilium universaliter constitutum suscipio, quod in regiâ urbe etiam id celebratum est Justiniano tunc scepra Romani imperii dispensante, & omnes ejus præclaras definitiones, quod ad confirmationem quidem nominatissimi Calchedonensis Concilii congregatum est. Perimit autem, & in interitum proficit PRINCIPALITER ORIGENEM insanum, & omnes ejus pomposas somnolentias, & plena multæ impietatis commenta. Evagrii quoque cum eo, & Didymi dogmata, & omnia eorum pagana, atque pro-*

prodigiosa, nec non & fabulosa deliramenta. Post quos & Mopsuestenum avellit Theodorum Magistrum Dei rebellis Nestorii &c. Hoc ipsum testatus est Maximus Patriarcha Aquilejensis in Synodo Lateranensi coram Sancto Martino Papâ celebratâ: *Contrâ Theodorum*, inquit secretario primo, & *Origenem in Sanctâ Quintâ Synodo accusator quidem nullus, sed tantummodò eorum conscripta ad accusationem ipsorum, & reprehensionem sufficere noscuntur.* Claudat horum dicta Evagrius, qui lib. 4. cap. 38. aliàs 37. hæc recitat de Synodo Quintâ: *Relatum est igitur ad Justinianum à Synodo post exclamations contra Origenem, & eos qui pariformiter cum illo seducti erant, factas. Quâ de re ista ad verbum inter cetera sunt relata.* Et recitatis quibusdam Patrum exclamationibus ait: *Istis adiunxerunt & capita eorum, quæ cum Origene sentientes docuerunt &c.* Quis autem, nisi Halloix, dixerit Evagrius ista finxisse? testatur se ad verbum illa ex actis Synodi excerptisse; & quidem Justiniani literas contra Origenem ad Synodum datas recitat Cedrenus. Sanè stultitiæ proximum est, adhuc negare Origenem in Quintâ Synodo esse damnatum, & tamen non pudet Halloix, erroris illos arguere, qui dixere lata in Synodo V. contra Adamantium anathemata, & obstinatè hæc reponere: *In Quinto Concilio nihil prorsus de Origene tractatum est.*

Vidit Halloix anathematismum XI. Quintæ Synodi, & cum nullus superesset defensionis locus, ridiculam prorsus responsionem commentus est: *Intrusum*, inquit, *haud dubiè est nomen Origene in anathematismum undecimum collatione octavâ.* Quæst. 10. §. 23. ab homine, addit, *quopiam, ut supra indicavi, saltem imprudenti nomen ejus anathematismo undecimo improbè adiectum est.* Hæc probat, quia Eutychemi non Origenes, sed Dioscorus proximè locandus fuerat, ita enim Patres utrumque simul ferè ubique nominant. Rursus Gregorius Magnus lib. 2. Epist. 36. indict. 10. unam tantum personam damnatam dicit in Synodo V. nempe Theodorum Mopsuestenum, non igitur Origenes etiam proscriptus fuit, aliàs duo damnati fuissent. Denique idem anathematismus legitur in edicto Justiniani contra tria capitula, ubi Origenis nomen non apparet. Atque ex his putat Halloix insertum canoni undecimo Origenem. His positis facilem responsionem testimonio Sextæ, & Septimæ Synodi procedit, nempe utriusque Concilii Patres secutos acta Synodi V. corrupta pag. 390. ubi in margine hæc leguntur: *Sexta Synodus in errorem tracta est à Quintâ, & post se traxit Septimam.* At cum in Collatione V. Theodorus Origenistarum Dux fatetur à Synodo V. damnatum Origenem, fabulam putat dicens esse *adulterinum, & suppositivum locum, interjecta, & intrusa verba* pag. 388. Hæc Origenis advocatus.

Heu quò precipitem egit hominem cæcus in Origenem amor? Si Origenis nomen ab invidâ manu intrusum fuit undecimo anathematismo, tuum erat codicem cariosum quempiam alicubi gentium literatarum, vel etiam barbararum nominare, ubi canon ille Origenem inter proscriptorum capita non recenseret. Latina Ecclesia sacrorum Conciliorum codices legitimos, atque incorruptos in Ecclesiasticis seriniis semper conservavit, atqui inter hæc sacra volumina erant gesta Quintæ Synodi. Hinc cum Sanctus Martinus Papa, qui antè Sextam Synodum Lateranensem Concilium contra Monothelitas celebravit, dixisset: *Offerantur imprimis per eos, quorum interest, reverendissimæ sanctarum quinque universalium*

Synodorum definitiones, lectis definitionibus priorum quatuor Conciliorum dictum est: Definitio Sanctæ Quintæ Synodi, cujus quidem definitionis anathematismus XI. ita exhibitus est: Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem, ORIGENEM cum impiis eorum conscriptis &c. talis anathema sit. Vides in Ecclesiæ Romanæ legitimis codicibus Origenem in anathemate XI. cum reliquis condemnatum? Sed gravius adversarium premo. Cum in Synodo Sextâ deprehensi fuissent Monothelita codices Synodi V. corruptisse, & id Legati Pontificii altâ voce protestarentur, Sancta Synodus dixit illos convinci *antiquis, & immutatis ejusdem Sancti Quinti Concilii libris*, qui ex archivio Patriarchali producti publicè eo in conventu lecti sunt; & ex *authenticis* codicibus hæreticorum fraude detectâ Synodus universa exclamavit: *Anathema simul, qui falsificaverunt acta Sancti, & universalis Quinti Concilii.* Hæc actione 14. recitantur. Non igitur Synodus Sexta, ut fingis, secuta est *acta V. Synodi corrupta, sed antiquos, & immutatos ejusdem Sancti Quinti Concilii libros.* Et hæc quidem plenâ Patrum Synodo contestante. De hoc tamen iterum capite sequenti pluribus agemus.

Hinc factum est, ut damnato in Quintâ Synodo Origene antè Sextam Synodum idem etiam tum in Latinâ, tum in Græcâ Ecclesiâ passim anathemati subjiceretur, quod, ut alia omittam, constat ex Synodo Lateranensi Sancto Martino Papâ Præside celebratâ, & ex Etheſi Heraclii Imperatoris in eadem Synodo laudatâ: Concilii verba hîc damus, Etheſim verò paulò inferiùs adducemus. Quod verò opponit Halloix, Dioscori loco Origenem ab imprudenti homine in anathematismum undecimum Synodi V. intrusum fuisse, ridicula divinatio est. Non fuit ibi Dioscorus nominatus, quia damnatus fuerat in Eutychemi, eadem enim omnia, quæ Eutychemi deliravit, Alexandrinus ille Pseudo-Antistes etiam asseruit, undè Synodus Calchedonenſis act. 3. in literis ad Sanctum Leonem Papam de Dioscoro scribit: *Quod Eutychem pro impietate damnatum suæ tyrannidis decretis innoxium statuit, & dignitatem, quæ à vestra illi ablata fuerat sanctitate (quippe ut ab eo, qui hac gratiâ erat indignus) illi restituit.* Sed Dioscorus non modo Eutychemi, sed & Hæreticorum omnium Magistri Origenis discipulus fuit, undè idem Dioscorus in libello supplici Theodori Diaconi apud Synodum Calchedonenſem act. 1. accusatur, uti *semper quæ Origenis sunt sapiens.* Infere ergo canoni illi etiam, si ita lubet, Dioscorum, ita tamen ne locopellas Origenem. At si scire cupis, qualis inter hæreticos locus Origeni, qualis Dioscoro statuatur, lege canonem 18. Sanctæ Synodi Lateranensis non pleno sæculo post Quintum Concilium à Sancto Martino Pontifice celebratæ: *Si quis, inquit, secundum Sanctos Patres consonanter nobis, pariterque fide non respuit, & anathematizat animâ, & ore omnes, quos respuit, & anathematizat nefandissimos hæreticos cum omnibus impiis eorum conscriptis usque ad unum apicem Sanctæ Dei Ecclesiæ Catholica, & Apostolica, hoc est Sanctæ, & universales quinque Synodi, & consonanter omnes probabiles Ecclesiæ Patres, idest Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, DIOSCORUM, Timotheum Alurum &c. ORIGENEM, Didymum, Evagrium, & compendiosè omnes reliquos hæreticos, qui à Catholica Ecclesiâ reprobati, atque abiecti sunt &c. hujusmodi condemnatus sit.* Vides Origenem cum Evagrio, ac Didymo,

dymo, qui actione 11. Sextæ Synodi ita nominantur *Didymus, & Evagrius Origeniana vanitatis primi secretarii fœdissimi*, hæreticorum agmen claudere? reponi inter *nefandissimos hæreticos*? damnari illius *impia conscripta*? Rursus in magnâ Synodo Nicenâ II. quæ est Septima Oecumenica leges supparem Eutychemi Dioscorum datum, atque his proximum Origenem, ejusque secretarios fœdissimos. Illa quidem act. 7. in definitione fidei ait, se anathematizare: *Arii insaniam, Macedonii rabiem, Apoliinarii dementiam, Nestorii idolatriam in homine, Eutychemi & Dioscori conspirantem vanitatem, & horum multorum capitulum hydram, ORIGENIS, Didymi, & Evagrii nugas, fabulasque*. Ita Dioscorus cum Magistro Eutychemi eadem infamiæ notâ insignitur, nigrumque theta etiam Origeni præfigitur. Ergone & Lateranensis Synodus ante VI. & VII. Concilium tracta est in errorem à corrupto V. Synodi codice? Nullusne Patrum Latinorum, vel Græcorum germana, ac legitima Synodi V. acta nancisci potuit, ut Origenem tantæ infamiæ subduceret, ac collegas admoneret intrusi in anathematismum XI. Origenis? Nullusne ex sexcentis, & amplius Patribus pro Origenem advocatus surrexit? Nullus erga Adamantium miseratione aliquâ inflexus fuit? Quis porro ex his non intelligat, quo loco fuerit apud Catholicam Ecclesiam Origenes? Eadem facilitate refutantur, quæ de intruso periodo collationi quintæ Halloix fingit, ut enim ista sine teste proferuntur contrâ signatas antiquitatis tabulas, de quarum fide nullus huc usque dubitavit, ita veluti somnia in fumum abeunt.

Quod addit asseri à Magno Gregorio, unam tantummodò Personam damnatam fuisse in Synodo V. Origeni non favet, nam Pontifex hæc scribit: *In Synodo, in quâ de tribus capitulis actum est &c. de quibusdam illic solummodò Personis est actitatum, quarum una, cujus scripta evidenter à rectitudine Catholica fidei deviabant, non injustè damnata est*. Loquitur de controversiâ ibi agitatâ de Theodoro, Theodoreto Cyri, & Ibâ Edesseno, & rectè pronunciat, primum quidem cum suis scriptis fuisse damnatum, Theodoretum verò, & Ibâ scripta tantummodò, non personas. De Origenem non loquitur, quia hic antè Synodum de tribus capitulis damnatus fuerat, neque de illo Schismatici, quos ibi alloquitur Gregorius, fuere aliquando solliciti. Verùm si quæretur ab Apostolicâ Sede, num à Patribus Synodi V. solus Theodorus damnatus fuerit, respondebit Nicolaus Primus in Epistolâ ad Michaellem Imperatorem: *Quinta præterea Synodus etiam jam mortuos Origenem, atque Theodorum per eorum damnanda scripta non rectè sapuisse repletos anathemate perculit*. Sed & antè ducentos annos hæc ipsa dicta sunt in Synodo Lateranensi à Maximo Patriarchâ Aquilejensi, cujus dicta superius laudavimus. Neque Halloix postremum illud juvat, nempe intrusum esse canoni undecimo Origenem, quod hic non legitur in edicto Justiniani contrâ tria capitula. Rem, uti erat summâ eruditione instructus, Baronius vidit. Edictum illud Justiniani compositum fuit operâ Theodori Episcopi Cæsareæ Capadocum; hoc enim testatur Vigilus Papa in Epistolâ contrâ eundem Theodorum: *Tuis, inquit, ex consuetudine incitantis liber condemnationem capitulorum ipsorum continens in palatio te assistente, & insurrente coram quibusdam Græcis Episcopis est relectus*. At Theodorus ex Liberato cap. ultim. Breviarii erat *Origenis defensor acerrimus*. Cur ergo Cæsareensis suum Origenem inter damnata capita collocasset?

Scito ergo Origenem Theodori fraude in Justiniani anathematismo omisum à Synodi V. Patribus suo, uti decebat hominem, loco inter hæreticos repositum.

Reclamat Halloix quæst. 10. S. 2. *Certè si ad aliquod unum generale Concilium spectavit perquirere de Origenem, maxime omnium spectavit ad Nicænum, utpote Origenis ætati vicinissimum*. At concilium; addit, *Nicænum simul antiquissimum, & sanctissimum nihil adversus Origenem protulit*. Veterem Origenistarum crambem reponit. *Quomodò, ajebant, damnabimus, quem Synodus Nicæna non tetigit?* Reddam ex integro voces Hieronymi Epist. 65. *Scilicet uno medicamine omnes simul morbos debere curari; Et idcirco Spiritus Sancti neganda majestas est, quia in illâ Synodo super substantiâ ejus silentium fuit?* De Ario tunc, non de Origine quæstio fuit, de Filio, non de Spiritu Sancto. *Confessi sunt, quod negabatur, tacerunt, de quo nemo quærebat*. *Quaquam latenter Origenem fontem Arii percusserunt, damnantes enim eos, qui filium negant de Patris esse substantiâ, illum pariter, Ariumque damnarunt*. *Alioquin hoc argumento neque Valentinus, neque Marcion, nec Cataphryges, neque Manichæus damnari debent, quia Nicæna Synodus eos non nominat, quos certè antè Synodum fuisse non dubium est*: Hæc ille. At non solum in Ario Origenes per Nicænos Patres damnatus est, sed & Epheci cum Nestorianis proscriptus fuit. Illi dicebant ex Photio cod. 54. & Cassiano in libris contrâ eisdem editis, *hominem ex meritis habuisse unionem cum verbo*. At hoc ipsum olim tradiderat Origenes lib. 2. Peri-archon; verba dedimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 1. Idem in Eutychemi damnatus est, itemque cum Dioscoro in maximâ Calchedonenfi Synodo; etenim teste Sancto Leone Epist. 11. ad Julianum Coensem erratum Eutychemis de haustu venenatorum dogmatum Origenis apparebat effusum, nempe quod anima Christi, ut dixit Origenes, prius fuisset in cœlis commemorata, additque: *Undè quod in Origenem meritò damnatum est, qui animarum antequam corporibus insererentur, non solum vitas, sed & diversas fuisse asseruit actiones, necesse est, ut etiam in isto, nisi maluerit sententiam abdicare, plectatur*. In eadem etiam Synodo, ut notavimus, Dioscorus accusatus est, tanquam *semper quæ Origenis sunt sapiens*. Sed in Synodo etiam Constantinopolitana Oecumenicâ II. Origenes in Macedonianis, qui Spiritum Sanctum adorandum uti Deum negabant, damnatus fuit. Nam Origenes testibus Sanctis Epiphonio, & Hieronymo Spiritum Sanctum creaturam esse asseruit. Sanctus Augustinus lib. de Hæres. cap. 43. scribit nonnullos negare illum dixisse, *Spiritum Sanctum creaturam*; additque: *sed qui ejus plura legerunt, contradicunt*. Legatur Epistola Hieronymi ad Avitum. Igitur non in solâ Quintâ Synodo, sed & in quatuor prioribus Origenis doctrina damnata est cum Ario, Macedonio, Nestorio, & Eutychemi, ut mirum non sit, si magnus ille maximus Nepotis Sancti Cyrilli Alexandrini decessor Theophilus pronunciarit Epistola 1. Paschali fuisse Origenem *Hydram omnium hæreseon*. Hinc factum est, ut in Synodis nunquam cum Patribus Origenes nominatus fuerit, imò neque Hæretici Nestorius, Eutychemi, Monothelitæ, aliique ullum ab Origenem suffragium petierint, sciebant enim illius testimonium infamiâ apud omnes laborare. Obiicit Halloix, magnum Athanasium ostendisse in lib. de decretis Nicenæ Synodi contrâ Eusebium, Origenem procul esse ab Arii infaniâ. Sed notare etiam debebat

CAPUT VII.

bat adversarius, quæ ibidem Athanasius præmiserat de Origene: *Nam quæ veluti quærens, & ingenium exercens scripsit, hæc non tanquam ipsius ita sententis sint, accipiat quisquam.* Est enim doctum pharmacum Athanasii. Origenes more solito in utramque partem disputavit, de quo nolim cum quopiam contentionis funem ducere.

Unum hic subjiciam, Sanctissimos Monachos, & Antistites, qui Justiniano imperante florere, Origenis scripta semper damnasse. Sanctus Sabas pro Origenistis compefcendis legationem ad Justinianum suscepit, de qua re pluribus cap. 1. dictum est. Sancti Theodosius, cujus memoria die 11. Januarii agitur, Origenem supra cæteros detestabatur. Scriptor vitæ ejusdem cap. 13. apud Bollandum ait: *Maximè autem, ostendebat se avversari Origenem, qui existimavit suum in hoc ponendum studium, ut divina Apostolorum prædicationi nugæ contexeret gentilium, & luderet in verbis minimè ludicris.* Honoris gratiâ ita ab ipso Halloix initio quæstionis 10. pag. 343. appellatur Sanctus Theodosius Cœnobiarcha *vir fide, & pietate, & prodigiorum multitudine clarissimus.* Origenis hostem eundem fuisse ignoravit. Tertius est Sanctus Joannes Silentiarius Episcopus, qui adversus Origenistas acerrimè decertavit. Auctor vitæ ejusdem apud Surium die 13. Maji ita sator cap. 23. *Mittens narrare ejus de fide certamina, quæ suscepit adversus Origenis, & Theodori Mopsuestiæ dogmata, & eorum, qui ea defendebant.* Hic à sede suâ fugiens inter Monachos Palæstinos centenarius ultra annum 554. vixit. Huic jungendus est Sanctus Quiriacus, cujus festum celebratur 29. Septembris; legimus apud Surium illius res gestas brevitate, ac diligentia pari descriptas, de illo autem inibi hæc scribuntur: *Vehementissimè decertavit adversus eos, qui eadem sentiebant, quæ Origenes:* Capite 10. sequenti verò undecimo Origenis errores recensentur. Halloix Monachos illos Palæstinos, qui contra Origenem libellos Justiniano Imperatori obtulerunt, carpit scribens, Justinianum *auditis quorundam rudium Monachorum contra Origenistas querimonis edictum de damnando Origene scripsisse.* Itane, si superis placet, veluti ex *rudium Monachorum* cœtu Sabas, Theodosius, Quiriacus, Joannes Silentiarius despicientur, quos & Imperatores, & Patriarchæ ad usque sydera extulerit, laudandi verò venient Nonnus, Leontius, ac cæteri Neo-Lauritæ Origenis studiosissimi? Sanctus Euty chius Patriarcha Constantinopolitanus Origenem, ejusque primarios sectatores Didymum, & Evagrium damnavit, unde Victor Tunonensis vocat Euty chium damnatorem *Evagrii Eremitæ Diaconi, & Didymi Monachi, & Confessoris Alexandrini.* Hic autem Euty chius in exilium à Justiniano missus fuit falsis delationibus eorum, qui execranda nugæ Origenis, & Evagrii, & Didymi dogmata defendebant teste Eustathio cap. 25. de Vitâ Euty chii. Ex his liquet, quàm procul à vero sit Baronii de Euty chio nostro suspicio, nempè cum constet, acta Synodi V. ab Origenistis, ac præcipuè Theodoro Cæsareæ mutilata fuisse, Euty chium quoque cum Theodoro eam in rem operam associasse, unde ait ad annum 553. pag. 440. *Sed & in non levem suspicionem Origenismi induci potuit Euty chius Constantinopolitanus Episcopus:* Cum tamen Sanctus Euty chius inter præcipuos Origenistarum persecutores ab illius ætatis scriptoribus numeretur.

Synodus V. contra tria capitula celebratur. De anno Synodi singularis opinio Christiani Lupi V. C. confutatur. Vigilus Papa Concilii acta scripto Constituto reprobatur. Evagrius, ac Didymus Origenista in eadem Synodo damnantur, Halloix perperam negante.

Cum adversarius ea, quæ de intruso ab invidis inter hæreticos Origene in anathematismum undecimum, ac de ejusdem damnatione per dolum collationi quintæ insertâ ne sempliciores quidem unquam credituros satis intelligeret, omnes enim saceratoris antiquitatis tabulæ ipsius somnia procul expellunt, ingenti prorsus audaciâ, in ipsam Sacrosanctam Quintam Synodum impetum collegit, & quod veteres Origenistæ tentare extimuerunt, tot fulminibus dejectum Origenem rursus erigere nixus ea contra Synodum dictæ protulit, quæ initio quiddem libri recitata iterum hic repetere religioni duco. Sanè non possum non ridere, considerans novum hunc Origenis advocatum à veterum Origenistarum decretis rebellantem Synodum V. quam Theodorus Origenis sectator præcipuus convocandam curavit, mille maledictis lacessere. Etenim illi *ad ultionem eorum, quæ contra Origenem gesta sunt,* inquit Liberatus cap. 24. damnationem trium capitulorum in Synodo V. conflatant, undè rectè summus Ecclesiæ Historicus Baronius ad annum 553. pag. 440. observavit, *Quintæ Synodi Coryphæos Origenis errores ex parte sectatos.* Et quod mirere, Theodorum Mopsuestenum Halloix totis lacertis defendit, qui teste laudato Carthaginensi Diacono cum multa opuscula edidisset contra Origenem, *exosus, & accusabilis* habebatur ab Origenistis. Quæ quiddem si Halloix observasset, profectò tam nobilem, tam vehementem, tam operosam Theodoro Origenomacho advocacionem non commodasset.

Peractâ in Quintâ Synodo Origenis damnatione, in quam vel ipse Theodorus Cappadox aulæ Protheus Justiniani sui adulandi gratiâ consensit, Imperator instare cepit Vigilio, ut & causam de tribus capitulis in Synodo discuteret. At Vigilus cum Occidentales Episcopus timore Justiniani adesse nolle intelligeret, se cum paucis Italis, atque Illyricis remittè definire posse negabat, ut nulla deinceps ab Occidentis Episcopis contradictio fieret. Ea tandem sententia placuit, ut pari Latinorum, ac Græcorum numero Synodus componeretur, quod antè festum Paschæ, quod hoc anno 553. contigit 20. Aprilis statutum fuit. Audiatur ipsemet Vigilus in Constituto ad Justinianum. *Postea verò hoc magis cum consensu Fratrum nostrorum nostrarum partium Episcoporum nuper antè Sanctum Paschæ diem pietas vestra constituit, ut ex æquato numero his Pontificibus, qui in Constantinopolitana Urbe presentes sunt, de tribus capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatum Fratrum nostrorum Episcoporum professionem deberemus invire tractatum.* Cæterum Græci Patres his intellectis tumultuari, venisse se ex longinquis provinciis Synodi Oecumenicæ causâ, hujus autoritatem, ac nomen deprimi, si à paucissimis celebretur, plurimos Sapientissimos excludendos, si pari eum Latinis numero coeundum sit; Synodos frequentissimas à solis Græcis celebratas; in Calchedonensi sexcentorum, & triginta Patrum coiventu legatos tantum Leonis Papæ ex Latinis interfuisse. Nicænam omnibus

Synodum ex Græcis tantum constatam. Notam esse Occidentalium in tribus capitulis defendendis obstinationem, cum quibus si æquato numero Orientales disputationem ineant, paribus hinc inde suffragiis re infectâ Concilium dimissum iri. Justinianus his acceptis à priori sententiâ discedens diem Synodo dixit IV. Nonas Majas, nempe Dominicâ II. post Pascha.

Sed de anno Synodi singularis opinio eximii viri Christiani Lupi Professoris Lovaniensis novam nobis quaestionem ingerit. Veniam dabit eruditissimus, meique amantissimus Scriptor, si veritati hoc loco illum postponendum duxero. Hic igitur cap. 6. Commentariorum in Synodum V. ait acta Synodalia præferre in titulo annum Justiniani XXVII. *At credendum, inquit, Victori Tononensi dicenti fuisse decimum tertium Christi Domini quingentesimum quartum, in quem omnino incidit vigesimus septimus Justiniani.* Idem repetit cap. 9. initio. Labitur vir doctissimus, nam acta Synodalia rectè præfixum habent annum post consulatum Basilii XII. nec contrarium docuit Victor, qui cum eo tempore acerrimè pro tribus capitulis decertaret, haud in anno Synodi statuendo errasse dicendus est. Anno Epochæ Christianæ vulgaris 541. Basilii solus consul fuit, inde verò usque ad annum primum Justiniani junioris nulli amplius consules à Justiniano designati fuere. Detur id ambitioni hujus Imperatoris, qui, ut solus in omnibus subscriptionibus signaretur, omisso antiquissimo creatorum consulum more, qui annos suis nominibus distinguebant, ab annis sui imperii tempora statui voluit. Igitur cum annum, quo consules novi non creabantur, à præteriti anni consulibus designari mos esset, annus 542. post consulatum Basilii dictus fuit; annus verò 543. iterum post consulatum Basilii fuit nuncupatus, vel post consulatum Basilii II. seu Anno II. Hoc patet ex legum Imperialium, Synodorum, ac Lapidum subscriptionibus. Veronæ nostræ Sancti Valentis Episcopi sepulchro inscriptum epitaphium legitur: RECESSIT SUB VIII. KAL. AUGUSTI POST CONSULATUM LAMPADII ET ORESTIS. Indictione IX. nempe anno 531. Eodem anno celebrata Synodus Romana sub Bonifacio II. incipit: *Post consulatum Lampadii, & Orestis V. C. sub die VII. Iduum Decembrium.* Annus verò sequens 532. apud Basilicam Sancti Petri ad vineula Romæ lapidi inscriptus fuit ET IT. P. C. LAMPADI ET ORESTIS. Inscriptionem integram dedimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. Præterea Synodi anno 536. tum Constantinopoli à Memnâ, tum Hierosolymis à Petro celebrata ita inchoantur: *Post consulatum Fl. Belisarii V. C.* Eundem consularem characterem post consulatum Basilii servarunt Justinianus in edictis, ac scriptis, Vigilius Papa in Epistolis, Synodus V. item & Mopsuestena, ut sæpius exposuimus. Cæterum nonnulli Chronologi ab usitato fastorum condendorum more communiter recepto recedentes, alio caractere fastos consulares digessere. Nam annum 542. ita signarunt: *Post consulatum Basilii V. C. Anno II.* Eodem modo etiam notarunt annum 531. *Post consulatum Lampadii, & Orestis anno II.* Item annum 536. *Post consulatum Belisarii V. C. Anno II.* Victor Tunonensis hoc pacto annos carentes consulibus signavit. A. 541. *Basilio V. C. Cos.* postea verò immediate annum 542. hac consulari notâ inscribit: *Post consulatum Basilii Anno II.* Chronicon Alexandrinum annum post Belisarii consulatum ita exhibet, *Indictione XIV. Belisario II. Consule. Indi. XV. Belisario III. Consule.* Qui modus fastos describendi minus proprius est, videtur enim innuere, Belisarium alterum, & tertium

consulatum gessisse, neque alio modo Tacitus, & Dio iteratos Imperatorum consulatus designarunt. Chronologi omnium nobilissimi Panvinius, ac Sigonius, quos veluti Principes in fastis digerendis veneramus, priorem modum tradidere. Marius Aventicensis in suo Chronico, quod habetur Tomo 1. Historiarum Francorum collectarum ab Andrea Du-Chesne viro eruditissimo, ita scribit: *Post consulatum Basilii anno I. est annus 542.*

Ex his colligitur, Patrem Lupum peculiarem Victoris Chronici modum non advertisse, in quo etiam lapsus est Sirmondus in Chronicâ Synopsi ad libros Facundi. Cum enim annus 542. dicatur à Victore post consulatum Basilii anno II. eidem annus 553. est post consulatum Basilii XIII. qui cæteris Chronologis est XII. Quod verò addit ille Scriptor de anno 27. Justiniani, illum non juvat. Justinianus anno 527. Kalendis Aprilis Feriâ V. in Cœnâ Domini ex Procopio in arcanâ Historiâ iniit imperium, quare anno 553. IV. Nonas Majas, quando incepta est Synodus de tribus capitulis, currebat annus 27. Justiniani; si verò Synodus anno 554. IV. Nonas Maii coacta fuisset, 28. annus Justinianus scribendus fuisset à Kalendis Aprilis inchoatus. Sed & caractere indictionis primæ Synodi tempus exprimitur; nam Majo mense anni 553. labebatur prima indictio usque ad Septembrem, anno verò 554. fuit Indictio secunda. Est egregium testimonium Pelagii Papæ, qui tunc aderat Diaconus Byzantii, in Epistolâ ad Narsetem scribentis: *si quid eos de judicio universalis Synodi, quod Constantinopoli per PRIMAM nuper elapsedam INDICTIONEM actum est, forte movebat &c.* Quæ addidi, quod Lupus mendum designationi temporis habitæ Synodi irrepressisse contendit. Hinc Cyrillus Scythopolitanus in Vitâ Sabæ rectè dicit expulsis post octo menses à Quintâ Synodo peractâ ex novâ Laurâ Origenistis quietem datam Monachis Sancti Sabæ, & universæ Provinciæ *anno vigesimo tertio* à morte Sabæ. Hic decessit anno 531. Indictione X. die 5. Decembris, adde 22. annos, habebis annum 553. si verò octo insuper post Synodum menses apponas, quibus elapsis nova Laura ab Origenistis vindicata fuit, eris ad annum 554. qui est vigesimustertius à morte Sabæ. Hæc fusius prosecutus sum, ut clarior fastorum notitia haberetur, non quod opinio Lupi tantam à nobis operam exposceret. Nam duo scripta Vigilius hoc anno emissa litem dirimunt. Certum est, Constitutum editum esse à Vigilio inter ipsam gestâ Synodalia; at illud dicitur *Datum pridie Idus Maii imperante D. N. Justiniano perpetuo Augusto anno 27. Post consulatum Basilii V. C. anno XII. in Constantinopolitana civitate.* Rursus literæ ad Eutychium, & præjacentem Synodum, queis Vigilius adprobat Concilium V. datæ sunt *VI. Idus Decembris Imperii D. N. Justiniani aeterni Augusti anno vigesimo septimo Post consul. Basilii V. C. Anno XII.* Ex quibus palam fit, hoc anno 553. Synodum Quintam celebratam. Ex subscriptione verò Constituti colligitur tempore Synodi Vigilius fuisse in Constantinopolitana civitate; undè idem Lupus iterum lapsus est cap. 9. scribens, Pontificem post datas ad Eutychium literas mense Januario iterum Calchedonem se recepisse, ibique tempore Synodi moratum.

Anno igitur 553. die 4. Maii Dominicâ II. post Pascha celebrata est prima collatio, adfuere tres Patriarchæ; erant Patres CLXV. Lecta est sacra Divalis Justiniani, quâ Imperator significabat nihil antiquius sibi fuisse, quàm hæresibus eliminatis quietem

Ec-

Ecclesiæ dare post excitationes ab Acephalis tumultus. Addit: *Fecimus predicari eandem Sanctam Synodum cum tribus aliis Sanctis Conciliis in Dei Ecclesiâ.* Ex quibus patet, quàm falsò Halloix dicat, Justinianum hæc pronunciasse: *Calchedonense Concilium in tribus peccasse, & in quarto minus sapuisse.* pag. 345. De Vigilio verò scribit Augustus: *Et Vigilio etiam religiosissimo Pape antiquioris Romæ, cum pervenisset ad hanc regiam civitatem, de tribus Capitulis subleliter omnia manifestavimus, & interrogavimus eum, quid sapit de hoc, & ipse non semel, nec bis, sed etiam sapius in scriptis, & sine scriptis anathematizavit impia tria capitula.* Postea: *Ille verò nobis significavit, quòd de prædictis capitulis per semet ipsum faciens porriget nobis.* Testatur sequi se Sanctos Patres, ex Latinis verò laudat Hilarium, Ambrosium, & Augustinum. At cum probè scirent Græci Patres, Synodum non præsentem Pontifice Romano nihili haberi apud Occidentales, nobilissimâ ad eundem destinatâ legatione rogarunt, ut Synodo interesset. Missi sunt tres Patriarchæ, omnes Primates autocephali, nempe Theodorus Cæsareæ Primas Cappadociæ, & totius Ponti, Andreas Ephesinus totius Asiæ, Megethius Heracleæ in Thraciâ. Cum his erat etiam Benignus Heracleæ in Pelagoniâ Vicarius Eliæ Thessalonicensis, aliique Antistites; Et hi quidem non citatoria mandata, sed preces Vigilio detulerunt: *Pervenientes, inquit, ad sanctissimum Papam senioris Romæ, petivimus ejus Beatitudinem, convenire, & disputare nobiscum de tribus capitulis.* Ille verò reposuit: *se propter corporis infirmitatem non posse ad hanc petitionem respondere, in postero autem die pollicitus est manifestare, quid ei de tali conventu placuerit.* Atque ita prima dies Synodi abiit.

Post biduum pridie Nonas Majas iidem Patriarchæ, Primates, atque Episcopi Vigilium convenere enixè postulantes, ut ad Synodum accederet, quibus ille respondit: *Non posse unâ convenire eò, quòd plurimi hic quidem sunt Orientales Episcopi, pauci verò cum eo, facere autem per semet ipsum in scriptis suam sententiam, & offerre piissimo Domino, ideo enim, & inducias postulasse ab ejus Serenitate, ut intrâ eas voluntatem suam manifestaret.* At Justinianus viginti dierum inducias, quas Vigilium postulaverat, concedere recusavit, cæteris Episcopis longioris apud regiam urbem moræ incommoda causantibus. Quare gloriosissimi Judices mandarunt Episcopis, ut etiam Vigilio absente Synodum haberent, cujus collatio secunda peracta est VIII. Idus Majas. Patres Episcopos ad Vigilii Patriarchalem jurisdictionem spectantes ad Synodum invitarunt, qui constanter adesse sine Vigilio pernegarunt. Sequenti die iterum simul Græci Antistites coeuntes quatuor Synodorum fidem professi sunt, earumque definitiones, nec non doctrinam Sanctorum Patrum, quos ceu Magistros Ecclesia veneratur; reprehensa est etiam nimium in plerisque radicata opinio sine Calchedonensis Synodi injuriâ damnari non posse tria capitula. Triduo post, nempe die 12. Maji collatione quartâ Synodus causam ipsam discutere incepit. Lectæ sunt plures sententiæ ex libris Theodori excerptæ, itemque symbolum Judaicum, quod Theodoro olim à Charisio Philadelphiensis in Lydiâ Ecclesiæ Presbytero adscriptum fuerat, & Marius Mercator fufius circa annum 431. impugnaverat tanquam ab eodem Theodoro compositum, cujus opusculum legitur inter MSS. in Bibl. Palat. Num. 234. Dicitur in eas blasphemias anathema à Patribus, additumque: *Anathema Theodoro Mopsuestino: Iste Evangelia reprobarit:*

Iste dispensationem injuravit. Anathema illis, qui non anathematizant illum. Tertio Idus Majas collaratio V. habita est. Lecta sunt plurima Sanctorum Patrum, legum imperialium, & Ecclesiasticarum in Theodorum Mopsuestenum scripta, præcipuè verò plures Sancti Cyrilli Episcopi literæ, in quibus Theodori doctrina validè confutatur. Recitata sunt acta Synodi Mopsuestenæ antè triennium jussu Justiniani celebratæ, in quâ probatum fuerat, Theodorum è sacris diptychis illius Ecclesiæ erasum fuisse, substituto in illius locum Sancto Cyrillo Alexandrino. Exindè Synodus aggressa est secundum capitulum, nempe Theodoretum Cyrenensem causam, qui in Ephesinâ Synodo Nestorio adhæserat, & duodecim capitula Sancti Cyrilli adversariis scriptis confutaverat. Lecta sunt pleraque excerpta Theodoretum contra laudata capitula, itemque ejusdem epistolæ, quibus & Synodum sacrosanctam Ephesinam, & Theodosium ipsum culpatur, periclitari dicit fidem, & omnem Ecclesiam, iniquè damnatum Nestorium.

Inter cætera autem lecta est epistola Theodoretum ad Joannem Antiochenum de morte Cyrilli Alexandrini, quem per summam impudentiam variis contumeliis excipit. Fictam illam epistolam, ac Synodum à nebulone quodam assutam scribit Baronius ad annum 553. Num. 42. Lupus cap. 3. comment. in Synodum V. eandem epistolam vocat *probrosam, & infernalem, opus pessimi scurræ prostrubuli, nebulonis.* Hinc culpari posse præsentem Synodum idem asseruit. Neque enim, inquit, Theodoretus de morte S. Cyrilli scribere poterat ad Joannem, qui quadriennio antè Cyrillum mortuus fuerat, ut in hoc ipso opere monstramus, & act. 14. Synodi Calchedonensis recitantur literæ Cyrilli ad Dominum Joannis successorem. Ego quidem doctissimorum Scriptorum judicium veneror, sed neminem ex 165. Episcopis scivisse, Cyrillum Joanni supervivisse, vix ausim affirmare. Puto, errorem codicis irrepsisse, ac loco Joannis hujus successorem Dominum reponendum. Nam post illam epistolam hæc recitantur in eadem Synodo: *Et iterum post mortem Beati Cyrilli idem Theodoretus in allocutione distâ Antiochiæ præsentem Domino mortuum fuisse Cyrillum, cujus morti, quæ recens contigerat, publicè Antiochiæ declamans Cyrenensis insultavit.* Ergo error codicis est, ac pro Joanne Dominum reponendus. Scribuntur hæc in illâ epistolâ de Cyrillo. *Majora, & pejora pertentans defunctus est. Somniavit enim, sicut dicunt, & regiam urbem perturbare, & tuam Sanctitatem accusare, utpote ea colentem.* Et postea. *Quidam verò & tuam reverentiam proficisci dicunt ad Comitatum &c.* Certè Cyrillus circa annum 444. quo mortuus est, fuit Constantinopoli, nam ex regiâ urbe unâ cum Proclo literas dedit ad Dominum Antiochenum pro Athanasio Parenorum Episcopo, quæ habentur actione 14. Synodi Calchedonensis, quas Dominum accepisse anno 444. quo mortuus est Cyrillus, apertè monstravimus superius ad annum 550. cap. 5. ubi de eraso è diptychis Theodoro diserebamus. Quare vel indè etiam arbitror illam epistolam fuisse à Theodoro ad Dominum missam. Quantum verò Capitula Cyrilli etiam post initam pacem Theodoretus aversaretur, patet ex ejusdem Epistolâ 112. ad Dominum, cum hic ad Synodum Ephesinam II. profecturus esset: *Infelix, inquit, anima mea suspirat, lugetque nihil expectans boni; Neque enim iustum in duodecim capitulis venenum novit,*

qui aliarum sunt dioceseon, sed ejus, qui illa scripsit, claritatem attendentes, nihil sinisterum suspicantur. Certè in Epistolâ, quam ad eundem Dominum inscribendam diximus, Cyrillum non nominat, licet eundem pessimè calumniatur, illius enim noverat claritatem. Cùm ergo etiam anno 449. amaro esset animo in mortuum antè quinquennium Cyrillum, cur & anno eodem 444. quo Sanctus ille Alexandriae Præsul obiit, mitiori ergà eundem mente fuisse Theodoretus nobis dicendus est? Ego quidèmet retenti diutius contra Cyrillum livoris Theodoretum malo accusare, id ejusdem memoratis modò literis præsertim contestantibus, quàm doctissimos Synodi V. Patres inscitiam, atque hallucinationis arguere. Et in hac quidèmet nostrâ sententiâ fuit etiam doctissimus Marca in dissertatione laudatâ tom. 12. Concil. Edit. regie p. 432.

Die 19. Maii collatione quartâ tertium capitulum discussum est, nempe Ibæ Epistola ad Marin Perfam, in quâ accusat Cyrillum Apollinarisim, objicit corruptos per ipsum muneribus Ephesinos Patres, citrà examen Nestorium præcipiti sententiâ damnatum pronunciat, & eximiam ibidem commendatur Theodorus Mopsuestiæ. Dicitur est, eundem Ibam ex libris Theodori hæreticas sententias in linguam Syriacam traductas ad plures Ecclesias destinasse, quas Sanctus Proclus Constantinopolitanus Antistes damnaverat. Sæpè Ibam ob illa accusatum, & in Berytensi Synodo ægrè purgatum. Relecta sunt pleraque acta Ephesinæ Synodi, Symbolum Nicænum, ac Constantinopolitanum, gesta Synodica Calchedone, Capitula Sancti Cyrilli, aliave, ex quibus Ibæ Epistola errorum arguebatur. Quibus auditis acclamatum est à Patribus: *Ibæ Epistola hæretica est: Epistolam, que dicitur Ibæ, omnes condemnamus: istam omnes anathematizamus &c.* Die 26. Maii collatio VII. peracta est. Ad tria capitula damnanda ex sessionibus præcedentibus omnia parata erant, Romani Pontificis auctoritas obesse videbatur. Etenim Vigilius non modò suam Synodo præsentiam denegarat, sed scripto Constituto ad Justinianum tempore ipsius Synodi ejusdem gesta omnia exauctoraverat. Porro in eo Constituto Vigilius paucis exponit antea abs se eâ in causâ gesta, conqueritur contra factas condiciones non expectatis Occidentalibus, vel non pari Græcorum, ac Latinorum Patrum numero Synodum constatam. Aggreditur deindè disputationem de tribus capitulis. Recitat diffusis plurimas sententias, nempe LX. quæ Theodori esse dicebantur, easque erroribus ferè omnes scaterere docet. Negat tamen, Theodorum, etiam si illa pessima dogmata asseruisse convinceretur, damnari posse, quod in pace Ecclesiæ obiit. Nihil in causâ Theodoretæ, vel Ibæ innovandum, qui in magnâ Calchedonensi Synodo absoluti, ac dignitate pristina decorati novum examen subire iterum non debebant; imò nullam de Theodoretæ ejusdem libris, vel Ibæ Epistolâ censuram efformandam, de quibus Patres Calchedonenses judicare recusaverant. His autem verbis Constitutum Vigilius conclusit: *Statuimus, & decernimus nulli ad ordines, & dignitates Ecclesiasticas pertinenti licere quicquam contrarium his, quæ præsentibus asseruimus, vel statuimus Constituto, de sæpè dictis tribus capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam post præsentem definitionem movere ulterius quæstionem. Si qui verò de iisdem tribus capitulis contra hæc, quæ hic asseruimus, vel statuimus, nomine cujusque ad ordines, & dignitates Ecclesiasticas pertinentis factum, dictum, atque conscriptum est, vel fuerit, & à quolibet ubicunque repertum, hoc modis*

omnibus, & auctoritate Sedis Apostolicæ, cui per gratiam Dei præsidemus, refutamus. Datum est Constitutum die 14. Maii, cùm pridè celebrata fuisset sessio quinta. Sexdecim Episcopi Vigilianum illud Constitutum subscripserunt, & quidèmet illi ferè omnes qui literas ejusdem contra Theodorum subscripserunt, tres Diocesis Illyricianæ, ex Græcis verò Pastor Metropolitæ Iconii in Lycaonia, & Vincentius Metropolitæ Claudiopolitanus provincie Ponticæ Honoriadis.

Utrum verò hoc Constitutum, quod Vigilius ad Justinianum misit, acceptum ab isto fuerit antè finem Synodi, vel acceptum quidèmet, sed occultatum Patribus, ne tribus capitulis damnandis impedimento esset, res satis dubia est. Illud certum est, collatione septimâ Vigiliæ contra tria capitula publicatam in judicato sententiam expositam fuisse, recitatum anathema latum contra Romanos Diaconos Rusticum, & Sebastianum Judicati impugnatores, lectas Epistolas Vigiliæ ad Valentinianum, & Aurelianum Episcopos, ex quibus omnibus patebat, Vigilium non semel tria capitula condemnasse. Cæterum licet in judicato Vigilius tria capitula condemnarat, illo tamen recepto dubia causa remanserat usque ad futuram Synodum, quæ contra pacta coacta haud approbata censeretur poterat. Profectò Vigilius postremâ sententiâ, quicquid abs se antea eâ in causâ aditatum fuerat, abrogaverat. Oçtava denique collatio celebrata est IV. Nonas Junias, & definitivâ sententiâ à Synodo tria capitula damnata sunt, promulgato decreto, quod Christianus Lupus non immeritò vocat elegans, eruditumque. In hoc sanè decreto Sancti Augustini sententiam sequi se Patres contestati sunt: *Augustini, inquit, religiose memoria, qui inter Africanos Episcopos resplenduit, diversa Epistolæ recitatae sunt, significantes, quod oportet hæreticos, & post mortem anathematizari.* Ea testimonia adduxerat in Synodo Sextilianus Tunienensis in Africâ Episcopus, ac Primosi, seu Primasii novi Carthaginensis Antistitis Legatus, quæ lecta grandi præconio excepit Benignus Heracleæ Pelagoniæ in Macedoniâ Episcopus, ac Vicarius Eliæ Metropolitæ Thessalonicensis, addens hanc esse perpetuam Ecclesiæ traditionem.

Damnatis tribus capitulis rursus Origenis causa resumpta est; nam licet de Origene antè tria capitula statutum fuerat, sectatores tamen Origenis negotium facessabant. Evagrius, ac Didymus in defendendo Adamantio plurima absurda commenti erant, nec meliora docuerat Theodorus Cappadox. Aderant Byzantii plures Archimandritæ contra Origenistas libellos ad Synodum deferentes. Hos inter eminebant Conon Præfectus Lauræ Sancti Sabæ, ac Rufus Abbas monasterii Sancti Theodosii; erat uterque ex Palæstinâ, & hi quidèmet Origenistas Didymum, & Evagrium, necnon Theodorum Casareæ accusabant. Halloix vocat hosce viros rudes Monachos. De Conone hæc scribit Cyrillus Scythopolitanus cap. 18. de vita Sabæ: *Cononi post ipsum mandant Monachi præfecturam: Mandant verò, Deo, ut arbitror, Monachorum animos ad hoc movente, fuit enim vir ille summè resplendens, & rectis dogmatibus, & omni virtute, & rectè factis.* Evagrius lib. 4. cap. 37. narrat, Monachos Origenistas expulsos ab Eustochio Patriarchâ Hierosolymitano Byzantium profectos Theodori patrocinium implorasse, addit etiam, à Monachis rectoris dogmatis professoribus Cononem, ac Rufum contra Neo-Lauritas missos, ex quorum dissidiis exortæ lites Synodo V. occasionem dederunt. At non assen-

assentior; nam Cyrillus, qui eiecit ab Eustochio è novâ Laurâ Origenistis in eandem Lauram ingressus est, scribit post octo menses à celebratâ Synodo V. Origenistas è novâ Laurâ expulsos ab Eustochio per Anastasium Ducem; verba superius dedimus ex actione I. Synodi VII. lege Cyrillum cap. 28. de Vita Eutyinii apud Bollandum. Justinianus per nuncios Synodum interrogavit, quid de Origenis sectatoribus statuendum duceret. Evagrius, qui gesta Synodalia perlegit, hæc habet loco proximè indicato: *Quæ de re ista ad verbum inter cætera sunt relata. Animum supernæ nobilitatis participem fortite Imperator Christianissime &c. & aliquanto post: Fugimus igitur, fugimus illam, quam ignoramus externam vocem, & tanquam furem, atque prædonem ejusmodi hominem anathematis laqueis arctè districtum, ac suffocatum extrâ Sacra Ecclesiæ mœnia abjecimus, & post pauca: Actorum verò nostrorum ex eorum lectione vim cognoscetis. Hisce conjunxerunt capitula, quæcumque Origenis sectatores professi sunt. &c. Ex quibus patet, hallucinari eos, quos inter est Halloix, pag. 383. qui putat unum, Evagrium asseruisse post cognitionem trium capitulorum Origenem fuisse in Synodo V. damnatum. Nam Patres ibi proponunt Imperatori lectionem actorum, contestati, se jam Origenem abjecisse extrâ Ecclesiam, ubique ut de re jam præteritâ prælocuti. Cùm verò nova quæstio orta fuisset de Evagrîo, ac Didymo, scribit Epiphaniensis adjunxisse de novo Patres capitula erronea sectatorum Origenis, quorum quintum erat Theodori Cappadocis: *Reulerunt, inquit, & multas alias Didymi, Evagrii, & Theodori blasphemias, quas admodum diligenter deprehensas collegerant.* Cyrillus Scythopolitanus, qui absque dubio gesta Synodi V. ad Eustochium ab Imperatore transmissa legit, apud actionem primam Synodi VII. ordinem gestorum in hoc Quinto Concilio cæteris exactius ita describit: *Itaque cum Sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata communi, & generali anathemate rejecti sunt Origenes, Theodorus Episcopus Mopsuestenus, & quæcumque ab Evagrîo, & Didymo dicta sunt de præexistentiâ &c. Quare primùm Origenes, dein Theodorus, postremò Origenistæ in Synodo damnati sunt, quæ planè nostra sententia est.**

Antequam tamen ad alia transeamus, castiganda est Halloix, ut mitius loquar, hallucinatio, atque temeritas, qui inscitia duas sacrosanctas Oecumenicas Synodos accusare ausus est, contendens, Evagrium, & Didymum non fuisse à Synodo V. damnatos, uti asseruere Synodi Sexta, ac Septima. Verba illius in indice verbo *Didymus* sunt: *Falsum est, eum fuisse condemnatum in Synodo V. generali, quod PERPERAM supposuerunt Synodi Sexta, & Septima.* Et quæstio. pag. 390. in margine: *Sextum Concilium generale falso dicit Evagrium, & Didymum à Quinto generali condemnatos.* Nempè quia in octo collationibus Synodi V. nec semel illi nominantur. Insulsè: In illis octo collationibus agitur tantùm de tribus capitulis, post quæ de Evagrîo, ac Didymo quæstio mota est. Evagrius producit gesta Synodalia, eaque se legisse testatur, in quibus post trium capitulorum cognitionem Evagrium, ac Didymum damnatos fuisse pronunciat. Cyrillus, qui tunc vivebat, proximè adductus asseruit idem. Dabo alterum oculatum testem Victorem Tunonensem, qui circâ finem sui chronici ait: *Trigesimo nono imperii sui anno Justinianus Eutyebium Constantinopolitanum Episcopum damnatorem trium capitulorum, & Evagrii Eremitæ Diaconi,*

& Didymi Monachi, & Confessoris Alexandrini, quorum laudes supra illustrium virorum ex auctoritate protulimus, exilio dirigit. Est planè aureum testimonium. Præmiserat Victor, se sub custodiâ Constantinopolim adductum ex Ægypto, ubi exulabat, ac disputasse cum Eutychio Patriarchâ Constantinopolitano, qui in Synodo primus omnium anathema contra Evagrium, ac Didymum publicarat, undè eundem damnatorem trium capitulorum, & Evagrii, ac Didymi appellat. Ex his palam fit, Africanos Patres non fuisse unquam sollicitos de Origene, quem jam olim in Ecclesiâ pessimè audivisse sciebant, sed de personis Evagrii, & Didymi, quos sicuti nec Theodorum damnari posse post mortem obstinatissimè inficiabantur, nam sententias Origenistarum Africani semper exhorruerant, personas ergo damnari ægrè ferebant; Ita semel Theodoro licet mortuo in pace Ecclesiæ postea tamen damnato, haud difficile fuit, alias etiam personas eadem omnino poenâ multare. Heraclius Imperator, qui anno 57. à peractâ Synodo V. imperium adeptus est, in suâ Ecthesi recitatâ coram Sancto Martino Papâ in Synodo Lateranensi consultatione 3. post commendatas quinque Synodos ait: *Et hæc in omnibus sequentes, & divina eorum suscipientes dogmata, omnes quos exceperunt, excipimus, & quos eiecerunt, ejicimus, & anathematizamus, præcipue Novatum, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, ORIGENEM, EVAGRIUM, DYDIMUM, THEODORUM MOPSUESTENUM, Nestorium, Eutyeben, Dioscorum, Severum, & impia conscripta Theodoretî, quæ contra rectam fidem, & Ephesinam primam Synodum, & duodecim capitula Sancti Cyrilli, & quanta pro Theodoro, & Nestorio conscripserunt, & nuncupatam Ibe Epistolam, & hortamur omnes Christianos sic sapere, & sic glorificare, nihil addentes his, nihil subtrahentes &c.* Erat Professio fidei, seu edictum fidei, quod Romanæ Ecclesiæ probatum fuerat, & Theophilactus Primitivus Notariorum testatus est, eandem Ecthesim servari in Apostolico scrinio. Heraclius verò longè antè Sextam Synodum ad imperium evasit. Synodus Lateranensis in decreto fidei hæc habet: *Si quis secundum Sanctos Patres consonanter nobis, pariterque fide non respuit, & anathematizat animâ, & ore omnes, quos respuit, & anathematizat nefandissimos hæreticos cum omnibus impiis eorum conscriptis usque ad unum apicem Sanctæ Dei Ecclesiæ Catholice, & Apostolice, hoc est Sanctæ, & universales Quinque Synodi, & consonanter omnes probabiles Ecclesiæ Patres, id est Sabellium, Arium, Eunomium &c. ORIGENEM, DYDIMUM, EVAGRIUM, & compendiosè omnes reliquos hæreticos, qui à Catholica Ecclesiâ reprobati, atque abjecti sunt &c. hujusmodi condemnatus sit.* Evagrius igitur, ac collega Didymus damnati sunt à Catholica Ecclesiâ Sancto Martino cum Synodo universâ contestante, imò & condemnante eos, qui Evagrium, ac Didymum non anathematizant. Sanctus Sophronius, cujus annua dies colitur V. Idus Martii, in Epistolâ Synodicâ hæc recitat de Synodo V. *Perimit autem, & in interitum proficit principaliter quidè Origenem insanum, & omnes ejus pomposas somnolentias, & plena multæ impietatis commenta. EVAGRII quoque cum eo, & DIDYMI dogmata, & omnia eorum pagana, atque prodigiosa, nec non & fabulosa deliramenta. Postea verò addit: Et ut nihil desit ad vestram satisfactionem ipsas quoque personas exprimo, quas anathematizo, & condemnatas efficio non linguâ tantùm, & ore, sed corde, & spiritu, utpotè quæ Sanctæ Catholice nostræ fidei in omnibus insidiantes ostensa sunt.* Anathema itaque in

perpetuum, & cataphema à Sancta, & substantiali adoranda Trinitate Patris, & Filii, & Spiritus Sancti primum quidem Simon Magus &c. recitatur catalogus Hæreticorum, quos inter nominantur à Sancto Sophronio Origenes, qui & Adamantius, Didymus, et Evagrius Origenianæ vanitatis primi secretarii fœdissimi. Hæc Synodica Epistola recepta est à Synodo VI. Oecumenicâ Act. 11. Jam vides ante Sextam Synodum apud Ecclesiam Catholicam inter hæreticos recensitos Evagrium, ac Didymum. Sophronius enim ex sensu Ecclesiæ locutus est, floruitque & ipse sub Heraclio Imperatore, qui anno ante Sextam Synodum septuagesimo Imperator ab exercitu salutus fuit.

Rectè ergo Sexta Synodus, ac dein Septima pronunciarunt, Evagrium, ac Didymum à Quintâ Synodo anathemate percussos fuisse; neque citrà indignationem audiri possunt, quæ pag. 390. scribit Halloix: *Sextam, ac Septimam Synodum incidisse in acta corrupta Synodi V. quibus intrusum fuerat nomen Origenis unâ cum Evagrîo, ac Didymo. Etenim cum acta Synodi V. falsata fuissent à Monothelitis, in Synodo VI. totâ actione 14. falsariorum doli discussi sunt. Undenam verò convinci illi poterant, nisi inventis, ac productis à Synodo VI. actis germanis, ac legitimis, nullâque ex parte corruptis ejusdem Concilii Quinti? Atque hoc pacto res evenit. Georgius Diaconus Constantinopolitanus, & Chartophylax cum videret duos codices, aliumque insuper continentes gesta V. Synodi falsitatis accusari: *Subtilius, inquit, in bibliothecâ venerabilis Patriarchii scrutatus, inveni & alium chartaceum librum ejusdem sancti Concilii, quem & defero.* At hoc volumen authenticum, ac legitimum ex collatione cum aliis antiquioribus probatum fuit, simulque codicum hæreticorum fraus detecta, eò quòd, inquit Synodus actione laudatâ, neque in nunc prolatis antiquis, & immutatis libris ejusdem sancti Quinti Concilii, neque in chartaceo libro, qui recens inventus est apud bibliothecam venerabilis Patriarchii, quæ ab Hæreticis citabantur, inventa sunt.*

Hinc factâ diligenti inquisitione etiam falsatores illorum codicum deprehensi, ac nominati sunt coram Patribus, quæ actione illâ 14. sic narrantur: *Chartaceum quidem volumen, quòd falsatum est, decernimus cassari in locis, in quibus adjectiones falsæ sunt. Verùm libros etiam eos obelis obducere in locis, in quibus depravati sunt, & cassari eos. illos autem, qui falsaverunt, anathemati submitti.* Et tamen Halloix audet coram Orbe Christiano clamare, Patres Concilii VI. secutos acta Synodi V. corrupta, cum Synodus VI. falsatos codices cognoverit, ficta testimonia, ac sententias expunxerit, atque depravata loca obelis obduxerit, quod est: eosdem Patres abhorruisse acta Synodi V. corrupta, eaque prudentissimè correxisse, ne in posterum quempiam in errorem inlucere. Sed non hic sistunt Halloix falsitates, scribit enim eadem pag. 390. lib. 4. qu. 10. Patres Synodi VI. omnia sub Justiniano gesta comprehendisse nomine V. Concilii, nempe Synodum contra Anthimum, & Acephalos sub Mennâ, rursus edictum Justiniani contra Origenem, denique gesta sub Eutychio contra tria capitula; & cum Sexta Synodus ex corruptis actis V. Concilii produxisset sermonem Mennæ, admonitam à Legatis Pontificiis non spectare ad V. Synodum, quæ sub Eutychio inchoata est anno XXVI. Justiniani. Omnia perperam. Gesta Synodalia præscriptum habebant tempus, quo peracta erant. Ita etiam nunc acta Synodi contra Acephalos incipiunt: *Post consultatum Belisarii viri clarissimi indictione XIV. qui est an-*

nus 536. ibi nominantur etiam Episcopi, qui Synodo illi adfuerunt. At gesta V. Synodi longè plures Episcopos exhibent, annus etiam 553. indicatur: quis igitur fieri potuit, ut gesta sub Mennâ cum actis V. Synodi Patres VI. & VII. Concilii supinâ vim hallucinatione confuderint? Præterea cum Constantinus Imperator jussisset rei totius veritatem à sanctis universalibus Synodis petendam, ex Bibliothecâ Patriarchali Georgius Chartophylax codices sanctarum universalium Synodorum statim produxit Act. 1. qui cum actione tertiâ recitasset Quintæ Synodi acta corrupta, & falsata, à Legatis Apostolicæ Sedis erroris illi codices accusati sunt. Quare in eâ Synodo Sextâ recitata est tantum Synodus V. Oecumenica ex præcepto Principis, neque quicquam aliud sub Justiniano gestum relectum fuit. Hinc falsè etiam addit: *Cum Sexta Synodus ex illis actis V. Synodi corruptis produxisset sermonem Mennæ &c.* Nam illum codicem ex Bibliothecâ Patriarchali produxit Georgius Chartophylax, qui unus utrum Sexta Synodus dici possit, adversarium ipsum appello. Certè Imperator, Gloriosissimi Judices, ac plerique Episcopi codicem inspicientes falsitatem appositam cognovere, ac de libro judicium habitum postea fuit act. 14. Colligitur tamen, Quintam Synodum in libros digestam fuisse, nam ibidem liber primus, itemque secundus nominantur, & septima actio in secundo contenta fuisse ibidem dicitur; acta verò, quæ modò habemus, in octo tantum collationes digesta sunt, undè integrum ad nos Concilium illud non pervenit. Sextum tamen Concilium legitima illius gesta adulterinis explosis approbavit, cujus etiam testimonio, imò & voluminibus integræ fidei Septima Synodus inhæsit, undè ab utrâque ex Synodi V. gestis cum Origene proscripti fuere Evagrius, ac Didymus, ut inani prorsus commiseratione fulguritos homines Halloix erigere pertentaret dicens verbo, *Origenes in indice: Origenes, Evagrius, & Didymus iniquissimè anathematizantur in Septimâ Synodo generali nite mendacio, quòd anathematizati fuerint in Quintâ generali, cum ibi nihil de illis tractatum sit.* Etenim ex Synodi tabulis, ex testium oculatorum assertione, ex totius Ecclesiæ communi sensu oppositum ostendimus, ut si adversarius isthæc legere posset, priorem opinionem veluti stultissimam certè deponeret, stultum enim est Synodos, Pontifices Romanos, Imperatores, Ecclesiam universam erroris arguere, ac de Synodi V. actis id temporis viventibus, & proximè superflites Scriptores communi consensu miserimè falsa commentos fuisse, vera autem docere nuperum Origenis advocatum post undecim sæcula nova scripturientem, & quiddè omnium veterum monumentorum cognitione destitutum, vel eadem dissimulantem, quò supra dejectas Synodos suos Origenes attollatur.

CAPUT VIII.

Vigilius Synodum V. approbat. Eiusdem exilium improbat. De anno obitus Vigili Tunoensis, Sirmondi, aliorumque opiniones rejicit. Halloix ubique falsitatis convictus.

AD arcem veluti causæ ventum est, num Vigilius, qui edito Constituto Synodi V. acta infirmavit, eadem postea re diligentius consideratâ approbavit. Etenim ubi semel evicerimus, Vigilium ad Synodi sententiam accessisse, statim Halloix reme-

ritas

ritas apparebit, qui Concilium Oecumenicum à Romano Pontifice confirmatum pessimè tractarit dicens §. 12. pag. 355. *Illam Synodum magis ab Ecclesiâ toleratam esse, ac permissam, quàm grato, & volenti animo admissam, ac receptam.* Et §. 12. *Quomodo enim Justiniani Conciliabulum instigante Diabolo concitatum, & confectum potest ullâ veneratione esse dignum?* §. 7. pag. 345. *nullum extare, ait, scriptum, quo ostendatur Vigilium aut præsens verbo, aut absens scripto consensum postea dedisse Concilio.* Vigilium nec itatim approbasse Concilium, & ob id in exilium pulsatum omnes Scriptorum Latini Anastasium secuti memoria prodiderunt, addentes eundem Romanæ Sedis repetendæ desiderio ad subscriptionem tandem inflexum. At modò certum est, Vigilium eodem anno Synodum confirmasse, imò existimo, neque eundem in exilium deportatum. Evagrius illius sæculi scriptor, qui acta Synodi legit, lib. 4. cap. 37. scribit: *Vigilium per literas consensit Concilio, non tamen interesse voluit.* Hæc literæ tandem inventæ sunt, quas vir eruditissimus Petrus de Marcâ nobili dissertatione de Synodo V. præmissâ publicavit. Ita illæ inscribuntur: *Epistola Vigilii Archiepiscopi Romæ ad Euryebium Archiepiscopum Constantinopoleos, & ad omnem præsentem Sanctam Synodum.* Legitur hæc Epistola Vigilii tom. 12. edit. regię Conciliorum. In hac sanè Epistolâ Vigilium sui Constituti sententiam retractat, & cum Sancti Augustini exemplum secutum se dicat, illius voces hic nobis reddendæ sunt: *Si in omni, inquit, negotio sapientiæ ratio postulat, ut id, de quo queritur, retractetur, neque pudori esse debet, cum ea, quæ ab initio ommissa studio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur, quanto magis Ecclesiasticis disceptationibus convenit, eandem rationem in illis quoque observari; præcipuè cum manifestum sit, Patres nostros, & maxime beatissimum Augustinum, qui in divinis Scripturis claruit, Romana eloquentiæ Magistrum propria scripta retractasse, dictaque sua correxisse, atque illa, quæ omiserat, ac deinde invenerat, addidisse. Nos quoque similiter illis exemplis invitati in controversiâ trium capitulorum supra memoratorum nunquam desistimus, quin investigavimus, quid de prædictis tribus capitulis in Patrum nostrorum literis verius inveniri posset.* Dein recitatis pluribus erroribus librorum Theodori, necnon scriptorum Theodoretæ contra Sanctum Cyrillum, itemque Epistolæ Ibæ Edesseni, ita definit: *Prædicta itaque tria impia capita anathematizamus, & condemnamus, scilicet impium Theodorum Mopsuestiæ unâ cum impiis ejus scriptis, & quæcunque impiè Theodoretus scripsit, atque etiam Epistolam, quæ dicitur ab Ibâ scripta fuisse, quâ superius dictæ profanæ blasphemie comprehenduntur.* Postea verò antiquat Constitutum, & alia, quæ pro tribus capitulis antea scripserat: *Quæ verò, inquit, aut à me, aut ab aliis ad defensionem trium prædictorum capitulorum facta sunt presentis hujus scripti nostri definitione evacuamus.* Subscribitur verò Epistola: *Data antè VI. Idus Decembris imperii Domini Nostri Justiniani Aeterni Augusto anno XXVII. Post consulatum Basilii V. C. Anno XII.* Itaque Vigilium antè finem anni Synodum confirmavit. Lupus Lovaniensis Academiæ Doctor, quem bibliothecam deambulantem appellare soleo, in notis ad V. Synodum cap. 6. putat, mendum subscriptioni irrepsisse, reponendumque annum post Basilii consulatum XVII. Id probat ex Victore Tunonensi, qui ait eo anno Vigilium tandem ab Imperatore Romam redeundi facultatem concessam, eumque in itinere mortuum. In eadem opi-

nione fuit Sirmondus in Sinopsi chronologica ad libros Facundi, & Halloix pag. 349. §. 7. *idest, inquit, anno Christi 558.* Quare his auctoribus Vigilii exilium pleno quinquennio duravit.

Hæc tamen opinio prorsus falsa est. Habemus sanctionem Justiniani Imperatoris post ejusdem Novellas recitatam, quæ ita incipit: *Pro petitione Vigilii venerabilis antiquioris Romæ Episcopi quædam disponenda censuimus ad utilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noscuntur &c.* Subscripta est sanctio: *Idibus Augusti anno Justiniani XXVIII. Post consul. Basilii V. C. anno XIII.* Ergo anno 554. mense Augusto Justinianus amico erat ergà Vigilium animo, in cujus gratiam plurima Romanis post Gothos Italiâ exactos libentissimè concessit. Profectò in eâ sanctione cap. 19. ait: *Jubemus in illis mensuris, vel ponderibus species, vel pecunias dari, vel suscipi, quæ beatissimo Papæ, vel amplissimo Senatui nostra pietas in præsentem tradidit.* Itaque tum temporis Vigilium præfens aderat Constantinopoli prope d' em venturus in Italiam deferens secum mensuras, ad quarum normam Itali Gothorum eò usque ponderibus usi se conformarent. Quis enim dixerit, mensuras illas fuisse tunc à Justiniano missas ad Vigilium procul exultantem in Proconeso, eumque in exilii miseriis beatissimum nuncupatum? Præterea habemus non unam, sed plures Epistolas Pelagii Vigilii successoris ad Childebertum Regem Francorum, ac Sepaudum Arelatensem, ad Episcopos Tusciæ, quæ datæ sunt *Post consulatum Basilii XV. anno 556.* Longum igitur illud Vigilii exilium factum est, nam antè annum 556. satis concesserat. Tunonensis Chronicon, quòd ad annorum designationem pertinet, plenum mendis est, non Victoris, ut arbitrator, sed corruptoris cujuscumque ignorantia.

Sed nec paucos illos menses, qui ab absoluta Synodo de tribus capitulis ad laudatam Vigilii subscriptionem sex intercessere, Vigilium exulasse tum ex Græcis, tum ex Latinis, qui id temporis superstitēs erant, Scriptoribus evidentè evincam, ut monstro simile videatur, quòd Anastasio exilium illud affirmanti tantam cæteri fidem habuerint. Eustathius Presbyter Constantinopolitanus, qui tunc Eutychiei Patriarchæ familiaritate gaudebat, cap. 23. de Vita Eutychiei, cum præmississet quatuor Patriarchas Vigilium Romanum, Eutychieum C. P. Dominium Antiochenum, & Apollinarem Alexandrinum tempore Synodi in regiâ Urbe fuisse, addit: *Cum igitur ex quatuor Pastorum concordia, rectoque sensu factum esse veluti unum ovile, atque unus Pastor, & omnis disciplina moderatio per Sacerdotes, & Sacerdotum Præsules conquiescisset, discesserunt ad suas singuli civitates, & populos magno cum gaudio.* Quæ verò fuisset hominis Constantinopoli scribentis temeritas tale, tantumque de Vigilio mendacium fingere, cujus à tribus Patriarchis dissensio ex secuto illius exilio vel vilissimis regiæ urbis scæminis nota fuisset? Cyrillus Scythopolitanus in libro de Vita Sancti Sabæ apud Septimam Synodum act. 1. scribit: *Itaque cum Sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata, communi, & generali anathemate rejecti sunt Origenes, Theodorus Episcopus Mopsuestias, & quæcunque ab Evagrîo, & Didymo dicta sunt de præexistentiâ $\pi\epsilon\pi\iota$ $\sigma\pi\omega\upsilon\iota$ $\alpha\theta\epsilon\omega$. Probarunt autem id quatuor Patriarchæ præfentes.* Non ergo Vigilium in exilium ob non subscriptam Synodum detrusus fuit. Ille verò Scriptor ait, gesta Synodi missa esse ab Imperatore Hierosolimam, ut exilii Vigiliani nulla eidem ignorantia obitici possit.

Porro

Porrò hoc ipsum ex Latinis Scriptoribus suadetur. Liberatus Diaconus Carthaginensis sub Reparato Romanâ legatione functus, ac vir insignis cap. 22. in fine hæc scribit: *Ab ipsâ heresi afflictus Vigilus, nec coronatus, qualem vitæ terminum habuerit, notum est omnibus.* Ita Homo Africanus, ac trium capitulorum defensor hæresim vocat Justiniani factionem, quæ Vigilium memoratis nobis injuriis affecit; dum verò negat Vigilium coronatum, perseverantiam eidem defuisse notat, quem profectò, si in Constituti sententiâ usque ad exilium perstitisset, non uno encomio celebrasset. Sed hoc ipsum ex Victore Tunonensi ostenditur, cui (quòd rerum gestarum veritatem spectat) totam fidem præsto, qui cum anno post consulum Basilii XIII. coactam Synodum V. dixisset, atque adfuisse tunc Constantinopoli primarum Sedium Antistites, Vigilium, Eutychium, Apollinarem, ac Dominum, statim subdit: *Ibi tria sæpè fata capitula cum defendentibus ea damnationi subjiciunt, sibi que ipsis penitentia regressum penaliter intercludunt tali se perpetuo anathemate obstringentes &c. Quorum decretis Rusticus Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & Felix Guillensis monasterii provinciæ Africanæ Hegumenus contradicentes scripto, Tebaida in exilium cum sociis transmittuntur.* Hæc alter oblitatissimus Capitulorum ex Africâ defensor. Ex quibus mihi solidè probatur, Vigilium Synodum subscripsisse, neque deportatum in Proconnesum; cur enim Victor unius Diaconi, & alterius Monachi exilium nominasset, & non potius ipsum Summum Pontificem Vigilium in exilium missum scripsisset, quod ad propriæ causæ decorem, & Justiniani crudelitatem altius exaggerandam plurimum conducebat? Sed est aliud firmissimum argumentum. Episcopi, qui tria capitula non damnabant, ab Episcopatu removebantur in eorum locum iis subrogatis, qui tria capitula anathemati subjiciebant. Hoc sanè severè executus est Justinianus; ita Zoilo Alexandrino ejecto succedit Apollinarem, expulso in exilium Reparato Carthaginensi elegit Primosum totius Africæ Primate; alios lege apud Chronicon Tunonensis Episcopi. Hinc Liberatus in fine sui Breviarii ait: *Consentientes Episcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi, in exilium missi sunt.* Hanc sanè pœnam contra trium capitulorum defensores Synodus V. statuerat collat. VIII. *Si quidem est Episcopus &c. denudabitur ab Episcopatu.* Neque Vigilium diutius Synodo refragantem deponere Justiniano in religionem venisset, qui Zoilum Alexandrinum, Macarium Hierosolymitanum, Eutychium Constantinopolitanum aliis substitutis sedibus ejecit. Certè eo regnante Silverius expulsus fuit Apostolicam Sedem Vigilio usurpante.

Lego in Actuario Marcellini Comitis: *Indictione II. P. C. Basil. V. C. XIII. Vigilus Papa tandem ab Imperatoribus Romanis, & à Narsete de exilio relaxatus, cum Romam redire cœpisset, in Sicilia morbo calculi tactus decessit.* Verùm imperitâ manu id infatum est. Qui enim tunc Romani Imperatores? unus certè finè Augustâ Justinianus rerum potiebatur. Exilium fortè nuncupavit longiores à Romanâ Sede moras Constantinopoli peractas. Sed neque Vigilus ob preces Narsedis, sed ob consensum per literas Synodo datum Romam redeundi potestatem impetravit; & licèt exeunte anno 553. Synodum subscripsisset, vique ad Augustum anni 554. Byzantii moratum fuisse deduximus ex laudatâ sanctione Justiniani ad Narsetem, & Antiochum. Neque reponi potest, Justinianum

in exilium quidè Vigilium misisse, non ausum tamen neque ipsum, neque Synodum successorem eligere, uti in Patriarchâ Alexandrino fecerant, Sedis Romanæ primam dignitatem reveritos. Nam Vigilio pro tribus capitulis acerrimè Constantinopoli litigante, *missi sunt,* inquit Clerus Mediolanensis in libello supplici, *etiam aliqui in provincias Italiae, ut se possent mentiendo aliqua de nomine ipsorum Papæ, & Datii in illis partibus eos in odium trahant, & alios in locum eorum suadeant ordinari, qui novitatibus studeant; Et Notarium quemdam sollicitarunt, qui manum Vigilii imitatus chartas sparsit, quas Stephanus in Italiam detulit cum Legatis Gothorum, ut tumultum contra Papam concitarent.* Hujus Stephani à Totilâ ad Justinianum missi meminit Procopius lib. 3. Belli Gothici pag. 398. edit. Grotii. Petrus de Marcâ in dissertatione de Synodo V. laudat verba ex M. S. Arabico historici Ecclesiasticæ Ibn Patric, qui sæpius adducitur à Georgio Elmacin in Historiâ Saracenicâ; ea autem sunt: *Romanus Patriarcha præsens Synodum nec adivit, nec legatum misit, sed consensum præbuit, dictaque Patrum suscepit.* Idem de Vigilio testatur Photius in libro de septem Synodis. Quæ quidè adduxi, non ut confirmatam à Vigilio Synodum ostenderem, id enim ipsiusmet literæ nuper inventæ fati, superque declarant, sed ut pateat, nullam apud antiquos Scriptores Vigiliani exilii mentionem haberi. Anastasius non solum Vigilium in exilium deportatum tradit, verùm etiam Clerum Romanum Vigilio assistentem hæc scribens: *Clerus autem Romanus, qui cum eo erat, missus est in exilium ad diversa metalla incidenda.* Quibus non assentior, nam licèt Clericos Romanos in exilium Justinianus miserit, quod de Pelagio, ac Rustico Romanis Diaconis Victor affirmat in Chronico, eos tamen non ad metalla damnavit, sed procul in monasteria exules deportavit, ut de pluribus idem testatur.

Ceterùm Halloix Vigilium à Justiniano Romam dimissum scribit, non quòd ille ad Synodi sententiam accessit, sed quia Narses Totilâ Gothorum Rege occiso Victor Romam ingressus, ac Populi Vigilium reposcentis precibus motus, id enixè ab Imperatore postulavit: *Justinianus autem inquit §. 6. pag. 347. tantæ, ac tam recentis victoriæ dulci fortunâ ebrius, & quid Narseti Italiæ restitutori excusso Gothorum jugo rependeret nescius Vigilio redeundi facultatem permisit.* At §. 18. pag. 361. dicit: *Sustinuit autem Vigilus fortiter exilium annos aliquot, donec ea, quam supra exposui, Narsedis victoriæ occasione, atque causâ revocatus est.* Exulasse verò illum integro quinquennio scribit cum suo Sirmondo §. 7. pag. 349. nempe ex Victore usque ad annum 558. Risum teneatis amici. Narses Totilam occidit, ac Romam recuperavit anno imperii Justiniani vigesimo sexto, & quidè antè tres menses exacto ex Procopio lib. 4. Victoriæ verò nuncius Byzantium venit mense Augusto ex Theophane, fuit annus 553. ut superiùs nobis monstratum est. Ex sanctione laudatâ Justiniani anno 554. Totilas mortuus erat, itemque Tejas successor, ac Gothorum regnum eversum. Itane ergo anno 558. (ut idem ex Tunonensi colligit) petente Narsete Justinianus superato Totilâ tantæ, ac tam recentis victoriæ dulci fortunâ ebrius Vigilium dimisit? Victoriâ à quinquennio obtenta, nempe anno 553. anno demum 558. tam recens tibi est ô Halloix? Longiori integri quinquennii ebrietate obrutum Principem ea Narseti concessisse ebriis tantum impones, nemo enim sobriâ mente fidem fabulæ præstabit.

Exac-

CAPUT IX.

Romanos Pontifices Vigilii Successores Synodum V. approbasse contra Halloix ostenditur, & Aquilejensium Schisma describitur.

S. I.

De Pelagio Primo.

Exactis Italiâ Gothis anno 554. cum Imperatore serio à Pontifice actum est, de universâ provinciâ, ac Romæ præfertim regimine meliorem in formam reducendo. Justinianus Vigilii petitioni morem gerens nobilem sanctionem edidit Idibus Augusti, quâ Italiam plurima indulgebat, illorumque fortunas diuturno bello depressas erigebat. Hanc cum Vigilium jam tandem in Italiam redux deferret, calculi dolore oppressus in Sicilia diem obiit. Quo anno Vigilii decesserit, non una est Scriptorum opinio. In chronico Victoris Tunonensis illius mors recensetur anno XVII. post Basilii consulatum, nempe 557. non 558. ut Sirmondus, Lupus, & Halloix existimant, quos superius impugnavimus. Baronius scribit Vigilium mortuum anno 555. nescire verò se quo mense, vel die ejusdem obitus contigerit. Inferius tamen narrat, Pelagium Vigilii successorem mortuum esse anno 559. IV. Nonas Martii, cum sedisset annos IV. menses X. dies XVIII. Lapsus est vir eruditus, nam si à IV. Nonas Martii anni 559. per annos IV. menses X. dies XVIII. retrocedimus, venimus ad Aprilem anni 554. Et hoc sanè anno Chiffletius Vigilium obiisse scribit, sed hic etiam errat, nam Idibus Augusti ex Justiniani sanctione vivebat. Sigonius lib. 20. operis laudati 5. Kal. Januar. A. 554. obiisse illum dicit; consonat Actuarium Marcellini ponens ejusdem mortem anno post consulatum Basilii XIII. Onuphrius Panvinus tredecim dies addit scribens Vigilium migrasse è vitâ IV. Idus Januariæ, cui subscribit Holstenius in diagrammate chronologica in notis ad Romanam Synodum sub Bonifacio Secundo. Quæ sententia etiam à nobis cæteris præfertur. Hunc vitæ exitum habuit Vigilius anno Pontificatus XVIII. Ille uti per fraudem summam dignitatem expulso Silverio usurpavit, ita eandem ex Cleri consensu postea obtinuit, cum procul à suâ sede per novennium quasi precario vixisset, illam denique in Sicilia cum vitâ amisit. Fuit Vigilii Pontificiæ auctoritatis usque ad Principis contemptum tenacissimus assertor, ut ex rebus ab eo gestis inclaret. Animi inconstantia, mutandæque sententiæ facilitas vitio eidem vertitur; nam in causâ trium capitulorum varius, atque à se ipso diversus non semel apparuit. Initio quidem, cum adhuc in Sicilia esset, tria capitula defendebat, at illa se damnaturum dudum Theodoræ Augustæ promiserat, si Victori fides est. Cum Byzantium advenisset, ob damnata tria capitula Mennam sacris interdixit: at paulò post Mennæ conciliatus eadem & ipse in Judicato damnavit. Deinde post triennium à sententiâ Judicati discedens emisso novo Constituto eadem damnari posse negavit. Sed paucis mensibus in hac sententiâ stetit, nam datâ ad Eutychium Epistolâ vim Constituti infregit, atque ad Synodum accedens tria capitula præscripsit. Vir doctissimus Petrus de Marca lib. 3. de Concordiâ Sacerd. & Imper. cap. 13. hanc Vigilii inconstantiam à doctis prudentiam appellari testatur, quam ipse dispensationem vocat, quâ nunc juris, & canonum rigore agebat, nunc illorum remissione fidei, ac publicæ quietis studio. Hoc tamen illi gloriæ detur, quòd primus Romanorum Pontificum post Origenem Theodorum Mopsuestenum insignem Pelagianorum magistrum cum sectatoribus definitivâ sententiâ damnavit, cæterisque successoribus eo in stadio lampadem tulit.

Extra Origenis causam excurro contra V. Synodum invehentem Origenis defensores insecutus, sed Synodi Pelagianorum pessimum Theodorum damnantis auctoritas facta testâ stabilienda est. Cum verò quid Romani Præsules Vigilii successores in causâ trium capitulorum statuerint, dicendum sit, haud abs re fore censui, si Venetiâ, atque Istriæ Schisma exactius describerem; meæ enim patriæ Episcopi cum reliquis Provinciæ Collegis diu contra V. Synodum depugnarunt. Hæc verò ed libentius inserui, quòd vidi celeberrimos Scriptores in iis enarrandis pleraque à veritate aliena literis consignasse. Baronius nonnulla tradidit de Synodo V. quæ probare non possumus, in quibus tamen Halloix sibi triumphum canit. In primis hæc scribit de V. Synodo adversarius: *Aliæ Synodi Ecclesiis pacem, ac tranquillitatem, & multa simul bona sedatis discordiis attulerunt. Hæc autem, quæ à multis Quinta nominabatur magis, quàm erat, & à multo pluribus rejiciebatur, pro pace bellum, pro unitate divisionem, pro bonorum cornucopiâ malorum myriadem importavit.* S. 12. pag. 355. Horum testem appellat Baronium ad annum 553. scribentem: *Etenim ipsâ Synodo absolutâ, tantum abest, ut pax reddita sit Ecclesiis, ut majus bellum exarserit, intestinaque discordia magis sævierit Orthodoxis inter se altercantibus &c.* Sed quis nesciat post Nicenam Synodum ingentes tumultus ab Eusebianis, & Meletianis excitatos? Post Calchedonensem, quas turbas Ecclesiæ Acephali non dedere? Quid igitur mirum, si post Quintam quoque Synodum non statim pax Ecclesiæ reddita est? Hanc sanè pacem se donaturum Orbi Catholico per illam Synodum Justinianus existimaverat, undè eundem Augustum initio sui Constituti Vigilii commendavit: *Laudabile, inquit, Clementiæ vestræ cognovimus esse propositum, per quod summotis omnibus discordiis seminibus &c.* Et Sanctus Agatho circa finem Epistolæ ad Constantinum, quæ habetur act. 4. VI. Synodi ait: *Extremâ quidem, præstantissimi tamen omnium Magni illius Justiniani cunctus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit &c.* Nam brevi Occidentalis Ecclesiæ Synodum V. recepit, ut mox dicam. Quam rectum verò fuerit Justiniani consilium, lege apud Leontium in lib. de Sectis actione. 6.

Vigilio successor datus est Pelagius I. Romanæ Sedis apud Justinianum quondam Apocrifarius, quem tria capitula non damnasse fingit adversarius dicens S. 10. *Liquidò, ut opinor, apparet & Pelagium I. non recipere Concilium V.* Sed etiamsi hoc veritati consonum esset, haud illius suffragium pro tuo Origene ostentabis; ille, ille est, qui Justinianum ad Origenis damnationem hortatus fuerat, Theodoro Cæsare in Cappadociâ Episcopo Origenistæ hostis infensus, undè sicuti Theodorus hic contra tria capitula bellum accendit, ita Pelagius excitatè in Origenistas tragediæ auctor fuit, quæ quidem oborta dissidia cum mente volueret Theodorus semel exclamasse

masse fertur: se, & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introiit in mundum. Quibus verbis suum Breviarium conclusit Liberatus. At Deus Optimus Maximus duorum hominum æmulatione usus est, ut profana hinc inde dogmata profligarentur, ut Evagrius rectè adnotavit lib. 4. cap. 38. Pelagius non solum, quod Theodori Cappadocis studia abhorrebat, sed etiam quia Latina Ecclesia capitula defendebat, in hanc & ipse sententiam consentiebat, & initio ferè agitata controversiæ ad Ferrandum Diaconum Carthaginensem literas dedit, quibus doctissimi viri sententiam rogavit; extat etiamnam Ferrandi ad Pelagium responsio. A Vigilio Romæ Constantinopolim evocatus fuit, ut sibi in difficili causâ auxilio esset, sub quo etiam constanter pro tribus capitulis decertavit. Legitur subscriptus Constituto Vigiliano his verbis: *Pelagius miserante Deo Diaconus Sanctæ Ecclesiæ Romanæ huic constituto consentiens subscripsit.* Cum nollet Synodum V. subscribere in exilium missus est, teste Tunonensi, cujus verba mox referam. Cum verò Vigilius in exilium non fuerit deportatus, consequens est, ut pro tribus capitulis propugnandis ipso Pontifice obstinatio fuerit. Quod autem scribit Anastasius Vigilio in custodiam detruso, Clerum Romanum missum in exilium ad diversa metalla incidenda, planè falsum est; constat enim ex Victore, ut superius notavi eos, qui tria capitula defendebant, ab Imperatore in longinqua monasteria ablegatos. Justinianus Vigilii morte intellectâ Pelagium ab exilio revocavit, qui Principi morem gerens tria capitula damnavit, eoque pacto ad Romanam Sedem evectus est. Tunonensis hæc scribit: *Post consul. Basilii anno XVIII. Pelagius Romanus Archidiaconus trium præfatorum defensor capitulorum Justiniani Principis persuasione de exilio redit, & condemnans ea, quæ dudum constantissimè defendebat, Romanæ Ecclesiæ Episcopus à prævaricatoribus ordinatur.* Cum Romæ innotuisset, Pelagium tria capitula condemnasse, singuli quique tum sacri, tum laici homines ab ejus communione se separabant, neque in totâ Italiâ tertius Episcopus inveniri poterit, à quo consecraretur: illum enim uti Calchedonenſis Synodi prævaricatorem detestabantur. Quare à Perusino, & Ferentino Episcopo, ac Andrea Presbytero Ostiensi consecratus fuit. Narses tamen jubente Imperatore omnem operam Pelagio præstitit. Anastasius, quem Baronius initio anni 555. alii que secuti sunt, populum Romanum inde Pelagio infensum dicit, quod auctor publicaretur malorum, quæ Vigilius Constantinopoli perpessus fuerat, additque Lupus in appendice ad notas in Canonem IV. Nicænum: *Alversum tria Concilii Calchedonenſis capitula, eorumque defensorum Vigilium Papam truculenta passum à Justiniano Augusto egerat in V. Synodo Pelagius adhuc Diaconus.* Sed hæc procul à vero sunt; nam Pelagius cum Vigilio, & pro Vigilio stetit, Synodi Quintæ congressus fugit, ac subscripsit Constitutum Vigilii, quo Synodus V. cassabatur, indeque in exilium expulſus fuit, & tria capitula, ut ait Tunonensis, tempore Synodi constantissimè defendebat. Sed audiatur idem Pelagius Epist. 12. ad Childebertum Regem: *Ut autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter supra tetigimus &c.* Non ergo Vigilii persecutionum auctor publicari poterat, sed locius. Quare coram populo in ambone nihil abs se contra Vigilium tentatum iurjurando haud affirmavit, sed quod nihil contra Synodi Calchedonenſis fidem in trium capitulorum

damnatione abs se statutum fuisset. Ignorantia controversiæ de tribus capitulis Anastasium veterem alioqui Scriptorem in eas fabulas impiegit, quæ cæteri scriptores fidem habuere.

Interim Pelagius ubique veluti Calchedonenſis Concilii proditor traducebatur, & Episcopi Tusciæ illius nomen, uti moris erat, inter sacrosancta mysteria recitare recusabant. Quare horum contumaciam gravi Epistolâ perstrinxit anno 556. *Divisionem vestram,* inquit, *à generali Ecclesiâ, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer stupeo.* Dedit & literas ad Childebertum Regem Francorum, itemque encyclicas ad omnes Orthodoxos, in quibus se quatuor Conciliorum fidem tenere protestatus est, in quibus V. Synodum non nominavit; tacitam tamen illius mentionem fecit in Epistolâ encyclicâ dicens: *Possemus quidem totius causa rationem ad sedandos rumores hominum divinâ nobis cooperante misericordiâ fidei aliter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contra quatuor Synodorum firmitatem ullatenus esse tentandum (tentatum legendum est) lucidissimis approbationibus demonstrare, magisque id actum (in quinta Synodo) ut memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili soliditate consisteret.* Etenim Concilium V. ut inquit Sanctus Sophronius, *ad confirmationem quidem nominatissimi Calchedonenſis Concilii congregatum est,* quod Hæsitantium seclæ omnes diverticuli præcluderentur, de quo videndum est superius laudatus Leontius. Magnæ verò gloriæ vertitur Pelagio, quod illo Pontifice universa Italia præter paucos Episcopos, Africa, ac tandem Illyricum tria capitula condemnavit. Vidimus supra, Africanos Præsules coactâ Synodo pro tribus capitulis conspirasse, quod & de Illyricis notavimus, undè contra utroque rescriptum edidit Justinianus ex Isidoro cap. 18. At anno 554. inquit Tunonensis: *Post consul. Basil. XIV. Proconsularis Concilii provinciæ Africanæ Sacerdotes Russini, & Vini Reparati Archiepiscopi obreliatorum arte delusi tanquam fidei defensoribus occurrunt, & Primasii prævaricatoris Carthaginis Ecclesiæ communione præter paucissimos pollunt.* Anno vero sequenti 555. in eandem sententiam Numidiæ Patres venire: *Post consul. Basil. XV. Concilii Numidiæ Episcopi ad instar Proconsularium Sacerdotum collecti Carthaginem veniunt, & Primasii ejusdem Ecclesiæ incubatoris communione polluti, prævaricatoresque effecti ad propria redeunt.* Nec diu suere pertinaces Illyrici, nam de his scribit idem Victor: *Post consul. Basil. XIX. Illyriciani Episcopi præter pauca monasteria, parvosque fideles, persecutiones passi consentiunt, pristinam fidem in irritum deducetes.* Igitur teste maximo capitulorum defensore Tunonensi in Africa paucissimi, in Illyrico pauci Synodum V. recipere detrectarunt: tantum Romani Pontificis exemplum ponderis habuit! Baronius, qui Tunonensis Chronicon non vidit, Occidentalem Ecclesiam ex V. Synodo diffidiis repletam affirmavit, quasi contra hanc obstinatè pro tribus capitulis longo tempore depugnaret, sed ubi in causâ trium capitulorum antè Synodum Orientis, & Occidentis Ecclesiæ in contrarias partes abibant, per Synodum Quintam isthæc illi conciliata fuit, unaque utriusque sententia evasit, parvâ tantum Italiæ portione repugnante. Undè cadit Halloix calumnia dicentis: *Quinta Synodus pro pace bellum, pro unitate divisionem, pro bonorum cornucepti à malorum myriadem importavit.* §. 12. pag. 355. Sanè in Oriente per Synodum V. omnia diffidia composita duo oculatis testes memoriæ prodidere. Eustathius cap. 22. de Vi-

tà Sancti Eutychii ait, post V. Synodum *summa pax, & magna tranquillitas in Dei Ecclesiâ est consecuta.* Et Cyrillus Scythopolitanus cap. 109. de Vitâ Sancti Sabæ scribit: *Post hæc cum Sancta, & Oecumenica V. Synodus congregata fuisset Byzantii, Theodorus Mopsuestia, & Origenes, & una cum his impia de præexistentiâ, & restitutione dogmata generali fuerunt subiecta anathemati, & sic hæreticis deinceps omni ablatâ libertate loquendi divini Sabæ Laura, & universa ferè cum eis Palestina vigesimo tertio anno post illius mortem à gravibus hæresibus, & temporis acerbitate, & iniquitate respirarunt, & quietam deinceps, & tranquillam vitam egerunt.* Cum verò Sanctus Saba mortuus sit anno 531. universam Palæstinam, in quâ à tempore Joannis Hierosolymitani, Rufini, ac Melaniæ per 160. annos Origenistæ ingentes turbas conciverant, pacem tandem fortitam scribit anno primo post Synodum V. nempe 554. Sed instat doctissimus Baronius, nec eo pacto Acephalos ad unionem Ecclesiæ reductos. At non Synodus, sed ipsorum malitia in causâ fuit, trium enim capitulorum dimissâ à Synodo Calchedonensi proscriptio non unum erat argumentum, quo ad contradicendum Acephali, seu Hæsitantes movebantur, erant pleraque alia, quæ recenset, & solvit Leontius in libro de sectis.

Universo itaque Catholico Orbe ad Synodum V. accedente, soli Venetiarum, ac Istriæ Episcopi refragabantur. Pelagius Schismati indignatus datus ad Narsetem literis eundem hortatus est, ut repugnantes vi cogeret ad recipiendam Synodum. At illi Narsetem ipsum licet Italicarum rerum summâ cum potestate præfecturam gerentem ab Ecclesiasticâ communione suspenderunt, ut testatur Pelagius in aliis literis, quas eadem de re ad eundem Ducem perscripsit: *Nec enim, inquit, sine illius providentiâ factum esse credendum est, ut insensati, & perversi homines ad hoc usque profirerent, ut suam divisionem Catholicam esse credentes Ecclesiam à suâ vos pollutione prohiberent.* Ita Pontifex Synodi V. adversarios *insensatos, perversos, & pollutos* appellabat.

Schismatici Episcopi Paulino Aquilejensi Metropolita incentore adversus V. Synodum provincialem conventum habuere, in quo tria capitula à Calchedonensibus Patribus non damnata à quoquam proscripti posse negarunt, in quam sententiam dato sacramento pedibus ab omnibus itum est. Nomina Episcoporum inferius ex vetustissimo Chronico Aquilejensi dabimus. Pelagius rei indignitate commotus egit cum Narsete, ut Paulinus Antistes Synodi obtrectator captivus ad Justinianum Byzantium mitteretur, quod tamen, cum meliora de ipso sperarentur, minimè factum est. De illorum verò conciliabulo hæc scribit ad Narsetem: *Cum si quid eos de iudicio UNIVERSALIS SYNODI, quod Constantinopoli per primam nuper elapsam indictionem actum est, fortè moreret, ad sedem Apostolicam, quomodo semper factum est, electis aliquibus de suis, qui dare, & accipere rationem possent, dirigere debuerunt, & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est Sanctam Ecclesiam lacere.* Et tamen tanta est Halloix confidentia, ut dicere non dubitet §. 11. pag. 352. *Qui ex Pelagii literis ad Narsetem probari putant, receptum à Pelagio quintum istud Concilium, n.æ ipsi admodum errant.* Additque: *Hoc enim agebat Pelagius, non ut Concilium reciperetur, sed ut ipse.* At oppositum ad eò manifestè ex Pelagii literis patet, ut id nec ipsum adversarium fugisse existimem, nam Pelagius *universalem Synodum vocat, motos ad Schisma Istros Episcopos ob iudicium*

Synodi V. asserit, eisdemque arguit, quòd Synodi statuta discutere, & examinare ausi fuerint, quòd tantum ad Apostolicam Sedem spectabat, à quâ solâ obortæ circa Oecumenica Concilia dubitationes resolvi possunt. Cur verò Pelagio obedientiam negabant Istri? eadem sanè de causâ, quâ Tusciæ Episcopi, nempe tanquam Synodi Calchedonensis prævaricatorem abhorrebant, quòd patet ex literis Pontificis ad eosdem. Idem Pelagius Epist. 5. ait: *Nec licuit alicui aliquando, nec licet particularem Synodum congregare, sed quoties aliqua de UNIVERSALI SYNODO aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo, quòd non intelligunt, rationem, aut spontè ii, qui salutem animæ suæ desiderant, ad Apostolicam sedem pro recipiendâ ratione conveniant, aut si fortè, sicut de talibus scriptum est: Peccator, cum venerit in profundum* ^{Pron.} *malorum, contemnit, ita obstinati, & contumaces extiterint, ut doceri non velint, eos ab istis Apostolicis Sedibus, aut atrabi ad salutem quoquo modo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possint, secundum canones per seculares comprimi potestates.* Ex quibus citrà dubium constat, Episcopos Istriæ in suâ Synodo non de Pelagii electione, sed de *universali Synodo*, & quidem Quintâ dubitasse, nimiamque ac prorsus intolerabilem, non ignorantiam dicam, sed dissimulationem fuisse adversarii id audacter pernegantis.

De hæc Aquilejensi Synodo diversi pleraque à veritate aberrantia literis prodidere. Beda in Chronico ad annos imperii Tiberii Absumari ait: *Synodus Aquilejæ facta ob imperitiam fidei Quintum universale concilium suscipere diffidit, donec salutaribus Beati Sergii Papæ monitis, & ipsa huic cum cæteris Ecclesiis annuere consentit.* Baronius ad annum 553. ait: *Hincque accidit, ut Venetæ, & ei adjacentium regionum Episcopi, qui cum essent sub Francorum dominio, Franci enim tunc illis dominabantur provinciis, contra V. Synodum cogere Concilium Aquilejæ, cuius meminit Beda.* At Bollandus ad diem octavam Februarii in notis ad vitam Sancti Honorati §. 2. Baronium reprehendit, qui Synodum factam, teste Bedâ, Imperatore Tiberio Absumaro, (ab exercitu electus est anno 699.) cum illâ confuderit, quæ sub Pelagio Primo circa annum 557. habita fuit. Certè Paulus Diaconus lib. 6. de gestis Longobardorum cap. 14. illam Synodum ad tempora Tiberii refert, sed hic ad verbum ex Bedâ illa recitavit. Difficile enim visum est Bollandò, à Sergio Papâ illam Synodum corrigi, quæ habita fuerat antè centum quinquaginta, & amplius annos. Palladius junior in Historiâ Foro-Julienfi Italicè scriptâ par. 1. lib. 1. ad annum 554. loco Sergii *Pelagium* ponit, sed hoc præter fidem omnium autographorum, Bedæ, & Pauli Diaconi. Fallitur sanè Bollandus, dum Sergio Pontifice Aquilejensem Synodum de V. Concilio dubitasse putat, nam sub Sancto Agathone Papâ, qui quinque tantum annis antè Sergium Pontificatus, ac vitæ finem fecit, in Synodo Romanâ adfuere cum Agathone Patriarchâ Aquilejensi cæteri suffraganei, ac literas subscripsere, in quibus hæc habentur: *Hoc idem etiam & Sancta Synodus, quæ sub Augusta memoria Justiniano Principe in Constantinopoli congregata est in septimo definitionum capitulo prædicat.* Quare jam antè Sergium Episcopi Veneti, atque Istri cum Metropolita Aquilejensi Synodum V. receperant, neque contrâ eandem suam Synodum postea coegisse dicendi sunt. Eorum nomina habentur actione 4. Synodi VI. Fortè Sergius ad Aquilejensem Antistitem literas dedit, quæ schisma in nonnullis adhuc radicatum evelleret; at non ex Episcopis illi erant,

erant, sed è plebe. Et quidem Bedam Concilium à Paulino Aquilejensi contra V. Synodum celebratum significasse, ex illo adverbio *domc* non obscure colligitur, eò quòd ille error, ac pravum de Synodo V. iudicium diù antè Sergium apud Aquilejenses inva- luerat. Idem Bollandus num. 10. ait, quòd cum celebraretur Synodus Aquilejæ à Paulino, est *habita eodem ferè tempore in Illyrico Synodus (nisi eadem sit latius sumpto Illyrici nomine) pro tribus capitulis, cuius meminit Isidorus.* Sed Synodus Illyrica teste Tunonensi coacta fuit post consulatum Basilii anno nono, nempe anno apud Victorem 549. At ista Aquilejensis mortuo Vigilio sub Pelagio habita fuit post Concilium V. cuius auctoritatem illa negavit. Illyricos verò omnes Episcopos eam Synodum Oecumenicam paulò post recepisse, idem Scriptor affirmat.

Pelagius Paulino Aquilejensi indignatus fuerat, quòd contra Apostolicæ Sedis decretum à Vitali Archiepiscopo Mediolanensi consecratus erat. Etenim Pontifex cum ubique in Italià contra Synodum V. schisma constari intelligeret, omnem navavit operam, ut gliscenti malo remedium afferret. Optimum factu iudicavit eos, qui in Urbium Antistites consecrabantur, ad Synodum V. tuendam sacramento adigere. Hujus rei testis est Sanctus Gregorius, qui cum Constantio Antistiti Mediolanensi scriberet, ejus decessorem Laurentium *districteffimam cautionem Sedi Apostolicæ remisisse*, quà tria capitula se damnare protestabatur, hæc ait: *Quia postquam, talis scisura pro nulla re facta est, iustum fuit, ut Sedes Apostolica curam gereret, quatenus unitatem universalis Ecclesiæ in Sacerdotum mentibus per omnia custodiret.* At Paulinus ab Antistite Mediolanensi consecratus fuerat ullo abique juramento ad Apostolicam Sedem transmissò, à ejus insuper communiõne se Veneti, atque Istri Episcopi separaverant. Præterea cum Aquilejensis Ecclesia subiecta esset juri Patriarchico Romani Præsulis, defuncto Episcopo Metropolità à Romano Pontifice vir delegabatur, qui suo nomine electioni novi Sacerdotis adesset. Audiatur Gregorius Magnus scribens Exarcho Italiæ de Constantio in demortui Laurentii Mediolanensis locum subrogando: *Necesse fuit pro servandâ consuetudine militem Ecclesiæ nostræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates, atque consensum concorditer convenire cognoverit, à suis Episcopis, sicut prius mox exigit, cum nostro tamen assensu faciat consecrari.* Lib. 2. Epist. 31. Paulinus inauguratus fuit abique prævio Romani Pontificis consensu, qui eo tempore non dabatur nisi iis, qui prius concepto juramento tria capitula condemnassent. Hinc Pelagius Paulinum *Pseudo-episcopum* esse dixit, atque *Aquilejensis Ecclesiæ invasorem, qui & in schismate maledictus, nec honorem Episcopi poterit retinere, nec meritum.* Epist. 4. At Palladius r. p. lib. 1. rerum Foro-Julien- sium Paulinum à Vitali Archiepiscopo Mediolanense dignè in Aquilejensi Sede collocatum scribit, cuius tamen oppositum ex Pelagio ostendimus. Idem asserit, Synodum Aquilejensem pro tribus capitulis celebra- tam fuisse à Macedonio Antistite Paulini decessore anno 554. cuius rei fides sit penès Auctorem.

Obiit Pelagius anno 560. die 2. Martii, in cuius sepulcro tempus, quo Pontificatum gessit, signatum est: refertur ex Manlio à Paulo Aringho lib. 2. Romæ subter. cap. 8. *Hic requiescit Pelagius Papa, qui se- dit annos III. Menses X. dies XVIII. Depositus III. Nonas Martii.* Ille tamen Scriptor eundem lapidem post Baronium offendit, qui Pelagium anno 555. elec- tum, anno verò 559. mortuum tradit, quod fieri non

potest à IV. Nonas Martii per annos quatuor, ac men- ses decem retrocedendo. Panvinius in Chronico, cui adhæret in diagrammate Chronologico Holstenius, ait Pelagium decessisse anno 561., hujus autem elec- tionem ille non rectè refert A. 555. nam sedisset A. 5. M. 4. At Panvinius scribit, Pelagium electum non quidem A. 555., ut superius Holstenii auctoritate ductus asseruit, sed A. 556. Hæc carmina, quæ schis- maticos ab eodem correctos designant, Pelagii tumu- lo insculpta arguunt Halloix manifestè falsitatis, qui contendit, Pontificem illum non approbasse Quintam Synodum: Ea verò sunt.

*Doctor Apostolicæ fidei veneranda vetexit
Dogmata, quæ clarè constituere Patres.
Eloquio curans errorum schismate lapsos,
Ut veram teneant corda pacata fidem.*

§. II.

Joannes III. Synodum V. adprobat. Justinianus Imperator moritur. De anno obitus ejusdem dis- seritur. Panvini, ac plurimum Scriptorum fasti corriguntur. Justinus successor contra schis- maticos minus agit. Hispani defendunt tria Capitula.

Pergit adversarius aliorum Pontificum, qui Pe- lagio successere, suffragia nostræ Synodo V. per summam injuriam surripere. Scribit §. 11. pag. 354. *Fit probabile tam Joannem, quam Benedic- tum in eadem cum Vigilio, & Pelagio, suis Antecessoribus fuisse sententia, nec approbasse, nec recepisse V. Concilium.* Errat; uterque enim Synodum V. recepit cum ante- cessoribus Pelagio, ac Vigilio. De Joanne III. qui Pelagio I. successit, dicendum hic est, postea de Bene- dicti sententiâ differemus. Pelagius II. qui quintus à Vigilio Pontifex sedit, in literis ad Heliam, & Episcopos Istriæ testatus est, ipsius decessores Synodum V. approbasse, ac tria capitula condemnasse: *Debet ergo, inquit, pendere vestra dilectio, quia Prædecessorum nostrorum in hac causâ consensus tanto post inanis non fuit, quanto prius diris contradictionum laboribus insu- davit.* Quibus notat Vigilii molestias pro trium capi- tularum defensione Constantinopoli toleratas. Habuit ergo Pelagius II. secum contra tria capitula præ- decessores federatos, quorum consensum ibidem ap- pellant. Præterea cum anno 590. ut dicemus, Sanctus Gregorius Romam evocasset cum asseclis schisma- tici Metropolitam Aquilejensem Severum, illi ad Mauricium Imperatorem supplicem libellum trans- misere, quo apertè contestati sunt, sese jam ferè ab ab initio motæ in Occidente quæstionis de tribus capi- tulis Sedis Apostolicæ communionem abhorruisse, nempe post Judicatum à Vigilio emissum. Reddo hæc illorum verba: *Contriti, atque luctu gravissimo sauciati ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad il- lius iudicium Metropolitæ noster cogere tur occurrere, cum quo causa ipsa esse dinoscitur, & cuius communionem ab initio motionis causæ hujus usquè nunc decessores nostri, & nos cum omni populo evitamus.* Hunc libellum in- tegrum lege apud Baronium. Itaque à Paulini Aquile- jensis tempore Veneti, atque Istri Episcopi Roma- nos Pontifices utrius trium capitularum damnatores usquè ad annum 590. ab Ecclesiasticâ communiõne secluserant. Ex quibus constat, omnes Roma- nos Antistites à motâ trium Capitularum contro- versâ postremam, ac definitivam Vigilii sententiam secutos pro Synodo V. stetitisse. At quibus Aposto- licæ

licæ Sedis Præsulum sententia notior fuisse putanda est, Pelagio II. illorum immediato successori, ac Schismaticis iisdem, qui eâ de re cum ipsis Pontificibus litigarunt, an homini cuidam post mille, & amplius annos de eadem scripturienti?

Certè qui Justiniani fixam contrâ tria capitula sententiam consideraverit, is certè eo in Italiâ dominante Romnos Pontifices contrâ Principem pro capitulis pugnasse, minimè asseverabit. Non enim Pelagium, nisi priori sententiâ depositâ, Pontificem inaugurari permisit, quod idem, etiam si relata testimonia non extarent, de Joanne sentiendum foret. Quo anno decesserit Justinianus ex factorum confusione incertum plerisque fuit; gratum posteris me facturum spero, si controversiam clarâ, & ni mea me fallit opinio, evidenti dissertatione exposuero, video enim factos vel apud illorum Patrem (ita enim honoris gratiâ Panvinium Lipsius nuncupavit) perturbatos. Communis sententia fuit Justinianum decessisse anno 565. Idibus Novembris mediâ nocte sequenti, ut Corippus canit. Sed obiisse illum anno 566. scribit Victor Tunonensis: *Quadragesimo, ait, imperii sui anno Justinianus vita suscepit finem indictione XV.* Certum est Justinianum anno 527. Kal. Aprilis Imperium indeptum fuisse, quod omnes affirmant, & patet ex ejusdem Principis Novellâ 47. ubi ait: *Nunc quidem annum XI. nostri scribunt imperii, inchoante verò Aprilis mense, & primâ die, in quâ nos Deus Romanorum superposuit rebus, XII. annum scribent.* Data est Novella *Post consulatum Belisarii anno II.* qui est annus 537. & quidem antè Aprilem scripta est, id etiam ex pluribus Justiniani literis, legibus, Synodis sub ipso celebratis patet. Rursus indictio XV. quâ Victor mortuum affirmat Justinianum, incipit anno 566. mense Septembri. Victor verò non solum tunc aderat Constantinopoli, sed quod tria capitula defendebat, jussu Principis ibidem sub custodia detinebatur, ut nulli melius, quàm illi non annus tantum, vel mensis, sed dies obiit. Justiniani numeratus videatur. Joannes Biclariensis, qui sub id temporis Byzantiâ morabatur teste S. Isidoro cap. 31. de Eccles. Script. initio sui Chronici ait: *Quintadecimâ ergo indictione, ut dictum est, Justiniano mortuo Justinus junior nepos ejus Romanorum efficitur Imperator.* Joannes Epiphaniensis tunc vivens laudatus ab Evagrio lib. 5. cap. ult. mortuum dicit Justinianum: *Novem & triginta aut egros annos cum Romanum imperium tenuerit.* Refert, & sequitur Alemannus in notis ad Historiam arcanam Procopii pag. 108. Et hi tres Scriptorum Evagrio, Cedreno, Zonara, aliisque posterioribus longè præferendi videntur. Accedit Chronicon Alexandrinum, in quo hæc leguntur: *Hoc anno 14. Nov. indictione XV. Justinianus vitâ defungitur.*

Errasse tamen hosce Scriptores evidenter ostendo ex inscriptione lapidis in Vaticano reperti, quæ habetur lib. 2. Romæ subter. cap. 10. illamque ego anno 1671. Romæ in Suburbio D. Petri in cellâ ad lavam majoris aræ Ecclesiæ Sancti Angeli parieti affixam legi, ex qua cum plurium auctorum errores emendari possint, eandem exhibeo omiffis carminibus, quæ ibi leguntur.

‡ DEP. EST BOETIUS CL. P. OCT. KAL. NOBR. INDICT. XI. IMP. DOM. N. JUSTINO PP. AUG. ANN. XII. TIBERIO CONST. CAER. ANN. III. DEP. EST IN PAC. ARGENTEA MAT. SS. XIII. KAL. DECEMBR. QUI SS. BOETIUS VIXIT ANN. XI. M. IX. D. XXIII. ET MAT. EJUS VIXIT ANN. XXXVI. M. II. D. XII.

Quare si die 25. Octobris indictionis undecimæ, nempe anno 577. labebatur annus XI. Justinii junioris, primus ejusdem Imperatoris annus incœpit die 14. Novembris anno 565. Est aureum in marmore testimonium. Sed ex rescriptis Justinii hoc ipsum evincitur. Extat sanctio ad Julianum P. Urbi de dissolvendo ex mortuo consensu matrimonio *Data XVII. Kal. Octob. Calchedone Imp. Domino nostro Justinio PP. Aug. Anno primo indictione quintadecimâ.* Labuntur ergo Victor, Biclariensis, ac Chronicon Alexandrinum, & qui secuti sunt Recentiores eruditi Alemannus, Valesius, aliique, dum indictione XV. die 14. Novembris Justinianum defunctum scribunt. Confirmat hoc ipsum altera sanctio ejusdem Justinii de filiis liberarum ad Theodorum *Data Kalendis Martii Imp. Domini nostri PP. Aug. Justinii anno V. indictione tertiâ.* Si mense Martio anni 570. currente indictione tertiâ labebatur annus quinquagesimus Justinii, rectè ab Idibus Nov. anni 565. ejusdem imperii initium defundendum venit.

Facti plerique circâ annum 566. errarunt. Nam appendix Marcellini Comitis ponit *Indict. XII. XXV. Post consulatum Basilii V. C.* quo anno illud actuum terminatur. Sed planè expungendus est caracter ille consularis. Nam anno 566. Justinus novus Imperator consulatum II. gessit, priori enim functus fuerat anno 540. Hoc probatur testimonio irrefragabili Corippi Grammatici Africani lib. 1. de laudibus Justinii, ubi, cum narrasset Justiniani mortem, & Justinii inaugurationem, novum Principem ad populum hæc cætera inter verba dicentem inducit.

———— nomenque negatum
 Consulibus Consul post tempora cuncta novabo.
 Gaudet, ut totus Justinii munere mundus.
 Dona Kalendarum properant vicina mearum.
 Vos vestris adstate locis, propærate, parate,
 Promissâque die nostras sperate curules.
 exparit gaudens inopino nomine vulgus
 Consulis audit.

Nempe quia ab anno 541. nullus amplius fuerat Consul. De alterum insignem testem est Menander Protector, qui sub Justino II. vixit. Scribit hic, Zemarichum legationem suscepisse ad Turcos *circâ finem quarti anni imperii Justinii indictione secundâ initio mensis Augusti.* Tom. 1. Hist. Byzantinæ. Henricus Valesius in notis ait: *valdè notandus est hic locus, qui insignes continet temporum caracteres.* Optimè meherclè notandus venit. Indictio II. mense Augusto signat annum 560. quo tempore, si labebatur quartus annus Justinii, Menandro Auctore Justinus post Justinianum anno 565. die 14. Novembris imperium indeptum est. Vidit ista Valesius, qui cum 40. annos imperii Justiniano tribuat pag. 215. paginâ sequenti 216. Menandri textum corrigit, legendumque ait pro *Septimo*. Sed non tertium, sed planè quartum annum cum Menandro retinendum ex superius dictis satis apparet. Ex his palam est, annum primum Justinii 566. non esse signandum cum Panvinio lib. 3. Factorum *Post consul. Basilii XXV.* Noto etiam, lapsum esse Bionium, qui annum 564. ita inchoavit: *Qui sequitur annus Christi quingentesimus sexagesimus quartus, idem ultimus est Justiniani Imperatoris, atque postremus, qui post consulatum Basilii numeretur vigesimus tertius.* Neque enim ille est ultimus Justiniani, neq; postremus, qui post consulatum Basilii nominetur. Et quidem annum insequentem his auspiciatur: *Quingentesimus sexagesimus quintus, idemque Justiniani Imperatoris novissimus indictionis decimæ tertiæ incipit annus.* Ita in vasto opere memoria magnos quandoque viros deficit.

Scribit Biclariensis Abbas initio sui Chronici: Romanorum LIII. Justinus junior annis XI. qui Justinus anno primo regni sui ea, quæ contra Synodum Calchedonensem fuerant commenta, destruxit. Quæ verba suo Chronico inseruit Sanctus Isidorus. Si Halloix ista legisset, certè in iis triumphum suo Origeni cecinisset, videtur enim Justinus abrogasse V. Synodum, quæ, ut vulgò ferebatur, Calchedonensem Synodum correxerat. Justinus cum videret ob tria capitula diffensionibus laceratas, edictum fidei publicavit, in quo nullius Synodi mentionem faciens, quæ credenda cuique essent, proposuit. Arii, Sabellii, ac Nestorii, itemque Eutychetis hæreses ibidem damnavit, at tria capitula non solum non nominavit, sed inter dogmata adiaphora numerandam esse quæstionem de tribus capitulis visus est innuere in fine edicti, dum ait, se illa credenda proposuisse, ut deinceps nemo ullo pretextu propter personas, aut syllabas rixetur. Quibus Theodori personam, itemque scripta Theodoretii, atque Iba fortè intellexit, nec non quæstionem nuperrimè exortam de corpore Christi corruptibili, vel incorruptibili, una enim Syllaba Romani imperii Antistites nobilissimos in exilium procul à suis Sedibus deportaverat, quos inter eminebat Eutychius C-P. Nihil autem boni per illud edictum illatum Catholicæ Reipublicæ fuisse scribit Evagrius lib. 5. cap. 4. ubi edictum illud ad verbum recitat. Certum enim erat, Synodum V. non dogma recens de fide credendum proponere, sed de personis tantum quædam statuere, ut notat Gregorius Magnus inferius adducendus. Africani autem cum mitius secum agere novum Principem cernerent, neque in edicto nominata tria capitula legerentur, publicarunt revocata per Justinum acta Synodalia V. Concilii statuta adversus Synodum Calchedonensem. Et licet hi pauci essent, nam ex superius dictis Episcopi Africani ad Justiniani, ac Synodi sententiam accesserant, vicinos Hispanos hac sinistra opinione imbuerant, undè non solum ea dixit Biclariensis, sed & S. Isidorus in Chronico Justinianum ob tria capitula damnata reprehendit, & in catalogo Scriptor. Eccles. ubi de Theodoro Mopsuesteno, Hunc, ait, Acephalorum Episcopi in præjudicio Calchedonensis Concilii Justiniano Principe compellente, damnare post mortem cum Iba, & Theodoro Episcopis censurunt, dum constet eum laudabilium virorum testimoniis clarissimum Ecclesiæ Doctorem fuisse. In Chronico verò, ubi de Justiniano agit: Iste, inquit, Acephalorum hæresim suscipiens omnes in regno suo Episcopos tria Calchedonensis Concilii capitula damnare compellit. Hinc in Synodis Hispaniæ, quæ eodem, & sequenti sæculo celebratæ sunt, nulla Synodi V. mentio facta est, ut eruditè notavit Lupus in Comment. V. Synodi cap. 6. quæst. 3. Nunquam tamen Hispani ob illam controversiam ab Apostolicæ Sedis communione se separarunt. Justinus licet plures Episcopos, quos Constantinopolim ad dicendam causam Justinianus evocarat, dimiserit, eam tamen avunculi decretis reverentiam exhibuit, ut Antistites, quos Justinianus in exilium jusserat deportari, suis sedibus minime reitituerit. Eutychius enim usque ad annum 577. exul apud Amasenum monasterium vitam degit. S. Isidorus scribit, Victorem Tunonensem trium Capitulorum defensorem acerrimum in exilio mortuum: Hic, inquit, pro defensione trium capitulorum à Justiniano Augusto exilio in Ægyptum est transportatus, undè rursus Constantinopolim evocatus, dum Justiniano

Imperatori, & Eutychio Constantinopolitana Urbis Episcopo eorundem trium capitulorum obrectatoribus resisteret, rursus in monasterium ejusdem civitatis mittitur custodiendus, atque in eadem damnatione, ut dicitur, permanens moritur. Victor usque ad annum primum Justiniani suum Chronicon perduxit, ubi ait: Justinus junior Vigilantiæ sororis Justiniani Augusti filius Patre Dulcissimo natus cum tranquillitate populi magna imperii sumit sceptrum. Isidorus autem, ut aliàs notavimus, Tunonensis Chronicon exerpit, quod Joannes Abbas Biclariensis, & Episcopus Gerundensis usque ad Mauricii imperium deduxerat.

S. III.

Justinus Narsetem ex Italia revocat. Schismatici Italiae sub Longobardis obstinatioribus contra Synodum Quintam. Benedictus Papa pro Synodo pugnat. Justiniano mortuo succedit Tiberius. De tempore imperii Justiniani, Tiberii, ac Mauricii, itemque Præture Urbanae, & Monachatus Sancti Gregorii Papa disputatur.

Interea pessimo Justiniani consilio Narsetes Italiae repator Constantinopolim revocatur. Undè non solum barbaris, sed & Venetis schismaticis animus crevit, ac paulò post nobilissima provincia & Longobardorum bello, & Schismaticorum dissidiis afflicta pessum ivit. Marius Aventicensis, qui sub id temporis vivebat, audiendus est in Chronico: Anno secundo, inquit, consulatus Justiniani junioris Augusti Indictione prima. Hoc anno Narsetes ex Præposito, & Patricio post tantos prostratos tyrannos, idest Baduillam, & Tejam Reges Gothorum, & Bucelenum Ducem Francorum, nec non & Sindervalem Erolum, Mediolanum, vel reliquas civitates, quas Gothi destruxerant, laudabiliter reparatas, de ipsa Italia à supra scripto Augusto remorsus est. Ex his liquet, minus rectè Baronium existimasse, antè Justiniani initia Narsetem ex Italia à Justiniano revocatum, quòd in Corippo legerat, sub initia imperantis Justiniani Narsetem Ducem celeberrimum unà cum Tiberio, aliisque Constantinopoli adfuisse. Canit Corippus describens inaugurationem Justiniani.

Armiger interea Domini vestigia lustrans
Eminet excelsus super omnia vertice Narsetes
Agmina, & augustam cultu præfulgurat aulam.
Ut non sit dubium, inlert vir insignis ad annum 568. Num. 11. ipsum jam antè fuisse Constantinopolim revocatum. Sed Mario illius temporis Scriptori credendum est. Porro Narsetes, de quo Corippus loquitur, erat Armenus, & ab Eunucho Narsete diversus. Extat de utroque Narsete egregium testimonium Procopii lib. 2. belli Got. Erat is, inquit, Narsetes spado, & sacrarum largitionum Comes &c. Militum quatuor millia eum subsequantur, quibus sui in cohortes præfelli summa præerant, Justinus Dux Illyricorum, & Narsetes alter, qui ex Armeniis Persæ subditis ad Romanos transfugerat olim cum Aratio fratre. Hic postea Romanos exercitus summo cum imperio rexit sub Mauricio ex lib. 5. Simocattæ.

Anno 568. Italici quieti infestis Numinibus Longobardi à Narsete, ut nobiles Scriptores prodidere, invitati, Albino Rege ductore in Italiam descendentes Aquilejam, ac vicina Venetiæ oppida uno ferè impetu occuparunt. Ita illarum urbium Antistites à Romano Imperio separati securius, atque insolentius Synodum V. deinceps impugnarunt. Ceterum

terum periculosis temporibus Joannes Pontifex animum non despondit, sed & Romanæ rei labenti opem ab Imperatore petiit, & Synodum V. descendit. Etenim ii, qui urbium Antistites consecrabantur, in Synodi Quintæ decreta jurabant, ac fidei datæ chirographum ad Apostolicam Sedem transmittabant. Horum testis venit Gregorius lib. 3. Epist. 2. ad Constantium: *Et quidem, inquit, si quid de tribus capitulis in quocunque vel verbo, vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur, quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem Sedi Apostolica remiserit, in quâ viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Urbanam præturam gerens pariter subscripsi.* Et inferius Epist. 37. ad eundem, cum accepisset eives Buxiæ à Constantio exigere juramentum, quo testaretur, se tria capitula minime condemnasse, hæc scribit: *Quod si decessor fraternitatis vestræ Laurentius non fecit, à vobis queri non debet: Si autem fecit, cum universali Ecclesiâ non fecit, & cautionis suæ juramenta transcendit. Sed quia eundem virum sua credimus sacramenta servasse &c.* Hæc quidem contingere Gregorio urbanam præturam gerente, quâ Justino juniori imperante ille perfunctus est. In Menologio Græco jussu Basilii Imperatoris edito hæc leguntur de Gregorio: *Imperante Justiniano factus est hic S. Gregorius Monachus in monasterio prope Romam.* Hæc sanè falsò asseruntur; nam cum Longobardi Mediolanum cepere, nondum Laurentius Mediolanensem Ecclesiam regebat. Paulus Diaconus lib. 2. Hist. Longob. cap. 25. scribit: *Aboin igitur Liguriam introiens indictione ingrediente tertiâ tertio Nonas Septembris sub temporibus Honorati Archiepiscopi Mediolanum ingressus est.* Indictio tertiâ inchoata est mense Septembris anno 569. At Gregorius sub Laurentii Episcopi initiis se Prætorum Urbis fuisse testatus est. Honoratus Genuam cum plurimis clericis, ac civibus se recipiens paulò post diem obiit. Tunc duo electi sunt Mediolanensium Antistites; etenim exules apud Genuam Laurentium nominarunt circa annum 571. Mediolani verò meliori, ac majori parte civium exulante, Fronto quidam velut vacuum sedem occupavit, de quâ re Ripamontius lib. 8. Hist. Eccles. Mediolan. & Ughellus in tabulis illius Urbis Episcoporum. Tanta verò Mediolanensium multitudo Genuæ morabatur, ut postea Laurentio etiam mortuo Sanctus Gregorius illis inconsultis novum Præfulem eligi noluerit. Scribit lib. 2. Epist. 30. Joanni Subdiacono, qui nomine Sedis Apostolicæ novi Episcopi electioni interesse debebat: *Genuam te proficisci necesse est; Et quia multi illis Mediolanensium coacti barbaricâ feritate consistunt, eorum te voluntates oportet convocatis Clericis in communi perscrutari &c.* Quare anno 571. Laurentius ad Joannem Papam cautionem transmisit, quâ tria se capitula damnare jurejurando affirmabat, quam synographam cum aliis nobilissimis viris Gregorius tunc Prætor Urbanus subscripsit. Summus Ecclesiasticorum annalium conditor in alienam prorsus sententiam ivit de tempore, quo Gregorius Urbanam præturam obiit; undè respondere facile posset, Laurentium anno demum 581. mortuo amulo Episcopo, cum solus Mediolanensium sacra regeret, cautionem ad Apostolicam Sedem transmisisse. Quæ sanè illius opinio est. Sed Laurentium, qui adversus schismaticum Episcopum Apostolicæ Sedis favorem quovis officio demerere studebat, adeo tardè cautionem Romam transmisisse, mihi nullatenus probatur.

Justinus Imperator barbarorum exercitibus undique lacessitus, adversaque valetudine confectus, cum de successore cogitaret, neminem Tiberio viro strenuo, ac religioso imperio digniorem putavit. Quare Idibus Novembris anni 574. Tiberium Cæsarem designavit, qui dies Justino natalitius erat, eo enim post Justinianum ad imperium evehctus fuerat. Ita sentit magnus Chronologus Panvinus. At Chronicon Alexandrinum hæc habet: *Hoc octavo imperii sui anno Septembris mense die VII. Octavâ indictione morbo correptus Justinus Augustus Tiberium Cæsarem creavit, nominavitque illum Constantinum, & vixit cum eo quatuor annos.* Sed ex sanctione Theodorum de filiis colonorum &c. post Novellas Justiniani adhuc uno mense prior Tiberii electio adstruitur, nam subscribitur *Data Tertio Idus Augusti Constantinopoli Imp. D. N. Tiberii Constantini PP. Aug. anno VIII. & post consulatum ejus anno tertio, & Nob. Fl. Tiberii Mauricii felicissimi Cæsaris anno primo.* Verum Panvini sententia potior est, nam ex lapide Vaticano paragrapho superiori exhibito die 25. Octobris anno 577. erat Justini XII. & Tiberii Cæsaris annus tertius. Præterea in antiquissimo codice relato à Dandulo in Synodo Aquilejensi apud Gradi insulam coacta scribitur: *Imperante Serenissimo Tiberio Constantino Augusto anno imperii ejus quinto eodem Consule sub die tertio Nonarum Novembrium Indictione 13. Quare Idibus Novembris anni 579. quo Tiberius erat Consul Indictione labente decimatertiâ, idem annum sextum inchoabat, unde anno 574. mense Novembri, ut rectè meus concivis Panvinus docuit, Tiberius Cæsar appellatus est.*

Joanne Tertio defuncto Benedictus successerat, quo Pontifice Gregorium Præturam urbanam gessisse antè Pelagii II. initia satis solidè probatur. Baronius verò ex corrupto Evagrii textu Justiniani, ac Tiberii annos ultra quadriennium auget, undè & in chronologiâ Gregorii lapsus est. Quare Principum illorum tempora nobis statuenda sunt, nam & Synodi schismaticorum indè melius illustrabuntur, de quibus in sequentibus sermo instituendus est. Justinum anno undecimo regni sui diem extremum clausisse scribit Bielariensis in Chronico, ut jam mirari desinam, magnos viros Panvinium, & Sigonium obitum illius Imperatoris recitare ad annum 576. si qui tunc vivebant, minùs rectè annum obitus Justiniani designarunt. Certum est anno 577. Justinum superstitem fuisse. Narrat Eustathius Presbyter C. P. Sanctum Eutychium Patriarcham, mortuo Joanne Scolastico à Justiniano intruso, ab Imperatoribus Justino, & Tiberio iterum Constantinopolim summo cum honore revocatum, cum duodecim annorum spatio, atque eo amplius in monasterio à se constituto mansisset: Cap. 44. vitæ ejusdem. Quare cum anno 565. die 24. Januarii expulsi fuerit, anno 577. sedi restituitur; sed annum nobile caractere idem Scriptor designat cap. 54. *Revocatus autem est, inquit, die tertiâ mensis Octobris, quæ erat Dominica.* Fuit annus 577. Cyclo Solis XXVI. Læne VIII. lit. C. quo anno tertiâ die Octobris Dominicum festum contigit. Ex his Baronii chronologia labitur, qui Eutychium ab exilio revocatum scribit anno 578. Corrigendus etiam Panvinus, qui in Chronico Ecclesiastico putat, Eutychium anno 576. rediisse. At eo anno revocati Eutychii vixisse adhuc Justinum affirmat Eustathius testis oculatus cap. 53. *Illic enim erant, ait, pii Imperatores Justinus, & Tiberius, qui bilari vultu & magno cum honore Sanctum virum suscipien-*

res, quæ tempori conveniebant, collocati sunt &c. Mortuus verò est Justinus anno sequenti die 5. Octobris ex Chronico Alexandrino, & Theophane. Marius Aventicensis illorum annorum Scriptor ait: *A. XIII. consulatus Justini Augusti Indict. XII. Eo anno mortuus est Justinus Augustus, & successit Tiberius in loco ejus.* Indictio XII. incepit mense Septembri anno 578.

Cardinalis Baronius scribit, Justinum imperasse annos sexdecim, ac decessisse anno 582. Ibidem initio. Tiberium autem successorem solum imperasse annos quatuor, atque demum obiisse anno 586. Evagrius, qui sub Tiberio quaestoratum gessit, illum in hanc sententiam traxit, libro enim 5. cap. 27. hæc tradit: *Sciendum est, Justinum juniorem imperasse solum annos duodecim, menses decem cum dimidio. Cum Tiberio verò annos tres, menses undecim, in unum versum annos sedecim menses novem cum dimidio. Imperavit autem Tiberius solus annos quatuor.* Sed planè corruptus est textus Evagrii, nunquam enim crediderim, Scriptorem insignem quadrienni integri metachronismo lapsam, cum suæ præsertim ætatis res literis mandarit. Tiberium anno 582. mortuum esse evidentibus testimoniis probatur, nam ex characteribus cælestibus, ac Paschalibus, qui certissimi sunt, hoc apertissimè demonstratur. Theophylactus Simocatta, qui Mauricii Imperatoris gesta descripsit, lib. 5. cap. 16. *Eodie, inquit, sol penè totus est obscuratus. Annum imperii nonum (completum) agebat.* Nempe cum Mauricius per se ipsum vere ineunte exercitum in Avaros duceret. Accidit hæc eclypsis die 19. Martii anno 592. Cyclo Solis XIII. lit. F. E. Novilunium contigit Constantinopoli horâ 10. 12. post mediam noctem; eam verò eruditè describit Petavius lib. 8. doctrinæ temporum num. 44. Quare si eo anno 592. die 19. Martii lapsus erat IX. annus Mauricii, cum mense Augusto idem Tiberio successerit, consequens est, ut initium ejusdem imperii contigerit anno 582. die V. Augusti ex Chronico Alexandrino. Hoc ipsum ex caractere Paschali demonstratur. Eustathius superius laudatus cap. 67. de Vita Eutychiei Patriarchæ scribit, eundem festo die Paschatis sacra mysteria in Ecclesiâ celebrasse, & vespertinas etiam ibidem preces solvisse; & statim addit: *Reversus igitur in Episcopium in lectulo suo decubuit, vehementique febre circa mediam noctem correptus est, atque ita mansit septem dies assidue precibus incumbens.* Postcâ cap. 69. ait circa nonam, aut decimam noctis horam obiisse. Græci in Menologio die 6. Aprilis Sancti Eutychiei festum celebrant, eo etiam die Sarrus ejusdem vitam describit ex Eustathio, atque eo die obiisse dicit Theophanes: *Hoc anno die 6. Aprilis indictionis XI. Eutychieus Patriarcha diem ultimum obiit, & post dies sex Joannes magna Ecclesiæ Diaconus, qui Jejunator dictus, consecratus est.* Anno 582. Paschatis festum contigit die 29. Martii Aureo numero XIII. Cyclo Solis III. lit. D. ergo eo die decumbens S. Eutychieus septem dies ægrotans nocte sequenti jam iam illucescente die 6. Aprilis ad Superos transit. Addit cap. 68. Eustathius: *Quatuor post mensibus è vitâ discessit Christi amantissimus Imperator; Quod Tiberio, cum ægrotum invileret, Sanctus Patriarcha prædixerat.* Quare anno 582. mense Augusto obiit Tiberius teste Eustathio, qui tunc Constantinopoli degebat. Ex quibus constat falsò Holstenium scripsisse in diagrammate chronologico, Pelagium II. misisse literas ad Aunacharium Antisiodorensis die 5. Octobris anno 582. Tiberii Augusti anno septimo, etenim antè duos menses jam Tiberius ad plu-

res transierat. Rursus idem cap. 62. de Sancto Eutychieo scribit: *Vixit postquam revocatus est, & in sublimem sedem restitutus annos quatuor, & menses sex, ut omnes vitæ ipsius anni fuerint septuaginta.* Capite verò 20. tradit, eundem anno ætatis quadragesimo electum Antistitem. At Eutychieus revocatus est anno 577. die 3. Octobris ex dictis superius, quare moritur anno 582. mense Aprili. Denique cum anno 552. Mennæ successerit anno ætatis 40. moritur anno 582. ætatis septuagesimo.

Hic castiganda est palmaris hallucinatio Ricciolii, qui tomo 2. suæ Chronologiæ, ut vocat, Reformatæ in magno Chronico scribit: *Anno 582. Tiberius Imperator hoc anno, ut contra Baronium, & alios ostendimus lib. 4. chron. Ref. c. 13. n. 4. mortuus est die 14. Augusti, eique successit statim Mauricius.* Et in eadem versâ paginâ postcâ subdit: *Anno 586. Sanctus Eutychieus moritur 6. Aprilis Dominicâ in Albis prædictâ Tiberio Imperatori eum invisceri morte post quatuor menses, in ejusque locum susceptus est Joannes Monachus cognomen Jejunator &c. Moritur deinde Tiberius Imp. post quatuor menses circa medium Augusti, eique successit statim Mauricius.* Quæ si vera essent, Scriptoris chronologiam non tantum Reformatam, sed Theomathurgam dixerim, quæ hominem à quadriennio mortuum in vitam revocat. In hanc tamen antilogiam Ricciolius incidit, quia alienis oculis, ac manibus posterius dicta è Baronii annalibus excerptis. Quod addit anno 586. Dominicam in Albis incidisse in diem 6. Aprilis, falsum est, accidit die 21. ejusdem mensis Cyclo Solis VII. lit. F. Sed nec mors Eutychiei contigit Dominicâ in Albis, quæ fuit 5. Aprilis anno 582. sed post dimidium noctis post Dominicam in Albis horâ 9. vel 10. Quare in Menologio die 6. Aprilis ejus dies anniversaria colitur; quæ enim à mediâ nocte accidunt, sequenti diei deputantur ex A. Gellio lib. 3. Noct. Attic. cap. 2. Corrigendus est etiam meus Panyinius, qui Eutychiei mortem succedente Joanne Jejunatore recitat anno 580. Tiberii verò mortem anno 582. cum uterque anno 582. objerit, ille 6. Aprilis, hic 14. Augusti ex Chronico Alexandrino, & Eustathio nobis sæpius laudato.

Hæc quidem abundè probant, Tiberium anno 578. Justino successisse, anno verò 582. & imperium, & vitam reliquisse. Sed quia Baronius ad annum 602. in sine sexdecim tantum annos Mauricio tribuit, quem certum est anno 602. occisum fuisse à Phocâ ex Gregorio Magno, Abbate Biclariensi, tunc viventibus, & Theophylacto Simocatta, qui familiariter usus est iis, qui sub Mauricio fuerunt, atque octo libris hujus Imperatoris gesta ad posteros transmisit, hoc ipsum ostenditur. Simocattâ lib. 8. cap. 4. scribit: *Anno imperii Mauricii decimo nono nihil inter Romanos, & Barbaros gestum est. Vicefimo Petrum Praetorem Europæ declaravit.* Biclariensis verò in Chronico hæc habet: *Mauricius regnat annos XX.* Ergo Baronii chronologia quadriennium Mauricii Imperio aufert. Rursus lib. 2. Epist. S. Gregorii mense Septembri indict. X. est annus 591. narratur depositio Laurentii Archidiaconi Romani his verbis: *Temporibus Pape Gregorii consulatus Mauricii Augusti anno septimo depositus est Laurentius.* Baronius initio anni 590. scribit: *Gregorius sui Pontificatus anno secundo septimum numerat annum imperii Mauricii.* Annos consulatus pro imperii annis ille usurpavit. Caterum Mauricius anno tantum imperii altero inchoato consulatum accipit. Reddo laudati Simocattæ verba lib. 1. c. 12. *Age-*
batur

batur annus Mauricii secundus, cum hyeme consul creatus consecuto curru imperatorio summe conspicuus erat. Anno itaque 583. Consul fuit Mauricius, annus 584. dictus est post consulatum Mauricii, sequens iterum post consulatum Mauricii; unde VII. Post consulatum ejusdem est caracter proprius anni 591. quo & secundus Gregorii, & indictio decima concurrunt à mense Septembri. Gregorius inii Pontificatum anno 590. mense Septembri Indictione 9. At si Mauricius anno 586. mense Augusto Tiberio successisset, septimus Imperatoris annus laberetur mense Septembri indictione 11. anno 592. Laurentius verò dicitur depositus: Mense Septembrio Indictione decima, qui est annus 591. ac juxta opinionem Baronii sextus Mauricii, unde nec annos consulatus pro annis imperii accipiendo quicquam fundamenti habet in Gregorio Baronii opinio. Lego tamen eundem ad annum 591. N. 17. hæc scribentem: *Quoddam autem audis id factum septimo Mauricii anno, intellige illum inchoatum hoc anno 591. mense Augusto.* Certè ab anno 586. ad annum 591. quinque tantum anni numerantur; non ergo septimus Mauricii annus 591. inchoari poterat. Rursus lib. 4. Epist. 44. recitatur Synodus Romana sub Gregorio Papà, cujus est hocce exordium: *Regnante in perpetuum Domino Nostro Jesu Christo: Temporibus piissimorum, ac Severissimorum Dominorum Mauricii Tiberii, & Theodosii Augustorum, ejusdem Domini Imperatoris Mauricii anno terdecimo, indictione terdecima, quinto die mensis Julii: Gregorius Papa &c.* Indictio XIII. mense Julio labebatur anno 595. qui cum decimustertius numeretur Mauricii, palam fit, hunc anno 582. Imperium suscepisse.

Eosdem verò annos imperii Mauricii inchoari ab anno 582. ex ipso Evagrìo ostendo, nam unum Evagrìum ceteris omnibus tum Græcis, tum Latinis Scriptoribus vir Illustris præferendum dixit, quoddam ille sub Tiberio, & Mauritio vixit, atque summam diligentiam annos Justiniani, ac Tiberii computare se pronuntiavit. Is anno 594. opus in libros sex digestum terminavit. Libro tertio cap. 33. ait, se illa literis mandare *anno sexcentesimo quadragesimo primo.* Loquitur juxta epocham Antiochenam, quæ æram Christianam annis 48. anticipat, quibus à dato numero detractis, habes annum 593. quo Evagrìus librum tertium scribebat. Rursus lib. 4. cap. 29. tradit biennio post captam à Persis Antiochiam sub Justiniano eam in urbe pestiferum morbum exortum. Porro à Cosrohoe anno 540. capta est Antiochia, unde anno 542. morbus erupit, *durans*, inquit Evagrìus *annos quinquaginta duos. Quæ futura sint incertum est, attamen eò tendent, quò placita Dei destinaverint.* Scribebat ergo illa anno 594. At in fine historiarum ait: *Hic esto mihi præsentis historiarum finis anno duodecimo Mauricii Tiberii Romani Imperatoris.* Anno igitur 582. imperium ex Evagrìo Mauricius obtinuit. Baronius ex Photii codice XXIX. anno decimo legendum contendit. Sed Photius apertè scribit, τὸν βασιλέως Μαυρικίου ἐπὶ Θεοδοσίου, imperii Mauricii anno duodecimo; neque enim δεκάτον, nempe decimum scripsit. Præterea testatur, se finem libris illis imponere Joanne Episcopo novæ Romæ, Anastasio post annos 23. Antiochiæ restituto, & Joanne Hierosolymitano mortuo vacante Sede. At Joannes Constantinopolitanus Patriarcha mortuus est, non anno 596. ut putant Baronius, & Panninius, sed anno 595. quarto Nonas Septembris ex Menologio Græco, quod legere potes in fine Tomi 6. Italiæ Ughelli, cum sacram Ecclésiæ ad annos tredecim menses quinque integerrimè gu-

bernasset. Electus fuerat anno 582. die 12. Aprilis. Quare Epist. 15. quam indictione 14. lib. 5. Gregorius Papa ad Joannem mense Septembri perscripsit, mortuum eundem invenit. Idem verò Gregorius anno 594. mense Junio literas gratulatorias Anastasio Antiocheno ob reditum in urbem misit: Lib. 4. Indict. 13. Epist. 37. Quare Evagrìus neque ante annum 594. opus terminavit, cum Anastasium Sedis suæ redditum narret; neque post Septembrem anni 595. quo tempore obiit Joannes Jejunator, quo tamen vivo ille scribebat. Ex Evagrìo ergo habemus Mauricius anno 582. Tiberio successisse, qui cum solus annos quatuor eodem auctore imperaverit, incepit regnare mortuo Justino anno 578. quæ est recta, & vera illorum Imperatorum chronologia. Ex his ab indocto quodam corruptum fuisse textum illum Evagrìi intelligimus, atque expungenda hæc de tempore Imperii Justiniani: *In universum annos sedecim menses novem cum dimidio.* Vel si ejusdem Evagrìi integra supputatio est, semet correctore emendetur. Hæc fusiùs profecuti sumus, ut positâ semel Principum chronologiâ annus Synodi Aquilejensis, & tempus, quo Gregorius Magnus Urbanam præturam gessit, ac dein Monachum induit, exactius statueretur, ex quibus Romanam Sedem vel ante Pelagii II. Pontificatum tria capitula proscripsisse contra Halloix clarissimè demonstrabitur.

Indagandum jam tandem remanet tempus, quo Sanctus Gregorius præturam Urbanam gerens contra tria capitula juravit. Anno 581. id contigisse docet Baronius A. eodem num. 5. Sed non ita est; nam Gregorius Tiberio imperante Apocrisarium Sedis Apostolicæ apud Principem egit, quo tempore cum Eutychio Patriarchâ de palpabilis carnis resurrectione coram Imperatore litigavit. Rem ipse describit lib. 19. Moralium cap. 29. *Tunc itaque, inquit, de hac re in longâ contentione perducti gravissimâ à nobis copimus simulatione resiliere, cum pia memoria Tiberius Constantinus Imperator secretò me, & illum suscipiens, quid inter nos discordiâ versaretur agnovit.* Cum verò Eutychiis 6. Aprilis 582. mortuus sit, ea dissenso ad annum 581. ad minus retrahenda est, ut dici possit *ex longâ contentione* inter utrumque simulatio suborta. Quare anno 581. Gregorius haud prætor jus Romanis dicebat, sed Pelagii legatus in regiâ urbe versabatur. Idem Gregorius lib. 4. Dialogorum cap. 47. de prodigiis, quæ in monasterio à se extracto contingere, verba faciens Merulam quendam sanctissimum Monachum obiisse scribit, additque: *At cuius sepulchrum dum Petrus, qui nunc monasterio meo præest, sibi sepulturam facere post annos quatuordecim voluisset, tanta, ut asserit, de eodem sepulchro illius fragrantia suavitatis emanavit, ac si illic florum omnium fuissent odorem congregata.* Porro libri Dialogorum editi sunt à Gregorio anno 593. nam pestem, quæ Romam anno 590. affligerat, atque Pelagium II. occiderat, à triennio accidisse memorat lib. 4. cap. 26. & 36. & Maximianum Episcopum Syracusanum, qui ex literis Gregorii ad Cyprianum lib. 4. Epist. 19. obiit indictione XIII. mense Novembri, lib. 3. cap. 36. nunc Syracusanum Episcopum dicit, & lib. 1. cap. 7. de eodem ait: *Nunc usque superest.* Jam verò etiam si demus, miraculum illud ad Meruli sepulchrum accidisse eo ipso, quo scribebat anno 593. quod tamen antea patratum fuisse longè probabilius est, per annos quatuordecim retrocedentes venimus ad annum 597. Quare si eo anno jam constructum erat

Gregorii monasterium, ac viris sanctitate illustribus florebat, dicendum videtur triennium ad minus effluxisse, ex quo Gregorius urbanam praturam gerebat, eam enim perfunctus est vivente adhuc genitore, quo mortuo sex in Sicilia cœnobio, unumque insuper Romæ in paternis ædibus construxit, ubi Monasticam professus est; quæ non tam citò contingere, quin ad minus sub Benedicto Papâ illa accidisse videantur. Certè cum ex Joanne Diacono, qui vitam Gregorii scripsit, hic in monasterio Sancti Andree Hilarione, ac Maximiano Magistris monachi vitam egerit, ac postmodum Abbas fuerit, quæ inter precum officia recitat Ecclesia in festo Gregorii, aliquot annos in cœnobio vixit. Profectò libro 3. Dial. cap. 33. de Eleuthero Abbate dicit: *Diù mecum est in hac Urbe in meo monasterio conversatus.* Diù ergo ille in monasterio vixit. Quare in eam sententiam relabor, ut existimem anno 571. Gregorium urbanam praturam obivisse, quo anno Laurentius novus Mediolanensium Antistes cautionem de tribus capitulis damnandis Romam ad Joannem transmisit. Etenim non illam misit mortuo æmulo Frontone anno 581. tunc enim, ut evidenter probatum est, Gregorius Constantinopoli Apocrisarius morabatur, quare id illum executum colligimus, cum primum Mediolanensium sacris præfectus est; nam eo tempore talem cautionem ab Episcopis exigi solitam testatur Gregorius lib. 3. Indict. 12. Epist. 2. ad Constantium ubi ait: *Quamvis decessor fraternitati tue Laurentius districtissimam cautionem Sedi Apostolicæ remisit, in quâ viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Urbanam praturam gerens pariter subscripsi. Quia postquam talis scissura pro nullâ re facta est, iustum fuit, ut Sedes Apostolica curam gereret, quatenus unitatem universalis Ecclesiæ in Sacerdotum mensibus per omnia custodiret.* Vides ergo à novis Episcopis transmitti solitam cautionem, quâ tria capitula ejurabant. Illam ergo Laurentius misit anno 571. & sub id temporis restituit Gregorii urbana pratura statuitur. Quare teste eodem Pontifice à Pelagii I. temporibus, quando in Italiâ ob tria capitula plerique Episcopi à Romani Pontificis communionem discesserant, dum quisque novus Antistes eligebatur, scripto tria capitula damnabat, ac ad Romanum Pontificem chirographum trans mittebat, ut jam Halloix apertè salutaris reus habeatur, qui Benedictum, ac Joannem decessorem tria capitula minime damnasse, affirmare non dubitaverit. Annus, quo Gregorius Monachum induit, certus figi non potest, attamen post annum 571. id accidisse ex dictis liquet. Cum verò ex recitato miraculo ad sepulchrum Sancti Meruli anno 579. Gregorii monasterium viris sanctitate illustribus floreret, intrâ illud septennium Monachatus ejusdem initia statuenda veniunt. Interim mihi planè certum videtur, Gregorium à Pelagio Secundo & Diaconum, & Apocrisarium ad Tiberium electum fuisse; etenim in præfatione ad libros Moralium hæc ait: *Eo quoque tempore, quo ad ministerium altaris accessi, hoc de me, ignorante me, actum est, ut sacri ordinis pondus acciperem, quatenus in terreno palatio licentiùs excubarem.* Eo igitur consilio à Pelagio Diaconus factus est, ut ad Tiberium Apocrisarius mitteretur, nam Diaconi eo munere juxta antiquam consuetudinem fungebantur teste eodem Gregorio lib. 11. Epist. 34. ad Phocam Augustum.

S. IV.

Schismaticorum Episcoporum Synodus apud Gradum cogitur. Pelagius II. literis, dein per Smaragdum Exarchum eosdem compefcere conatur. Plurimum Scriptorum de Patriarchis Aquilejensibus Schismaticis dicta corriguntur. Pelagium Vigilii Constitutum novisse contra Halloix demonstratur.

Benedictus exacto in Pontificatu quadriennio ad superos transit. Succedit alter Pelagius, cujus initia Holtenius post Sigonium, ac Panvinium in Diagrammate laudato ponit anno 579. die 9. Novembris. Non assentior; nam anno 579. die 18. Februarii scripsit Pelagius ad Heliam Antistitem Aquilejensem, & anno eodem tertio Nonas Novembris idem Pelagius sedebat ex actis Synodi Gradensis, ut mox patebit. Sed neque anno 577. initia Pelagii statui possunt cum Baronio, quia Abbas Biclariensis, qui tum temporis vivebat, annos XI. illum sedisse scribit: quod etiam antiquâ manu insartum lego Chronico Tunonensis perperam ad annum 37. Justiniani. Obiit autem Pelagius die 8. Februarii 590. Anno ergo 578. Pelagius fit Pontifex. Universa Italia Synodum V. receperat. Soli Transpadani, Istri, ac Veneti, eidem refragabantur, quod eo securius faciebant, quòd sub Longobardorum imperio degebant: undè contrâ Romanum Pontificem pro tribus capitulis acerrimè diù ab ipsis pugnatum est.

Paulinus, quem literis ad Narsetem datis Pelagius I. insecutus fuerat, captâ à Longobardis Aquilejâ sacram omnem supellectilem in Gradi insulâ, quæ propè urbem in æstuariis sita est, servandam curaverat, illo verò mortuo, atque ejusdem successore Probbino intrâ annum extincto, Helias Archiepiscopus renunciatus fuerat. Hic cum Aquilejâ inter Christianæ rei infensissimos hostes haud tutò se degeere posse animadverteret, Pelagium II. rogavit, ut Metropolitanam sedem Gradum transferretur, ubi & templum Martyri Euphemie sacrum ædificarat. Pelagius tum ut initio Pontificatus Schismaticorum Principem collatis beneficiis ergâ Apostolicam Sedem reverentior faceret, tum quòd sub Romano imperio viventem faciliùs ad obedientiam revocari posse intelligebat, Helie precibus annuit delegato etiam Laurentio Presbytero, qui cum literis Pontificis Synodo provinciæ eâ de causâ celebrandæ suo nomine adesset. Coacta est Synodus apud Gradum die 3. Novembris anno 579. Illam recitat Dandulus in Historiâ Venetâ MS. eamque refert Ughellus tomo 5. Italiæ sacræ in tabulis Aquilejensium Patriarcharum, cujus hocce legitur initium: *Imperante Scenissimo Tiberio Constantino Augusto Anno imperii ejus quinto eodem consule sub die 3. Nonarum Novembrium Indictione 13.* Sunt nobiles characteres, quæ fasti anni, & aliorum corriguntur; nam ex præmissâ dissertatione Chronologica constat annum illum esse 579. nostræ Epochæ. Panvinus tamen anno 580. Tiberii consulatum ponit; sed anno superiori prius Consulatum fuisse constat ex Chronico Alexandrino, ubi habemus hæc ipsa: *Indictione XII. Tiberii I. Tiberio Juniore Constantino primo Consule.* Qui cum anno 578. Justino successerit, anno novo consulatum inivit. Hoc ipsum patet ex subscriptione Tiberii paulo antè mortem Mauricio jam ad imperium vocato, in

in qua scribitur: *Post consulatum ejus III. quæ posita est §. præced. Cum verò decretum illud emissum sit anno 582. palam est, anno 579. Tiberii consulatum recitandum. Præterea tertio Nonas Novembris laebatur annus V. Tiberii, quod optimè inscriptioni superius posite quadrat. Ex hoc etiam codice Synodali Baronii sententia de longiori Justinii imperio refellitur, ac Pelagii tempora meliùs innotescunt.*

Lecta est Epistola Pelagii Papæ, cujus in his verbis summa continetur: Quapropter vestro patientes morori necessitudinem, imò etiam rabiem furentium perpendentes Longobardorum, inclinati precibus vestris per hujus præcepti seriem superscriptum Castrum Graden-

Helias Sanctæ Ecclesiæ Aquilejensis Episcopus his
Laurentius Presbyter Apostolicæ Sedis Legatus.
Marcianus Episcopus S. E. Opiterginæ.
Leomanus Episcopus S. E. Teboricensis.
Petrus Episcopus S. E. Alrinatis.
Vindemius Episcopus S. E. Cnetensis.
Clarissimus Episcopus S. E. Celicanæ.
Patritius Episcopus S. E. Hemonensis.
Maxentius Episcopus S. E. Juliensis.
Severus Episcopus S. E. Tergestina.
Solatus Episcopus S. E. Veronensis.
Joannes Episcopus S. E. Parentinæ.
Aron Episcopus S. E. Aventiensis.
Marcianus Episcopus locum faciens viri beatissimi
Virgilius Episcopus S. E. Scaravasiensis.
Pontesus Episcopus S. E. Feltrinæ.
Ingenuinus Episcopus secundæ Rbetinæ.
Agnellus Episcopus S. E. Tridentinæ.
Marcianus Episcopus S. E. Petenensis.
Joannes Episcopus S. E. Celejanæ.

Extat in Bibliothecâ Vaticanâ codex Num. 3922. in quo pag. 24. iidem Episcopi cum actis ejusdem Synodi recitantur. Illi autem Antistites Aquilejensi Metropolitæ subjecti erant, cujus amplissima erat jurisdicção, nam à Pannoniâ Secundâ usque ad Abduam in Insubiâ extendebatur. Continebat Rhætiâ II. cujus metropolis Sabio, ubi erat Episcopus Sanctus Ingenuinus: Noricum, cujus primaria urbs erat Tiburnia ad Dravum, quod patet ex Vitâ Sancti Severini Noricorum Apostoli, Teurnia Plinio lib. 3. cap. 24. quare Leonianus Tiburniensis dicendus venit. Denique complectebatur Istriam, Forum-Julium, ac Venetiam, quæ provinciæ uno Istriæ nomine id temporis, ac in Sextâ Synodo vulgò appellabantur. Virgilius Scaravasiensis in Pannoniâ Episcopus fuit; hinc putò legendum *Scarabantiensis*, quæ urbs non procul à Danubio propè lacum sita erat, & in Norico ponitur à Plinio proximè laudato. Hujus urbis civesolim Sancti Quirini Episcopi corpus Romam detulere ex Surio die 5. Junii in Vitâ ejusdem. Ex his Aquilejensis Metropolitæ diocesis amplitudo patet. Maxentius rectè in codice Danduli scribitur Episcopus Juliensis, nam & hoc pacto conscriptus legitur in pseudosynodo Maranensi. Palladius lib. 1. Rerum Foro-Julienfium scribit, hunc Maxentium fuisse Utinensem Episcopum, tunc enim Utinum, inquit, Julium, seu Forojulium promiscuè dicebatur; addit sedisse eundem statim post Asterium, qui interfuit Synodo Romana sub Hilario Papâ, cujus decessor fuit Theodorus Forojulienfis, ad quem extat Leonis Papæ Epist. 89. Hæc profectò à vero exorbitant. Nam Theodorus ille, ad quem scribit Sanctus Leo, fuit Episcopus Forojulienfis in Galliâ: est autem Forojulium in Provinciâ Narbonensi, Octavianorum olim colonia Plinio memorata urbs lib. 3. cap. 4.

se totius Venetiæ cum omnibus vestræ Ecclesiæ pertinentibus etiam Istriæ Metropolim perpetuò confirmamus. Dicitur Epistola data XII. Kal. Martii Imperatore Tiberio II. Augusto. Lectis literis acclamatum ab omnibus; Exaudi Christe, Pelagio vitam: omnes uno consensu Sanctissimi Pelagii præceptionem, & vestram sequimur confirmantes sententiam. In his verò Epiphanius jussus est, Patrum decreta legere, statimque definitio fidei Synodi Calchedonenfis lecta est, pro illâ enim Synodo Antistites illi mordicis stabant. Episcopi subscripti non eodem modo in laudato codice Danduli, & in MS. Barberinâ Biblioth. N. 247. quod apud eundem Ughellum in tabulis Gradenfibus legitur, exhibentur. gestis subscripsi.

B. Leonianus Tiborniensis.

B. Clarissimus Concordiensis.

B. Petrus.

B. Veliensis.

B. Avoricensis.

Ingenuini S. E. Sedevestinæ.

B. Caravasiensis.

In codice Eminentissimi
 Barberini hi quinque
 insuper numerantur.

quam veterem, & illustrem coloniam vocat Tacitus initio vitæ Agricolaæ sociari, qui eandem urbem habuit patriam. Idem verò Theodorus cum Lerinensibus Monachis litigavit, undè celebrata est sub Ravennio Synodus Arelatenfis. De hoc Theodoro alia diximus lib. 2. Hist. Pelagianæ cap. 3. & 11. Asterius Theodori successor vivebat tempore Synodi in Hilario Papâ celebratæ anno 455. *Basilisco, & Hermimerico Cos.* nam eandem subscripsit, ut ex actis patet. Quomodò ergo huic immediatè successit Maxentius, quem post centum & quatuordecim annos sedisse certum est? Forojulium in Italiâ erat in diocesi Episcopi Aquilejensis, neque unquam Episcopum habuit ab Aquilejensi Metropolitâ distinctum, ut mox ex Paulo Diacono Forojulienfi ostendam. Theodorum verò uti suffraganeum Metropolitæ monet sanctus Leo: *Solicitudinis quidem tuæ is ordo esse debebat, ut cum metropolitano tuo primitus de eo, quod quærendum videbatur esse, conferres.* Maxentius erat Episcopus Julii Carnici. *Julienses Carnorum* Plinio dicti lib. 3. cap. 19. nunc *Zuglio* dicitur tribus M. P. supra Tolmetium oppidum. Paulus Diaconus lib. 6. de Gestis Longobardorum cap. 51. de Fidentio Episcopo scribit: *De Castro Juliensi cum voluntate superiorum Ducum intra Forojuliani castri muros habitavit, ibique sui Episcopatus sedem statuit.* Ex quibus patet Julium, & Forojulium haud fuisse unam, eandemque Urbem, ut putabat Palladius. At Callistus Patriarcha Aquilejensis, qui tunc Cormonæ residebat, indignatus, inquit idem Diaconus, *quòd in ejus diocesi cum Duce, & Longobardis habitaret Episcopus, vi Fidentium expulit.* Itaque Forojulium erat in diocesi urbanâ Antistitis Aquilejensis, ad quam urbem Julio Carnico destructio permittentibus Ducibus Longobardis Fidentius receperat, atque etiamnum Forum-Julium est

est in diœcesi Patria reha, neque unquam proprium Episcopum habuit. Fuit autem Forojulium urbs provinciæ quondam primaria, ac Principum sedes. Cluverio, Sabellico, aliisque doctioribus est *Civitas di Friuli* ad Natifonem. At Henricus Palladius lib. 4. rerum Foro-Julien. contendit, Utinum esse Forum-Julium. Mihi tamen hæc opinio probari nequit, nam Paulus Diaconus civis Forojulienfis lib. 5. de Gestis Longobardorum cap. 23. de Sclavis scribit: *Congregata validâ multitudine voluerunt super Forojulianorum castrum irruere. Et venientes castra metati sunt in loco, qui Broxas dicitur, non longè à Forojulio.* Cùm verò Vveftaris Dux provinciæ cum paucis contra barbaros moveretur, ait: *Quem Sclavi cum paucis venire conspicientes irruerunt, dicentes, Patriarcham contra se cum Clericis advenire. Qui cùm ad Pontem Natifonis, qui ibidem est, ubi Sclavi residebant, propinquasset, cassidem sibi de capite auferens, vulnum suum Sclavis ostendit.* Ex his constat, Utinum non esse antiquum Forojulium, longiùs enim abest à Natifone. De quo tamen nolo cum Uticensibus, quos sacras apud ipsos conciones habens anno 1668. mei amantissimos sum expertus, in præsentis litigare. Clarissimus Episcopus Ecclesiæ Celicanæ, in MS. Barberino Concordienfis appellatur, ego quidè Celicanæ legendum arbitror, etenim Concordiâ ab Attilâ funditus eversa, hujus urbis Episcopus Celinam se contulit. De hoc oppido, quod in diœcesi Concordienfi nobile fuit, agit pluribus Cluverius lib. 1. Italiæ antiquæ cap. 18. Apud Maniacum in lapide *Celinenfes* inscribuntur. Reliquæ urbes, quarum Episcopi in memoratâ Synodo leguntur, notissimæ sunt, unoque aspectu videri possunt in Tabulâ Cluverii laudati cap. 16. itemquæ de illis agit Ughellus tomo 5. Italiæ sacræ. Nonnulli etiam illorum Episcoporum memorantur Paulo Diacono in Historiâ Longobardicâ. Agnellus Tridentinus ab Agilulpho legatus missus fuit ad Francorum Regem lib. 4. cap. 1. Libro vero tertio cap. 27. quinque ex iisdem nominat, itemque alios tres, sed textu planè corrupto, ut paulò post nobis adnotabitur.

Hæc itaque Synodus Metropolitanam Sedem Aquilejensem Gradum transtulit apud Ecclesiâ Sanctæ Euphemie ab eodem Helia in eâ insulâ extructam. Ceterum in hac Synodo contra V. Concilium Schismatici Episcopi iterum jurarunt vano eo prætextu, ne Synodus Calchedonenfis læderetur. In laudato enim Chronico Aquilejensi ita legitur: *In quâ Synodo quicquid de Calchedonenfi Concilio dubitabatur, pulsâ dubitatione confirmatum est.* Et apud Dandalum habemus, eos Episcopos demonstratâ Synodo *Calchedonenfi* subscripsisse. Has vices Apostolicæ Sedi retulere, quæ dum novo favore Sedem Metropolitanam procul à barbarorum incursionibus tutiori loco reponi concedebat, specioso illo titulo Synodi Calchedonenfis defendendæ veluti per cuniculos ab ingratu impetebatur. Certè eo beneficio Schismaticis collato nihil Pelagio peractum est. Ex illâ autem Sedis translatione factum est, ut Metropolitanæ promissæ Aquilejenses, vel Gradenses dicerentur; ita Sanctus Gregorius Severus Helie successorem Episcopum *Aquilejensem* dixit lib. Epist. 16. *Gradensem* verò lib. 11. Epist. 38.

Post hæc Tiberio Principe Orthodoxo, ac religiosissimo Persico bello occupato, atque anno 582. defuncto, Schismatici periculosis temporibus in rebellionem perseverarunt. Etenim Longobardi in dies imperium per Italiam protendebant, neque Exarchi à

Mauricio Imperatore in Oriente bellum gerente eas suppeditas accipiebant, queis hostium vires frangere, aut sustinere saltem possent. Schismatici, quòd sub Barbarorum imperio vivebant, securiùs in errore perseverabant; pauci verò Episcopi, qui maritimis Istriæ Urbibus præerant, haud vi ad obedientiam cogi poterant, ne ad proximos Longobardos rebellarent. Denique cùm anno 586. Longobardi Francorum Regis cum validissimis copiis adventum reformidantes inducias cum Flavio Smaragdo Exarcho statuissent, Pelagius Pontifex, quòd jam diù in votis habuerat, tandem adnixus Schismaticis ad Ecclesiam reducendis monum admovit. Itaque Redemptum Episcopum, unâque Quodvultdeum Abbatem ad eòdem Legatos cum literis misit, ut rogati ad pacem venirent. Erat Redemptus Episcopus Ferentinus laudatus à Sancto Gregorio lib. 3. Dialogorum cap. 38. & paulò post hanc legationem deceffit; nam à septennio illum obiisse scribit, cùm dialogos exararet, quos constat ex dictis anno 597. ab eodem conscriptos esse. Porro literarum Pelagii hæc erat inscriptio, exordiumque: *Dilectissimis Fratribus Elie, aliisque Episcopis, universis filiis in Ecclesiâ Istria partibus constitutis Pelagius Episcopus S. E. Catholica Urbis Roma. Quòd ad dilectionem vestram fratres, filique charissimi nostra tardius scripta dirigitur, non malevola voluntatis, aut dissimulationis, vel negligentie fuisse creditur, sed, sicut nobis, temporalis qualitas, & hostilis necessitas hæcenus impediit &c.* Postea ergo quàm Deus omnipotens pro felicitate Christianorum Principum per labores, & sollicitudinem filii nostri Excellentissimi Smaragdi Exarchii, & Carthularii sacri palatii pacem nobis interim, vel quietem donare dignatus est, cum omni sollicitudine festinamus præsentia ad vos scripta dirigere hortantes, & obsecrantes, ne in divisione Ecclesiæ ulterius quicquam studeat permanere &c. Pluribus inculcat in solâ unitate fidei procul à schismate homines salvari posse, deindè concludit: *Si quid forte causæ est, unde vestri scandalizati animi videantur, manentes in unitatis charitate, eligit de fratribus, ac filiis nostris, quos ad nos inquirendo, de quibus movemini, transmittere debeatis, & parati sumus secundum præceptionem Apostolicam, & cum charitate eos suscipere, & cum humilitate ad placita satisfactionis reddere rationem, & sine impedimento aliquo cum omni dilectione, quando reverti voluerint, voluntate sincerissimâ relegare.* Quo anno datæ sint hæc literæ, non indicatur, sed ex induciis à Smaragdo stabilitis anno 586. scriptæ intelliguntur.

Helias, ac collegæ Pelagii legatione auditâ tantum abest, ut à diuturno schismate discesserint, quin potiùs Apostolicam Sedem non minis, sed precibus secum agere animadvertentes, ac proindè in superbiam elati suos & ipsi cum literis Nuncios Romam miserint, execrabili superbiam mandantes, ut literis Papæ datis, ne verbum quidè supra adderent. Non despondit animum Pelagius, sed quòd aberrantes oves ad Domini caulam revocaret, iteratò ad eosdem scripsit. In iis autem literis de Istorum ad se missis nunciis ita fatur: *Scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potiùs ostenderunt, nihil injunctum sibi à vobis aliud asserentes, nisi ut vestra tantummodo essent portatores Epistolæ, in quâ tamen nullam rationis satisfactionem quesivisse vos legitur, sed velut judicatum quid expressivisse. Adeò superbe cum Apostolicâ Sede illi Episcopi agebant, quasi jam supremi essent Ecclesiæ judices. Porro eorum vecordiam, ac tumorem perstringens Pelagius ait: Nolite ergo amore jactantia, quæ superbia semper est proxima, in obstinationis vitio permanere,*

naere; quando in die iudicii nullus vestrum excusare se valeat. & neque THEODORUS MOPSUESTENUS, neque Ibe Epistola, quæ ab adversariis est prolata, ante tribunal tanti iudicis vobis valeat subvenire. Hortatur iterum, ut suorum quosdam Romam mittant omnium rationem lucidissimam percepturos, vel si eos itineris incommoda remorantur, Ravennam saltem quosdam delegant, & illic, inquit, Ravenna fiat congregatio Sacerdotum, quò nos etiam, qui loco nostro intersint, divinitate propriè dirigemus, à quibus satisfactionem plenissimam capiatis, ne amplius animæ simplices divise à Sanctâ Ecclesiâ pro superfluis questionibus tam longâ obstinatione remaneant, nec per vos, quos Dominici gregis decet esse Pastores, oves à septis Ecclesiasticis evagantes rapacis lupi dentibus consumantur. At illi & factum defendere, suamque stultitiam Pelagio instillare longiore Epistolâ pertentant. Quare benignissimus Pater tertio jam tandem rebelles filios prolixâ satis ad eisdem datâ Epistolâ monere non destitit, in quâ lacrymabundus hæc præfatur: *Dum nihil apud vos reperi admonitionis meæ verba proficere, flens, gemensque cum prophetâ cogor exclamare, curavimus Babylonem, & non est sanata &c. Pensate quæso hoc, quod dicere nisi singultu interrumpente non valeo, longo divisonis sensu quanto mentis frigore fraternitas vestra torpuit, quæ nec confrieta recalescit.* Deindè Synodum Calchedonensem, quòd ad fidei decreta spectat, nihil per Concilium V. læsam ostendit, idque ex Sanctis Leonis Epistolâ probat. Apostolicam Sedem fatetur initio per Vigilium Papam noluisse tria capitula damnare, quæ tamen causâ postea diligentius discussâ Vigilio eodem Auctore proscripsit; ibique Theodorum hæreticum ex Sanctis Patribus ostendit, ac Theodoretum libros contra Sanctum Cyrillum, itemque Epistolam Ibe omnino damnandam esse demonstrat. Illud verò quàm maximè Pelagio displicebat, quòd Istri Episcopi ab Apostolicæ Sedis communionem se suspenderant, contra quam etiam *interdictum* teste eodem publicantur. Quare in hisce postremis literis gravissimum eorundem crimen arguens ait: *Cur non ad memoriam pro unitate servandâ Beati Augustini dictum reducitur? qui dum de unico baptisate loqueretur, idcirco Cyprianum Martyrem, qui de iterando baptisate scripserat, defunctum perhibuit, quia licet pravum quid senserit, nunquam tamen se à totius Ecclesiæ communionem suspendit.* Has literas Pelagii Papæ scriptas fuisse à Sancto Gregorio auctor est Paulus Diaconus lib. 3. de Gestis Longobardorum cap. 20.

Sed ne hilum quidem profecit Pelagii patientia diuturnior. Quare cum surdis se canere intelligeret, abiecto calamo armatâ manu cum Schismaticis agendum ratus Smaragdum Exarchum contra eisdem per literas concitavit, qui Pontificis iussu impigre executus minaces ad Heliam, reliquosque, qui sub Imperatoris potestate erant, literas dedit obedientiâ ergâ Apostolicam Sedem imperatâ. At illi coactâ Synodo Oratores ad Mauricium mittere decreverunt, à quo etiam, ne quid molestiæ ipsis inferretur, subdola statim arte impetrarunt. Hoc tradunt Schismatici in libello ad eundem Mauricium sub Gregorio Papâ transmissio: *Dum Smaragdus, inquit, gloriosus Chartularius Patrem nostrum sanctæ mem. Heliam Archiepiscopum Aquilejensis Ecclesiæ pro causâ ipsâ pluribus vicibus contristaret, cum nostrum omnium consilio, atque consensu direxit ad præstigia principis vestri preces supplicans, ut expectatâ Dei misericordiâ, revocatis omnibus consacerdoti-*

bus Synodi nostræ in potestatem sanctæ Reipublicæ, ad vestræ clementiæ præsentiam veniretur, & vestrum in ipsâ causâ expectaretur iudicium, quod pietas vestra mansuetudinis ad mercedem, & laudem imperii sui clementi dignatione suscipiens, iussione suam dedit ad prædictum gloriosum Smaragdum, ut nullatenus quemquam Sacerdotum pro causâ communionis inquietare presumeret. Ita stultissimi Episcopi (hoc enim nomine eos Sanctus Gregorius fugillat) ad profanum Principis tribunal sibi volebant. Quare Mauricius Smaragdo, ne quid novi contra Schismaticos moliretur, injunxit, ne provinciæ illæ à Barbaris vexatæ novis tumultibus importuno prorsus tempore implicarentur. Cæterum paulò post Heliam decessisse iidem affirmant, cui in Synodo sufficitur Severus Ravennas. Paulus Diaconus citatus ita scribit: *Pelagus Heliam Aquilejensi Episcopo nolenti tria capitula Calchedonensis Synodi suscipere Epistolam satis utilem misit, quam Divinus Gregorius, cum adhuc esset Diaconus, conscripsit.* Qui sanè auctor rem ignoravit. Helias etiam pro tribus capitulis Synodi Calchedonensis tutandis schisma fovebat. Hinc planè vulgata apud Scriptores rerum Foro-Julienisium de Helia opinio rejicienda est; etenim in Manichæorum illum hæresim delapsum fingunt, indeque Pelagii Papæ literis revocatum, quod in elogio in aulâ Patriarchali Utini eidem Helie inscripto etiamnum legitur, quam Manichæam hæresim Helie quoque successori Severo perperam affricant, ut mox apparebit.

At Smaragdus, cum accepisset, Severum pro tribus capitulis acerrimè depugnare, veritus ne & vicinas regiones schismate inficeret, cum Istriæ Urbes inviseret, classem ad Gradum appulit, Severum in Ecclesiâ cepit, ac militari licentiâ injuriis, ac verberibus læcessitum secum Ravennam deduxit, ubi coram Joanne Archiepiscopo tria capitula damnare coactus fuit. Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ ad annum 586. Panvinius lib. 5. Antiquit. Veronen. cap. 9. Rubeus lib. 4. Hist. Ravennat. eosque secuti Recentiores Palladius lib. 1. Hist. Foro-Julien. Ughellus tom. 5. Italiæ sacræ in tabulis Patriarcharum Aquilejensium scribunt, Severum Ravennæ Joanne Episcopo cogente Manichæorum hæresi nomen dedisse: Joannem, illum inquam Antistitem doctissimum, cui & Sanctus Gregorius Magister libros de curâ Pastoralis statim Pontifex nuncupavit, ac tot literas dedit, ejusque morti se indoluisse testatus est lib. 4. Epist. 23. tanto crimine infamantes. Sinistra illa opinio ex Pauli Diaconi errore proximè memorato effluxit. Cæterum unâ cum Severo Ravennam deportati etiam fuerant tres alii Episcopi Joannes Parentinus, Severus Tergestinus, ac Vindemius Cenetensis ex Chronico MS. Aquilejensi, qui anno 579. Synodo sub Helia apud Gradum interfuere, & hi quoque tria capitula damnarunt. Hic Pauli Diaconi textus corrigendus est, qui cum lib. 3. cap. 27. dicat tres Episcopos cum Severo Ravennam deductos, postea in fine capituli editionis Grotii eos veluti quinque recenset hoc pacto: *Severus Parentinus, Joannes Patricius, Vindemius, ac Joannes;* nam ita prorsus legendum est: *Severus Tergestinus, Joannes Parentinus, Vindemius.* Idem verò Scripserit ibidem ait de Smaragdo, vi illos in Joannis Ravennatis sententiam adegisse: *Quibus, inquit, comminans exilia, atque violentias inferens communicare compulit Joanni Ravennati Episcopo trium capitulorum damnatori, qui tempore Vigilii, vel Pelagii à Romanæ Ecclesiæ deservat societate.* Ita Catholicum Episcopum

pum, ac Romanæ fidei vindicem ob historię ignorantiam ab Apostolicâ Sede rebellem fingit. Hinc deceptus Petrus de Natalibus Episcopus Equilius lib. 3. de Vitis Sanctorum cap. 86. Joannem Ravennatem Hæreticum, Schismaticos verò *Sanctos Episcopos* nuncupavit. De hac Severi captivitate hæc scribunt Schismatici ad Mauricium: *Post hoc ordinato in Sanctâ Aquilejensi Ecclesiâ beatissimo Archiepiscopo nostro Severo, quæ contumeliæ illata sint, & quibus injuriis, ac cæde corporali fustium, & quâ violentiâ ad Ravennatem civitatem fuerit perductus, atque redactus in custodiam, quibusve necessitatibus oppressus, atque contritus fuerit, porrit ad Domini nostri pijs aures sine dubio pervenire.* Ex quibus patet, errare Sigonium dum scribit, Smaragdum ob captum, vexatumque Severum à Mauricio ex Italiâ revocatum dato eidem successore Romano Patricio, nam Schismatici hoc minimè ratificassent, neque an factum Imperatori innotuisset, subdubitasent. Manuscripta Aquilejensia Smaragdum uti sacrilegum à Dæmone invasum fuisse comminiscuntur, hæc enim Schismatici publicabant, quis plebem in errore detinerent; idem etiam à Paulo Diacono libro citato dicitur à Dæmone non injustè correptus. Cæterum Severus, ac collegæ post annum liberi dimissi sunt.

Interim ubi per Istriam, ac Venetias vulgatum est, Severum, ac collegas Ravennæ tria capitula condemnasse, eorum præsentiam singuli quique fugiebant, nec antè communioni Ecclesiasticæ admissi sunt, quàm in Synodo iterum pro tribus capitulis cautionem dato Sacramento præstarent. Indicta autem fuit Synodus Marani, quod munitissimum modò Venetorum oppidum est stagnis Adriatici maris ferè circumdatum in Foro Julieni littore ad Celinam amnem situm. Decem Episcopos eò convenisse scribit Paulus Diaconus lib. 3. cap. 27. *Post hæc, inquit, facta est Synodus decem Episcoporum in Marano, ubi receperunt Severum Patriarcham Aquilejensem dantem libellum erroris sui, qui atrium capitulorum damnatoribus communicarat Ravennæ.* Nontina verò Episcoporum in editis libris ita recensentur: *Petrus de Alino clarissimus, Ingenuinus de Sabione, Agnellus Tridentinus, Junior Veronensis, Horuntius Vicentius, Rusticus de Tarvisio, Fontesius Feltronensis, Agnellus de Acilio, Laurentius Lunensis.* At si decem convenere, cur novem tantum Schismaticorum nomina exprimuntur? Et hic error in codicem irrepit, nam clarissimus malè apponitur, ut epithetum Petro Altinati, est enim nomèn Episcopi Concordiensis, qui anno 579. alteri Synodo interfuit. Itaque hoc pacto legendum est, Petrus de Altino, *Clarissimus de Concordiâ.* Laurentius etiam Bellunensis dici debet, neque enim Lunensis Episcopus in Liguriâ ad Macram erat suffraganeus Aquilejensis Metropolitæ, & in alterâ Synodo proximè habitâ scribitur Laurentius Bellunensis: est autem Bellunum Venetiæ urbs. Porrò omnes ferè illi Episcopi Synodo anni 579. nomen dederant. Tarvisinus tamen, & Vicentinus tunc non adfuere, & Solacio Veronensi Junior subrogatus fuerat. De hoc Junio scribit meus Patavinus lib. 5. Antiqu. Veronens. cap. 9. interfuisse Maranensi Synodò, in quâ Manichæo errore damnato Severus iterum & suæ Sedis, & Ecclesiæ Catholicæ redditus fuit. Qui Sancti Ingenuini Sabionensis gesta perferipere, idem testati sunt, imò inter sacra officia precum Ecclesiæ Brixinensis in Rhatiâ hoc ipsum recitatur, sed quàm procul à vero ista abeant, satis manifestum est. In Patriarchali aulâ Utini hocce elogium inscriptum

legi. *Severus... Ravennam injuriosè ductus, eoque Manichæis assentire à Gregorio I. Papâ ad Catholicam veritatem redire revocatus, quam in Episcoporum provinciali Synodo publicè professus sanctè vixit, obiitque.* Ita & muri suas fabulas cantant. Quid enim veri in totâ illâ inscriptione? Nec Ravennæ Manichæis, sed Catholicæ Ecclesiæ assensus est, nec à Gregorio Papâ id actum, cum enim hic Pontificatum inivit, à triennio Smaragdus Constantinopolim redierat, & initio statim sui Pontificatus questus est Gregorius cum eodem Severo, quòd à fide Ravennæ datâ descivisset lib. 1. Epist. 16. Quàm verò sanctè vixerit, qui pervicax, in quo diu fuerat schismate, nortuus est, ut dicemus, nemo non videat.

Anno 590. Pelagius II. & Longobardorum armis, & Schismaticorum dissidiis turbatâ Italiâ, ac Romæ pestilentia sæviente, eadem ictus è vitâ discessit. Hic Synodum V. non solum decretis tutatus est, verum etiam integrum eâ de re volumen procedi. De quo hæc scribit Sanctus Gregorius lib. 2. Indict. 10. Epist. 36. ad Episcopos per Hiberniam. *Ut igitur de tribus capitulis animis vestris ablata dubietate possit satisfactio abundanter infundi, librum, quem ex hac re sanctæ mem. decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere; quem si postea voluntaria defensionis studio, puro, vigilantique corde sapius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem nostram reverteruros nihilominus esse confido.* Quòd verò Pelagius Ecclesiæ quieti, ac Sancti V. Concilii dignitati prospiceret, vim etiam per Smaragdum adhibuit, memor sententiæ dudum contrâ eosdem Aquilejenses Schismaticos à Pelagio decessore latæ: *Eos ab usdem Apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquo modo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possint, secundum canones per seculares comprimi potestates.* Ita unus Narsetem, alter Smaragdum in Schismaticos concitavit. Adeo verò Synodi V. vindicem Pelagius sese ostendit, ut in Epistolâ tertîa ad Istros tria capitula condemnarit, & in eadem etiam cum Quintâ Synodo Origenem inter hæreticos rejecerit, imò eundem omnium hæresiarcharum peccatum fuisse pronunciaverit, hæc Apostolico ore tonans: *Quid namque in Hæresiarchis Origene deterris? & recitatis magnis Origenis præconibus concludit: Nec illum à reatu proprio favor aliena attestatio excusavit.*

Obiit Pelagius die 3. Februarii, vacavit Sedes menses septem, peste enim grassante alii aliò saluti consulturi diverterant. Scribit Baronius Pelagii mortem tardius Hispanis innotuisse, unde Sanctus Leander Episcopus Hispanensis hoc anno 590. Hispani Synodum die 4. Novembris celebrans eandem ad Pelagium confirmandam transmisit, qui tamen nono ab hinc mense mortuus fuerat. Reddo insignis Scriptoris verba ad hunc annum num. 21. *Fuit ista Synodus provincialis, cui interfuerunt octo Episcopi, qui tria in Synodo decreta firmata ad Pelagium, quem vivere putarent, dixerunt.* At non ita est. Nam decreta illa directa sunt ad Pegasium, non ad Pelagium. Erat Pagasus Episcopus Astigitanus: est urbs in Hispaniâ Baticâ, quam Plinius lib. 3. cap. 1. Coloniam *cognomine Augustam Firmam* dixit. Quare cap. 2. ejusdem Epistolæ legimus: *Hanc formam non solum vestra, hoc est, Astigitana servabit Ecclesia Græ. & cap. 1. dicitur: Decessor tuus sanctæ recordationis Gaudemius Episcopus.* Ex quibus non Pelagium, sed Pegasium legendum esse constat. In magnâ Synodo Toletanâ anno superiori præsentè Reccaredo celebratâ subscriptus legitur *Servandus Diaconus Ecclesiæ Astigitanæ* agens vicem

cem Domini mei Pelagii Episcopi. Quæ de cetero operâ adnotavi, quia in notis ad vitam Pelagii II. à Ciacconio editam eundem errorem repetitum legi. Pleurumque enim magni Scriptoris nomen sine examine fidem cuilibet dicto facit.

Quæ huc usque descripsimus Pelagii Papæ gesta in favorem Synodi V. novitii Origenis defensoris consilium comprimere debuerant; sed cui facile fuit Oecumenicæ Synodi decreta à mille annis ab Ecclesiâ adprobata proscindere, haud eidem Romani Præfulis sanctiones rejicere in religionem venit. Quidnam effugii à Pelagii sententiâ tam celebri, tam manifestâ, tam ubique receptâ excogitavit? Pelagium II. ignorantia insimulavit. De hominis verba, §. 19. pag. 363. scribit: *Pelagium Secundum non vidisse Constitutum Vigilii, & falsis Concilii V. actis deceptum.* Hinc gloriabundus ob publicatum à Baronio Vigilii Constitutum, quod nec Pelagio, nec Gregorio Magno, cæterisque Pontificibus innotuisse putat, hæc ipsa satis deridicula effatur §. 18. *Jam igitur circa V. Concilium faciam, Deo adjuvante, ut aliquid aperiat, quod per diti clausum fuit, & id cognoscatur, quod dolo non solum malo, sed etiam pessimo seculis pluribus latuit. Et est illud quidem ejusmodi, ut ad causam maximè pervineat, & cujus defectu multa falsa pro veris recepta sint, & humano errore ad plurimos transmissa posteris.* Hominis, si fas est ita loqui, jactantiam refellam, palamque faciam, hunc Origenis advocatum totius planè causæ ignorantia, quam cæteris falso impingit, laborasse. Quæso te, Halloix, nullumne verbum unquam Pelagio seniori, nullum pluribus Italis Episcopis, nullum alicui ex numero Clero Romano, qui Vigilium Constantinopolim persecutus fuit, de hoc laudato Vigilii Constituto unquam excidit? Hi quidem & numero, & dignitate spectabiles illud Vigilii scriptum anno 553. pridie Idus Maii subfigurarant, pro eodem Vigilii Constituto defendendo in exilium deportati sunt, ac diu à patriis sedibus exularunt, hæc quoque ipsa te altius exaggerante. Itane ob recentem Narsētis victoriam te Auctore Romam reduces omnium gestorum memoriam perdidere, ut nullum unquam verbum de suis calamitatibus, eorumque causis eosdem fecisse existimes? At illi nec Letheis undis sese immerferant, nec dedecori sibi ducebant, devorata pro libertate, ac majestate Pontificis incommoda recensere. Gestorum mentionem sapè faciebant, quæ aliorum animos in nova exempla provocarent, ita ut Vigilii Constitutum tantâ constantiâ, ac fortitudine defensum in ore omnium esset, & Vigilii aſſectis plurima Byzantii tolerantibus, eâ de re late per Urbem, imò Orbem literæ, ac nuncii volitarent, omnium Occidentalium regionum Episcopis eas in res intentissimis. Quæ igitur fieri potuit, ut Pelagius Romanus civis, qui eâ ætate florabat, cum ex Baronio anno tantum quarto, & vicesimo à subscripto Vigilii constituto, ac peractâ Synodo V. federit Romæ Pontifex, cuncta illa ignoraverit? Scito tum temporis nullum de re sacrâ sermonem in Romanâ Ecclesiâ eo de tribus capitulis fuisse frequentiore, rebellantibus ab Apostolicâ Sede Venetiæ, Istriæ, Rhætiæ, ac Norici Episcopis. Sed hoc est agere conjeturis, quæ verborum strophis fortè eludi possent ab adversario: res solidius stabilienda est.

Istriæ Episcopos Schismaticos Vigilii decretum, quo tria capitula approbavit, remorabatur, ne quintam Synodum reciperent; dabo eorum verba ad Mauricium Imperatorem in libello supplici transmissa: *Vigilio*, inquit, *tunc Romano Præsuli, atque omni-*

*bus penè Sacerdotibus damnatio ipsa trium capitulorum sicut verba contraria Sancto Calchedonensi Concilio execrabilis noscitur extitisse. Qui etiam Vigilii scripta sua per omnes provincias mittens anathematis vinculis obligavit omnem populum, si quis damnationi trium capitulorum præberet al quando consensum. Et licet postea imperiali pondere ad consensum damnationis trium capitulorum ipsorum paulatim singuli tunc fuerint coartati, nostrarum tamen provinciarum venerandi decessores, quibus indigni successimus, prædicti quondam Vigilii instructionibus informati ad hoc inclinare nullo modo poterunt. Quorum nos exempla, Deo propitiante, servantes cum universo populo nobis credito, sequentes etiam in omnibus definitionem Sancti Calchedonensis Concilii capitulorum ipsorum & reverentiam exhibemus, & à communione damnantium cum divinâ gratiâ abstinere dignoscimur. Audin testari illos, se Vigilii instructis omnibus informatos nullo modo posse in trium capitulorum damnatione cum adversariis convenire? Et illi quidem Synodo V. Vigilii sententiam, quod recte tu quoque facis, objiciebant, licet imperiali pondere coartatum cum cæteris postea subscripsisse fateantur. Sed non modò apud Imperatorem, sed & apud Romanum Pontificem Pelagium II. eam schismatis rationem obtenderunt, quod Vigilii priorem sententiam defendebant; hæc scribit Pontifex: *Reversum per vestram Epistolam dicitur à Sede Apostolicâ vos doctos, atque ab heretico Sanctæ Ecclesiæ, cui Deo adjuvante præsumus, confirmatos, ne huic rei, quæ sub piæ mem. Justiniano gesta est, consensu debeatis, atque hanc opitulationem excusationi vestræ adjungitis dicentes, quod in causâ principio & Sedes Apostolica per Vigilium Papam, & omnes Latinarum provinciarum Principes damnationi trium capitulorum fortiter resistit. En Vigilii decretum in Pelagium faciendâ Schismaticis illisum. At Pelagius Vigilium quidem, aliosque Episcopos Occidentis initio causæ tria capitula defendisse concedit usque ad injurias, ac persecutiones, sed tradit re diligentiori postea examine exploratâ, eosdem à priori sententiâ recessisse, ac Synodum V. postremâ voluntate approbasse. Juvat integram Pelagii II. responsionem exhibere: In quibus, inquit, verbis ostendimus, quod res, quæ provocare vos ad consensum debuit, à consensu vos ipsa divellit. Latini quippè homines, & Græcitatibus ignari, dum linguam nesciunt, errorem tardè cognoverunt, & tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantia, quousque verum cognoscerent, à certamine non quievit: quorum consensum certè fraternitas vestra despiceret, si ausu præcipiti, prius quam verum cognoscerent, consensissent. At postquam diu ab eis laboratum est, & longo tempore ad injurias usque certatum: hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relinquerent, nisi quæ vera sint, agnovissent. Vides eum recitare molestias, quas Vigilii, Dacius, Pelagius, alii que tum Constantinopoli, tum alibi pro defensione trium capitulorum perpessi sunt? Inferius verò Vigilium, imò Apostolicam Sedem in Vigilio excusans, quod sententiam mutavit in questione facti, hæc reponit: Si igitur in trium capitulorum negotio aliud cum veritas quæreretur, aliud autem inventum à veritate, dictum est, cur mutatio sententiæ huic Sedi in crimine obicitur, quæ à cunctâ Ecclesiâ in ejus Auctore humiliter veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti in entio incommutabilis permanet, quid obstat, si ignorantiam suam deservens verba permutet? Videsne Vigilii decretum pro tribus capitulis emissum cum veritas quæreretur à Patribus in Synodo, at per eandem Synodum inventum à**

veritate

veritate illum verba mutasse. Quæ omnino consonantius, quibus sententiæ mutata causam Vigilii in Eutychio dedit testatus, se initio omiſſa studio deinde veritatis invenisse. Non igitur Pelagius II. Vigilii Constitutum ignoravit.

At clamat Hulloix: *Pelagium II. Papam non vidisse illud constitutum Vigilii inde probatur certissime. Certissime? Do aures. Quia, inquit, cum scriberent Istri doctrinam Apostolicæ Sedis per Leonem, & successores ejus esse, mortuum ab hominibus damnari non posse, Pelagius respondit: Nulla ejus testimonia subdidisti, quibus hanc sententiam firmareis. Ex his infert: Si autem Pelagius II. legisset constitutum Vigilii Papæ, ibi ea reperisset testimonia Leonis, & Gelasii, & ipsa met Vigilii &c. S. 19.* Illa quidem testimonia in ore erant Schismaticorum, atque ea antè Vigilium adduxerat Facundus Hermianensis in libris, & Epistolis pro tribus capitulis exaratis. Planè testimonia illa Leonis, & Gelasii non sunt ad rem, nec rectè adducta fuisse à Vigilio in Constituto ipsi Istri intellexere, undè verba silentes nomen tantum Leonis Magni produxerunt. Sanctus Leo Epist. 89. ad Theodorum Episcopum Foro-Julienſem in Gallia scribit eum, qui in peccato mortuus est, non posse abſolvi post mortem: *Si autem, inquit, aliquis eorum, pro quibus Domino supplicamus, quoque interceptus obſtaculo à munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humanam à conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit.* Idipſum docuit Sanctus Gelasius in Epistolâ ad Episcopos Dardaniæ de Acacio, qui vivus fuerat ab Apostolicâ Sede damnatus: *In hac autem, inquit Pontifex, persistens damnatione defunctus est, absolutionem, quam superſtes nec quaſivit omnino, nec meruit, mortuus jam non potest impetrare.* A hoc extrâ controversiam semper fuit, nec ullus, qui tria capitula proſcripſit, hoc in quaestionem vocavit, nempe hominem mortuum & damnatum ob peccata posse ab Ecclesiâ abſolvi, sed quaestio erat, an qui post mortem hæreticus vixisse probaretur, posset damnari; unde rectè dixit Pelagius, nullius Romani Pontificis testimonio opinionem Schismaticorum confirmari. Et quidem posse talem damnari post Sanctum Augustinum, & Synodum V. Pelagius I. ac reliqui Pontifices Vigilium Theodori damnationem postremâ definitivâ sententiâ publicantem secuti unanimi consensu pronunciarunt.

S. V.

Sanctus Gregorius Magnus Synodum Quintam approbat, ac Schismaticos Episcopos Istriæ compeſcit.

PELAGIO Secundo Gregorius ejusdem paulò antè in aula Mauricii Apocrisarius, licet invitus, ac reluctans, die 3. Septembris suffectus fuit; unus enim calamitoso tempore periculorum magnitudini parem animum gerebat. Huic verò, ut cætera, quæ præclarissima geſſit, silentio præteream, maximæ curæ fuit, Synodum V. ubique recipi, in quam rem toto ferè sui Pontificatus tempore incubuit. Initio statim Severum Episcopum Aquilejensem datæ fidei prævaricatorem (Ravennæ enim tribus capitulis damnatis coram Joanne Archiepiscopo ad Ecclesiam Romanam acceſſerat) Romam unâ cum cæteris Episcopis Schismaticis evocavit. Idem quò metum rebellibus inferret, à Mauricio Imperatore contra eosdem de-

cretum obtinuerat, quo Severo, ac collegis idem injungebatur. Hæc literæ Gregorii datæ sunt anno 590. mense Decembri. Cum verò Principis etiam literas contra Schismaticos impetravit, palam fit, initio statim Pontificatus contra Schismaticos ad Imperatorem scripſiſſe. Hæc Gregorius Lib. 1. Epist. 16. Severo mandabat: *Inminente latore præſentium juxta Chriſtianiſſimi, & Sereniſſimi rerum Domini juſſionem ad Beati Petri Apostoli cum tuis ſequacibus venire te volumus, ut auctore Deo aggregatâ Synodo de eâ, quæ inter vos vertitur, dubietate, quod juſtum fuerit, judicetur.* Eandem in rem, uti vicinior, excubabat Joannes Ravennas Episcopus, qui jubente Gregorio egit cum Romano Exarcho, ut Pontificis, atque Imperatoris literæ per Tribunal ad Severum deferrentur. Severus his acceptis mandatis timere statim, ac tremere, qui & læsæ fidei, & perjurii reus eſſet. Illic tamen literas ad collegas dedit conſilium, & opem implorans, qui citò citius Synodum coegerunt in commune conſulturi. Hæc autem illis ſententiâ ſtetit, ne ullus Romam ad Synodum proficiſceretur; interim literas ad Mauricum Imperatorem mittere, quæ facti rationem redderent. Libellum ſupplicem Schismaticorum ad Imperatorem Nicolaus Faber ad Baronium tranſmiſit, quem appendici IX. tom. magnus annalium Eccleſiaſticorum digeſtor inſeruit. Pseudoſynodus Severo diſtricte per literas injunxit, ne quid novi in cauſâ ſuâ communi provincialium conſilio deliberaret. In literis verò ad Mauricum Augustum datis hæc ſcribunt: *In hoc tempore iterum cognoviſſimus Reverendum Papam Gregorium ad ejuſdem Patris noſtri exhibitionem miſiſſe cum ſacraſſimâ veſtræ pietatis juſſione, ut pro cauſâ ipſâ communionis ad Romanam deberet civitatem deduci. Et quidem memoratam beatiſſimum Archiepiscopum Severum noſtrum frequenti contentatione convenimus, ne nobis abſentibus, & à ſe ad præſens diſiſſis de communi cauſâ Eccleſiæ aliquid valeat deſignare. Hæc inſuper addentes: Contriti, atque luctu graviffimo ſauciati ad ultimam deſperationem perveniſſimus, ut ad illis judicium Metropoliſta noſter cogeretur occurrere, cum quo cauſa ipſa eſſe diſcoſcitur, & cujus communionem ab initio motionis cauſa hujus uſque nunc deceſſores noſtri, & nos cum omni populo evitamus. Quò verò Imperatori popularium diſſenſionum metum incuterent, addidere: Sic accenſi ſunt omnes homines plebium noſtrarum in cauſâ iſtâ, ut antè mortem perpeti, quam ab antiquâ Catholicâ pariantur communionem diſſelli. Nec mirum: pravam enim opinionem contra Synodum V. ex Magiſtrorum doctrinâ viri provinciales induerant. Illud veſanam eorum mentem publicat, quòd Apoſtolicæ Sedis judicium declinantes de Catholico dogmate Imperatoris ſententiam ſequi mallent: Sint induciæ, inquit, & cum juſſione ſacraſſimi imperii veſtri parati erimus ad pedes veſtræ pietatis occurrere, & noſtræ fidei, at que communionis plenam reddere rationem. Nam cum quo nobis cauſa eſt, & quem in communionem vitamus, judicem experiri non poſſumus, quòd etiam ſacraſſimis legibus veſtris ſtatutum eſt, nullum poſſe Judicem eſſe in cauſâ, quâ adverſarius comprobatur. Sed ſicut ſemper Deus præſentiâ Chriſtianorum Principum contentiones Eccleſiaſticas ſedare dignatur, hoc & nunc fieri ſupplicamus. Nomina Episcoporum, qui memoratum conventiculum conſarunt, hæc ipſa ſunt.*

Ingenius Sabionenſis in ſecundâ Rhetiâ.

Maxentius Episcopus Julienſis.

Laurentius Bellunenſis.

Augustus Concordienſis.

Agnellus Tridentinus.

Junior

Junior Veronensis.
Fonzeus Feltrensis.
Felix Tarvisinus.
Horontius Vicentinus.

Quod enim in editionibus Baronii Horontius dicitur Episcopus Ecclesie Venetiae, & Agnellus Trajectinae, error est ex codice Fabri corrigendus ex subscriptione Synodi Gradensis sub Heliâ anno 579. Novi tamen Episcopi suffecti fuerant, nam Solacio Veronensi Junior, Clarissimo Concordienfi Augustus, Rustico Tarvisino Felix successerant, pravis tamen decessorum opinionibus imbuti. Huic autem Synodo nec Severus, nec quispiam alius ex Istriâ Episcopus adfuit, horum enim Urbes maritimae in Imperatoris potestate perseverabant, & Longobardi barbari, ac suspiciosi homines aegrè ferebant suarum Urbium Episcopos cum iis, qui Imperatori subjectas urbes regebant, convenire.

Interea Severus apud Gradum Synodum alteram cum Istriâ Episcopos habuit, atque in unam sententiam itum, ut à Pontifice Cæsarem appellarent. Hinc tres epistolae ad Mauricium missae sunt; utraque Pseudosynodus scripsit, privatas etiam Severus addidit, quod ex scripto Mauricii ad Gregorium intelligitur. Callidi homines Imperatori assentantes contestati sunt, quotidiana vota, ac preces se fundere pro Principum incolunitate, & victoriis: nihil sibi magis cordi esse, quam ut ejectis barbaris afflictissimae provinciae pace datâ, vel saltem pacis induciis ad Imperatorem accedere possent, ejusdem sententiam audituri. Mauricius hisce literis acceptis à priori sententiâ discessit, atque hæc Gregorio rescripsit: *Quia igitur & tua Sanctitas cognoscit praesentem rerum trahicarum confusionem, & quod oportet temporibus competenter versari, jubemus tuam Sanctitatem nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferre, sed concedere eos otiosos esse, quousque per providentiam Dei & partes Italiae pace aliter constituantur, Episcopi Istriæ, seu Venetiarum iterum ad pristinum ordinem redigantur.* Mauricii, ac Schismaticorum literas Baronius exhibet in appendice tom. 9. Etenim verebatur, ne vi adhibita Istros ad Longobardos proniores faceret, sub quorum dominio liberè poterant in schismate perdurare. Eadem mandata accepit à Mauricio Romanus Exarchus, à quo cum hæc ipsa intellexisset Joannes Ravennas, certiorum per literas Gregorium fecit, qui respondit: *De causâ verò Episcoporum Istriæ omnia, quæ mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse jam antè deprehendi in iis iussionibus, quæ ad me à piissimis Principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsionibus suspenderem. Ego quidem pro iis, quæ scripsistis, zelo, atque ardori vestro valdè congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quia de eadem re Serenissimis Dominis cum summo zelo Dei, & libertate rescribere non cessabo.* Lib. 2. Epist. 32. Hic est ille Joannes, à quo ad hæresim impulsus Severus, aliosque Istriæ Episcopos Sigonius, Panvinus, Rubeus, ac Scriptores rerum Foro-Julienensium perperam prodidit, ut superius adnotavimus. Cæterum Gregorius nihil obtinere potuit à Mauricio vivente Romano Exarcho viro inertis, atque avaro, nec non Gregorio semper infesto, undè Sanctus Pontifex ad Sebastianum Serinensem Episcopum semel scripsit: *Romani in nos malitia gladios Longobardorum vicit.* Joannes quidem scripserat incensam à barbaris Aquilejam, Severus, ac cives inopiâ rerum laborare, cui iisdem in literis tale responsum Pontifex dedit: *De hoc, quod dicitis*

incensæ civitati Severi Schismatici eleemosinam esse mittendam, idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos præmia in palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus, ac postea Ecclesie hostibus esse faciendâ.

Sub id temporis Gregorius ad Schismaticos etiam literas dedit, nam Joanni Ravennati scripsit mense Julio, Schismaticis verò mense Augusto. Illi quidem significaverant, gravem se pati persecutionem, gloriari tamen, quod pro fide tot molestias subirent: addebant, quod à receptâ V. Synodo in præscriptionem Calchedonenfis Concilii inter alias provincias maximè flagellaretur Italia. Imperatoris etiam recentia decreta objecerunt, quæ inter funestissimi belli tumultus quicquam innovari vetabat. Gregorius graves hæc sententias reposuit: *Persecutio, dum non rationabiliter susinetur, nequaquam proficit ad salutem. Martyrem non facit pœna, sed causa. Incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam vos constat ad æterna præmia minimè proveci. Reducat ergo charitatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generavit, Ecclesiam.* Postea exemplo Romæ id temporis à Gothis captæ, cum Vigilus Constantinopoli existens Theodorum Augustam damnarat, affligi etiam justo Dei judicio Italiam ostendit, vel cum maximè Romani Pontifices recta imperant. Scio hanc Epistolam, quæ recitatur lib. 2. num. 36. Indiçt. X. inscribi: *Universis Episcopis per Hiberniam.* Et reapse ad Hibernos datam putat Baronius ad annum 566. & cum eo Bollandi operis continuatores Godefridus Henschenius, & Daniel Papebrochius viri doctissimi, & non modò de hominibus, verum etiam de Superis benemeriti ad diem 12. Martii in notis ad cap. 1. lib. 3. de Vita S. Gregorii Papæ. Sed cum eâ tempestate nullos de tribus Capitulis in Hiberniâ tumultus fuisse sciamus, nulla enim id veterum monumenta prodidere, non assentior. Consului codices Vaticanos, & nusquam Hiberniam in laudatæ epistolæ epigraphe legi. In Codice num. 617. pag. 46. item in altero num. 618. pag. 28. ita inscripta legitur Epistola illa 36. *Gregorius universis de trium capitulorum causis.* At in codice num. 620. pag. 34. inscribitur: *Universalis de trium capitulorum causa.* Joannes Diaconus lib. 3. cap. 1. scribit de Gregorio: *Jam Ligures, Venetos, Hibernos, aliosque à schismate sub libello confesos Calchedonensem Synodum venerari compellens ad unitatem S. Ecclesie revocarat.* Et certè P. Lupus ad Episcopos Iberiæ, non Hiberniæ scriptam illam epistolam arbitratur in notis ad Synodum V. cap. 6. Sed neque hoc vero consonat; nam Iberi, seu Hispani Gregorio Ecclesiam regente non erant divisi ab unitate Ecclesie, immò in Synodis Toleti anno 589. Hispani 590. Romanam Apostolicam fidem cum Rege Reccaredo susceperant, quod ad quæstionem tertiam eodem capite fatetur P. Lupus. At illi Episcopi, quibus scribit Gregorius, erant Schismatici, ut ex datis verbis Gregorii patet, quod & in fine epistolæ repetit inquiring: *Tanto citius ad Matrem vestram, quæ filios suos expectat, & invitat, Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoscitis.* Quare Hispani Episcopi haud eas literas accipere. Video quidem S. Isidorum pro tribus capitulis Schismaticis favere, ut cap. 9. §. 2. in fine monstratum est. Sed vir doctissimus illa dixit, quod rem non intellexit, nisi ex Tunonensis Chronico, ac Facundi Hermianensis libris: nullas eâ de re Gregorii Epistolas legit, quod de eo testatur S. Idelfonsus Archiepiscopus. Et

ipse Isidorus in libro de scriptoribus Eccles. cap. 27. duas ad Leandrum, qui Isidori, & frater, & decessor fuit, literas Gregorii se tantum vidisse testatus felicem illum dicit, qui cætera tanti Pontificis scripta perlegerit. Profecto si illa epistola scripta est ad Hispaniæ Episcopos, quomodo Isidorus Gregorii cœtaneus illam ignorasset? erat enim encyclica ad omnes provinciæ Episcopos. Non vidisse verò illam Isidorum certum etiam est, eò quòd Theodorum nunquam insignem Ecclesiæ Doctorem dixisset, qui in eadem epistolâ aseritur non injustè damnatus. Ex his sanè mihi certum est, epistolam illam trigessimam sextam scriptam esse ad Episcopos Istriæ, nam & illi schismatici erant, & eo ipso tempore à Gregorio patii se persecutionem conquerebantur, & Joannes Diaconus ex literis Pelagii I. corrigendus est, qui scribit ad Narsetem, *Ligures, Venetos, Istrios* Episcopos schisma conlasse. Errat verò idem Scriptor, dum asserit, Schismaticos Gregorio compellente Synodum Calchedonensem veneratos esse, cum illi ob præsentem venerationem erga Synodum Calchedonensem Gregorio, uti diximus, contradicerent. Rursus alter palmaris ejusdem error emendandus est, dum lib. 4. cap. 38. scribit, Severum ab Exarcho Ravennam deductum, *ubi veritus cum Gregorio Synodalem habere conflictum ad unitatem S. universalis Ecclesiæ mediante Joanne Ravennate Pontifice remavit.* Nam hæc sub Pelagio Pontifice, & Smaragdo Exarcho contingere, Gregorio verò ad Synodum evocanti Mauricii literis fretus non obtinuit.

Quousque Romanus Exarchatum tenuit, nulla Gregorio spes adfuit Schismaticos corrigendi. Illi Apostolicæ sedi rebelles prava mores induerant, scribente eodem Gregorio lib. 7. Epist. 67. *Perversi autem homines, qui trium capitulorum occasione repertæ Ecclesiasticam disciplinam fugiunt, de suis carnalibus actibus reprehendi pertimescunt, subesse Sedis Apostolicæ præceptis nolunt, & nos quasi de fide reprehendunt, quam ipsi nesciunt. Et dum neque in fide recti sunt, neque in bonis operibus intenti, student, ut certare pro fide videantur; sicque fit, ut quotidie de virescunt, dum in eis culpa profusecit, quæ quasi de zelo fervoris videri etiam laudabilis apperit.* Neque verò in pessimos mores plebs schismaticorum sola deflexerat, cum nihilo melior fuerit ipsorum Præfulum vita. Ipsi populi ad fidei unitatem accedentes contra eosdem ad Mauricum hortante Gregorio Papâ profecti sunt. Eos autem commendatitiis literis Pontifex prosequutus ait: *Latores presentium, qui de Istriorum schismate ad unitatem Ecclesiæ Deo miserante reversi sunt, multa de pravitate Episcoporum, qui in illis partibus sunt, conqueruntur, & quia eâ pro re Constantinopolim festinantes &c.* Anno 598. mortuo Ravennæ Romano Callinicus novus in Italiam Exarchus advenerat; quare Gregorius reducendis schismaticis totus incubuit. Sed nec illi legniter rem curabant; nam ad Callinicum mandata à Principe impetrarunt, queis illi injungebatur, ne Istriæ Ecclesiæ ob Schisma ullâ molestiâ afficerentur. Idem Mauricii decretum missum fuit ad Basilium strenuum Romani exercitus Ducem, ac Gregorii amantissimum. Porrò cum hic ad schismaticos compescendos per literas à Pontifice hortaretur, regis se decretis impediri respondit, cui Gregorius rescribens ait: *Quod autem exemplar iussionis, quæ ad vos pro Schismaticorum defensione transmissa est, mihi ostendi voluistis, pensare sollicitè dulcissima mihi vestra Excellentia debuit, quia quæ vris iussio ipsa subrepta est, non tamen in eâ vobis præceptum est, ut venientes ad unitatem Ecclesiæ ve-*

pellatis, sed ut venire nolentes hoc incerto tempore non compellatis. Lib. 7. Epist. 9. Degebat in Basilii aula Justinus vir eloquentissimus, sed schismaticus; at Gregorius Basilium rogavit, ut hunc Romam mitteret schisma ejuraturum, vel hoc præstare recusantem ab obsequio dimitteret dicens: *Ubi dominus Justinus consilium præbet, qui pacem cum Catholicâ Ecclesiâ non habet, ibi non possunt heretici adduci.* Ibidem.

Interea Caprulæ Episcopus (est autem Caprula insula in æstuariis Veneto litori proxima Caorle modò insulanis nuncupata) cum universâ plebe ad unionem Ecclesiasticam accedere volens, Callinicum Exarchum convenit. Quod ubi Severo, qui è proximo in rem Schismaticorum vigilabat, innotuit, Episcopum à sancto proposito dimovit. Quæ cum plebs accepisset, per nuncios à Gregorio Catholicum Episcopum postulavit. Gregorius cum Mariniano Antistite Ravennate Joannis successore per literas egit, ut ejectum Episcopum ad unionem Ecclesiæ hortaretur, qui si pervicax in Schismate persistisset, Orthodoxum Episcopum Caprulanis consecraret, *eamque insulam, inquit, in suâ diocesi habeat, quousque ad fidem Catholicam Istrii Episcopi revertantur, ut & unicuique Ecclesiæ suæ dioceses jura servemus, & destituta à Pastore populo non desit protectio, & cura regimini.* Hæc sunt vera initia Episcopatus illius insulæ, quæ tamen tabulæ Ughelli tomo quinto ex Dandolo statuunt ad annum 605. quasi Episcopus Concordiæ nolens Schismaticis communicare eò cum plebe se receperit. At ex Gregorio, qui primus Caprulæ sedit Episcopus, ex Pannoniis veniens renunciatus fuerat, & eodem Episcopo violenter expulso alius illic fuerat ordinatus. Lib. 7. Epist. 10. Indict. II. inchoatâ, hoc est anno 598. Ad eosdem Caprulanos literas humanissimas dedit lib. 7. Epist. 99. incriptas *Gregorius habitatoribus Capræ insulæ.* Sanè Viri militares Gregorii vota sedulo promovebant. Basilium Mauricii Dux strenuam operam navabat, quò Schismatici à rebellionem recederent. Hinc gratias eidem viro illustri referens Gregorius: *Inter alia, inquit, laudanda, quæ agitis, qualiter vos contra Istriorum schisma pro unitate Ecclesiæ amoris olim fervor accenderit, & multorum testificatione, & nostrorum modò planè relatione cognovimus. Unde Redemptoris nostri misericordiam exoramus, ut sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu vos impleat, quod velle concessit:* Lib. 7. Epist. 93. Hic Basilium victorias nuper ex Sclavis reportaverat ex Epist. 9. ac pro pace cum Agilulpho Rege Longobardorum egerat, ex Epist. 102. ejusdem libri septimi. Mastaloni, itemque Theodosio viris illustribus, quòd eisdem rei incumbenter, actæ gratiæ Epistolâ 94. & Epist. 95. Gulsarem militum Magistrum hisce commendat: *Cognovimus namque, quòd inter curas injunctæ vobis gubernationis illarum partium, nempe Istriæ, præcipuam de animarum lucris sollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad unitatem festinare vos Ecclesiæ revocare, ut quantum ad desiderium vestrum pertinet, nullum illic ab Apostolicâ segregatum remanere velit Ecclesiâ.* Et postea: *Quantalibet enim sit temporalis affluentia, vel certè prosperitas, habet finem suum terminum mortis. Hoc verò quòd de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem, aeterna scilicet vitæ retributionem.* Cum Marcellinus vir magnificus à Mauricio ad regiam evocatus esset, quòd in causâ Istriorum laboraverat, Anatholio etiam, atque etiam eundem commendat.

Verum non solum virorum, sed & Reginarum operam ad tollendum Schisma imploravit. Cum accepisset

set Theodelindam Agilulphi Longobardorum Regis uxorem à Constantii Episcopi Mediolanensis communione se suspendisse, quod ille tria capitula dato sacramento damnasse dicebatur, literas eidem destinavit lib. 3. Epist. 4. in quibus Synodum V. laudat, ac defendit. Theodelinda ab Episcopis quibusdam seducta, quorum sanè unus erat Episcopus Brixienfis ex lib. 3. Epist. 37. ab Ecclesiæ Catholicæ communione se segregarat. Cùm verò Gregorius à Constantio intellexisset, illis literis, in quibus Synodi V. mentio erat, posse Reginam offendi, iterum ad eandem rescripsit nihil de illâ Synodo interlocutus; hæc literæ datæ sunt mensè Junio indictione XII. anno scilicet 594. In eis autem Gregorius professus est quatuor se Synodos recipere, addens anathema illi se dicere, qui earundem quatuor Synodorum maximè autem Calchedonensis, de quâ quibusdam imperitis hominibus nata est Superstitionis occasio, fidei addere, vel demere præsumit. In eandem sententiam etiam ad Constantium scripsit eundem monens, ut Brixienfisbus ita responderet, ut sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Calchedonensis Synodi imminuere, neque eos, qui imminuunt recipere, & quoscumque damnavit damnare, & quoscumque absoluit absolvere. Schismatici enim illud ad nauseam usque inculcabant, à Romanis Pontificibus Calchedonensis Synodi fidem decurtari; de quâ responsione Gregorii inferius ex eodem, & Pelagio II. plura addemus. Halloix lib. 4. q. 10. §. 12. priorem epistolam, in quâ mentio Synodi V. habebatur, suppressam à Gregorio objicit, ne Regina scandalizaretur. Aliam verò, in quâ nec verbum de illâ Synodo dicitur, obtrudit, inculcatque. Sed & legenda illi fuerat libri duodecimi epistola septima ad eandem Reginam, ex quâ non modò Synodum V. à Theodelindâ receptam fuisse intelligimus, sed & Secundini Abbatibus contra eandem objecta fuisse à Theodelindâ ad Gregorium transmissa, ut datis solutionibus dubia illa dissolveret. Gregorius tamen podagræ dolore caufatus haud celere responsum dedit; hæc autem scribit: *Eam tamen Synodum, quæ piæ memoria Justiniani tempore facta est, per latores presentium transmissi, ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam relegens agnoscat, quæ falsa sunt omnia, quæ contra Sedem Apostolicam, vel Catholicam Ecclesiam audierat.* Hæc posteriores literæ datæ sunt Indict. 7. inchoatâ anno 603. Idem Pontifex cum Brunichildâ etiam Sigeberti Francorum Regis conjuge egit, ut Schismaticos, qui in Galliis degebant, ad Ecclesiam revocaret, hæc ad eorum ignominiam scribens lib. 7. Epist. 5. *Nam non ob aliud ignorantie suæ habentis cecitate voluntur, nisi ut Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & perversè habeant, ut voluerint vivendi licentiam, quia nec quid defendant, nec quid sequantur, intelligunt.* Quod ultimam exemplo legati à Brunichildâ ad se missi confirmat, ita ut is, inquit, qui ad nos à vestra Excellentia missus est, cum quaereretur à nobis, cur ab universali Ecclesiâ separatus existeret, se ignorare professus sit; sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, valuit scire. Extat etiam lib. 7. Epistola 53. ad Secundinum Monachum, in quâ Ibæ epistolam jure damnatam probat addens: *Hæc paucis dixi, quia ex quibus præcipue causis hæc in re dubitationem tuam charitas habeat, in epistolis non inveni.* Ita ille indictione II. cuius post quinquennium nempe indictione VII. difficultates postea cognovit.

Sed quotidie Gregorii conatus pro profligando schismate divinum Numen prosperabat. Prudentius, & Petrus Istriæ Episcopi per Castorium Gregorii

Notarium eidem significarunt, optare se Romam ad ipsam pergere, modò nulli molestiæ obnoxii fierent, quibus Pontifex singulari humanitate in hæc verba rescripsit: *Hortor dilectissimi fratres, ut ad me venire, sicut præfatus sum, debeat, dummodo ratione perceptâ ad concordiam sanctæ universalis Ecclesiæ dissensio vos nulla dissociet. Hoc tamen certa sit vestra charitas, quia vos & cum affectu, quo decet suscipiam, & cum gratiâ relaxabo, nec aliquam vos, vel quoscumque alios, qui pro hac ad me causâ venire voluerint, afflictionem, vel molestiam sustinere permitto.* Hi quidem ad Ecclesiam accesserunt, & Catholicum etiam Episcopum Candianum Patriarcham Gradensem consecrarunt, ut ex literis Joannis Schismaici Aquilejensium Episcopi inferius dicemus, ubi nominantur Petrus, & Proventius Episcopi Istriæ. Firminum etiam Tergestinum Episcopum Severi Schismatici successorem, cùm ad Ecclesiam venisset, literis fovit: *Nobis ergo, inquit, omnino cura erit de fraternitatis tuæ quiete, ut dignum est, cogitare, quia postquam nobiscum iam Deo protegente unus es, non aliter utilitates tuas, quàm nostras attendimus.* Sacram etiam vestem eidem cum literis dono misit. lib. 10. Ep. 38. At Severus Aquilejensis Episcopus Firmini conversione intellectâ, infremuit, ac rabie plenus arte, & vi illum aggressus est. Libeat hæc à Gregorio accipere: *Severus Gradiensis Episcopus, ait, eiusdem caput Schismatis eum, nempe Firminum, diversis præmiorum crepit, si posset, suasionibus à bono revocare proposito, quod cum perficere posse Deo adiutore minime vidisset, seditionem illi suorum civium excitare non timuit. Quanta verò prædictus frater, & coepiscopus noster Firminus ex eadem immisione pertulerit, plenius illic, ac verius à vicino poteritis agnoscere.* Lib. 11. Epist. 38. Scriptæ sunt hæc literæ anno 603. ad novum Italiæ Exarchum Flavianum Smaragdum, quem Mauricius iterum Italiæ præfecerat. Hic antè sexdecim annos, eodem magistratu fungeretur, hunc ipsum Severum captivum Ravennam deduxerat; quare inde ipsum commendans epistolam orditur Gregorius: *Olim novimus, inquit, Excellentissime fili, quo desiderio, quive conversione animi pro adjuvandâ Dei Ecclesiâ in Istria videlicet partibus zelo Redemptoris nostri amore æternæ mercedis studii vestri fervor exiit. Et iterum: Excellentiam quapropter vestram paterno salutantes affectu petimus, ut zeli vestri in hac causâ olim exhibiti, nunc vehementius fervor incandeat, tantoque vos contra hostes Dei vindices, defensoresque reperiant, quanto apud Deum preciosior est anima, quàm defensio corporis. Amet vos contra devios ipsa, quæ in vobis fidei viget rectitudo, redintegretur vestris temporibus, quod in illis est partibus scissum corpus Ecclesiæ.* Ex quibus patet, factum esse, quod Paulus Diaconus ait, Smaragdum ob captum sub Pelagio Papa Severum à Demone correptum, & quod addit Sigonius, ea de causâ à Maurizio dignitate privatum, cùm Gregorius ob illud rectè factum Smaragdum plurimum commendat, & ex præteriti facinoris memoriâ in novum iterum contra Severum dandum exemplum provocet. Hæc paulò antè occisionem Mauricii contingere.

Cùm Schismatici ad Ecclesiasticam unionem redibant, juramenti formulam à Gregorio constatam recitabant, quam exhibuit S. Pontifex lib. 10. Epist. 31. At Cardinalis Baronius in addit. ad romum 9. ait desiderari in Gregorii libris fidei professionem, quam recitabant Schismatici, dum ad Ecclesiam revertebantur, accepisse se illam tamen à Nicolao Fabro, quam ibi inserit. Sed profectò eadem iisdem omnino verbis habetur libro 1. Epist. 24. ad Patri-

triarchas in fine, incipit ab illis verbis: *Præterea, quia corde creditur ad iustitiam usque ad finem Epistolæ.* Etenim hic in Ecclesiâ mos id temporis vigeat, ut quoties (verba sunt Gregorii) in quatuor præcipuis sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi Epistolæ vicissim mittant, in quibus se sanctam Calchedonensem Synodum cum aliis generalibus Synodis custodire fateantur. Quare Gregorius acceptis Imperatoris literis, queis ipsius consecrationem ratam habebat, quinto sui Pontificatus mense elegantissimam Synodicam Epistolam ad Patriarchas misit, in cuius fine ait: *Sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere, & venerari me fateor.* Quibus sigillatim approbatis, de Quintâ Synodo hæc addit: *Quintum Concilium pariter veneror, in quo Epistola, quæ Ibe dicitur, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus personam mediatoris Dei, & hominum in duabus substantiis separans ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur, & in quo scripta quoque Theodoriti, per quæ Beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, vespuo, quas venerantur, amplector, quia dum universali sunt consensu constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumit, aut solvere, quos religant, aut ligare quos solvunt. Quis ergo aliter sapit, anathema sit.* Hac celeberrimâ, atque illustrissimâ tanti Pontificis confirmatione Quinti Concilii auctoritas stabilitur, & Resentioris Origenis advocati figmenta penitus dispelluntur. Audio tamen eundem hæc inclamantem: *Non vidit proinde, non vidit Gregorius Vigiliî Constitutum, neque illi quoque Pontifices viderunt, qui Gregorium in hac de tribus capitulis opinione secuti sunt.* Verum cimмериis prorsus tenebris immerfus censetur, qui tantam Romanæ Ecclesiæ ignorantiam affricet; nam cognovisse illos Pontifices Constitutum Vigiliî, & eisdem abrogationem, quam Halloix non vidit, superius satis evidenter demonstratum est, ut nihil penè solidius hic iterum addi posse videatur.

Anno 602. exeunte Mauricius Imperator unâ cum filiis à Phocâ die 27. Novembris occisus fuit. Gregorius his acceptis gratulatorias ad novum Imperatorem literas dedit lib. 11. Epist. 36. in quibus Mauriciî tempora perstringens ait: *Quiescat felicissimis temporibus vestris universa Respublica, prolata sub causarum imagine præda pacis. Cessent testamentorum infidia, donationum gratiæ violenter exactæ &c.* Et Epist. 43. ad eundem Phocam: *Remoto iugo tristitiæ ad libertatis tempora sub imperiali benignitatis vestræ pietate pervenimus.* Gregorius nunquam faventem habuit Mauricium, qui ut in aliis, ita in Schismaticis revocandis suis eundem semper mandatis impedivit, nec ullis Pontificis precibus, vel aliorum eam in rem inflecti potuit, undè Severo Schismaticorum Coryphæo audacia creverat. Hinc accidit, ut, teste Gregorio, nullus de more Diaconus Constantinopolim delegari posset, qui Romani Pontificis Apocrisarium apud Principem ageret: *Dum ministri omnes, inquit Epist. 43. huius nostræ Ecclesiæ contrita, asperaque tempora cum formidine declinarent, atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad Urbem regiam in palatio permansurus accederet.* Itaque Mauricius protectionis Schismaticis præstitit, quâ illi muniti sancti Pontificis conatus semper eludere, reus pœnas tandem dedit. Sed neque Gregorius diu superstes fuit, nam anno 604. die 12. Martii ad Superos abiit. Hic profectò non tam ob gesta scribenda, quam ob scripta legenda Magni cognomento publicâ famâ decoratus est; animi certè magnitudinem in profligando schif-

mate testatam reliquit. Nam cum pestis illa teterrima latè per Italiam serperet, intrâ Aquilejensium confinia morbum incluserat, penitusque extinxisset, nisi Imperatoris decreta ejusdem vora, ac conatus frustraissent. Hic Synodi V. calumniatores vocavit impericos, ac stultos lib. 3. Epist. 4. ad Theodelindam, itemque 33. maligni spiritus instigatione persuasos, homines malitiosæ mentis, & ignorantis cœcitatatis laborantes. Lib. 5. Epist. 2. lib. 7. Epist. 5.

Cæterum nec Severus Aquilejensis Episcopus Gregorii morte diu lætatus est; nam & ipse anno 605. satis concessit, cuius elogium in Utinensi Patriarcharum aulâ ab auctore rerum à Severo gestarum prorsus inscio inscriptum recitat Palladius junior lib. 1. Hist. Foro-Julienfium, cuius fragmentum superius correximus. Illud sanè tolerari nullo pacto potest, quod de eodem ibidem scriptum legitur *sanctè vixit, obiitque.* Etenim usque ad sancti Gregorii mortem Severus Schismaticorum caput extitit, & non modò ipse ad Ecclesiæ unionem venire reculavit, sed & Firminum Episcopum Tergestinum præmiis quidè iterum ad Schisma pallexit, dein recusantem civilibus disensionibus afflixit. Idem contra Gregorium semper stetit, ac datis ad Mauricium literis sancti Pontificis desideria, atque operam elusit. Hinc saltem omnino est, quod in MS. Chronico Aquilejensi apud Dandalum ab Ughello in tabulis Gradensium Patriarcharum laudatum legitur, Severum à sancto Gregorio Patriarchalis sedis ad Gradum translationis iteratam approbationem obtinuisse. Ad eò enim Gregorius Severi nomen abhorruit, ut illius Urbem vel elemosynis indignam prorsus arbitraretur. Joannes Diaconus lib. 4. de Vita sancti Gregorii c. 38. ita scribit: *Denique Severus, quia ad unitatem sanctæ universalis Ecclesiæ redire non meruit, ad sciendum quoque suâ ipsius dioceseos unitatem Romanum Pontificem suâ recordiâ suscitavit, adeò ut ab ipso illius obitu tempore Aquilejensis diocesis in duos Metropolitanos Catholicorum videlicet, & Schismaticorum divisa sit, neque potuit postmodum, licet omnes generaliter ad unitatem de Schismate repedarerint, ad pristina conjunctionis unionem usque hætenus reformari.* Hæc ille.

Mortuo itaque in Schismate Severo Marcianum quandam successisse Chronicon Aquilejense, ac Danduli historia recitant, adduntque per triennium eam sedem tenuisse. Sed ex Joanne Diacono mox laudato oppositum patet, nempe à Severi obitu diocesis Aquilejensem in duos esse distractam, quod etiam constat ex literis Schismaticorum, quas ex veteri MS. laudat Baronius ad annum 605. *D. functo, inquit, itaque Severo ordinatur loco ejus Joannes Patriarcha in Aquilejâ eo tempore, quo Agilulphus Rex Longobardorum regnabat, in Gradu quoque ordinatus est hæreticus Candianus.* Etenim Gradenses Catholicum Antistitem volebant, Aquilejenses verò Schismaticum; cumque nullâ ratione convenire possent, Aquilejenses Joannem Abbatem Synodi V. proscriptorem elegerunt, Orthodoxi verò Gradenses Candianum Ariminensem sacris præfererunt, de quâ re etiam scribit Paulus Diaconus lib. 4. de Gestis Longobardorum cap. 34. Agilulphus Aquilejensi Schismatico studebat, Exarchi Gradensem Antistitem tuebantur, quòd Gradus Græco Imperatori parebat, Aquilejâ verò Agilulpho. Baronius satis acrem Joannis Schismatici Epistolam ad Longobardum Regem recitat, in quâ de æmuli consecratione ait: *Et Petrus, & Providentius, seu Agnellus Episcopi Istriae, qui adhuc fidem sanctam tenebant,*

renebant, & Candiano necdum consentiebant, de Ecclesiis suis à militibus tracti, & cum gravi injuriâ, & contumeliis ad eum venire compulsi sunt. Sed isthæc esse mera mendacia arbitror. Nam illi duo Episcopi ad Catholicam unitatem velle se venire per literas Gregorio significaverant, ut dictum est. Cæterum utrumque Episcopum in Candiani sententiam Catholicam descendisse, nec homo schismaticus potuit inficiari. Quantâ verò rabie in Orthodoxum Antistitem fremeret, ex hac ejusdem ad Agilulphum Regem adhortatione innotebit: *Sic laborate, ait, & agite, quatenus & fides Catholica vestris augeatur temporibus, & in Gradenſi castro, postquam infelix Candianus de hoc sæculo ad æterna supplicia transmigravit, altera iniqua ordinatio ibi minimè celebretur.* Ita stulti, atque imperiti homines æterna supplicia, quibus ipsi destinati erant, Catholicis interminabantur.

S. VI.

Aquilejensis Ecclesia Quintam denique Synodum recipit.

Metropolita Aquilejensis antiquâ jurisdictione multatus longè pejori in Ecclesiam Romanam animo cum subditis provincialibus evaserat. Etenim Romanus Pontifex Gradenſis Archiepiscopi inaugurationem non modò probaverat, verùm etiam illius Auctor fuerat, quod ex laudato Joanne Diacono lib. 4. de Vitâ Gregorii Magni cap. 38. colligitur, ubi scribit de Schismatico Aquilejæ, ad sciendum quoque suæ ipsius diœceseos unitatem Romanum Pontificem suâ recordiâ suscitavit. Eandem etiam divisionem Phocæ nomine ratam habuit Smaragdus, cujus fides jam Gregorio, ac Pelagio illâ in re factis probata fuit, nam Schismaticis semper infestus strenuam Apostolicæ Sedi operam navavit. Mortuo Longobardorum Rege Agilulpho Theodelinda, Adolvaldo filio ob ætatem ad regnandum nondum idoneo, Longobardos gubernavit, eximix quidè & prudentiæ, & pietatis scæmina. Illa autem acceptâ à Gregorio Quintâ Synodo alieno à Schismaticis animo esse cœperat, cum in illâ Concilium Calchedonenſe, quod ad dogmata spectat, ex integro suscipi cognovisset. Quare cùm Itriæ Episcopi Firminus, Petrus, Providentius, aliique ad Romanam Ecclesiam accessissent, eorum exemplo & Venetiæ Præfules, qui subjectas Theodelindæ diœceses regebant, paulatim à Schismate discessere, solis Aquilejensibus in rebellionem perseverantibus. Et quidè universis Orbis Catholicis exceptis Istriis, & Venetis, & quibusdam Francis jam vivente Gregorio Synodum V. recipiens Apostolicam Sedem reverebatur. Testatur hoc S. Pontifex lib. 7. Epist. 5. ad Brunichildam: *Sed ita illos erroris labe imbibit, ut ignorantia suæ credentes universalem Ecclesiam, atque omnes quatuor Parochias non ratione, sed malitiosâ mente tantummodò refugiant.* Quare cùm nemine Patriarcharum, vel quocunque Metropolita seditiosi illi communicabant, sed Catholicam fidem intrâ Aquilejensem diœcesim toto Orbe reliquò exactam se recepisse, stultissimi homines jactabant. Ita sub Adolvaldo Rege in schismate vixit Ecclesia Aquilejensis, furentis etiam Monachi doctrinâ paulò post in eodem errore confirmata. Rem narrat Jonas Monachus in libro de Vitâ S. Eustasii, qui tomo tertio operum Bedæ insertus est, indeque eandem historiam suis annalibus inseruit Baronius ad Annum 617. Sigonius

verò ad annum 621. Agrestinus quidam à Luxovienſi monasterio egressus, vanâ divini verbi populis annunciandi cupidine actus in Bojariam venit, eumque illi genti se haud acceptum esse intelligeret, superatis alpibus Aquilejam descendit, statimque Schismaticorum discipulus factus mox Schismatis magister evasit. Literas per Aureum Adolvaldi Regis Notarium ad Sanctum Attalam Monasterii Bobiensis Abbatem per summam temeritatem mittere ausus est, sanctissimo viro schisma persuasurus. *Aquilejenses, enim, inquit Jonas, discordabant à communione Sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Euangelio ad B. Petrum loquitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. ob trium videlicet capitulorum dissensionem, quæ presenti operi necessarium non duximus inferere. Itaque veniens Aquilejam socius statim schismatis effectus, Romanæ Sedis à communione sejunctus, ac divisus est, totius orbis communionem, quicumque Romanæ Sedi jungeretur, damnans, in solâ Aquilejâ orthodoxam fidem retineri decertans.* Anno etiam 630. quidam Fortunatus sedem Gradenſem invasit homo schismaticus, qui postea sibi timens ad Longobardos fugit, de quo Chronicon Aquilejense apud Ughellum tom. 5. Italiæ Sacræ: *Fortunatus quidam hereticus Pontificatum arripuit, qui quintam Synodum minimè recipiens ob sui erroris piaculum &c. fugit cum sacrâ suppellectile in Longobardiam.* Hujus Schismatis Aquilejensis terminum omnes ponunt Sergio Pontifice, qui anno 678. Romæ sedit, ex Beda in Chronico circa tempora Tiberii Abſimari ubi hæc tradit: *Synodus Aquilejæ facta ob imperitiam fidei V. universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergii monitis & ipsa huic cum cæteris Ecclesiis annuere consentit.* Hæc ipsa ad verbum transcripsit Paulus Diaconus lib. 6. Hist. Longob. cap. 14. qui post mortem Bedæ vixit sub Desiderio Rege, & Carolo Imperatore. Verùm longè antè Antistites Aquilejenses Synodum V. damnato Schismate receperant. Nam Maximus Archiepiscopus Aquilejensis in Synodo Lateranenſi sub S. Martino Papa celebratâ anno 649. Secretario primo hæc pronunciauit: *Contrâ Theodorum autem, & Origenem in Sanctâ Quintâ Synodo accusator quidè nullus, sed tantummodò eorum conscripta ad accusationem ipsorum, & reprehensionem sufficere noscuntur.* Antè Sergium etiam in Synodo sub S. Agathone Romæ habitâ in literis ad Imperatores, quæ recitantur in Synodo VI. act. 4. hæc habentur: *Hoc idem etiam & Sancta Synodus, quæ sub augustæ memoriæ Justiniano Principe in Constantino poli congregata est, in septimo definitionum capitulo prædicat &c.* Huic verò epistolæ legitur inter alios subscriptus Antistes Aquilejensis: *Agatho Episcopus S. Ecclesiæ Aquilejensis provinciæ Istriæ in hanc suggestionem, quam pro Apostolicâ nostrâ fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.* Sequuntur postea ejusdem suffraganei Cyriacus Polensis, Aurelianus Parentinus, Ursinus Cenenſis, Andreas Vegliensis, Gaudentius Tergestinus, Benenatus Opiterginus, Ursinianus Pucinanus, aliàs Petenenſis, Paulus Patavinus, & Paulus Altinas. Quare antè Sergium Ecclesia Aquilejensis, & suffraganei Episcopi non modò ad Ecclesiam Romanam accesserant, verùm etiam Synodum V. pleno ore laudantes decessorum errorem, diuturnamque perniciam detestabantur. Nonnullis fortè, at non illis quidè Episcopis, sed è plebe adhuc eâ de re hæsitantibus Sergius verum dogma declaravit.

Quæri hic potest, num tot Episcopi, qui contrâ Sedem Apostolicam obstinati Synodum V. damnarunt,

sint & ipsi æternis suppliciis condemnati. Profectò si in illo Schismate diem obierunt, utpotè ab Ecclesiâ sejuncti, & rebellionis ab Apostolicâ Sede rei dubio procul damnati perire. Hinc Sanctus Gregorius scribens tum ad Theodelindam, quæ ab Insulbræ Episcopis decepta ad Schismaticos transierat, tum ad Secundinum Anachoretam exclusos illos à regno cœlesti testatus est, nisi à Schismaticis discederent. Do verba ad Secundinum severioris Instituti Monachum lib. 7. Epist. 52. *Neceſſe est, inquit, ut dulciſſima mihi tua dilectio in hoc, quòd præcipuè in bonis moribus vivit, quòd se per abſtinentiam affligit, quòd doctrinæ Dei vehementius inſiſtit, hoc ſtudioſius cogitet, ne errorem Schismaticorum ſequens à ſanctâ univerſali Eccleſiâ diſiſa poſſit inveniri. Ecquid tot labores proderunt, ſi in unitate fidei inventa non fuerint, quæ antè Dei omnipotentis oculos in bonis actionibus animam præcipuè cuſtodit?* Inter Episcopos Schismaticos, qui contrà Apostolicam Sedem Pontificibus Pelagio II. & Gregorio Magno pro Schismate depugnarunt, fuit Ingenuinus Sabionensis Episcopus, qui primus libellum ad Mauricium contrà Sancti Gregorii mandata conſcriptum ſignavit, & Apostolicæ Sedis iudicium fugiens profanum Imperatoris tribunal appellavit. Illius tamen festum peragitur Brixinæ in Rhætia II. undè dicendum est cum Bollandò illum reſpuiſſe, & ad meliorem frugem reverſum; de quo pluribus agit ille ſcriptor Tomo I. Februarii à pag. 669. Historici Forojulienſes tradunt, Schismaticos omnes Episcopos piè in Domino deſunctos eſſe. De Severo Schismaticorum peſſimo ſcribit Palladius ad annum 605. part. 1. lib. 1. morti proximum errorem eſſe averſatum. Joannes Candidus lib. 3. Antiq. Aquil. ait, *reſtâ per annos XX. Eccleſiâ ſanctiſſimè obiſſe.* De Helia ad annum 586. ſcribit Palladius, approbaſſe in Synodo Conſtantinopolitanum Concilium, & diem in Domino obiſſe. Paulinum etiam Apoſtolicæ Sedis conciliatum Beati titulo publicè honorant, qui inſandi Schiſmatis Princeps fuit, & à Pelagio Papa dictus eſt *in ſchiſmate maledictus.* Idem etiam referens Episcopos, qui Helia Synodo interfuere *Sanctos Patres* nuncupat, qui tamen contrà Pelagium, & hujus mandata exequentem Smaragdum ad Mauricium literas pro Severo dedere. Enimverò ſi illorum ſupplex libellus ad Imperatorem, vel Joannis Patriarchæ Epistola ad Agilulſum legatur, ſummam iſdem inſitam fuiſſe obſtinationem intelligemus. In libello ſupplici hæc ſcribunt: *Contriti, atque luctu graviffimo ſauciati ad ultimam deſperationem pervenimus, ut ad illius, nempe Gregorii Papæ, iudicium Metropolitana noſter cogeretur occurrere, cum quo cauſa ipſa eſſe diſcoſcitur, & cujus communionem ab initio morionis cauſæ huſus uſque nunc deceſſores noſtri, & nos cum omni populo evitamus.* Si antè mortem Paulinus, & Helias Aquilejenſes, Solacius Veronenſis, aliique Schismatici communioni Sedis Apoſtolicæ errore depoſito ſe junxiſſent, nã illi vera Mauricio narraſſent? Prætereà Sanctus Gregorius Episcopos illos depravatis moribus corruptos ex plurium conteſtatione fuiſſe affirmat lib. 7. Epist. 67. Joannes verò Diaconus lib. 4. de Vita Sancti Gregorii cap. 38. de Severo ait, quòd *ad unitatem Sanctæ univerſalis Eccleſiæ redire non meruit.* Quòd ſi illorum quòſdam antè mortem ab errore diſceſſiſſe conſtet, ut de Sancto Ingenuino narraſſimus, de eorum pœnitentiâ nobis lætandum eſt. Sed quinam ii fuerint, divinari non poſſumus, neque fas eſt de divinis iudiciis temerè judicare.

Utrum ex Schismate ortum traxerit Patriarchatus Aquilejenſis. Eccleſiaſtica Hierarchiæ diſiſio præmittitur. Salmaſii opinio rejicitur. Patriarcharum nomen undè, & quinam antiquius fuerint. De primatu Eccleſiæ Aquilejenſis, Mediolanenſis, ac Ravennatis diſputatur. Aquilejenſis Metropolitæ antiquitas deſenditur. Variæ Baronii, Sirmondi, ac Salmaſii ſententiæ examinantur.

EX hucusque deſcripto Schismate Aquilejenſis Eccleſiæ Patriarchatum emerſiſſe inſignis Eccleſiæ Catholicæ Historicus Cardinalis Baronius aſeruit. At iniquum ſuis Forojulienſibus Scriptorem increpat Henricus Palladius lib. 5. Hiſt. Forojulienſis: moſte enim, & acerbè fert, infames adedò natales Aquilejenſem modò celebrem Patriarchatum olim ſortitum eſſe. Salmaſius etiam ob hoc ipſum Baronium redarguit par. 2. Euchar. cap. 3. pag. 481. *Venetia, inquit, Metropolis Aquileja; hinc Aquilejenſis Episcopus Patriarcha ſemper nuncupatus eſt. Longè verò errat Baronius, & reliqui, qui per Schiſma illum hunc ſibi titulum uſurpaſſe contendunt.* Verùm Baronio adhærent Sirmondus in Propemptico, Bollandus ad 8. Februarii in notis ad vitam Sancti Honorati §. 1. meus nunquam ſatis laudatus Chriſtianus Lupus in Comment. ad Synodum V. cap. 6. in fine quæſtionis primæ, ubi reſenſito Paulini Aquilejenſis ſchiſmate concludit: *Hæc ſunt vera exordia, & natales Patriarchatus Aquilejenſis.* Imò Sirmondus, & Lupus antè Schiſma non modò negant, Sedem Aquilejenſem Patriarchalem fuiſſe, ſed contendunt primum poſt Pontificem in Italiâ Metropolitanam fuiſſe Mediolanenſem Antiftitem, cui proximus Aquilejenſis ſuccebat, atque ita ſecundum inter Italiæ Metropolitanas Aquilejenſem faciunt. Horum tamen ſententiæ hic nobis excutiendæ ſunt.

In primis certum mihi eſt, in Eccleſiaſtica Hierarchiâ quatuor Episcoporum ordines eſſe ſtatueſſendos, nempe Patriarchas, Primateſ Exarchos, Metropolitanos, & Suffraganeos Episcopos. Ita ſanè Episcoporum gradus diſtinguit Leo Nonus Epist. 4. ad Petrum, & Joannem, & Sanctus Iſidorus, qui Gregorio Magno convixit, ex antiquâ Eccleſiæ conſuetudine idem docuerat lib. 7. Orig. cap. 12. *Ordo, inquit, Episcoporum quadripartitus eſt, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis.* Patriarcha pluribus provinciis præeſt: ita XV. Orientales provinciæ Patriarchæ Antiocheno parebant: Romano Patriarchæ ſuberat totus Occidens, Septentrio, Africa, & Illyricum. Primas Exarchus, ſeu Archiepiſcopus aliquot Eccleſiaſticas provincias moderatur. Metropolitanus unicam Eccleſiaſticam provinciam regit. Hi vero gradus idedò inter ſe diſtinguuntur, quia Archiepiſcopus, ſeu Primas Exarchus aliquot ſub ſe habet Metropolitanos, at Metropolitanus in Episcopos tantum ſuffraganeos jus poſſidet. Episcopus unius urbis regimen adminiſtrat. Scio plures de nominibus horum ordinum inutiliter litigare; certè de origine nominis Patriarchæ contrà communem ſententiam plurima tradit Salmaſius cap. 3. pag. 475. Promiſcuè tamen quandoque accipi ſolent; ita Leo Pontifex in Synodo Calchedonenſi Archiepiſcopus, & Patriarcha dictus fuit: Aquile-

Aquilejensis Episcopus Metropolita, & Archiepiscopus appellatur in libello Schismaticorum ad Mauricium, nempe quia gradus inferioris dignitatis in superiori continetur. Græci posteriores Archiepiscopus post Metropolitam locant, ut patet ex instructione Leonis Sapientis ad Andronicum.

Salmasius secundum gradum Episcoporum inficiatur parte posteriori sui Eucharist. cap. 3. etenim negat fuisse Metropolitas absque Patriarchali dignitate in subiectos Metropolitanos jurisdictionem exercentes. Hinc putat tres Primates Autocephalos Ephesinum Asiaticæ diœcesis, Heracleensem Thraciæ, & Cæsareensem Ponticæ, itemque Primatem Africæ Carthaginensem nullam jurisdictionem exercuisse in Ecclesiis Metropolitanorum intrâ autocephalam consistentium. At planè errat: Nam Sanctus Basilius, ut ex ejusdem Epistolâ 187. colligitur, Nicopolitanam Ecclesiam visitavit: Est autem Nicopolis urbs Armeniæ minoris sub Metropolitâ Sebasteno. Helladius etiam Nicomediensi Metropolitanæ in Bithyniâ Ecclesiæ Episcopum dedit nemine contradicente teste Sozomeno libro octavo cap. 6. Erant Basilius, & Helladius Primates Cæsareenses. Hoc ipsum in Primatè Carthaginensi patet. Scribit Leo IX. in laudatâ Epistolâ, quod nullus aliquam licentiam consecrandi Episcopos, vel deponendi, seu provinciale Concilium convocandi habet sine consensu Carthaginensis Archiepiscopi cujuslibet dignitatis, aut potestatis sit. At video Salmasium reponere Justiniani tempore Primati Carthaginensi hoc privilegium concessum fuisse; quare altius res mihi repetenda est. Valerius Hipponensis in Numidiâ Episcopus non à Megalio provinciæ Metropolitanò, sed ab Aurelio totius Africæ Primatè facultatem obtinuit, ut Sanctus Augustinus secum in eadem sede Coepiscopus ordinaretur. Rem ita narrat Possidius cap. 8. de Vitâ Augustini scribens, Valerium egisse secretis literis apud Primatem Episcopum Sedis Carthaginensis allegantem imbecillitatem corporis sui, ætatisque gravitatem, & obsecrantem, ut Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus. Postèa: Quæ igitur beatus Valerius optavit, & rogavit satagens, rescripto impetravit. Sanctus Augustinus adhuc Presbyter Epist. 64. egit gratias eidem Aurelio, quod permiserit Alipium unâ secum morari in monasterio Hipponensi. Plenâ igitur jurisdictione in Numidiâ Aurelius pollebat. Erat Alipius tunc fortè Presbyter Tagastensis Ecclesiæ, vel certè ab illius urbis Episcopo in Presbyterum optatus, qui tamen Aurelio permittente in monasterio Hipponensi cum suo Augustino remansit. Cùm anno 431. delatæ fuissent Carthaginem literæ Theodosii junioris, queis Augustinus ad Ephesinam Synodum evocabatur, Capreolus, uti diximus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 9. sacram illam non ad Numidiæ Primatem deferendam curavit, sed ipsem aperuit, legitque, ut hoc supremæ ejusdem auctoritatis argumentum sit. Est præterè egregium pro hoc ipso testimonium in Epistolâ Sancti Doctoris 235. ad Quintianum, in quâ cùm dubium esset, an Privatio, qui semel tantum in aliâ Ecclesiâ legerat, posset intrâ Hipponensis Ecclesiæ monasterium recipi, hæc Augustinus scribit: Causam ipsius ad Senem Aurelium misi, ut quod de illo statuerit, hoc faciam. Et postèa: Tamen de isto adolescente, quod memorato Antistiti visum fuerit, hoc oportet observem. Dubiæ ergo causæ Numidarum ad Aurelium Carthaginensem referbantur, ejusque sententiam universi sequebantur.

Aurelius Carthaginensis omnium provinciarum

Africæ Episcopos poterat consecrare. Hinc idem in Synodo Africanâ habitâ Carthagine post conf. Stilichonis anno 401. dixit: Crebrò, ac penè per diem Dominicam ordinandos habemus. At si solos Proconsularis Provinciæ Episcopos inaugurabat, non adeo frequenter Antistitum promotiones incidissent. Scio variare Scriptores in designando numero Episcoporum Proconsularium. Anonymus in notitiâ Præsulum Africæ LIV. eosdem numerat. At Victor Vitensis lib. 1. de persecut. Vandal. scribit: Unde factum est, ut post obitum Episcopi Carthaginis Zeugitana, & Proconsularis Provinciæ Episcopos interdiceret ordinandos, quorum erat numerus centum sexaginta quatuor. Ex quibus Illustrissimus Casanata nobis lib. 2. Hist. Pelag. cap. 8. laudatus eruditè infert, notitiam illam Episcoporum Africæ à Sirmondo publicatam perperam à Chiffletio c. 2. elucidat. in Victorem Vitensem huic ipsi auctori adscribi; neque enim unus, idemque Scriptor adeo à se ipso in computando variasset. Anonymi verò numerum deficere certum est. Etenim in Synodo provinciali Carthaginensi anno 416. contrâ Pelagianos habitâ adfuerunt Episcopi LXVIII. quorum nomina leguntur in epigraphe Epistolâ 91. apud Augustinum; neque tamen omnes Proconsulares convenerant. Evodius certè Uzalenis, ut notavimus lib. 1. Hist. ejusdem cap. 10. tum temporis Carthagine abfuit. In tabulis Caroli à Sancto Paulo, & eruditus in eisdem Holstenii notis supra centum Episcopi in Zeugitanâ, seu Proconsulari provinciâ numerantur. Ut sit de hoc, constat Episcopos ejusdem provinciæ, etiam si CLXIV. afferantur, crebrò, ac penè per Dominicam diem non potuisse ordinari, cùm adeo frequentes eorundem obitus fingi nequeant. Salmasius cap. 3. pag. 431. ita Aurelii verba interpretatur, quod penè, hoc est præsertim Dominicâ die Episcopos consecraret. Imperitè. Etenim lib. 2. Hist. Pelag. cap. 24. ostendimus, in Ecclesiâ Latinâ Episcopos Dominicâ tantum die ad sacras cathedras promotos fuisse. Præterè in eadem Synodo canone 22. cùm Aurelius dixisset: Ego enim cunctarum (nempe per universam Africam) Ecclesiarum, dignatione Dei (ut scitis Fratres) sollicitudinem susceperam. Numidius Episcopus Maxulitanus respondit: Fuit semper hæc licentia huic sedi, ut undè vellet, & de cuius nomine fuisset conventus, pro desiderio cujusque Ecclesiæ ordinare Episcopum. In Synodo etiam Carthaginensi anno 525. à Bonifacio Primatè celebratâ monasterium provinciæ Byzacenæ exemptum fuit à jurisdictione Liberati Primatis Byzacii, & sub Primatis Carthaginensis dominium adactum, de quâ re diximus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 23. Alia argumenta in hanc ipsam rem congerit Hallier lib. 4. Hierar. Eccles. sect. 4. cap. 2. art. 1. quæ nolumus exscribere. Illud tamen eidem non observatum adnotandum videtur, ipsorum etiam Donatistarum Primatem Carthaginensem in omnes Africanas provincias jus apud Sectarios habuisse. Etenim Victor Taborensis Donatista cap. 201. Collat. 1. dixit: Susceperam quidem mandatum, sed quia beatissimus Pater, & Princeps noster Primianus nunc suscepit, me necesse est mandare his actis. Erat Primianus Metropolita Donatistarum Carthaginensium, Victor verò sedebat Taboræ in Mauritaniâ Cæsareensi. Igitur ex dictis contrâ Salmasium probatur, Primatem Carthaginensem, itemque tres Autocephalos Antistites jus habuisse in alios inferiores Metropolitanas.

Patriarchæ à tribus Autocephalis & nomine, & Ecclesiasticæ jurisdictionis amplitudine distincti in plu-

pluribus eum iisdem conveniunt. In primis neque Patriarcha, neque Exarchus Autocephalus in sua ordinatione indiget prævia alicuius licentiâ, est enim independens uterque ab omni subiectione, & consecratur in sua sede à Synodo provinciali. Hinc cum Zeno Imperator Patriarcham Antiochenum ob contrarias illius urbis factiones in regiâ Urbe per Acacium C-P. consecrandum curasset, Simplicius Papa ideo illam electionem ratam habuit, quia Imperator sanctè juraverat, quòd posthac in Antiochenâ Urbe veteri more servando à Comprovincialibus suis Episcopis ordinaretur. Ritus, quo Patriarchæ Alexandrini consecrabantur, describit Liberatus cap. 20. Breviarium. De Constantinopolitanis agit Simeon Thebalonicensis apud Morinum par. 2. de sac. Ordin. cap. 9. Eo ritu etiam sacris infulis decorabantur Autocephali, seu Archiepiscopi. Legimus act. 11. Synodi Calchedonensis, itemque sequenti decretum fuisse, novum Ephesii Episcopum in Metropoli consecrari, ne populus ob antiqua jura violata in furorem ageretur; clamaverant enim Asiaticæ dioceseos Antistites: *Si quispiam hic Calchedone fuerit ordinatus, & filii nostri moriuntur, & civitas Ephesina deperit.* Rursus Patriarcha, & Autocephalus poterat sine alterius licentiâ legitimè electos Metropolitanos, & Episcopos confirmare, suoque arbitrio consecrare. At sine utriusque licentiâ nullus Metropolitanus alios consecrare poterat. Hac de causâ Pelagius Primus Paulinum Aquilejensem *Pseudo-episcopum* in literis ad Narsetem appellat, quòd non obtentâ à suo Patriarchâ facultate ordinatus fuerat. Sanctus Gregorius lib. 2. Epist. 31. scribens de electione Constantii Metropolitanæ Mediolanensis ad Romanum Exarchum ait: *Necesse fuit pro servandâ consuetudine militem Ecclesiæ nostræ dirigere, qui cum, in quo omnium voluntates, atque consensum concorditer convenire cognoverit, à suis Episcopis, sicut vetus mos exigit, cum nostro tamen assensu faciat consecrari.* Quæ quidem spectabant ad jus Patriarchale suprâ Metropolitanos suæ diocesis. Hisce privilegiis, quæ cæteris antistant, & aliorum veluti fontes sunt, carent Metropolitanæ provinciales, itemque Episcopi suffraganei. Illis autem constituitur reapse Patriarcha, vel Autocephalus, quæ si semel auferas, solo nomine, & titulo tenus dicendus erit Patriarcha.

Nomen Patriarchæ apud Latinos primitus legitur in Epistolâ Adriani Imperatoris ad Servianum consulem apud Fl. Vopiscum in vitâ Saturnini. Judæi quosdam illustres viros Patriarchas dicebant, quorum mentio fit in Cod. Theod. lib. 16. tit. 14. ubi legitur in rescripto Arcadii, & Honorii ad Messalam P.P. quosdam, quos Apostolos nuncupabant, *ad exigendum aurum, atque argentum à Patriarcha certo tempore dirigi solitos.* Ex Synagogâ ergo in Ecclesiam transtulit nomen, datumque fuit Christianæ legis Præsulibus. Vox ista in Synodo Calchedonensi primum audita est, ut eruditè observavit amicissimus Lupus in appendice ad Synodum Calchedonensem in notis ad act. 2. in quâ antè Nicæni symboli recitationem Metropolitanæ dicti sunt *Sanctissimi Patriarchæ singularum provinciarum.* Ex antiquiori tamen Ecclesiæ usu tres tantum fuere Patriarchæ, qui nulli alteri subiecti amplissimis diocesebus penes sacra imperabant, nempe Præsules Romanus, Alexandrinus, & Antiochenus. Postea Antistes Constantinopolitanus, qui prius erat purus putus suffraganeus Metropolitanæ Heracleensis Autocephali, Imperatorum Byzantii commorantium favore fretus jus Patriarchale

usurpavit. Quintus denique Patriarcha dictus fuit Episcopus Hierosolymitanus, qui tempore Sancti Augustini erat suffraganeus Metropolitanæ Cæsarensis in Palæstinâ, ut ostendimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 4. Nicolaus Papa, qui Pontificatum inivit anno 858. in responsionibus ad capitula Bulgarorum cap. 92. ait: *Desideratis nosse, quot sint veraciter Patriarchæ? Et cum respondisset esse tres, Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum, addit: Quia Constantinopolis nova Roma dicta est, favore Principum potius, quam ratione Patriarcha ejus Pontifex appellatus est. Hierosolymitanus autem Præsul licet & ipse Patriarcha dicatur, & secundum antiquam consuetudinem, ac Nicænam Synodum honorandus sit salvà tamen Metropoli propriâ dignitate &c.* Hi quidem & nomine, & re fuerunt quinque in Ecclesiâ Patriarchæ. Postea verò Primates Regnorum, qui sedem primam tenebant, quandoque honoris gratiâ à quibusdam dicti sunt Patriarchæ. In Galliâ Metropolitanus Lugdunensis in Synodo Matifconensi II. appellatus fuit Patriarcha, ibi: *Priscus Episcopus Patriarcha dixit.* Hispanus etiam Primas Toletanus dictus est Patriarcha; etenim Luitprandus in chronico Æra 648. scribit: *Dignitas Patriarchalis Toletanæ Sedis imminuta pristina dignitate restituitur.* Hoc pari titulo Primatem Cantuariensem in Angliâ decoratum videmus apud Guillelmum Malmesburiensem in prol. lib. 1. de Gestis Pontificum Anglorum, nuncupat enim Archiepiscopum Cantuariensem *totius Angliæ Primatem, & Patriarcham.* Hi tamen penes nomen fuere Patriarchæ, neque gaudebant privilegiis Patriarcharum, sed Patriarchæ Romano subiacebant, quod certum est. In Italiâ nostrâ cum Antistes Aquilejensis peramphæ diocesi præesset, in quâ Istria, Venetiæ, Noricum utrumque, ac Rhætia secunda numerabantur, Patriarchæ titulum obtinuit, initio quidem à provincialibus, subsecutus verò temporibus etiam ab Apostolica Sede, ut patet ex Epistolâ 2. Leonis IX. Nullus tamen affirmare potest, Antistitem Aquilejensem fuisse penes jus, & auctoritatem reapse Patriarcham, cum neque numerari poterit in secundo ordine Exarchorum Archi-Episcoporum, fueritque purus putus Metropolitanus nullas sub se habens Ecclesiasticas Metropoles, quod ingenuè Palladius superius adductus fatetur. Idem sine licentiâ præviâ Romani Patriarchæ non poterat consecrari ex literis Pelagii I. Poterat Romam evocari ex lib. 1. Sancti Gregorii Epist. 16. ad Severum Aquilejensem, & quidem considerato jure Patriarchali Romani Præsulis.

Itaque cum de re nulla quæstio esse possit, de nomine controversia manet, num scilicet honorarius Patriarchæ Aquilejensis titulus inceperit antè schisma, vel potius ex schismate initium habuerit. Salmasius putat Metropolitanam, qui primam regionis totius provinciam regebat, appellatum fuisse Patriarcham; undè cum ex Notitiâ utriusque imperii inter Italiæ provincias Venetiæ, atque Istria primo loco reponantur, consequens putat, ut utriusque provinciæ Metropolitanæ Patriarchæ nomen semper habuerit, & concludit cap. 3. citato pag. 481. *Venetia Metropolitanis Aquileja, hinc Aquilejensis Episcopus Patriarcha semper nuncupatus est.* Exemplum de Prisco Lugdunensi adducit, qui cum primæ totius Galliæ provinciæ præesset, Patriarcha in Synodo Matifconensi dictus fuit. Sed falli hominem certum est. Nolo hic loqui de divisione provinciarum Italiæ factâ ab Augusto, juxta quam teste Plinio nostro Veronensi lib. 3. cap. 18. Venetam provinciam non primo, sed penultimo

timo loco nominatam scimus, posset enim reponere subsecutos Imperatores ordinem variasse. In eadem Notitiâ imperii Occidentalis in Africanâ regione prius ponitur Byzacium, deinde Numidia, & tamen Metropoli Numidiâ Byzacenum præcedebat. Hinc legati Numidiâ in Synodis Carthaginensibus anno 418. & 419. celebratis Byzacenæ provinciæ legatos præcessere, & in literis Synodalibus, atque actis Conciliorum Numidiâ antè Byzacenos collocantur. Præterea in eadem Notitiâ imperii Orientalis in Ponticâ Dicecesi prius Bithynia, postea Cappadocia collocatur. In Bithyniâ autem erat Nicomedia urbs regia, ac plurium Imperatorum Sedes, undè prima erat inter Ponticas provincias. Attamen Metropoli Cæsareæ Cappadocum erat Autocephalus, ac Metropoli Nicomediensi præponebatur uti subdito, ut ex ordinatione Antistitis Nicomediensis facta per Helladium Cæsareensem nobis superius monstratum est. Quare ex ordine provinciarum in illâ Notitiâ descriptarum primam querere, indeque ejusdem Metropolitæ Patriarchatum adstruere, vanum est. Certè Provincia Proconsularis inter Africanas prima erat, nusquam tamen ejusdem Metropolitæ Carthaginensis appellatus fuit Patriarcha neque in Synodis, quæ frequentissimæ cogebantur, neque ab ullo Scriptore Africano, licet Antistes Carthaginensis universæ Africæ præset jure exarchico. Imò Patres Africani, ne ex amplissimâ exarchiâ ambitiosorem titulum affectaret, latâ lege sanxere in Synodo Carthaginensi Cæsario, & Attico Coss. *Ut primæ Sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid hujusmodi.* Ariani tamen, cum regnante Hunnerico omnes Catholicorum Ecclesias occupassent, Carthaginensem Episcopum *Patriarcham* vocabant, inquit Vithovitenfis lib. 2. de persecutione Vandaliâ. Neque exemplum de Prisco Lugdunensi, qui Patriarcha in Synodo Matisconensi II. nuncupatus fuit, Salmasii opinioni favet; nam Lugdunensis provincia non erat prima Galliarum, sed in Notitiâ laudatâ imperii prima statuitur Provincia Viennensis, cujus urbs Metropolitana erat Arelatum, ibi enim residebat Præfectus Prætorio Galliarum. Hinc Honorius in rescripto ad Palladium jubet, *in Metropolitanâ, idest Arelatensi urbe septem Provinciarum conventum fieri, ut optimorum conventu sub illustri presentia præfecturæ Galliarum negotia peragantur.* Undè Arelatensis Metropolitæ Apostolicæ Sedis Vicarii in Galliis olim constituti sunt.

Henricus Palladius lib. 5. Historiæ Foro-Julienfis aliâ viâ pergit ad Patriarchatum Aquilejensem stabilendum. Scribit, Sanctum Marcum à Divo Petro Romæ consistente Aquilejam missum, quæ sanè urbs, Româ exceptâ, erat omnium Italicarum prima. Ille verò cum primus Aquilejensium Episcopus Evangelium ibidem prædicasset, monente Petro Hermagoram substituit, atque ex Italiâ Alexandriam perrexit. Quare cum Alexandriæ Patriarchalem sedem erexit, potiori jure eadem dignitate Aquilejensis Ecclesia uti primogenita decorata fuisse videtur ab eodem sanctissimo Evangelistâ, qui discessurus ibidem Christi Evangelium suâ manu descriptum in amoris memofinon Aquilejensibus primogenitis suis reliquit, quod postea anno 1420. Thoma è nobilissimâ Mocenicorum gente Venetiarum Duce in regiam Urbem translatum summâ religione inter Divi Marci cimelia servatur. Eadem refert Ughellus initio tom. 5. Italiæ Sacræ. Sed debiles conjecturæ sunt

ad Aquilejensem Patriarchatum stabilendum, non enim omnes Ecclesiæ à discipulis Divi Petri fundatæ, tali honore decoratæ sunt. Apollinaris Ravennæ fidem Christi prædicavit, primusque nobilissimæ Urbis Episcopus fuit, & quidem eò à Divo Petro missus, nec tamen Metropolim statim condidit, necdum sedem Patriarchalem. Ipse Petrus plures per semet Ecclesias erexit, ut tradit Sophronius in libello de peregrinationibus, & laboribus ejusdem Apostoli, verum Antiochiæ tantum, dein Romæ Patriarchalem sedem erexit. Marcus sanè primus Aquilejensium Antistes dicatur, non indè tamen deducitur, eundem Patriarchali jure illam Ecclesiam donasse; etenim non propriâ auctoritate, sed ut ab Apostolorum Principe delegatus Patriarchalem thronum Alexandriæ posuit: clara sunt verba Sancti Gelasii Papæ in Synodo Romanâ: *Secunda autem sedes apud Alexandriam Beati Petri nomine à Marco ejus discipulo, & Evangelista consecrata est. Tertia verò sedes apud Antiochiam ejusdem Beatissimi Petri Apostoli nomine habetur honorabilis.* Colligitur hoc ipsum ex Alexandrinæ Ecclesiæ prærogativâ, quæ semper Antiochenæ prælata fuit; nequaquam enim decuisset Sedem, in quâ primum Apostolorum Princeps Episcopus fuit, Alexandrinæ postponi ab ejus discipulo institutæ. Cum verò Petrus propriam Sedem Patriarchalem Romæ collocarit, alteram in Italiâ statuere non debuit, ne Romani Patriarchatus fines coarctarentur, qui per Illyricum, per Septemtrionem, latèque per Occidentem, ac Meridiem proferendi erant. Quòd si reponant solè nomine Patriarchali Aquilejensem Sedem fuisse à Divo Petro ornata, quousque veteres testes laudentur, fidem suspendimus. Divo Petrus in tribus mundi partibus tres Patriarchales Sedes fundavit, Romanam in Europâ, Alexandrinam in Africa, Antiochenam in Asiâ, ut jam sacra illa Aristocratiâ ex integro à Divo Petro Christi Vicario fuerit planè instituta. Hoc tamen sacrum regimen haud purum putum Aristocraticum dicendum est. Nam licet spectato jure Patriarchali tres illi Antistites æqualis sint auctoritatis, ac nullus ab altero dependeat, jure tamen Papali uni Sedi Romanæ reliquæ duæ subjiciuntur, ut contra Photii affectas ab Orthodoxis adeo evidenter probatum est, ut Salmasius ipse lib. 2. Eucharist. capite ultimo pag. 718. de Romano Pontifice scripserit: *Nec primatem eum Italiæ specialem, nec Occidentis fuisse Patriarcham, sed eandem omnino & in Oriente potestatem habuisse olim, quam in Occidente, eandem porro & in qualibet Occidentis provinciâ, quam in Italiâ.* Veritas invito pectore erupit.

Nullò igitur argumento antiquitas Patriarchatus Aquilejensis vel penes titulum fulcitur: quare ex schismate illum derivatum fuisse jure arbitror. Sanè post Schisma Aquilejenses, ut verbis utar Gregorii Magni, *omnes quatuor Parochias, nempe Patriarchales Sedes non ratione, sed malitiosâ mente vitabant* lib. 7. Epist. 5. Hinc jus Patriarchale in suum Antistitem transtulere. Illorum Metropoli non secus, ac Patriarchæ à Synodo Provinciæ à nemine licentiâ impetratâ eligebatur, ac nullius evocationi subiectum se esse dicebat, undè Severus Aquilejensis Romam evocatus morem non gessit, adeoque nec jurisdictioni Papali subjici patiebatur. Ex his patet in Schismate Metropoli Aquilejenses reapse jus Patriarchale usurpasse, & fortasse à subditis suffraganeis per adulationem eo primum nomine nuncupatos fuisse. Quòd à Romano Pontifice rebelles erant,

ne veluti acephali irriderentur, novum sibi Patriarcham somniarunt ab aliorum jurisdictione semotum. Atque ita in schismate Metropolita Aquilejensis non penes titulum tantum, sed reapse Patriarchali jure per vim usurpato potius est. Ille tamen finito schismate titulum retinuit. Cæterum licet Metropolita Schismatici titulum Patriarchæ apud provinciales passim usurpabant, ad alios scribes eo nomine prorsus abstinere. Hinc in libello supplici ad Mauricium Imperatorem, & in literis ad Agilulphum Regem Longobardorum Aquilejensis Antistes Metropolita, atque Archiepiscopus tantum appellatur. Imò nec posterioribus sæculis Græci ad Patriarchas Aquilejenses scribes memorato sæpius nomine usi sunt. Photius referente Baronio ad annum 883. scribens ad Antistem Aquilejensem, se Patriarcham, illum verò Archiepiscopum tantum nominat, ubi inter alia habet: *Romana Ecclesia cum aliis quatuor Patriarchalibus sedibus*, nec cogitans quidem de Patriarchatu illius, ad quem easdem literas exarabat. Paulus Diaconus homo Foro-Julienensis suæ patriæ Metropolita Patriarchas honoris gratiâ appellat. Hunc Paulum Diaconum Ricciolius sæpè laudat in magno Chronico ab anno 567. illum tamen à Vvarnefrido palmari hallucinatione distinguit. Ita ille scribit A. 568. *Paul. Diac. de gestis Longob. l. 2. c. 6. Paulus Vvarnefridus c. 7. & 25.* cum tamen unus, idemque fuerit Scriptor, nam Paulus Diaconus dictus est Vvarnefridus ab ipsius genitore Vvarnefrid eodem teste lib. 4. c. 39. Dandalus auctor antiquus refert se in vestito codice initia Gradensis Metropolita descripta legisse, & exhibet literas Pelagii Papæ II. ad Heliam Aquilejensem ita inscriptas: *Pelagius Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Urbis Romæ Episcopus Heliam Aquilejensi Patriarchæ.* Sed chronicon illud ab aliquo Foro-Julienensi concinnatum fuit, unde Vvarnefridum imitatus eo caractere Apostolici diplomatis inscriptionem expressit. Habemus tres ejusdem Pontificis literas ad eundem Heliam perscriptas, quarum initium hocce legitur: *Dilectissimis fratribus Helia, aliisque Episcopis universis Istriae Pelagius Episcopus.* Neque semel Heliam Patriarcham vocavit. Gregorius etiam Magnus Severum Helia successorum Episcopum tantum dixit, ut ex inscriptionibus aliunde petitis honorificentior ille Aquilejensis delatus titulus non à Romano Pontifice, sed à Scriptorum Foro-Julienensi positus cognoscatur. Postea tamen etiam Sedes Apostolica eundem Metropolitam Patriarcham nuncupavit.

Verùm Sirmondus in Propemptico graviorem Aquilejensi Ecclesiæ quæstionem movet: nam Mediolanensem Metropolitanum Aquilejensi præponit. Hoc ipsum tradit summus Ecclesiasticarum rerum indagator Christianus Lupus in commentariis ad Synodum V. cap. 6. quæstione primâ, ubi ait: *De Dacio Mediolanensi Episcopo secundo Italia Metropolita scribit Victor Tommonensis, &c.* additque statim: *Alsumxit se tertius Italia Metropolita Paulinus Aquilejensis Episcopus, à cuius duritiâ schisma vocatum est schisma Istrium, & ipse ejus Patriarcha.* Salmasius in Eucharistico

par. 1. cap. 4. pag. 151. hæc habet: *Maxima siquidè n. post Romanum Pontificem auctoritas Aquilejensis Episcopi fuit, qui & Patriarcha dicebatur, & secundum à Pontifice locum facile obtinebat, ut tertium Ravennensis, sic quartotantum loco post Aquilejensem, & Ravennensem sedebat Episcopus Mediolanensis.* Atque ita hic Scriptor quos Italiae Metropolitæ Aquilejensem, & Ravennatem Mediolanensi præfert. Ravennatem duobus aliis anteponit in ejusdem urbis Historiâ Hieronymus Rubeus lib. 5. Res est difficilis, in quâ non modò nobilissimorum Scriptorum sententiæ variæ sunt, verùm etiam vel ipsorum Romanorum Pontificum, penes quos de his rebus judicia fuere, ut mox nobis demonstrabitur. Foro-Julienenses Scriptores de Aquilejæ tantummodò Patriarchatu solliciti, de ejusdem urbis inter Ecclesiasticas Italiae Metropoles primatu ne dubitarunt quidem, sed hoc ipsum veluti extrâ dubium silentio præteriere. Quare cum de nostræ provinciæ Metropolitanæ primatu litigetur, paulò diligentius res indaganda nobis est.

In primis de Ravennatis Ecclesiæ primatu agendum est. Rubeus laudatus ex Anacleti Papæ decreto, quo statuit eas urbes, quæ civiles Metropoles essent, provinciæ Præfecto ab Imperatoribus constituto ibidem residente, Ecclesiasticas etiam Metropoles habendas esse, in quibus Episcopi Metropolitanæ cæteris provinciarum Episcopis jus dicentes residerent, Ravennæ vel ab ipsis Christianæ religionis initiis dignitatem Metropolitanam minimè negari posse contendit; certum enim putat, Ravennam antiquitùs fuisse Metropolim Emiliae, ac sedem viri Consularis illuc ab Imperatoribus missi. Favet huic sententiæ vir eruditionis incomparabilis Petrus Morinus lib. 1. exercit. 30. scribens, Ravennam imperante Constantino Metropolim fuisse. Ego quidem fateor in Patriarchatu Antiocheno, & Alexandrino, & in tribus autocephalis diocæsihus easdem, ut plurimum, fuisse & civiles, & Ecclesiasticas Metropoles, ut ubicumque Rector provinciæ resideret, ibidem etiam Metropolitanus Episcopus haberetur. At in Patriarchatu Romano, quod ad Africam, & Italiam spectat, illam consuetudinem minimè servatam video. De Primatibus Africæ id pluribus ostendimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 8. nam civilis Metropolis Numidiæ erat Cirta, quæ & Constantina dicta est: at Metropolita Ecclesiasticus erat senior provinciæ Episcopus, licet in minimo oppido resideret, ut suffissimè ibidem probavimus, quod ipsum tradit Leo Nonus in Epistola ad memoratos Africanos Antistites. At neque in Italiâ ea Ecclesiastica politia antiquitùs servata est. Nam diocæsis Metropolitana Romani Præfulis amplissima fuit, ac plures Consulares provincias, itemque alias Præfidentales, ac Correctorias complexa est, ita ut in illis nullus esset alius Metropolita, seu Archiepiscopus, sed omnes essent Romani Metropolita suffraganei. Præfecto provinciæ, quæ per Vicarium urbis regebantur, intra Metropolitanam diocæsim Romani Pontificis, unâ dempta Sardinia, continebantur, illæ verò ex Notitiâ imperii Occidentalis erant sequentes.

Consulares IV. (Campaniam.
(Tusciam, & Umbriam.
(Picenum Suburbicarium.
(Siciliam.

Per

Correctores II. (Apuliam, & Calabriam.
(Brutios, & Lucanos.

Per

Præsides IV. (Samnium.
(Sardiniam.
(Corsicam.
(Valeriam.

Doctissimi viri Sirmondus laudatus, ac Lupus ep. 8. ad Synodum VII. scribunt, eosdem limites fuisse diocesis civilis Vicarii urbis, & Metropolitæ Romani, atque ex regiminis civilis formâ Ecclesiasticam etiam jurisdictionem præsignatam. Verum aliter sentiendum puto. Etenim Picenum Annonarium, quod Vicario Italiae per Consularem parebat, ad Metropolitam Romanum spectasse certum est. Sanctus Gregorius Magnus lib. 7. Epist. 50. injungit Mariniano Ravennati, ut inquirat in mores cujusdam in Ariminensem Episcopum designandi, & ubi probus visus fuerit: *Ad nos, ait, cum decreti paginâ vestrâ quoque additâ vestificationis Epistolâ destinate, quatenus ejusdem à nobis Ecclesiæ, disponente Domino, consecratur Antistes.* Idem etiam lib. 2. Epist. 9. Caetorio Ariminensi Oratorii consecrandi facultatem concedit, quam postea etiam dedit lib. 5. Epist. 45. Leontio ejusdem Urbis Episcopo. At certum est, consecrationem suffraganei Episcopi ad Metropolitam pertinere. Hinc Marinianus Ravennas Ariminensem Episcopum, utpotè extrâ ipsius Metropolitanæ diocesis, minimè permixtum est consecrare, qui tamen Fori Cornelii Antistitem, aliosque suæ provinciae pleno jure consecrabat. Audiatur Gregorius lib. 6. Epist. 39. ad eundem Marinianum: *Fraternitatis vestræ Epistolâ nunciante comperimus Cornelienfis Ecclesiæ filios assiduâ supplicatione in loco lapsi quondam Episcopi sui consecrandum sibi à vobis postulare sacerdotem.* Rursus Oratoriorum, ac Basilicarum consecrandi facultas à Metropolitâ subditis Episcopis dabatur; undè Montanus Metropolitæ Toletanus in Epistolâ ad fratres Palentini territorii in Synodo Toletanâ II. tom. 2. Bini pag. 401. conquestus à suffraganeis Episcopis, *qui nec provincia privilegii, nec rerum Domini noscuntur, se inscio Ecclesias consecrari, mandat hæc ipsa: Literis nos informare debetis, aut per nos, aut eum, qui nobis ex fratribus, & Coepiscopis nostris visus fuerit, & consecratio Ecclesiarum, Deo auspice, poterit celebrari.* Præterea deputare visitatorem Ecclesiæ suffraganei Episcopi pertinet ad Metropolitam ex Epist. 19. Sancti Ambrosii ad Constantium. Laudatæ verò Ecclesiæ Ariminensis visitatores Gregorius designavit lib. 1. Epist. 55. & lib. 2. Epist. 34. Ariminum vero situm erat intrâ limites Piceni Annonarii, uti etiam Fanum Fortunæ, Pisaurum, ac vicina oppida, quibus Ariminum remotius ab Urbe est. Et quidem Gregorius lib. 5. Epist. 4. scribit, à Pelagio decessore traditam fuisse Felici Episcopo Pisaurensi facultatem monasterii consecrandi, ut planè erret Rubeus lib. 5. Hist. Ravenn. dum Pisaurensem Ecclesiam Ravennati an-

tiquitus subiectam contendit. His ita stabilitis, antè annum quadragesimum Ravennam spectasse ad Picenum Annonarium, ejusque Metropolitam civilem fuisse ex celebri inscriptione colligitur, quam ex Mazochio mendosam Rubeus lib. 1. Historiæ laudatæ recitat, sed correctam exhibet Gruterus pag. 399. ea autem est.

CRONIO. EUSEBIO. V. C. ÆMILIA. AD
DITA. PRÆDICTÆ. PROVINCIÆ.
CONTUITU. VIGILANTIÆ.
ET JUSTITIÆ. EJUS. ET. RA
VENNATIENSIIUM. CIVITATE
QUÆ. ANTRA. PICENI. CAPUT. PRO
VINCIÆ. VIDEBATUR. VICARIO
ITALIÆ. QUÆ. POTESTAS. SUPRA
DICTO. VIRO. OB. TESTIMONIUM.
ANTEACTI. HONORIS. EST. ADTRIBUTA &c.
AB INVICTISSIMIS PRINCIPIBUS;

à tergo.

DEDICATA. V. EIDUS. NOVEMBRIS. COS.
FL. MALLIO THEODORG. V. C.

Fuerat ergo Ravenna Metropolis Piceni Annonarii, ac deinde ab Arcadio, & Honorio Imperatoribus Æmiliæ conjuncta fuit circa annum 399. quo Manlius Theodorus cum Fl. Eutropio consulatum iniit. Leo Augustus, vulgò Sapiens, in notitiâ Episcopatum ad Andronicum filium Ravennam Metropolitam Piceni Annonarii statuit. Quare Ravenna pertinebat ad diocesim Romani Episcopi, cui Picenum Annonarium subiectum erat. Neque tamen, ed quòd Ravenna civilis metropolis fuit, inde rectè deducitur, eandem Ecclesiasticam quoque metropolitam fuisse. Nam certum est, Capuam fuisse metropolitam, in quâ Campaniæ Consularis residebat, undè scribit Sanctus Athanasius in Epistolâ ad solitarios: *Missis à Sancto Concilio in legationem Episcopis Vincentio Capuæ, quæ est Metropolis Campaniæ.* At Episcopus Capuæ non erat Metropolitanus, neque ullâ in vicinis Episcopos jurisdictione pollebat. Hinc Sanctus Gregorius Papa tanquam supremus Campaniæ Metropolitæ per Subdiaconos illius provinciae Ecclesias regebat. Lib. 2. Epist. 35. ad Petrum Subdiaconum Campaniæ scribit: *Experientia tua Clerum Ecclesiæ Neapolitanæ conveniat, quatenus duos, vel tres de suis eligere, & huc ad eligendum Episcopum transmittere non omitant, qui si fortasse admonitionem tuam quolibet modo diserve tentaverint, Ecclesiasticum in eos vigorem exerce.* Idem lib. 5. Epist. 11. ad Fortunatum Neapolitanum ait: *Neque Clericum tuum, & neque Monachum, vel quamlibet civitatis aliam personam religiosam parochiæ tuæ à quoquam, vel ad alterius volumus judi-*

judicium exhibere. Postea: Porro autem si tu, quod non opinamur, dissimulandum putaveris, Rectori patrimonio Ecclesie nostrae, qui illic est, vel fuerit constitutus, noveris esse licentiam, ut quod sponte postponis, ejus facere instantia modis omnibus urgearis. Libro 2. Epist. 59. Lib. 7. Epist. 15. lib. 8. Epist. 53. eidem Fortunato dat facultatem monasteria, & basilicas consecrandi; saepe etiam visitationem Ecclesiarum Campaniae injungit, ut plane nulla fuerit Episcopi Capuani ea in provincia jurisdictione. Primus Capuae Metropolitae, & Archiepiscopus designatus fuit a Joanne XIII. anno 968. Lib. 5. Epist. 45. Petro Hydruntino jubet, ut visitet Ecclesias Brundisii, Lippias, & Callipoli, ac electi Episcopi earundem urbium ad nos, inquit, veniant consecrandi. Quare nec Apulia, nec Calabria ullos habebant Metropolitae.

De Sicilia idem dicendum est; frustra enim Albertus Piccolus in dissertat. de jure Ecclesiae Siciliae à cap. 9. contendit, Messanensem Episcopum antiquitus fuisse Metropolitanum ex Epist. 30. ad Felicem Messanensem, quae ultima est in Registro Gregorii Magni; nam id falsum esse constat ex iis, quae diximus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 20. Certè in eodem lib. 12. Epist. 10. narrat Gregorius, Januarium Basilicam Messanae aedificasse, ac petere facultatem, quae posset consecrari, illam autem sub certis conditionibus eidem Felici Messanenfi concedit, ut plane appareat, hunc non fuisse Metropolitanum. Praterèa libro 11. Epist. 22. inscribit Leoni Catanensi, Secundo Tauromitano, Joanni Syracusano, Domino Messanenfi. Non ergo iste erat Metropolitae totius Siciliae, neque enim eundem ceteris postposuisset. Idem etiam Gregorius lib. 7. Epist. 11. mittit Metropolitanis Italiae, & Illyrici literas hoc ordine inscriptas: Eusebio Thessalonicensi provincia Macedoniae, Urbizio Dyrrachitano Epiri novae, Constantio Mediolanensi Liguriae, Andreae Nicopolis Epiri veteris, Joanni prima Justiniane Vicario Illyrici, Joanni Cretensi totius Cretae, Joanni Larisse Thessaliae, Mariniano Ravenna Emiliae, Januario Calaritano Sardiniae, & omnibus Episcopis Siciliae. Cur Donnum Messanensem solummodo non nominavit, si erat Metropolitae Siciliae, uti de ceteris Metropolitanis Italiae, & Illyrici fecit? Gregorius verò Epistolam illam 30. ad Felicem scribit: Volumus omnes in unum convenire Episcopos, ut de incidentibus causis fiat disceptatio. Etenim ex Epist. 4. Leonis Magni Episcopi Siciliae Romam terni quotannis ad Synodum venire debebant; at cum Gregorius unoquoque triennio semel eos venire jussisset, & quidem omnes, ob negotia tamen Ecclesiae provinciae Synodum in Sicilia singulis quoque annis celebrandam jussit. Quod si Felici Synodi convocandae curam Gregorius commisit, quod tamen nullo pacto ibidem traditur, non ideo Felix fuit Metropolitae, sed id fecit à suo Metropolitanò Romano jussus, uti etiam Leontio Forojulienfi Sanctus Leo Magnus injunxit, ut Synodos in Provincia Viennensi indiceret, qui tamen non erat Metropolitae. Ex Epistolam prima lib. 1. ejusdem Gregorii ad Episcopos Siciliae aperte probatur, non modò nullum tum temporis ibidem fuisse Metropolitanum, sed Synodos, quas singulis quibusque annis celebrari jusserat, coram Subdiacono Apostolicae Sedis apud Siculos Vicarium haberi solitas. Haec enim scribit: Valde necessarium esse perspeximus, ut sicut praedecessorum nostrorum fuit judicium, ita uni, eidemque personae omnia committamus, ut ubi nos praesentes esse non possumus, nostra per eum, cui praecipimus, representetur aucto-

ritas. Quamobrem Petro Subdiacono Sedis nostrae intra provinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, committimus. Et postea: Illud quoque fieri debere perspeximus, ut semel per annum ad Syracusanam, sive Catanensem civitatem universaliter honore, quo dignum est, sicut eidem jussimus, fraternitas vestra conveniat, & Ecclesiasticas causas congruè cum eodem Petro Subdiacono Sedis nostrae debeatis moderatione disponere. A quo concilio procul absint odia &c. Quare sicuti Subdiaconus Apostolicae Sedis Vicarius Synodis praesidebat, ita illius etiam erat eisdem indicere. Idem verò Petrus indictione VII. anno 603. erat Vicarius Rector Siciliae eò iterum post Cyprianum à Gregorio missus, quo anno hic laudatam ad Felicem Messanensem Epistolam dedit. Hoc ipsum fuisse probat P. Lupus in notis ad Synodum VII. cap. 8. De Umbriae, & Tusciae Ecclesiis idem colligitur ex laudati Gregorii Epistolis.

Rubeus lib. 2. recitat diploma Valentiniani, quo Joannes Episcopus Ravennae Metropolitanam dignitate ornabatur, quod etiam legere poteris apud Baronium ad annum 432. & Ughellum in tabulis ejusdem Ecclesiae tomo 2. Italiae sacrae. Cardinalis tamen eruditissime illius diplomatis falsitatem ostendit; nam ibidem Rhegium Lepidi, Brixellum ad Padum, & Placentiam Metropolitanam Ravennati, quod ad sacra pertinet, subiectae urbes leguntur, cum tamen illarum Episcopi cum Eusebio Mediolanensi, utpotè ejusdem suffraganei Synodum celebrarint sub Leone Magno circa annum 451. adhuc ipso Valentiniano imperante, ut patet ex literis Synodalibus post Epistolam 52. Leonis. His adde, quòd Ecclesia Forocornelienfis subiecta erat Metropolitanam Mediolanensi, ut postea nobis dicitur. Quare cum Ravenna media sit inter Ariminum, & Forum Cornelii, atque haec urbes ad alios Metropolitae antiquitus spectarint, vetustas Metropolitanam primatis Ravennatis Ecclesiae prorsus corrumpit. Illa dignitas sub Petro Chrysologo incepta, qui anno 450. decessit. Extat sermo ejusdem 175. de ordinatione Marcellini Episcopi Vicohabentiae: est autem Vicohabentia in agro Ferrariensi vulgò Viguentia nuncupata, undè Episcopalis Sedes postea Ferrariam translata fuit. Haec Chrysologus ibidem fatur: Omnium quidem rerum primordia sunt dura, sed duriora sunt omnibus primordiis generantis. Sancta Ecclesia Ravennas, ut primum pareret, viam fecit, angores perculit, sensit dolores. Postea: Habeat modò natus, qui primum natus est, primogeniti reverentiam, teneat honorem. Rursus: Latantur, quia videre oculis, suscipere manibus hodie primum sanctae genitricis partum, sobolemque revererunt. Etenim Placidia Augusta, ejusque filius Valentinianus, cum Ravennae imperii sedem post Honorium fixissent, eandem Ecclesiasticam Metropolim dignitate per Romanos Pontifices decorandam curarunt, eam prorsus ratione, quae Sedes Constantinopolitana ob imperiale thronum Patriarchalia jura usurpavit, ac tandem pacifice tenuit.

Jam verò de duobus aliis Metropolitanis Italiae Aquilejensi, ac Mediolanensi dicendum est. Rubeus lib. 5. memorato scribit, Ecclesiam Vercollensem fuisse Transpadanae Italiae, ac Liguriae metropolim, idque ex gestis Sancti Eusebii ejusdem urbis Episcopi colligi; at Ambrosium à Theodosio seniore jus Metropolitanum Mediolanensi demum Ecclesiae impetrasse. Nescio undè ex laudatis gestis id deduci possit, neque hoc cum ejusdem Scriptoris discursu congruit. Etenim si ubi civilis metropolis ab Imperatoribus

ratoribus locata erat, ibidem & Ecclesiastica statim conſurgebat, nullo jure utraque dignitas Mediolano eripi poteſt, ibi enim Vicarius Italiae reſidebat, ac ex conſequenti ejuſdem Urbis Episcopus erat Metropolitae. S. Athanaſius in Epistoſa ad ſolitarios ſcribit: *Dionysius Mediolani, quod & ipſum eſt metropolis Italiae.* Narrat S. Maximus Episcopus Taurinenſis, ab Arianis fraude, ac dolo Dionysium Mediolanenſem ad impiam ſubſcriptionem ponendam ſeductum fuiſſe, quam poſtea paginam cum Eufebio Vercellenſi itidem ſubſignandam traderent, reſpondiſſe ait: *Hoc ſibi placere, quod illis, ſed quod ſibi filium Dionysium in ſubſcribendo proponerent, graviter ſe moveri.* Vos enim, inquit, qui dicitis filium Dei Patri Deo aequalem eſſe non poſſe, cur mihi filium praeſtuliſtis? *Qua illi ratione permoti ſtatim S. Dionysii chirographum deleverunt priorem locum deſcribendi beato Eufebio deſerentes.* At Eufebius eo pacto Dionysii ſubſcriptione correſta, dare poſtea nomen recuſavit. Ex quibus patet, Arianos Dionysio uti Metropolitae primum in ſubſcribendo locum detuliſſe, Eufebium vero non quidem jus Metropolitanum Arianis obſeciſſe, ſed aetatis antelationem, unde tanquam ſeniori priorem in ſubſcribendo locum ſibi deberi dicebat. Ampliſſima erat juridiſctio Metropolitanae Mediolanenſis vel ante annum quadringenteſimum; nam certum eſt Aemiliam, Liguriam, Inſubriam, Alpes Cottias, Raethiam primam, meamque patriam Veronam ad Metropolitanum Mediolanenſem ſpectaſſe. S. Ambroſius Epist. 19. ad Conſtantium ſcribit: *Commendo tibi, ſili, Eccleſiam, qua eſt ad Forum Cornelii, quod eam de proximo intervifaſ frequentius, donec ei ordinetur Episcopus &c. occupatus diebus ingruentibus quadageſima tam longe non poſſum excurrere.* Erat ergo illa Eccleſia in Aemilia ſubdita Metropolitanae Mediolanenſi, cum illius cura ad eundem pertineret. Rurſus Epist. 46. ad Syagrium Veronenſem ſcribit: *Proſpiciendum eſſe, ne de noſtro obloquantur iudicio chariſſimi noſtri Veronenſes, propriis texuiſti literis. Non arbitror fore; certe non ſolent. Aut ſi obloqui ſoleant, haud dubie liquet, cum aſperati huc veniant, paſifici ad te revertantur. Praeſertim cum hoc iudicium noſtrum cum Fratribus, & Conſacerdotibus noſtris participatum proceſſerit.* Veronenſis noſtra Eccleſiae cauſa deſerebantur ad Mediolanenſem Metropolitanam, ad quem datur appellatio. Verona tamen ad curam Conſularis Venetiae, & Iſtriae pertinebat, ut ex hac inſcriptione, qua Sirmione in agro Veronenſi ad Benacum legitur, intelligimus.

HORTANTE BEATITUDINE.
TEMPORUM. D.D.D. N.N.N.
GRATIANI. VALENTINIANI.
ET THEODOSII. AUGGG.
STATUAM. IN. CAPITOLIO.
DIV. JACENTEM. IN.
CELEBERRIMO. FORI.
LOCO. CONSTITUI. JUSSIT.
VAL. PALLADIUS V. C.
CONS. VENET. ET HIST.

Baronius, ac Sirmondus non modò Venetiarum, verum & Pannoniae Eccleſias ad ejuſdem juridiſctionem ſpectaſſe contendunt. Scribit Ambroſius Epist. 25. ad Vercellenſes, qui in demortui Eufebii locum alterum ſubſtituere ob diſſidia differebant: *Sola Vercellenſis Eccleſia nunc ex omnibus Liguriae, atque Aemiliae, Venetiarumque vel caeteris ſinitimis Italiae partibus huiſmodi eget officio.* Ex quibus Sirmondus lib. 1. Proſemptici cap. 8. haec deducit: *An non abunde confirmat*

*omnes Liguriae, atque Aemiliae, Venetiarumque vel caeterarum ſinitimarum Italiae partium Eccleſias ad Mediolanenſis Eccleſiae Episcopi ſollicitudinem pertinuiſſe? Quo auctore Venetae provinciae Mediolanenſis Metropolitanae juri adſcriptae, Aquilejenſis Eccleſia in ordinem redigitur, illiusque Episcopus fit laudati Metropolitanae ſuffraganeus. At Cardinalis Baronius etiam Illyricum Occidentale eidem Mediolanenſi deputat, quod Paulinus in libro de Vita S. Ambroſii ad Auguſtinum haec ſcribit: *Sirmium vero cum ad ordinandum Anemium Episcopum perrexiſſet.* Conſecrare autem Episcopum ad Metropolitanum pertinere ſuperius nobis probatum eſt. Hinc idem ad annum 380. pag. 442. putat, Ambroſium Sirmium ſe contuliſſe: *ut Eccleſia Sirmiendi ſuae diaceſis conſulturus praeficeret Catholicae communionis Episcopum.* Additque cauſam: *Perſeverabat enim antiqua illa diſiſto provinciarum, qua lege Venetia conjuncta erat provincia Illyrici Galliae Cifalpine.* Quae ſi vera ſunt, nullus eo ſaeculo erat Aquilejae Metropolitanus, quandoquidem ultra Venetiarum fines Sirmium uſque Ambroſii juridiſctio protendebatur.*

In hanc ſententiam alia argumenta nos urgent. In Synodo Aquilejenſi ſub Damaso anno 381. Ambroſius Mediolanenſis Episcopus dixit: *Quid ergo vobis Sancti viri placeat, declarandum eſt. Omnes Episcopi dixerunt: placet.* In eo autem Concilio Ambroſius uti ſupremus Jdex Palladium Arianum interrogavit, eodemque haereſeos convicto, Ambroſius ante caeteros, quos inter erat Valerianus Aquilejenſis, hanc ſententiam pronunciavit: *Juxta ea, qua hodie audivimus &c. Pronuncio illum ſacerdotio indignum, & carendum, dum & in loco ejus Catholicus ordinetur, Omnes Episcopi dixerunt, anathema Palladio.* Hoc ſane eſt ſupremae juridiſctionis argumentum. Cur enim primus Metropolitanus Valerianus ante caeteros ſententiam non protuliſſet? Legantur Synodi Africanae, ubi ſemper Aurelius primus Metropolitanus caeteros interrogabat, primusque ſententiam dicebat, quod & in Synodo Genethlii Aurelii deceſſoris patet, nec id in dubium vocari poteſt. Praeterea Africani Patres in graviſſimis cauſis Romanum, & Mediolanenſem Antiftitem per Nuncios convenire ſolebant, nulla Aquilejenſis conſideratione habitae. Ita in Synodo Carthagenſi Caſario, & Attico Conſ. celebrata ſcripſere in cauſa Donatiſtarum ad Siricium, & Simplicianum Ambroſii ſucceſſorem. Rurſus aliam legationem deſtinaverunt in Synodo coacta poſt conſultatum Fl. Stilichonis ad Anaſtaſium Papam, & Venerium Mediolanenſem. Severus Sulpitius, qui ea aetate florebat, nempe anno 400. cum lib. 2. narraſet, Priscillianiſtas a Damaso, dein etiam ab Ambroſio damnatos, addit: *Tum vertere conſilia, ut quia duobus Episcopis, quorum ea tempore ſumma auctoritas erat, non illuſerant &c.* Quare poſt Romanum Pontificem ſumma tunc erat Mediolanenſis Metropolitanae in Italia auctoritas. Cum Ambroſius Siricii Papae epistolam accepiffet cum hac epigraphe *Siricius Mediolanenſis Eccleſiae*, eruditam epistolam, qua inter Ambroſianas ſeptima numeratur, idem re poſuit cum his ſubſcriptionibus: *Ego Ambroſius Mediolanenſis Eccleſiae Episcopus ſubſcripſi. Eventius Episcopus Genetienſis ſaluto Sanctitatem tuam in Domino, & huic epistolae ſubſcripſi. Maximus Episcopus Hemonenſis &c.* At Ceneta Venetae provinciae urbs eſt, Hemonia vero in Norico erat LXXXVI. P. M. ſupra Aquilejam, qua captae Maximinus Imperator teſte Herodiano ad Aquilejam obſidendam exercitum duxit. Cum vero illarum urbium Antiftites

stites epistolæ ad Mediolanensem Ecclesiam à Pontifice datæ responderint, ad eandem illi Ecclesiam spectasse videntur, qui postea Aquilejâ in Ecclesiasticam Metropolim erectâ eidem adscripti sunt.

Cæterum Metropolitanæ nostræ Aquilejensis Ecclesiæ antiquitas nobis defendenda est. Cùm Auxentius Arianus rem Catholicam vexaret, S. Damasus Synodum contrâ eundem celebravit, ac deinde Synodicam ad Illyricos Episcopos transmisit cum hac epigraphæ: *Episcopi ad Sanctum Concilium Romæ convocati Damasus, Valerianus, & cæteri dilectis fratribus Episcopis, qui sunt in Illyrico in Domino salutem.* Epistola am recitat Sozomenus lib. 6. cap. 23. Unus post Pontificem Valerianus Aquilejensis nominatur, ut planè non infimi ordinis cum cæteris, qui suppresso nomine recitantur, appareat, sed ut unicus tum temporis post Damasum in Italiâ Catholicus Metropolitanus censendus videatur. Synodus Constantinopolitana in literis ad Damasum, & Occidentales Episcopos in titulo nominat Damasum, Ambrosium, Britonem, & Valerianum; non igitur erat Valerianus inter gregarios Antistites, sed Metropolitanus. Honorius Imperator in causâ Chrysostomi ad Arcadium fratrem scribens ait: *Quenam verò sit Occidentalium de Episcopo Joanne sententia ex omnibus ferme epistolis constat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas continentes, quod reliquæ, subdidi, scilicet Romani, & Aquilejensis Episcopi.* Cur verò literas Venerii Metropolitanæ Honorius omisit, Aquilejensis suffraganei epistolam laudans? Erat ergo summa Aquilejensis Metropolitanæ in Italiâ auctoritas; atque ex Honorii testimonio proxima Pontificiæ. Venerium autem pro Chrysostomo scripsisse refert Georgius Patriarcha Alexandrinus in libro de Vitâ Chrysostomi, ubi loquens de Arcadio ait: *Acceptis literis Imperatoris Honorii, Papæ insuper Innocentii, & Episcoporum Italiae Chromatii Aquilejensis, Venerii quoque Mediolanensis, & aliorum &c.* Ubi etiam Chromatium Venerii præpositum legis, ut hujus suffraganeus nullâ ratione asseri possit. S. Hieronymus lib. 2. Apol. 1. con. Rufinum scribit: *Ergo beati Episcopi Anastasius, Theophilus, & Venerius, & Chromatius &c. illum, scilicet Origenem, hæreticum denunciant.* Erat ergo Chromatius Aquilejensis Metropolitanus, nam unâ cum Romano Pontifice, Patriarchâ Alexandrino, & Metropolitanâ Mediolanensi nominatus fuit. Sanctus Basilius Magnus Epistolam 324. scribit *Valeriano Illyriorum Episcopo*, in quâ eidem gratulatur, quod ipsius operâ in Occidente Arianorum conatus irriti evaserint. Hinc primatialis Valeriani Aquilejensis dignitas elucet, ad quem vel ex Oriente honorificentissimæ literæ scribebantur. Illyricorum verò eundem Episcopum Basilius dicit, quod Græcis pleisque Scriptoribus Aquileja Illyrici urbs videbatur, undè Herodianus in Maximino Aquilejam in confiniis Illyriorum ponit.

Ex his colligitur minus rectè Sirmondum lib. 2. Propem. cap. 7. vocasse Aquilejensem Metropolitanam *vix Italici nominis Antistitem*, & lib. 1. cap. 8. dixisse: *Nusquam enim Aquileja inter Italiae Metropoles, neque ab Athanasio, neque ab aliis illorum temporum Scriptoribus recensetur.* Etenim Athanasius Capuam Metropolim appellavit, quod in eâ Campaniæ Consularis residebat. Hac ratione Aquileja pariter Metropolitanis Italiae dicenda est; nam extat lib. 8. Cod. Theod. L. 1. de execur. & exact. rescriptum Valentiniani, & Valentis Imp. ad Florianum Consularem Veneriæ, quod etiam ex superius positâ inscriptione, &

ex notitiâ Imperii Occidentalis patet, Consularis autem degebat Aquilejæ, quæ provinciæ prima civitas erat. Quod si dicat, locutum Athanasium de Ecclesiasticâ, non de civili Metropoli, id falsum apparet, ex laudatis ejusdem verbis ex epistolâ ad solitarios, ubi Capuam apertè Metropolim nuncupavit. Herodianus in Maximino appellat Aquilejam *maximam Italiae urbem*, quâ de re legatur Cluverius lib. 1. Italiae antiquæ cap. 20. ubi plura veterum Scriptorum de illius urbis dignitate testimonia congerit. Neque verò ejusdem Metropolitanæ Ecclesiasticæ jurisdictionem evertunt, quæ proximè adduximus. Etenim Ambrosius in epistolâ ad Vercellenses illarum provinciarum meminit, non quod omnes sibi subiectæ erant, sed quod uti viciniore, ac sibi notiores in exemplum faciliùs adducere poterat, præsertim cùm ibidem appellet etiam *finitimas Italiae partes*; cùm tamen extrâ Italiam ejusdem jurisdictionis nullâ ratione extendi potuerit, cùm illæ provinciæ nec Vicario Italiae subiectæ essent, ad cujus jurisdictionem Metropolitanum Ecclesiæ Mediolanensis dominium Sirmondus ipse, alique præformarunt.

Sed nec Anemii Sirmiensis facta per Ambrosium consecratio istius diocesis Sirmium usque protendit, ut Baronius existimavit. Fateor defuncto Metropolitanâ à suffraganeis successorem in Synodo provinciæ ordinari solitum, suffraganei verò consecrationem ad Metropolitanam spectasse. Attamen non semel Metropolitanâ ab alio Metropolitanâ consecrabatur. Ita Theophilus Alexandrinus pro ordinatione Chrysostomi peragenda ab Arcadio Constantinopolim accitus fuit ex Socrate lib. 6. cap. 2. Leo Magnus in Epistolâ ad Anastasium Thessalonicensem ait: *Singulis autem Metropolitanis sicut potestas ista committitur, ut in suis provinciis jus habeant consecrandi, ita eos Metropolitanos à te volumus ordinari.* Et in Epistolâ ad Episcopos per Illyricum: *Fratrem, & Coepiscopum nostrum Anastasium de ordinando Antistite volumus consulatis, cui Metropolitanam Episcopi consecrationem statuimus.* Habentur hæc literæ in Synodo Romanâ sub Bonifacio II. par. 1. Collectionis Holstenii. Cùm verò Ambrosius in ore famæ esset, hoc & ipse speciali privilegio ab Apostolicâ Sede donatus fuit, ut Sirmii Episcopum consecraret. Erat Sirmium Pannoniæ secundæ Metropolis, eam enim urbem Ammianus illius sæculi Scriptor lib. 21. nuncupavit *Urbem matrem, populosam, & celebrem.* Et ipse Anemius in Synodo Aquilejensi dixit: *Caput Illyrici non nisi civitas est Sirmiensis. Ego igitur illius Civitatis Episcopus sum.* Itaque erat Anemius Illyricorum Pannoniæ secundæ Episcoporum Metropolitanus. Profectus est Sirmium Ambrosius, quod Justina Augusta omni arte conabatur, ut, teste Paulino, *ab Ariani Episcopo in eadem Ecclesiâ ordinaretur.* Et quidem non video, quid Baronii sententiam lex Vatinia juvet, quâ Illyricum Occidentale Cisalpinæ Galliæ accensebatur. Nam licet is tractus Illyrici à Præfecto Prætorio Italiae sæpius regeretur ex lib. 9. Cod. Theod. L. 13. *De penis ad Flavianum*, quod rescriptum datum est Valentiniano II. Veronæ anno 382. XV. Kal. Sept. Item lib. 1. L. 2. *De Constit. Principum.* Lib. 11. L. 1. *Si per obreptionem* ad Probum; haud tamen ad ejusdem regiminis normam Metropolitanâ in Italiâ jurisdictionis statui potest, aliàs unus fuisset Italiae, & Africae Metropolitanus; Africa enim per Præfectum Pr. Italiae gubernabatur. Sed neque ex Præfecturâ Vicarii Italiae id deduci potest, huic enim parebant provinciæ Consulares quatuor, Venetia

netia cum Istriâ: Æmia cum Liguriâ: Flaminia cum Piceno Annonario; Præfides tres, Alpes Cortiæ, Rhetia I. Rhetia II. At Pannonia Secunda, cuius Metropolis erat Sirmium, per Consularem regebatur; nam extat rescriptum Valentiniani, & Valentis ad Fortunatum Consularem Pannoniæ Secundæ lib. 8. Cod. Theod. l. 27. de cursu publico. Quare uti Consularis Liguriæ, & Æmiæ Mediolani, ita Consularis Pannoniæ Secundæ Sirmii residebat.

Sed neque nobis adducta oppositum persuadent. Ambrosius quidem in Synodo Aquilejensi primus in Palladium sententiam dixit, quod ab Apostolicâ Sede, & à Gratiano Imperatore illius causæ cognitor destinatus fuit. Acta tamen Synodalia Valerianum Ambrosio præpositum exhibent; ita enim ibidem Patres nominantur: *Valerianus Episcopus Aquilejensis. Ambrosius Episcopus Mediolanensis. Eusebius Episcopus Bononiensis. Limenus Episcopus Vercellensis. Anemius Episcopus Sirmiensis Illyrici &c.* Quæ tamen non adduco, ut primum Aquilejensem supra Mediolanensem Metropolim probem. Nam cum Limenius Vercellensis Anemio Sirmii Metropolitæ præponatur, juxta delatæ dignitatis antiquitatem Episcopi illi subscripti videntur, de quâ re contra Salmasium mox plura subjiciam. Ita in Sardiceni Concilio Hosius Cordubensis primus non quidem sententiam Patres rogabat, sed suam promebat, quam cæteri sequebantur; hinc rectè à Theodoro lib. 2. cap. 16. dictus fuit *Princeps Sardicenis Synodi.* Quâ auctoritate ille usus est, quod illic esset ab Apostolicâ Sede specialiter delegatus. In epistolâ autem ab Ecclesiâ Mediolanensi ad Siricium Papam missâ suffraganei Metropolitæ Aquilejensis leguntur, quia illi duo Episcopi Ambrosium de Arianorum conatibus consulturi Mediolanum sub idem temporis se contulerant, undè & ipsi eidem epistolæ nomen dedere, neque enim illæ literæ à Synodo eâ occasione ab Ambrosio coactâ scriptæ sunt. Hæc ex eo confirmantur, quod Felix Jadertinus unâ cum memoratis ibidem subscriptus legitur: Jadera autem Dalmatiæ urbs ad Salonitanum Metropolitam, non ad Mediolanensem pertinebat. Denique quod de Africanis ad Romanos, & Mediolanenses Episcopos legationibus objicitur, Aquilejensem primum non explodit; nam ideo Aurelius Carthagenensis, ac collegæ ad Romanam, & Mediolanensem Ecclesiam legatos destinarunt, quia in utriusque Ecclesiæ Synodo verum fuerat, ne Donatistæ ad Catholicam unitatem conversi sacris ordinibus insignirentur, quæ lex ob Diaconorum penuriam cum ab Afris observari non posset, legatos in Italiam mittendos decrevere, qui facti rationem redderent, *ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum.* Verba sunt Synodi Africanæ Carthagine celebratæ post consul. Fl. Stilichonis anno 401. quod rursus repetunt in Synodo Carthagenensi eodem anno peractâ Vincentio, & Flavita Consil. *In transmarino,* inquit, *Concilio statutum est, id est, ut in parte Donati si ad Catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in honoribus suis secundum transmarinum concilium.* Cum verò in Aquilejensi Ecclesiâ nihil de Donatistis statutum fuerit, vel ex terrarum distantia ea decreta in Africanorum notitiam non pervenerint, ideo nulla ad Chromatium eâ de re legatio destinata fuit. Scripsit olim Pater Lupus in questione de Origine Augustinensium cap. 9. pag. 142. obtinuisse *Simplicianum Mediolanensem à Siricio, ac Apostolicâ ejus Sede vicariam præfecturam supra omnes Ecclesias Hispanicas, atque Africanas.* Cujus sa-

nè dignitatis nullum usquam vestigium vidi, nec Simplicianus eas regiones visitavit, non earumdem Episcopos consecravit, quod Vicarius Apostolicus Thesalonicensis faciebat; non Synodos indicebat, quam ab Apostolicâ Sede dignitatem, auctoritatemque S. Cæsarius Arelatenensis obtinuit; non illarum Ecclesiarum causas cognoscebat, uti Maximianus Gregorii Magni in Sicilia Vicarius. Quare ficta prorsus est vicaria illius Metropolitæ Mediolanensis potestas.

Jure ergo metropolitico Primatis Aquilejensis demonstrato, alterum dubium nobis solvendum est, essetne idem secundus, an tertius à Romano Pontifice in Italiâ Metropolitæ? S. Hieronymus Italicarum Ecclesiarum peritissimus contra Rufinum scribit: *Ergo Beati Episcopi Anastasius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius &c.* Venerium Mediolanensem Chromatio Aquilejensi, & quidem amicissimo præponit. Theodoretus Epist. 112. ad Domnum Antiochenum ait: *De his etiam ad Dei amantissimos Episcopos Occidentis Mediolani, Aquilejæ, & Ravennæ scripsimus.* Eundem, quem Hieronymus, ordinem servavit. At Salmasius priorem in Synodis locum Aquilejensi Metropolitæ datum contendit, quia in Synodo Sardiceni anno 347. legitur subscriptus: *Fortunatianus Episcopus civitatis Aquilejæ,* & post quosdam alios: *Protasius Episcopus civitatis Mediolanensis.* Rursus in Synodo Arelateni I. subscribunt decreta: *Ex provinciâ Dalmatiæ civitate Aquilejâ Theodorus Episcopus, Agathon Diaconus. Ex provinciâ Italiæ civitate Mediolani Orosius Episcopus, Nazarius Lector.* Sed hæc argumenta lubrica sunt; nam in Synodis non semper dignioris sedis Episcopi primo loco subscribebant, in quam rem innumera exempla adducit Hallier lib. 4. Hier. Eccles. sect. 4. cap. 2. §. 76. Certè in laudatâ Synodo Sardiceni antè Protasium Mediolanensem subscriptus legitur Lucius nostræ Veronæ Episcopus, qui tamen eâ tempestate erat subditus Protasio, Lucillum vocat eundem Athanasius in apologiâ ad Constantium Augustum. In Synodo Romanâ sub S. Agathone Papâ, ut habetur act. 4. Synodi VI. Oecumenicæ, priori quidem loco subscripsit Agatho Papa cum suis suffraganeis Episcopis Campaniæ, Siciliæ, Calabriae, Brutiorum, Umbriæ, & Tusciæ, quæ civiles provinciæ ad unam provinciam Ecclesiasticam Romani Metropolitæ pertinebant, postea subscripsit *Mansuetus Mediolanensis* cum XVI. suffraganeis, quos secutus est *Agatho Episcopus sanctæ Ecclesiæ Aquilejensis provinciæ Istriæ,* post quem nomen statim dedere ejusdem comprovinciales Episcopi. Tertius à Mediolanensi subscripsit *Theodorus Ravennas.* Ex his apertè colligitur, Aquilejensem Episcopum uti Patriarcham non sedisse in eâ Synodo, quæ celebrata fuit anno 680. neque enim eo se nomine designat, & Mediolanensi, qui purus erat Metropolitæ, post ponitur. Idem dicendum est de subscriptionibus Synodi Romanæ præside Julio Pontifice, quæ à Salmasio opponuntur.

Ego quidem arbitror olim de primatu Aquilejensem, ac Mediolanensem Metropolitæ litigasse. Sedem verò Apostolicam eosdem pares pronunciasse. Ita Gregorius Magnus, cum ad Episcopos plures simul literas daret, ne illi, quem primo loco nominaret, primatum tradere videretur, à paribus literas ad eosdem datas inscribebat: videatur lib. 7. Epist. 15. lib. 5. Epist. 52. Hinc cum Mediolanensis, ac Aquilejensis de primatu contenderent, factum est, ut ex Apostolicâ Sedis decreto unus alterum vicissim ordinaret. Hunc enim illarum Ecclesiarum morem

antiquitas fuisse scribit Pelagius I. Papa in Epistola ad Joannem Patricium, quæ habetur pag. 219. collectionis Holtstæni: *Nempe*, ait, *is mos antiquus fuit, ut quia pro longinquitate, vel difficultate itineris ab Apostolico onerosum illis fuerat ordinari, ipsi se in vicem Mediolanensis, & Aquilejensis ordinare Episcopi debuissent, ita tamen, ut in eâ civitate, in quâ erat ordinandus Episcopus, alterius civitatis Pontifex occurrere debuisset, ut & ordinando electio à præsentis ordinatore ex consensu universalis, cui præficiendus erat, Ecclesiæ melius, ac facilius potuisset agnosci, & in suâ, qui ad Episcopatum provehendus erat, nec tamen ordinatori suo subdendus fuerat, ordinaretur Ecclesiâ.* Pelagius Pontificatum indeptus est anno 556. Quando verò inceperit mos ille, quem antiquum tellatur, incertum est: at dum neutrum ordinatori suo subdendum dicit, antiquitatem Aquilejensis Metropolitæ aperte demonstrat, nullamque fuisse Mediolanensem in Aquilejensem Ecclesiam jurisdictionem.

Postea verò cum Metropoli Ravennatis Ecclesiæ Exarchorum patrocinio suffultus esset, Mediolanensi, & Aquilejensi locum eripere percontavit, ac planè Episcoporum C-P. vestigia secutus est. Etenim cum Ravenna Honorii, ac Valentiniani Imperatorum, dein Theodorici, ac aliorum Gothorum Regum, & postremo Græcorum Exarchorum Sedes evaserit, ejusdem urbis Episcopus non modò supra Mediolanensem, atque Aquilejensem se extulit, verum etiam autocephalam sibi usurpans juri Patriarchali Romani Antistitis se subducere effræni prorsus ambitione conatus est. Neque verò id illi difficile fuit, Aquilejâ ab Hunnis, Mediolano à Gothis, ac Longobardis everso, ita ut earundem urbium Episcopi procul ab antiquis sedibus degerent. In Synodo quidè Romanâ sub Symmacho anno 511. primo loco sedit Cælius Laurentius Mediolanensis, secundo verò Petrus Ravennas. At Theodorico Rege Ravennæ degente, Episcopus Ravennatum à Joanne Pontifice secundum à Romano Præsule locum impetravit, cum idem dixisset decessorem Petrum in Concilio Symmachi gratiâ humilitatis locum Mediolanensi cessione. Hæc sanè testatus est Hunfridus Ravennæ Episcopus in Synodo Romanâ sub Clemente II. cum de præcedenti cum aliis altercetur. Sed hujus fides sit penes Auctorem; nam vidimus etiam anno 80. Ravennatem post duos illos Italiæ Metropolitans subscripsisse, ubi cum tres Archiepiscopi memorati cum suffraganeis nomen dederint, debitus in subscribendo ordo servatus videtur. Attamen sæculo nono Archiepiscopus Ravennas primus Italiæ post Pontificem Metropoli habebatur. Carolus Magnus in testamento, quo Metropolitanis Ecclesiis, quæ intra imperii Occidentalis fines numerabantur, pleraque legavit, eisdem hoc pacto recensuit, ut primo loco Ravennas, secundo Mediolanensis, tertio Forojulienensis, seu Aquilejensis Ecclesiâ numeraretur. Hæc ibidem apud Baronium ad annum 811. pag. 576. leguntur: *Nomina verò Metropolitanarum civitatum, ad quas eadem elemosina, vel largitio data est, hæc sunt: Roma, Ravenna, Mediolanum, Forumjulii, Gradus, Colonia &c.* Luitprandus Ticinensis Diaconus lib. 2. de gestis Imperatorum, & Regum cap. 13. scribit: *Per id tempus Ravennatis sedis, qui secundo post Romanum Archiepiscopum Archiepiscopatus habebatur, Petrus Pontificatum tenebat. Hic Petrus anno 904. Ravennâ sedebat. Verùm id agrè tulit Patriarcha Aquilejensis. Quare Rothaldus Aquilejensis summi vir ingenii, ac rerum gesta-*

rum gloriâ insignis ad Ecclesiæ suæ privilegia adversus Ravennatum antistitem rapinas reparanda animum convertit, atque à Leone VIII. anno 964. diploma impetravit, quo primus Italiæ Metropoli post Romanam sedem declarabatur. Verba Leonis apud Ughellum tomo 5. Italiæ Sacræ in tabulis Aquilejensibus hæc sunt: *Volumus scilicet, & Apostolicâ auctoritate jubemus, ut inter omnes Italicas Ecclesias Dei sedes prima post Romanam Aquilejensis, cui Deo auctore præes, habeatur.* Verùm quòd Leo ille Schismaticus fuit, Poppo Aquilejensis à legitimo Pontifice literis obtentis vetera Ecclesiæ suæ jura accerrimè tutatus est. Etenim non modò armis ejusdem jurisdictionem asseruit, ac nobilissimo templo, quod etiamnum extat, eandem exornavit, verum etiam à Joanne XIX. novo diplomate impetrato illius primatum confirmavit, in quo hæc leguntur: *Inclinati namque precibus vestris Apostolicâ auctoritate concedimus, & per hujus nostri privilegii paginam confirmamus vobis, vestrisque successoribus Patriarchatum Sanctæ Aquilejensis Ecclesiæ fore caput, & metropolim super omnes Italiæ Ecclesias, quoniam antè omnes constitutam, & in fide Christi fundatam esse cognoscimus, atque volumus Sanctam Aquilejensem in cunctis fidei rebus peculiarem, & vicariam, & secundam esse post hanc aliam Romanam Sedem, sicut olim à B. Petro Apostolo concessum fuisse videtur &c.* Dat. mense Septembris indictione decimâ in sacratissimâ sede B. Petri Apostoli anno quarto Deo propitio Pontificatus Domini Joannis Summi Pontificis, & universalis Noni decimi Pape. Anno 1026. mense Septembri indictione X. inchoabatur. Ex hac subscriptione colligitur, Joannem XIX. ut scribit Panvinius, XX. ut vult Baronius anno 1023. pridie Kal. Martii ad Pontificatum evectum, non verò anno sequenti, ut uterque Scriptor, alique vulgò existimant. Nam anno 1026. mense Septembri quartus annus ejusdem Pontificatus numerabatur; favet Matthæus Westmonasteriensis: *Anno gratiæ, inquit, 1023. Johannes sedet in cathedra Romanâ annis novem.*

Ceterum post viginti annos de trium Italiæ Metropolitanarum præcedentiâ iterum lis agitata fuit coram Clemente II. in Synodo Romanâ celebratâ in eunte anno 1047. in quâ Pontifex decessorum sententiæ non stetit, sed primum locum Metropolitanæ Ravennati, secundum Aquilejensi, tertium denique Mediolanensi adjudicavit. Ughellus tomo 2. Italiæ sacræ in tabulis Ravennatis Ecclesiæ Clementis diploma ex Archivio Vaticano depromptum refert. Dabo insigniora fragmenta: *Unum, inquit Pontifex, propitiante Domino nobis concessum est illic determinare, quod multoties ventilatum à retro Pontificibus prædecessoribus nostris, aut vix, aut nullo sine sopitum est illud videlicet in Synodo sedendi jurgium, quod emiserat inter Ravennatem, & Mediolanensem Archiepiscopos, unde & in ipsâ nostrâ Synodo Aquilejensis Patriarcha musitabat; quisquis enim sibi juxta nos dexteri lateris locum vendicabat, & cui jure deberetur, nobis incertum erat. Postea: Contigit autem primâ die Synodi non interesse Mediolanensem Archiepiscopum à primordio sed jam die inclinato, cum Patriarcha à dextris nostris sederet, interpositâ tamen sellâ charissimi filii nostri Imperatoris Henrici, qui jam iam advenire putabatur, quia eo loci erat electus quoque Ravennatis Ecclesiæ, à sinistris ut sederet, quo Mediolanense Archiepiscopo in medium veniente dextrum quia locum petierat, hinc acclamatum est ab electo Ravennati, sibi deberi illum, simili modo à Patriarcha Aquilejensi, & ita unus rei altercatio inter sese orta est. Scribit Mediolanensem adduxisse Synodum à*

Symmacho Papa celebratam, in quâ Ravennatem præcellerat; hunc verò Joannis II. decretum opposuisse, quo eâ in Synodo Petrum Ravennatem *humilitatis gratiâ* alteri locum celsisse testabatur; denique Aquilejensem Joannis XIX. laudatum diploma exhibuisse. Quibus ritè discussis, tradit è Synodi sententiâ causam Ravennati Metropolitæ adjudicatam fuisse dextero eidem loco assignato, Imperatore tamen non præsentem, qui si adesset, jussus fuit Ravennas ad sinistrum Pontificis latus transire, & concludit: *Verùm ne posthac iterum vel Archiepiscopo Mediolanensi, vel Patriarchæ Aquilejensi de sessione dextræ lateris nostri liceat excitare quamlibet controversiam, interdiciamus nostrâ Apostolicâ auctoritate, hoc eis de cætero licere, quòd si fortè fuerit præsumptum, pro temeratione interdicti nostri non modò bannum Sancti Petri nostræ Sedi persolvat, verùm nostræ quoque excommunicationis, & anathematis laqueos incurrat. Sedem etiam Ravennatis Archiepiscopi subemus semper esse à dextris nostris, nostrorumque successorum secundum antiquæ constitutionis auctoritatem, nisi fortè Imperator adfuerit, & tunc etiam ipsum sinistrum locum tenere per hanc nostræ auctoritatis firmitatem huic nostræ narrationi subjectam.* Et hæc anno 1047. statuta sunt.

Ex his manifestum sit, Antistitem Aquilejensem nomine tenus Patriarcham fuisse, neque enim Metropolitæ Italiæ primum eidem locum dare recusassent, neque Apostolica Sedes Ravennatem Archiepiscopum eidem præferendum judicasset. Sed neque Joannes XIX. cum primum illi ipsi locum dandum inter Italiæ Antistites pronuntiavit, ullam Patriarchalis dignitatis mentionem fecit, sed ob antiquitatem Aquilejensis Ecclesiæ à D. Marco fundatæ eundem cæteris se præferre dixit. Fuit ergo Patriarcha Aquilejensis antiquitùs solo nomine talis, nec ullo Patriarcharum privilegio exornatus. Ita Græci quosdam habuere penes nudum nomen Metropolitæ, qui tamen alteri Metropolitæ subiecti erant. Marcianus Imperator act. 6. Synodi Calchedonensis ob habitam eâ in urbe Synodum honorare eandem volens dixit ad Patres: *Ad honorem Sanctæ Martyris Euphemie, & vestræ pariter Sanctitatis Calchedonensem civitatem, in quâ sanctæ fidei Concilium gestum est, Metropolis privilegia habere sancimus, nomine tantum hanc honorantes, salva videlicet Nicomedienfium civitati propriâ dignitate.* Hos penes titulum Metropolitæ Græci posteriores Archiepiscopos dixere, quorum catalogum in Græco Imperio recitat Leo Sapiens in Notitiâ Episcoporum ad Andronicum filium in calce libri Georgii Codini de Officiis Aulæ, & Ecclesiæ C.-P. De hisce Metropolitæ legatur Lupus in notis ad canonem XII. Calchedonensem, in quo hæc statuta sunt: *Quæcumque verò civitates jam literis imperialibus Metropolitani nominis honore subnixæ sunt, honore tantummodò perservantur, & qui Ecclesiam ejus gubernat Episcopus, salvis scilicet veræ Metropoli privilegiis suis.* Ita definita est lis inter Eunomium Nicomediensem, & Anastasium Nicænum de jure Metropolitico contendentium, de quâ re agitur totâ actione 13. laudatæ Synodi, in cujus fine hæc per gloriosissimos Judices ex Patrum sententiâ statuta leguntur: *Auctoritatem quidem Metropolitanam inter Ecclesias provincie Bithyniæ Nicomedienfis reverendissimus habebit Episcopus, Nicæno habente honorem metropolitanam tantummodò, subjacente autem ad exemplum aliorum Episcoporum provincie Nicomedienfis; hoc enim visum est Sancto Concilio.* Sed ab ea sententiâ Nicæni Metropolitæ postea recesserunt; excusâ enim Nicomedienfis

in ipsos jurisdictione, sex Bithyniæ Ecclesias eidem subreptas propriæ Metropoli subjecerunt, ut patet ex notitiâ laudatâ Leonis Imperatoris. Ibidem tamen Nicænus solo nomine Metropolitæ cæteris suffraganeis Nicomedienfis Ecclesiæ præponitur. *Adulteræ etiam leges, inquit Patres, nomine Metropolis solummodò honoravunt Nicenam civitatem, & præponitur reliquis Episcopis provincie solummodò.* Hac ratione etiam Metropolitæ Aquilejensis Patriarchæ titulo penes solum nomen ab Apostolicâ Sede decoratus fuit, ac reliquis Italiæ, & Occidentis Metropolitæ præpositus. Etenim cum Aquilejensi Patriarchæ, qui anno 1047. à Clemente II. Ravennati decedere jussus fuit, paulò post successisset Gefobaldus (Gotepoldum, vocat Sabellius lib. 5. de antiq. Aquilejæ) nempe anno 1049. ab Alexandro II. Ecclesiasticâ jurisdictione adactus, Forojulii, & Istriæ dominio ornatus, ac Romani quoque imperii Principibus adnumeratus est, & primum locum tum ipse, tum successores ob utriusque imperii civilis, & ecclesiastici amplitudinem inter reliquos Occidentis Metropolitæ obtinere, & etiamnum obtinere, licet provinciarum dominio exclusi, & in Synodis Oecumenicis cum aliis Patriarchis antè omnes Archiepiscopos sedent. Amplissima est Patriarchæ jurisdictionis, Venetiæ enim, nempe Marcham Tarvisinam moderatur usque ad Brixienfium confinia, insuper Forum-Julium, Istriam, Noricum Ripense, Noricum Mediterraneum, ac Rhatiam I. Hic corrigendus est Ughellus, qui tom. 5. Italiæ sacræ de Aquilejensi Antistite ait: *Patriarcha interim tanquam pupillus veteri patrimonio, ac domicilio deturbatus centenarium jam propè annum suâ sede exulat, & precariò Venetiis degit.* Nam licet Aquilejæ, quæ parvarum modò casarum, rarique habitatoris ob aeris gravitatem statio est, ac dempto templo satè amplo à Poppone extructo, magnæ quondam urbis umbra, non resideat, Utini tamen, quæ provincie Metropolis est, moratur in nitidissimo, atque instructissimo palatio (Patriarchatus vulgò civibus nuncupatur) ac quædam etiam insignia provincie oppida pleno jure possidet. Illum modò Patriarchalem thronum insidet Eminentissimus D. Joannes Delphinus S. R. E. Princeps Cardinalis, de quo præstat filere, quàm pauca dicere. Etenim sive avitam gentem belli, pacisque artibus insignem, sive singularem ejusdem purpurati Principis eruditionem, atque agendarum rerum scientiam, sive eximiam, omnibusque expositam, ac rarè summa cum dignitate conjunctam comitatem consideres, vix prima magni Præfulis lineamenta duces; quicquid enim dixeris, minus erit.

CAPUT XI.

Theodorum Mopsuestenum Pelagianum, Ibam, ac Theodoretum Theodori laudatores contrâ Synodum V. ex Concilio Calchedonensis statutis Halloix perperam defendit.

Antequam in longius protractam contrâ nuperum Origenis defensorum dissertationem claudam, trita illa objectio à veteribus schismaticis plebis buccis decantata, & ab adversario ingenti animositate iterum producta nobis rejicienda est: nempe Synodum V. in damnando Theodoro Mopsuestiæ, scriptis item Theodoretæ contrâ duodecim capitula Sancti Cyrilli, ac denique Ibæ epistolâ adversatam esse Synodo Calchedonensi. Dabo ipsamet accusatoris verba, ne per iram aliquid vel demere,

vel addere videar. Ille lib. 4. q. 10. §. 14. hæc scripturitur: *In Concilio Calchedonensi à S. Leone Pontifice habito, & approbato iudicatus est Ibas Orthodoxus, & quidem ex epistola ad Marin scripta, in quinto autem Concilio eadem epistola vocatur impia.* Rursus §. 16. subdit: *De personâ quoque Theodoretî contraria senserunt Concilium Calchedonense præsentibus Legatis S. Leonis Papæ, & Concilium V. procurante Justiniano.* Nam illi Theodoretum nullâ afficiendum contumeliâ censuerunt &c. Justinianus autem unâ cum suis assentatoribus scripta ejusdem Theodoretî contra Cyrillum condemnari nominatim voluit. Denique §. seq. 17. ita fatur: *Concilium autem V. contra proprium caput pugnans, idest contra Vigilium Papam, damnavit Theodorum Mopsuestenum, quem Patres Concilii Calchedonensis, & Ephesini primi censuerunt non damnandum.* Hæc ille. Pudet sanè ista referre, sed magis eadem piget refellere, cum à majoribus nostris adeo exactè cuncta dissoluta sint, ut mirum videatur, indè alicui potuisse novam difficultatem oriri. Ego ita agendum mihi constitui: Quid supremi Ecclesiæ Judices, hoc est, Romani Pontifices in hac causâ deficiant, exponam, & ex oraculo deductis responsis adversarii objectionem explodam.

Sanctus Gregorius Papa, cum nonnulli apud Theodelindam Longobardorum Reginam Synodum V. calumniarentur, quod hæc contra Concilii Calchedonensis decreta canones tulerit, datis ad Reginam literis hominum inscitiam huic perstrinxit libro 3. Epist. 4. *Quantum vos pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis, stultisque hominibus creditis, qui non solum ea, quæ loquuntur, nesciunt, sed vix ea percipere, quæ audierint, possunt. Dicunt enim pia mem. Justiniani temporibus aliqua contra Calchedonensem Synodum fuisse constituta, qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem sibi de nobis ipsi sinxerunt.* Nos enim teste conscientia fatemur, de fide ejusdem S. Calchedonensis Concilii nihil motum, nihil esse violatum, sed quicquid prædicti Justiniani temporibus actum est, ita actum est, ut fides Calchedonensis Concilii in nullo vexaretur. Rectè: nam Patribus Synodi V. nihil magis cordi fuit, quam Synodi Calchedonensis fidem sartam, textam servare. Hinc S. Eutychius Patriarcha C-P. qui primus subscripsit Synodum, hæc apposuit: *Eutychius &c. suscipiens sanctas quatuor Synodos, idest Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, & Calchedonensem, & quæ ab ipsis de unâ, eademque fide definita sunt &c.* Quæ clausula ab aliis Patriarchis, & Metropolitanis iisdem planè verbis in subscriptionibus addita fuit. Horum rationem Pelagius Papa egregiè tradidit; nam Synodus Calchedonensis finita est actione sextâ, eò usque enim de rebus fidei actitatum fuit, ob quas à S. Leone Papâ coactus fuerat sacer ille Præsulum congressus; in reliquis verò actionibus de privatis quibusdam negotiis extrâ Apostolicæ Sedis mandata peractum fuit à Patribus, quorum judicia haud irrefragabili auctoritate munita sunt. Audiatur Pelagius in Epistolâ tertiâ longiori ad Episcopos Istriæ: *Vigilanti ergo curâ, inquit, respicite, quæ in sextâ illius actione sanctæ fidei professio consummatur, moxque in septimâ ad institutionem iam fidelium regula canonum figitur, ulterioribus verò actionibus nihil de causâ fidei, sed sola negotia privata versantur.* Hoc probat, quia post actionem illam VI. & subscriptionem Patres à Marciano Imperatore discedendi facultatem flagitarunt illis vocibus: *Dimitte nos, pie Imperator, dimitte nos.* Præterea quia Talassius Metropoli- tana Cæsareæ Cappadocum rediens ex

Synodo Calchedonensi ad suam Ecclesiam non tulit nisi sex actiones Synodales teste Alipio ejus successore, quod ea, quæ postea deliberata sunt, ad fidei dogmata, ac statuta Synodalia non pertinebant. Denique adducit idem Pelagius Papa S. Leonis Epistolam 60. ad Maximum Antiochenum, in qua hæc scribit: *Si quid sanè ab his fratribus, quos ad Sanctam Synodum vice meâ misi, præter id, quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis, quia ad hoc tantum ab Apostolicâ Sede sunt directi, ut excussis hæresibus catholicæ essent Ecclesiæ defensores. Quicquid enim præter speciales causas Synodali Conciliorum ad examen episcopale deferretur, potest aliquam judicandi habere rationem, si nihil de eo est à Sanctis Patribus apud Nicænam definitum.* Ex quibus infert Pelagius, posse iterum causas retractari, quæ extra dogmata fidei à Patribus Calchedone judicata sunt.

Cum anno 431. præside Cyrillo Synodus Ephesina contra Nestorium celebraretur, lectum publicè fuit symbolum Theodoro attributum, quod cum Judaicum appareret, damnatum fuit à Patribus, ita tamen, ut anathemati Theodori Mopsuesteni nomen insertum minimè fuerit, ejus rationem dat idem Cyrillus in Epistolâ ad Proclum Antistitem C-P. hæc de eadem Synodo scribens: *Nullam viri memoriam fecerat dispensati vè, nec ipsum nominatim anathemati subiecit propter dispensationem, ne quidam ad existimationem viri respicientes sese ab Ecclesiis separarent.* Hoc symbolum sub nomine Theodori fustis impugnaverat Marius Mercator paulò post celebratam Synodum Ephesinam, cujus MS. opus habetur in Bibliothecâ Vaticanâ inter codices Palatinos Num. 234. quæ notavimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 6. Jam enim vel antè Synodum Ephesinam malè audiebat Theodorus veluti Nestorii Magister, sed illius scripta de Incarnatione postremâ ætate ab eodem confecta haud satis nota erant. Cæterum damnato Nestorio, ejusque libris à Theodosio Imperatore proscriptis, ac eorum lectione interdictâ, Nestoriani Theodori Mopsuestiæ, ac Diodori Tarfensis scripta in plura exemplaria transcribere, palam asserentes, Nestorium haud novorum dogmatum auctorem extitisse, sed ea tantum docuisse, quæ Patres olim tradiderant, statimque Theodori, ac Diodori sententias producebant, quorum libros Syriacâ, Armenâ, ac Perficâ interpretatione scriptos ediderant. Rabulus Metropoli- tana Edesenus non modò libros Theodori damnavit, verum & personam anathemati subiecit, licet idem olim mortuus fuisset. Scribit hoc in epistolâ ad Marim Ibas Rabulæ successor; *Hunc, nempe Theodorum, ausus est, qui omnia in Ecclesiis præsumit, clarè anathematizare.* Hinc ortæ novæ in Oriente dissensiones, atque in eadem causâ non una erat Patriarcharum sententia. Joannes Antiochenus nec personam, nec libros Theodori anathemate percellendos esse judicabat; nam ad Cyrillum scribit cum suâ Synodo: *Quale damnum non apertum erit, dicta non solum refutare, sed etiam anathematizare? Et postea: Ut autem anathema eis imponatur arbitramur audax, & asperum apparere, etsi persone cum dictis non anathematizarentur.* Extat hæc epistola tomo 5. operum Sancti Cyrilli par. 2. Proclus C-P. excerpta ex libris Theodori solidè confutavit, atque uti hæretica dogmata abjicienda dixit in tomo scripto ad Armenos, qui legitur in Bibliothecâ PP. nihil interim de personâ Theodori decrevit. S. Cyrillus in Epistola ad Proclum ita de Theodoro statuit: *Si ad-*
huc

huc enim in viris esset, & Nestorii blasphemiarum fautor, aut suffragari vellet iis, quæ scripsit, ipse anathema etiam in propriâ personâ subiisset; quoniam verò ad Deum abiit, sufficit, ut ego puto, & quæ absurde ab ipso scripta sunt, reiici ab iis, qui rectè sentiunt. Scribit idem Cyrillus in Epistolâ ad Acacium Melitenum, plerosque Orientalium adeo Theodori studiosos fuisse, ut has in Ecclesiis exclamationes emitterent: *Crescat fides Theodori; sic credimus, sicut Theodorus.* Quod idem scribens ad Proclum testatur, simulque adstruit ab aliis eundem anathematizatum: *Magnum verò, inquit, eius nomen est per Orientem, & mirificari nimium conscripta eius, & sicut dicunt, contristantur omnes, quòd vir nobilis, & defunctus in communione Ecclesiarum anathematizatur.* Nunc verò quòd in conscriptis eius invenimus quædam nefariè dicta, & nimia plena blasphemie, nulli dubium est rectè sapientium. Idem tamen Cyrillus in Ephesinâ Synodo in Nestorio Magistri Theodori doctrinam damnavit. Auctor est Leontius in libro de sectis act. 6. Sanctum Cyrillum interrogatum, cur Theodorum anathemate non percuteret, respondisse: *Quia Orientalium Ecclesie ingens dissidium excitabimus, quorum unus est Ibas, qui eum anathematizari non patietur.* Idem verò Leontius act. 4. edisserens, cur nec Diodorus, nec eius discipulus Theodorus viventes impugnati à quopiam fuerint, hanc rationem assignat: *Quòd pugnan- di sectas majores necessitas ejusmodi dogmata tege- ret.* Verùm paulò post Imperatorum lege cautum est, ne quis Theodori libros legeret. Imperialem sanctionem Theodosii, & Valentiniани refert Synodus V. act. 5. Summa decreti est: *Si quis præterierit præsentem nostram sanctionem, & Theodoro, & Nestorio assenserit, & illorum socios imitatur, post ultionem gladii omnis ejus substantia fisco addicatur.* Nihil tamen contra personam jam demortui statutum fuit; nec defuere, qui ipsum impensius colerent, librosque ejus summis præconiis exceperent. Hos inter fuit Ibas Metropolitâ Edessenus in Mesopotamiâ, à quo in famosa illâ Epistolâ ad Marim Persam hæc laudibus ad usque sydera Theodorus evehitur: *Theodorus veritatis prædicator, & Doctor Ecclesie, qui non solum vitâ suâ colaphis cecidit hereticis pro veritate suæ fidei, sed & post mortem spiritualia arma in opusculis suis Ecclesie filiiis dereliquit.* Hæc encomia lecta fuerunt in Synodo Calchedonenâ, dum Ibas Epistola examinabatur, quæ tamen apertè à Patribus rejecta non fuere. Hinc Acephali, qui nodum in sirpo querebant, inter alia argumenta, ob quæ à Calchedonenâ Concilio recipiendo se abstinere distabant, hoc unum opponebant, quòd eâ in Synodo Theodorus impunè laudatus fuisset. Quare Justinianus, qui omnem movebat lapidem, quò Acephalos ad Ecclesie unitatem reduceret, Theodorum licèt antè centum, & viginti septem annos defunctum in Synodo V. damnandum curavit. Nolo hic discutere, an mortuus in pace Ecclesie possit postea anathematizari, de quâ re egregiè P. Lupus in notis ad collationem 5. nostræ Synodi; mihi satis est ostendere, Synodum V. non esse adversatam Concilio Calchedonenâ; nam Patres, ut mox dicam, de illâ Epistolâ Ibas parum curarunt, nec unum fuit omnium de Iba judicium, idque actione decimâ peractum est, nempe judiciali, non Synodali sententiâ, Synodo jam circa actionem sextam terminatâ. Cùm verò Ibas in Synodo Calchedonenâ palam coactus fuerit Nestorio anathema dicere, idem & Theodorum dam- nasse dicendus est, præsertim qui jam lege Impera-

torum antè Synodum rejectus esset. Itaque Synodus cogens Ibas ad publicè anathematizandum Nestorium, tacitè Theodori confutationem inunxit, & Ibas damnans discipulum etiam magistrum projecit, ac laudum huic delatarum palinodiam eo pacto cecinit.

Ita fanè Romani Pontifices, ac Synodi Oecumenicæ Theodorum Mopsuestiæ cum hæreticis postea semper nominarunt. Certè ex libro ejusdem à Photio producto, cujus etiam fragmenta ex Mercatore recitavimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 9. Pelagianorum pessimus fuit, & omnium calumniarum auctor, quas Julianus Eclanensis postea forbuìt, eructavitque. Et quidè lib. 2. Historiæ memoratæ cap. 4. diximus ex eodem Mercatore, Theodotum Patriarcham Antiochenum contra Pelagianos Synodum celebrasse, cujus decreta ad ipsum Theodorum transmissa fuisse certum est, erat enim Episcopus in Ciliciâ secundâ, quæ intrâ dioccesim Antiocheni Præsulis sita erat, quare à suo Metropolità Anabarzeni Maximiano, ut moris erat, Synodalia Patriarchæ Antiocheni statuta accepit, quibus perlectis, an Pelagianorum errorem exuerit, incertum est. Scribit Hysichius Hierosolymitanus in Ecclesiasticâ historiâ, uti Synodus V. act. 5. refert, ultimâ illum senectute Nestorii errores docuisse, atque hæc inter alia tradidisse: *Christum non incarnatum Verbum, sicut Evangeliciis vocibus edocti sumus, sed hominem per vitæ perfectionem, & passionum perfectionem conjunctum Deo Verbo.* Imò Vigilius Papa in literis ad Eutychium pro confirmatione Synodi V. eadem de Theodoro narrat: *Etenim, inquit, inter ceteras ipsius blasphemias apertè ipsum dixisse invenimus: Alium esse Deum Verbum, & alium Christum à passionibus animæ, & concupiscentiis carnis vexatum, & paulatim à minoribus recedentem ad meliora per profectum operum pervenisse, & conversatione irreprehensibilem factum.* Quæ omni Pelagianâ major blasphemia est, ut scribit Sanctus Augustinus cap. 15. de Prædestinatione Sanctorum. Viventem autem Theodorum nonnulli Patres laudarunt, sed Pelagius in Epistolâ ad Episcopos Istriae respondet: *Quid itaque obstat, si dum de ejus errore occultum adhuc, & dubium fuit, ab uno Patre laudatus est, & innotescente post perfidiâ penè omnium magnorum Patrum sententiis VELUT IMMANIS BELVA, quasi crebescentibus jaculis est confectus.* De Theodori damnatione hæc tradit Sanctus Gregorius Pelagii successor lib. 2. Epist. 35. ad Episcopos Istriae: *In Synodo, in quâ de tribus capitulis actum est, apertè liquet, nihil de fide convulsam esse, vel aliquatenus immutatum, sed sicut scitis de quibusdam illic solummodo personis est actitatum, quarum una, cujus scripta evidentè à rectitudine Catholicæ fidei deviabant, non injustè damnata est.*

At non solum Sanctissimi quique vetustioris Ecclesie Patres Theodorum condemnarunt, sed etiam nostro sæculo, & Romana Sedes, ac Synodi eundem latâ sententiâ proscripserunt. Cùm in Oriente Nestoriani ex Theodori libris damnatos olim in Ephesino Concilio errores etiamnum defenderent, in id nostris maximè incumbendum fuit, ut Theodori nomen, ac libros everterent. Noster Alexius Menezius Archiepiscopus Goanus, ac Orientis Prorox, dein Bracarensis in Lusitaniâ Primas, ac regni totius itidem Prorox, magnum in utroque Orbe Augustinianæ gentis incrementum, hic inquam, cùm in Oriente versaretur, nihil antiquius habuit, quàm Nestorianos Orientales ad Orthodoxum dogma revocare. Celebravit Synodum Diamperitanam, quam

justo

justo volumine edidit Antonius Govea Augustinianus vir insignis, & Persicâ legatione summâ cum gloriâ functus. In eâ autem actione III. decreto IX. narratur, quod sextâ seriâ post natalem Domini à Nestorianis recitabatur *Officium*, ut vulgò dicunt, de Sanctis Nestorio, Theodoro, & Diodoro, quorum etiam nomina inter sacrosancta mysteria in Divorum diptychis posita quotidie memorabantur. Act. 5. decret. 1. hæc à Diacono inter Missarum solemnia recitari solita asseruntur: *Commemoramus quoque Patres nostros Sanctos, & veritatis Doctores Dominum, & Sanctum Nestorium, Sanctum Diodorum, Sanctum Theodorum, Sanctum Ephrem, Sanctum Abraham, Sanctum Narcisum, omnes quoque Doctores, & Presbyteros veritatis cultores. Oremus, ut ipsorum orationibus veritas pura, ac sincera doctrina quam docuerunt, & professi sunt, in omni Ecclesiâ Sanctâ custodiat, usque ad consummationem sæculi.* Hinc Menezius professione fidei, quam ad Catholicum dogma venientes recitabant, hæc inseri iussit: *Condemno, reprobo, & anathematizo specialiter diabolicam, & perverfam hæresim Nestorianorum cum ipsius pravo auctore Nestorio, huiusque falsis magistris Theodoro, & Diodoro.* Actione 2. decreto 1. Petrus Morinus vir eximius, & incomparabilis eruditionis par. 2. de Syrorum Nestorianorum ordinatione recitat ritum Episcopi consecrandi, ubi nonnullis Patribus laudatis adduntur & Diodorus, & Joannes, & Theodorus MARE SAPIENTIÆ. Et ibidem dicuntur: *Architecti Ecclesiæ Sanctæ, Magistrum mysteriorum Dei, & Doctores cultus veritatis, preces eorum sint nobis murus, & propugnaculum.* Sed Pauli V. gravissima censura hic sanè repetenda est, quâ Theodorum Mopsuestenum, ejusque scripta confixit. In Epistolâ ad Patriarcham Babylonis datâ VIII. Kal. Aprilis 1614. hæc habet: *Seditores Nestorii nefuria ejus dogmata ex commentariis, ut diximus, Theodori Mopsuesteni, à quo virus perditissima hæresis hauserat, & ex his, quæ ab ejus fautoribus contra Beatum Cyrillum, sanctamque Ephesinam Synodum scripta fuerunt, callidè instaurare, atque in vulgus ferre studerunt. Undè maxima Orientis pars postmodum infecta fuit, præcipuè Chaldaei, qui hac de causâ deinceps Nestoriani dicti sunt. Propterea monemus fraternitatem tuam, atque efficacissimè hortamur, ut Theodori Mopsuesteni scripta, pariterque Diodori Tarsensis, qui cum eo pessimè sentiebat, lethalis huius messis infansia semina, si ut accipimus, apud vos reperiuntur, delere, effringere, penitusque ex vestrà Natione exterminare omninò studeas. Quippe Theodorus tanquam hæreticus, ac pessima doctrine auctor à Sanctis Patribus in Quintâ universalis Synodo, ut videre poteris, secundâ videlicet Constantinopolitanâ, damnatus est &c.* Apud Paulum de Angelis lib. II. descrip. Basilicæ S. Mariæ Majoris cap. 11. Adeo rei Ecclesiasticæ Nestorii discipuli nocuerit, cum Diodori, ac Theodori volumina malitiosè in Syrorum linguam, & Armeniorum, atque Persarum transtulere, teste Liberato cap. 10. Breviarii. Quid hic reponet Halloix? Paulum V. ignorasse Vigilii Constitutum, quod primus Baronius publicavit? At hæc ipsa post celeberrimos illos Baronii annales prodire. Episcopi Armeniæ in literis ad Proclum C-P. hocce epitaphium Theodori sepulchro inscribendum exararunt: *Fuit autem aliquis PESTIS HOMO, magis autem FERA HOMINIS HABENS FORMAM DIABOLICAM MENTITO NOMINE THEODORUS, qui schisma, & nomen Episcopi habuit in angulo, & ignobili loco Orbis terrarum latitans in Mopsuesteno Ciliciae secundæ oppido. Hæc legun-*

tur in Epist. 3. Pelagii ad Istros, & act. 5. Synodi Quintæ.

De Ibe Epistolâ scribit Halloix: *In Calchedonensi Concilio à Sancto Leone Pontifice habito, & approbato judicatus est Ibas Orthodoxus, & quidem ex Epistolâ ad Marim scriptâ, quam Legati Leonis judicarunt esse orthodoxam, quod idem sensere Juvenalis Hierosolymorum, & alii omnes, etsi aliis, atque aliis verbis tamen eodem sensu, & conformiter Legatis Pontificis. §. 14.* Ibas Episcopus Edessenus paulò post intam pacem inter Sanctum Cyrillum, & Joannem Antiochenum, qui apud Ephesum cum suis Orientalibus schisma conflat, Epistolam ad Marim Persam perscripsit, quâ rerum tum Ephesi, tum alibi postea gestarum eundem certior reddebat. Quod verò haud rectè in illâ de Patribus, ac Cyrillo præsertim sentiret, in Synodo Calchedonensi ab adversariis producta fuit, ut eum hæreticum Nestorianum ostenderent, eaque ratione Sedi, undè anno 449. à Dioscuro expulsus fuerat, minimè restitueretur. Epistola Ibe lecta fuit in Synodo actione 10. in quâ ejusdem causâ cognita fuit: at Epistolam uti orthodoxam approbatam fuisse à Patribus falsum est. Legati Pontificii dixerunt: *Relectâ ejus Epistolâ, agnovimus eum Orthodoxum.* In quâ sententiâ adhuc dubium est, num Ibas ex purâ recitatione Epistolæ judicatus fuerit Orthodoxus, vel ex ejusdem contestatione dicentis, antefactam duodecim capitulorum à Cyrillo explanationem cum Episcopis Orientalibus malè se de Ephesinis Patribus sensisse. Anatolius Antistes C-P. dixit: *Omnem in præsentia de eo suspensionem abjicio, quoniam consentit, & subscribit ei, quæ nunc de fide sententia data est à Sancto Concilio, & Epistolâ Sanctissimi Archiepiscopi Romæ Leonis.* Auditâ Ibe explanatione sinistram de illo, quam dudum conceperat opinionem, deposuit. At Maximus Antiochenus, qui tertio loco sententiam dixit, ita censuit de Epistolâ Ibe: *Orthodoxa est ejus declarata dictatio.* Unus hic affirmavit Epistolam Ibe esse Orthodoxam. Cæterum Juvenalis Hierosolymitanus ita pronunciat: *Qui convertuntur, hos scriptura divina suscipi jubet. Quapropter & eos, qui ab hæreticis revertuntur, suscipimus. Unde provideo Reverendissimum Ibam impetrasse clementiam, quia & senex est & ut habeat Episcopatus gradum, orthodoxus existens.* Sanè Juvenalis ex Epistolâ hæreticum Ibam cognovit, at ex palinodiâ, dum Epistolam Sancti Leonis receperat, ad Catholicam Ecclesiam reversum eundem pronunciat. Cùm verò ex actis in Synodo Berytensi in Calchedonensi Concilio relectis constaret, Ibam Nestorio anathema dixisse, quod idem erat ac dicta in Epistolâ ad Marim retractasse, Patres Ibam suscipere, ita tamen, ut antequam sedi restitueretur, publicè exclamarint: *Omnes eadem dicimus, Nestorium modò anathematizet.* Respondit Ibas: *Et jam in scripto anathematizavi Nestorium, ejusque dogma, & nunc anathematizo eum decies millies.* Ita nihil aliud de Epistolâ curarunt Patres tam clarâ Ibe professione contenti.

Certè si illa Epistola examinetur, erroribus tota plena est. Pelagius in Epistolâ ad Episcopos Istriæ, & Gregorius lib. 7. Epist. 53. ad Secundinum pluribus ostendunt, adversari illam Synodo Calchedonensi, ut nullâ ratione ab eadem approbari poterit. Scripta est Epistola statuta pace inter Cyrillum, & Orientales, nam istam Ibas in Epistolâ laudat: at tunc Ibas pravè sentiebat de Synodo Ephesinâ, nam scribit de Patribus Synodi: *Nestorium ex Episcopatu deposuerunt iudicio, & inquisitione non factâ.* Ita Pa-

tres negligentia, & præcipitis sententiæ contrâ Nestorium lata accusantur. Rursus eisdem Cyrilli donis corruptos asserit: *Præcedens*, inquit, *idem Cyrillus aures omnium quodam medicamine, quod solet sapienium oculos obæcare, præoccupavit.* Hanc Cyrillo calumniam Schismatici inferebant, illorum enim verba sunt tomo 3. Concilii Ephes. cap. 9. de Cyrillo: *Sic enim poterit Ægyptius omnes excæcare muneribus suis.* Quàm verò malo in Cyrillum animo esset, patet, dum eundem tanquam hæreticum traducit inquit: *Cyrillus autem libros Nestorii volens destruere, lapsus est, & inventus est in Apollinari dogma incidens.* Quòd enim Vigilius in Constituto reposuit, Ibas illa dixisse antè explicationem capitulorum à Cyrillo peractam, post Justinianum in edicto contrâ tria capitula refutat Sanctus Gregorius in laudatâ Epistolâ ad Secundinum: *In ipsâ, inquit, hac Epistolâ perpende, quia legitur, quòd inter Orientales Episcopos, & Beatum Cyrillum pax fuerit celebrata. Si ergo post concordiam pacis, post satisfactionem amotâ dubitationis hæc eadem Epistola scripta est, constat, quia non est Catholica, quæ Patrem Catholicum, atque in toto Synodi volumine laudatum hæreticum appellat.* Ergâ Nestorium verò benigno, & amico animo erat; nam recusans scribere Nestorium in exilium uti hæreticum deportatum dato ei successore Maximiano ait: *Nestorius autem, quia in sua erat odio civitatis, & virorum, qui in ea sunt, maximorum, in eam reverti non potuit.* Undè Vigilius Papa re melius pensâ profanas blasphemias in Ibas Epistolâ contineri dixit: eadem erroris plena dicta est à Gregorio lib. 1. Epist. 24. & non catholica in memoratâ Epistolâ ad Secundinum.

Pater Lupus in notis ad Synodum Ephesinam cap. 3. ex Ibas Epistolâ dubium quoddam movet. Ibas in his literis recensitâ Nestorii per Cyrillum depositione, ait: *Post duos autem dies damnationis huius venimus in Ephesum, & cognoscentibus nobis &c.* Ex quibus verbis Ibas tempore Synodi Ephesinæ Episcopum fuisse Lupus existimat: synodalis enim cognitio Episcoporum tantum propria est. Rursus Epistolam ad Marim Persam omnino jam ab Episcopo scriptam dicit. Verum cum Synodus haberetur, & cum illam Epistolam Ibas scriberet, Rabulas Episcopus Edessenus vivebat, nam de illo ibidem loquens Ibas ait: *Nostre civitatis tyrannus occasione fidei non solum nunc viventes insequitur, sed & hos, qui olim ad Deum præcesserunt, quorum unus est beatus Theodorus.* Et in fine Epistolæ narratâ pace inter Cyrillum, & Joannem Antiochenum constitutâ inquit: *Qui seditiosè adversus vivos, & mortuos irruerant, in confusione sunt.* Itaque duo tunc videntur Lupo sedisse in Edessenâ cathedrâ Episcopi. Quòd verò Ibas Rabulam tyrannum nominavit, hæc infert Lupus: *Vox tyrannus non canonicum introitum importat, sed adulterinam intrusionem.* Additque: *Res obscura est, quam velim à peritioribus doceri.* Ego quidem rem pandam, non tamen ut peritior te doceam, vir eruditissime, quippe qui sacræ historiæ penetralia te duce sæpè assecutus sum. Rabulas, alii Rabulum, vel Rambulum vocant, juvenis profanâ literaturâ suffultus Christiana mysteria abhorrebat. At cum ad urbem, cujus idem præfecturam gerebat, venisset Sanctus Alexander Monachorum Acæmetarum Pater, sancti viri adhortationibus relictum dogma secutus est, & cum in solitudinem recessisset, virtutum illius paulò post famâ latè resonante Edessæ, quæ nobilissima est Mesopotamiæ urbs, Episcopus consecratur. Legitimum illius, & non adulterinum ad illam Ecclesiam access-

sum fuisse constat ex Vitâ Sancti Alexandri, quæ apud Bollandum habetur die 15. Januarii: Cap. 3. de Rabulæ electione hæc scribuntur: *Cum decessisset Episcopus Edessenus, universa civitas, ac circumiecta regio eum, nempe Rabulam, Pastorem proponit.* Plurimum igitur suffragiis deligitur populi Princeps. Est autem Edessa Metropolis Mesopotamiæ. Ille verò statim Christianas eâ in urbe scholas aperuit, in quibus variarum gentium nationes nostræ religionis dogmata docerentur: *Ordinatus Episcopus portus quidam divina cognitionis factus est non solum Syriæ, Armeniæ, Persidi, sed & toti propemodum Orbi terrarum.* Cum verò Nestoriana hæresis in Oriente invalesceret, Rabulas hæreticorum conatibus obviam ivit, neque unquam cum Joanne Antiocheno, atque aliis Episcopis quicquam favoris Nestorio impendit. Hinc Sanctus Cyrillus in Epistolâ ad Rabulam ait: *Semper quidem tua splenduit sanctitas, præcipue autem modo facta omnibus Orientalibus columna, & fundamentum veritatis, & sicut quendam pestiferum expellens morbum nova, & abominanda hæreseos Nestorii blasphemiam.* Nam procedit quidem ex alterâ radice (illius dico qui de Ciliciâ erat) ista impietas. Ita Theodorum Episcopum Mopsuestiæ, quæ secundæ Ciliciæ urbs est, non obscurè Nestorii magistrum notat, contrâ quem Rabulas æquè, ac in Nestorium insurrexit unâ cum Acacio Meliteno, ut auctor est Liberatus cap. 10. Breviarii. Cum Theodoretus post celebratam Ephesinam Synodum contrâ duodecim capitula Sancti Cyrilli scripsisset, Rabulas pro Cyrillo, atque Ephesinâ Synodo contrâ Theodoretum stylum acuit. Audiatur Theodorus Lector lib. 2. Collectaneorum: *Post reconciliationem cum Orientalibus Theodoretus contrâ duodecim capita Cyrilli scripsisse fertur.* Rabulas Episcopus Edessenus cæcus erat; Andreas verò Samosatenus accusavit eum, quasi contrâ duodecim capitula Theodoreti scripsisset. Erat Samosatenus Theodoro amicissimus, uti patet ex literis ad illum datis. Rabulas, ut cap. 3. de Vitâ Sancti Alexandri Abbatis refertur, *totis triginta annis Edessenam Ecclesiam summâ cum laude rexit.* Vivebat anno 435. nam occasione literarum Rabulæ, & Acacii Antistites Armeniæ de libris Theodori Proclum C-P. consuluerant, qui eisdem respondit Theodosio XV. & Valentiniano IV. Cosl. anno 435. Quare cum Ibas in Epistolâ ad Marim Persam hunc ipsum initæ inter Cyrillum, & Orientales pacis certiore reddat, atque Rabulæ viventis contrâ Theodorum conatû mentionem faciat, nondum erat Episcopus, sed Presbyter Edessenus, & quidem suo Episcopo satis infensus, dum eundem tanquam tyrannum falsò, & insolenter traducit. Neque ut putavit Lupus, venit Ephesum Episcopus, suffragiumque unâ cum Joanne Antiocheno tulit contrâ Cyrillum, nam tomo 3. gestorum apud Ephesum Episcoporum, qui cum Antiocheno stabant, nomina semel, iterum, ac tertio sigillatim subscripta leguntur, at inter illos Ibas Edessenus nunquam recitatur; quare Clericus tantum venit Ephesum, si enim Episcopus accessisset, unâ cum cæteris Orientalibus acta subscripsisset. Est insigne testimonium in laudem Rabulæ in Ephesinâ Synodo, ubi tomo 3. cap. 15. legitur sacra divalis Theodosii Imperatoris ad Metropolitanas, qui initio statim Epistolæ nominantur hoc pacto: *Cælestino Papæ Romano, Rufò Thesalonicensi, Augustino Hipponensi, Alexandro Apameensi, aliisque post vigesimum scribitur Rembulo Edesseno, Alexandro alteri Hierapolitano &c.* Datæ sunt literæ anno 431. post damnatum

damnaſum Neſtorium. Erat ergo tum temporis Rabulas legitimus Antiftes, neque ulla Iba utpote Clerici mentio ibidem facta fuit.

Et hæc quidem mihi certiffima ſunt. Rabula ſuccellit Ibas, ſtatimque Neſtorii libros Syriacâ linguâ editos latè per Orientem ſparſit, undè à pluribus Monachis, Clericis, civibus, ac militibus apud Sanctum Proclum accuſatus fuit, qui ſatis acrem ad Joannem Antiochenum Epistolam miſit, quâ Patriarcham negligentia in Iba compeſcendo reprehendit, atque ſubſcriptionem dato abs ſe ad Armenos tomio Ibae intimandam imponit. Hæc Epistola Procli legitur tomio 5. Bibl. Patr. p. 1. Videntur hæc accidiffe circa initia Episcopatus Ibae antè annum 440. nam eo anno deceſſit Joannes Antiochenus ſuccedente Domino. Ibam verò anno 440. fuiſſe Episcopum cerèd conſtat ex actis Concilii Calchedonenſis anno 551. celebrati, in quibus idem actione 10. in libello Samuelis accuſatur ſurrepti antè annos undecim gemmati calicis. Ibas tum apud Imperatorem, tum apud Synodos graviffimos accuſatores paſſus eſt, & in latrocinio Ephefino à Dioſcoro ſede pulſus fuit; tandem publicè in Synodo Calchedonenſi damnato Neſtorio dignitati anno 551. die 27. Octobris reſtitutus fuit. Ubi deceſſor Rabulas Perſicam ſcholam omnino catholicam inſtituit, Ibas eandem Neſtorii, ac Theodori peſſimis doctrinis infecit, diuque in eâ Theodorus triumphavit, donec Zenon Imperator ſcholam Edeſſenam, quam Perſicam vocabant, tanquam quæ Neſtorii, ac Theodori doctrinam traderet, ſubvertit, & abrogavit. Ita Theodorus Lector lib. 2. Colleſtaneorum. Haſtenus de Ibae Epistolâ, quæ etiamſi in Synodo Calchedonenſi approbata fuiſſet actione illâ decimâ, tantis tamen erroribus plena eſt, ut minimè illorum Patrum ſententiâ nobis ſtandum eſſet. Tradit hoc Sanctus Pelagius Papa ſcribens ad Episcopos Iſtriae his planè verbis: *Quamvis ab eadem Epistolâ alienum ſe Iba reſpondeat, quia approbata ſit, aut difficulter, aut nullatenus demonſtretur, licenter tamen unusquisque eam reprehenderet, etiamſi Episcopi in eodem Concilio reſidentes ſuis illam ſubſcriptionibus approbaſſent; quia poſtquam Beato Leone ſcribente, ſus retrahendi, & dijudicandi conceditur, etiam ſi qua eſſe poterat eorum, qui interſuerant, à privatis negotiis auctoritas vacuatur.* Hæc Pontifex.

Opponit denique Halloix, à Synodo Calchedonenſi nullâ Theodoretum injuriâ affectum, Quintam verò Synodum ejuſdem ſcripta nominatim condemnaſſe. Sed more ſolito rancida Schiſmaticorum argumenta reponit. Theodoretus à puero Antiochenæ Eccleſiæ Clericus fuit, ubi per plures annos Catecheſim docuit, unaque cum Neſtorio ibidem preſbyter fuit. Verùm Cyrenſis poſteâ Episcopus renunciatus Joanni Grammatico contra Sanctum Cyrillum in Ephefinâ Synodo adhæſit, Orientalium factionis primipilus, erat enim multæ doctrinæ, & ſuprà cæteros eloquentiffimus, unde in Synodis, quò volebat, reliquorum animos rapiebat. Quarè uti turbarum auctor à Theodoſio Imperatore ab omnibus Synodis procul eſſe juſtus intrâ Cyrenſem diœceſim ſeſe continuit. Peſſimè certè audivit, dum contra duodecim capitula Sancti Cyrilli ſtylum acuit. Imò etiam peractâ pace cum Cyrillo duodecim illa capitula, quæ Eccleſia univerſa uti canones veneratur, nunquam recipere voluit. Nam in Epistolâ ad Dominum Patriarcham Antiochenum vocat eadem capitula temerè ſancita, hortaturque eundem, ne in Synodo, quæ ſub Dioſcoro Ephefi cogenda erat, illis capi-

tulis conſentiret: do illius verba ex Epistola 112. *Infelix anima mea ſuſpirat, lugetque nihil expectans boni, neque enim inſitum in duodecim capitibus venenum norunt, qui aliarum ſunt diœceſeon, ſed ejus, qui illa ſcripſit, claritatem attendentes, nihil ſiniſtrum ſuſpicantur. Et qui ejus ſedi ſucceſſit, omnia, opinor, movet, ut alterâ Synodo illa conſirmet.* Hoc animo erat Theodoretus contra duodecim capitula Sancti Cyrilli anno 449. quando ſub Dioſcoro Alexandrino alterum Concilium Ephefi cogebatur anno decimo octavo poſt priorem Synodum ibidem præſide Sancto Cyrillo celebratam. Porro cum ob iſta Theodoretus uti Neſtorianus paſſim haberetur, à Dioſcoro, & Synodo, in quâ ſuprà centum & viginſi Episcopi ſententiam tulere, ſede pulſus fuit. Poſteâ à Leone Papa hujus pſeudofynodi actis reſciſſis (in eâ enim Eutycheſ abſolutus fuerat, damnatus verò Sanctus Flavianus Antiftes C-P.) Oecumenicum Concilium Calchedone Marciano Imperatore coactum fuit, in quo iterum Eutycheſis cauſa diſcuteretur. Conyenerunt anno 451. ſexcenti, & triginta Episcopi, & VIII. Idus Octobris prima actio habita eſt, in quâ cum legerentur acta Ephefini latrocinii, ubi ventum eſt ad ſacram divalem, quâ Theodofius intrâ Cyrenſem diœceſim Theodoretum circumſcripſerat, Judices Synodi dixerunt: *Ingredietur Rev. Episcopus Theodoretus, ut ſit particeps Synodi, quia & reſtituit ei Episcopatum ſanctiffimus Archiepiscopus Leo, & piiffimus Imperator ſanxit, eum ad eſſe Sanctæ Synodis.* Verùm his auditis omnia tumultu agitari cœpta ſunt; nam Aegyptii, Illyriciani, & Palæſtini exclamarunt: *Miferemini, fides perit, iſtum canones eſciant, hunc foras mitte, magiſtrum Neſtorii foras mitte.* Pravam adedè Theodoro opinionem induerant nobiliſſimi Patres ex Africa, Aſiâ, & Europâ. Pro Theodoro intercedebant Orientales, Pontici, & Thraces. Judices ex decreto Leonis, & Marciani Theodoretum ſedere in Synodo juſſere, eâ tamen conditione, ut poſteâ illius cauſa à Patribus iterum cognoſceretur. Ille verò cum ſediſſet, Orientales exclamarunt: *Dignus, dignus.* At Aegyptii è contra: *Non eſt Episcopus.* Et poſteâ: *Cyrillum Theodoretus accuſavit, Cyrillum eſcimus, ſi Theodoretum acceperimus. Canones iſtum eſciant: Hunc Deus adverſatus eſt.* Judices glorioliſſimi, & ampliffimus Senatus dixerunt: *Acclamationes iſta populares neque Episcopos decent, neque partes jurant; patiamini ergo univerſorum fieri lectionem.* Ruſtis conclamatum eſt: *Unum eſcitate, & omnes audimus. Pro pietate clamamus, pro Catholicâ fide hæc dicimus.* Denique quievit, ſeditque Theodoretus, atque unâ cum reliquis ſententiam contra Eutycheſem pronuncia- vit; imò Ephefinum Concilium, & Synodales Sancti Cyrilli literas ad Neſtorium, ac Orientales ſuſcepit, atque actione 7. ſubſcripſit cum cæteris Episcopis, quos inter leguntur Ibas, & Nonus ambo Episcopi Edeſſeni.

Terminatâ Synodo, in quâ de cauſis fidei actum fuerat, Patres VIII. Kal. Novembris in unum coacti Theodoro cauſam diſcuſſere, & quidèd compendiarid, hoc enim unum injunxerunt: *Theodoretus modò anathematizet Neſtorium.* Rogabat ille, ut legeretur abs ſe composita apologia, ſeu libelli ſupplices exhibiti tum Imperatori, tum Legatis Pontificiis. At exclamarunt Patres: *Nihil relegi volumus, modò anathematiza Neſtorium.* Reſpondit Theodoretus natum ſe, ac nutritum in Catholicâ religione, quam & publicè profeſſus fuerat, averſari ſe Neſtorium, Eutyche-

Eutychetem, reliquosve, qui non rectè saperent, quæ dum interloqueretur: *Episcopi clamaverunt: Clare dic, anathema Nestorio, & dogmatibus ejus, anathema Nestorio, & amantibus eum.* Sed cum tergiversaretur, ac coram Synodo eruditam fortè apologiam recitare vellet, rursus conclamatum est: *Iste hæreticus est: iste Nestorianus est: hæreticum foras mitte.* His vocibus perterritus statim dixit: *Anathema Nestorio, & eis, qui non dicunt Dei genitricem Virginem Mariam &c.* Tunc Judices dixerunt: *Omnis jam dubitatio de Reverendissimo Theodoro est soluta.* Tot, tantique Patres Calchedone Theodoretum hæreticum dixere actione primâ, & omnes actione 8. cum recularet in Nestorium anathema pronunciare; at Quinta Synodus illum nunquam hæreticum dixit, sed ipsius tantum scripta contra duodecim capitula Sancti Cyrilli. Non exegit Synodus à Cyrensi, ut scriptos contra Sanctum Cyrillum libros damnet, nam eos planè abrogaverat, dum scripserat cum reliquis actionem quintam, in quâ Patres Nestorium damnantes receperunt *Epistolas Beati Cyrilli Alexandrinae Ecclesiae Præsulis, Synodicas utique literas ad Nestorium, & ad alios per Orientem.* Ex quibus deducitur, errasse Acephalos calumniantes Synodum Calchedonensem, quæ hominem Nestorianum non plenè discussum ad ferendum suffragium admisisset, nam Theodoretus apud Sanctum Leonem Papam, ac Marcianum Imperatorem Nestorium anathematizavit, quod antè examen habitum actione 8. præstitit subscribens definitionem Synodi, in quâ unâ cum Eutychete Nestorius nominatim damnabatur.

Nocuere etiam Theodoro laudes Theodoro Mopsuestiæ delatæ, quibus suam historiam clausit dicens: *Moritur Theodorus Episcopus Mopsuestiæ cum omnium Ecclesiarum Doctor, tum hæreticæ cohortis profigator. Hic Diolorum magnum audierat, commilito, & socius divinis Joannis &c.* Sanctus Gregorius Papa lib. 6. Epist. 31. ad Eulogium Alexandrinum hæc scribit: *Ipsam quoque historiam Sedes Apostolica recipere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque usque ad diem obitus sui magnum Doctorem Ecclesie fuisse perhibet. Restat ergo, ut si quis illam historiam recipit, Synodo, quæ pie memoria Justiniani temporibus de tribus capitulis facta est, contradicat. Qui verò huic contradicere non valet, illam historiam necesse est, ut repellat.* At ibidem Gregorius historiam illam Hermiæ Sozomeno adscribit. Melchior Canus acerrimi iudicii vir Gregorium reprehendit, quod Theodoretum dicta Sozomeno adscribat. Pontifex *lapsus est memoriâ*, scribit Lupus in notis ad Collat. 5. Synodi quintæ, dicens *Hermiæ Sozomeni historiam finiri in laudibus Theodori.* At Baronius in notis Martyrol. ad diem 23. Decembris acerrimè pro Gregorio pugnat, asserens nos non habere integram Sozomeni historiam, quam ipse in præfatione ait initium sumere à tertio Crispi, & Constantini Cæsaris consularu usque ad consularum Theodosii decimum, & septimum, nempe ab anno 324. usque ad annum 439. At finitur historia circa Constantii mortem, qui, inquit Baronius, *ut auctor est Sanctus Prosper in Chronico, & alii, occisus est Agricola, & Eustachio Coss.* anno 421. sed nequaquam Constantius occisus traditur à Prospero, *Constantius, inquit ille, Imperator moritur.* Morbo enim, ac mœnore decessit à nemine trucidatus; legatur lib. 1. Hist. Pelag. cap. 20. Neque Gregorius ait, finiri historiam Sozomeni in Theodori laudibus; verba Gregorii dedimus. Vossius lib. 2. de Hist.

Græcis cap. 20. Gregorio fayet. Justinianus in edicto contra tria capitula cum Theodori lapsum recitavit, hæc addit: *Pro his testimonium præbent Sozomenus, & Hefychius, & Socrates, & Theodoretus, qui multas pro Theodoro laudes fecit.* Ex his sententia Cani fit probabilior. Ego tamen nihil audeo contra Gregorium scribere. Certè Theodoretum historia eadem Pontificis sententiâ reprehenditur.

Nolumus ulterius contra recentem Origenis Apologiam progredi illa sigillatim confutantes, quæ in prægrandi volumine pro suo Amasio infaustis auspiciis hinc indè confarcinavit, inanem enim operam illum posuisse nullus inficias ibit, qui Origenem ab universâ Ecclesiâ damnatum fuisse intelliget. Miror autem, hominem hunc novam Origenis apologiam procudere ausum, cum sciret Eusebium Cæsareensem à Romanâ Synodo reprehensum, quod *in laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici unum conscripserit librum.* Quare eandem Ecclesiam suorum decretorum tenacissimam in ipsum pariter Halloix, quod in laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici quatuor conscripsit libros, sententiam pronunciassè cognovimus. Etenim Sacra Congregatio Romana anno 1655. die 12. Maii Petri Halloix Apologiam pro Origene confixit hæc præfata: *Proderunt aliqui libri, qui nisi vel omnino, vel in parte tollantur, erroribus Christi fideles inficere possunt &c.* Quo quidè decreto cecidit totus ille apparatus, quem tanto studio recentior Origenis advocatus protulit, ut profectò nequaquam tantum laboris nobis subeundum fuerit, quò apologiam Romanæ Ecclesiæ iudicio rejectam refelleremus; hoc enim perinde fuit, ac prostrato insultasse. Interim nostram hanc Synodi V. defensionem irrefragabili Sexti Concilii approbatione concludam. Nam cum palam constaret, Monothelitas ejusdem Concilii Quinti acta corrupisse, in eisdem act. 14. à Patribus anathema publicatum fuit his planè verbis uno omnium ore conceptum: *Anathema simul qui falsificaverunt acta Sancti, & universalis Quinti Concilii.* Halloix verò gravius in eandem Synodum peccavit, qui appellavit eundem Patrum conventum *Concilium perniciosissimum instigante Diabolo coactum* pag. 355. *merum Conciliabulum* pag. 380. *pro nihilo habendum* pag. 363. At ipsius apologetico Apostolicæ Sedis iudicio nigro theta signato præposterè consilii pœnas tulit. Auræ Patrum Sextæ Synodi sententiâ, quæ in laudatâ actione 14. recitatur, Quinti Concilii dignitas adversus quælibet Halloix obiecta aded evidenter asseritur, ut nullius advocacy post tam illustre, ac locuplex testimonium indigere videatur. Hæc ibidem leguntur: *Sanctum Concilium exclamavit: Sanctorum quatuor Conciliorum sempiterna memoria.* Et postea: *SANCTI QUINTI CONCILII SEMPITERNA MEMORIA.* Hæc Sancta Synodus.

CAPUT XII.

Origenem de divinâ gratiâ rectè sensisse perperam quidam Recentiores docuere.

Initio statim Historiæ Pelagianæ Origenem divinæ gratiæ hostem fuisse monstratum est, ut iure merito Pelagiani erroris Princeps, ac Pelagianorum Amasius à Sancto Hieronymo ignominie causâ appellatus sit. Quid ex Origene alii Hæresiarchæ præfidii habuerint, non est nostri instituti demonstrare. Pelagianos errores illum præcudisse nobis ex ejusdem

dem sententiis ibidem recitatis compertum est. At Recentiores non contenti, Origenis personam contra tres Oecumenicas Synodos defendisse, contendunt illius etiam doctrinam de divinâ gratiâ non modò Catholicam, sed *Catholicissimam* fuisse. Theophilus Raynaudus in apologiâ pro Valeriano Cemelienfi cap. 9. Origenis *Catholicissimam de gratiâ sententiam* asseveravit, & quidè ea ex Origene eo loci produciens, quæ Pelagianorum illum dogma prædocuisse significat. Ex lib. 7. contra Celsum scribit hæc Adamantium dixisse: *Postquam obtulerimus nos, quæ ex nobis sunt, venimus ad hoc, ut consequamur ea, quæ ex Deo sunt. Cum enim fidem nostram, & affectum obtulerimus ei, tunc & ipse largitur nobis diversa dona Spiritûs Sancti, de quibus dicit Apostolus, omnia autem ex Deo sunt.* Igitur ex Origene fides, & affectus, seu cupiditas boni non sunt ex iis donis, de quibus ait Apostolus *omnia autem ex Deo sunt.* Quare cum fides, & cupiditas boni non sint ex Deo, consequenter juxta sua principia dixit esse ex iis, quæ ex nobis sunt. Hæcine est, Raynaude, *Catholicissima de gratiâ sententia?* Est Pelagianorum delirium, qui nescio quam gratiam admiserunt, ita tamen, ut teste Augustino sine illâ putarent hominem posse habere boni, sed imperfecti cupiditatem, perfecti autem non facilius per illam posse, sed nisi per illam omnino non posse: Lib. 2. ad Bonifacium cap. 8. Quam sententiam fusiùs ibi Sanctus Pater usque ad finem libri insequitur dicens: *Verum & sic gratiam Dei dicunt secundum merita nostri dari, quod in Oriente Pelagius Ecclesiasticis gestis damnari timendo damnavit. Si enim sine Dei gratiâ per nos incipit cupiditas boni, ipsum ceptum erit meritum, cui tanquam ex debito gratia veniat adiutorium, ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed merito nostro dabitur.* Vocatque ibidem ita sentientes superbos sui arbitrii defensores, & *fidei Catholicæ desertores.* Fidem autem esse ex nobis capitalis Semi-Pelagianorum error fuit, quem Sanctus Pater toto libro de Prædestinatione Sanctorum confutat. Pelagianorum decantata sententia erat: *Gratiam Dei secundum merita nostra dari.* Hoc verò ita pertinaciter Origenes adstruxit, ut ne quem divinæ gratiæ sine præviis meritis locum daret, alterius vitæ merita commentus sit, quod initio ejusdem Historiæ nobis commemoratum est. Certè lib. 1. Peri-archon nullo pacto Joannem Baptistam in utero sine meritis sanctificatum fuisse tradit, quòd Deus foret personarum acceptor, illi uni, & non alteri eam gratiam largiendo. Libeat hic Origenis verba repetere, quibus Catholicam sententiam de novâ animarum creatione impetit exemplo Præcursoris: *Quomodo, inquit, cum corpore simul facta est, & plasmata jam illius anima, qui antequam in utero formaretur, notus esse Deo dicitur, & antequam de vulvâ procederet, sanctificatus est ab eo? Ne fortè non judicio, nec pro meritis repleve aliquos Deus videatur Spiritu Sancto, & sanctificare non merito. Et quomodo effugiemus illam vocem, quæ ait: Nunquid injustitia est apud Deum? Absit. Vel illud: Nunquid Personarum acceptio est apud Deum?*

Rom. 5.

Rom. 2.

Hoc enim consequitur eam defensionem, quâ animos subsistere simul cum corporibus asseveratur. Quæ sane positio totius divinæ gratiæ vim, ac majestatem deprimit, ubi citrà personarum acceptionem gratis sine ullis meritis præcedentibus dari nequit. Sed de his jam satis alibi. Hinc factum est, ut Pelagius, qui veteres Patres in sui dogmatis defensionem producere solebat, nunquam Origenem adduxerit, quod patet ex fine libri de Naturâ, & Gratia Sancti

Augustini; optimè enim sciebat, gravari se Origenis magisterio, exprobrante eidem Hieronymo hæc ipsa in Epistolâ ad Cresiphontem: *Doctrina tua Origenis ramusculus est.* Itaque Origenes Pelagianorum Amasius fuit, cujus unius auctoritate illi ducebantur. Hinc insignis ille, & cum laudis præfatione semper cuilibet nominandus Cardinalis Baronius ad annum 402. Tom. 5. hæc ait: *Tantum absuit, ut Rufinus parato à Sancto Hieronymo antidoto curaretur, quin potius post Origenis errores, quos fovit, Pelagianæ hæresis aspides ex eis obortos percarum sibi sobolem enutriverit.* Ex his liquet, quàm inanisset illa Annati exclamatio contra Baianos: *Vestrum est illud: Origenes Pelagianorum omnium origo:* Lib. 7. sui Aug. cap. 12. §. 2. & in indice V. Origenes. Erras, ò bone vir, non Recentiorum illæ voces fuere, nuperque auditæ, sed antequam tui illi Baiani, & horum antagonisti nascerentur, Patrum illa sententia fuit Ecclesiasticis etiam Annalibus inserta. Orosius in apologetico hæc contra Pelagianos scribit: *Quamquam & hæc venenatissimorum dogmatum abominatio habet etiam nunc viventes mortuos, mortuosque viventes. Nam Origenes, Priscillianus, & Jovinianus olim apud se mortui in his vivunt, & non solum vivunt, sed etiam loquuntur. Nunc verò Pelagius, & Celestius, si in his perseveraverint viventes mortui &c.*

At alii Recentiores de indifferentiâ libertatis humanæ ad bonum, & malum exactam esse Origenis doctrinam contendunt. Joannes Martinez de Ripaldâ hæc scribit: *Nec refert Origenis Scripta erroribus esse respersa, quia nullus Patrum, & Scriptorum, qui eos diligentissimè notarunt, retulit inter eos doctrinam de indifferentiâ ad libertatem necessariâ. Næ Divus Thomas ex Patrum, ac Scriptorum albo abradetur? Sanctus Doctor lib. 3. contra Gent. cap. 88. & 89. hanc de Origene sententiam tulit: Solus Deus potest movere voluntatem per modum agentis absque violentiâ. Hinc est quod dicitur Proverb. 21. Cor Regis in manu Domini, & quòcunque voluerit inclinabit illud: & ad Philip. 2. Deus est, qui operatur in vobis velle, & perficere pro bonâ voluntate. Quidam verò non intelligentes qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præjudicio libertatis voluntatis, conati sunt has auctoritates malè exponere, ut scilicet dicerent, quòd Deus causat in nobis velle, & perficere, in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic, quòd faciat nos velle hoc, vel illud sicut exponit Origenes in 3. Peri-archon liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas. Cum suo Præceptore omnes sapientissimi Thomistica scholæ professores sentiunt: & sexcentos Scriptores nullos dices? Sed reclamant à tergo fictus ille Moraines: *Pari impudentiâ, vel malitiâ carpsit erroris Pelagiani Origenem, quòd dixerit, unumquemque in manusuâ habere, & in arbitrii potestate, ut aut peccati servus sit, aut justitiæ.* Disp. 8. Anti-Jansenii num. 47. At si Divi Thomæ testimonio luculentissimo non ceditis, ad Origenis scholam vos provoco, ea hic repetendo, quæ initio Historiæ Pelagianæ narrata sunt. Ille libro 3. Peri-archon à Sancto Thomâ citato cap. 2. hæc scribit: *Non enim idem est habere vincendi virtutem, & vincere, sicut idem Apostolus cautissimo sermone signavit dicens: Quia dabit Deus exitum, ut sustinere possitis, non ut sustineatis, multi enim sustinent, sed in tentatione vincuntur; à Deo autem datur, non ut sustineamus, alioquin nullum jam videretur esse certamen, sed ut sustinere possimus. Eâ autem virtute, quæ nobis data est, ut vincere possimus secundum liberi arbitrii facultatem**

aut

Phil. 2. aut industrie utimur, & vincimus: aut segnitè, & superamur. Et cap. 1. explicans illa Pauli: velle, & perficere ex Deo est, ait: Ex quo utique non intelligitur, quia quòd movetur manus v. g. ad verberandum in iuste, vel ad furandum ex Deo est, sed hoc ipsum, quod movetur, nempe manus, ex Deo est, nostrum vero est motus istos, quibus motum ex Deo habemus vel ad bona, vel ad mala convertere. Ita ergo est, quòd dicit Apostolus, quia virtutem quidem voluntatis accipimus, nos autem utimur voluntate vel in bonis, vel in malis desideriis. Itaque auctore Origene in eo sita est indifferentia liberi arbitrii, ut à Deo ipsam quidem voluntatem acceperimus, sed velle actuale sit à nobis. Fatetur enim esse à Deo, ut possimus sustinere, quòd idem est ac ipsa potentia volitiva, ut sustineamus verò, qui est ipsemet actus potentia, negat esse nobis ex Deo. Ita manum nobis inesse ex Deo concedit, at non item bene, vel male uti eadem manu. Clarius certè non potuit loqui, imò nec locutus est Pelagius; ejus sententia tota hac de re audiatur apud Sanc. Aug. de Grat. Christi cap. 4. Quòd possumus, inquit, omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est, qui hoc posse adiuvat, quòd verò bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est. Item: Quòd loqui possumus Dei est, quòd verò bene, vel male loquimur nostrum est. Et ubi Origenes exemplum manus adducit, Pelagius oculi exemplo utitur: Quòd possumus videre oculis nostrum non est, quòd verò bene, aut male videmus hoc nostrum est. Rectè igitur Sanctus Thomas tradidit, Origenem liberum arbitrium contra divina oracula defendisse, atque illius indifferentiam nequaquam in Catholico sensu accepisse; eo enim prorsus modo illam exposuit, quo postea Pelagius explicuit, ut ad oculum demonstravimus. Ceterum Sanctus Augustinus Origenis, ejusque discipuli Pelagii explicationem per plura capita explodit in libro de gratiâ Christi. Hæc autem eandem Pauli sententiam expendens scribit cap. 5. Non ait: Deus est enim, qui operatur in vobis posse, tanquam ipsi jam velle, & operari per se ipsos habeant, nec in his duobus adiutorio ejus indigeant, sed ait: Deus enim est, qui operatur in vobis & velle, & perficere, vel sicut in aliis, & maxime Græcis codicibus legitur, & velle, & operari. Videte si non Apostolus gratiâ Dei futuros adversarios (Origenem, & Pelagium) Sancto Spiritu tanto antè prævidit &c. Hæc Augustinus.

Acutè notavit Baronius ad annum 394. tomo 4. ex falsis Origenistarum delationibus inter magnos illos Ecclesiæ Duces Hieronymum, & Augustinum discordias (nam pugnantibus secum literis decertarunt) subortas fuisse, ut illis quidem mutuis sese vulneribus conficientibus res suas Origenistæ à nemine exagitati promoverent. At fraude detectâ, inquit Baronius, datis postea inter se mutuò dextris, junctis animis adversus primogenita Origenistarum germina Pelagianos hereticos sub eodem Catholico fidei vexillo commilitones accerrimè decertarunt. Non est, Annate, Baronius ex Bajanorum grege, sed S. R. E. Cardinalis, idemque summus antiquitatis testis, & veterum monumentorum indagator sincerissimus, qui Pelagianos primogenitos Origenistarum nuncupavit, & Hieronymus Origenem in calce Dialogorum Pelagianorum Amasium dixit. Jacta nunc Raynaude Catholicissimam Origenis de divinâ gratiâ sententiam, nam ex Sancto Thoma (quòd etiam Adamantii scripta confirmant) Pelagiano dogmati conformem illam scimus. Sit, Morainio iudice, malitiosus, & impudens, qui Origenis sententiam de indifferentiâ voluntatis culpât, nam sub Magni Aquinatis patrocinio inanes horum

verborum sonos irridemus. Ita Origenis personâ ab Halloix contra Synodos defensâ, ejusdem Origenis doctrinam alii Recentiores à Pelagiani erroris labe purgare conati sunt. Seio illos producturos sententias Origenis, in quibus divina gratia commendabitur; sed & gratiæ nomen in Pelagianâ synagogâ personabat. At spuria est illa gratia, quam tanquam meritum præmium antè Pelagianos Origenes statuit, nam alterius vitæ merita prædicare, est planè delirare, & fabulas, ac somnia vendere; undè Origenistarum errores in Synodis nuxæ, ac fabulæ dicti sunt; ut ex dictis cap. 6. est manifestum. His accedit, Pelagium, uti superius diximus, nusquam Origenis pro se testimonium laudasse, qui tamen Lactantii, Hilarii, Ambrosii, Chrysostomi, imò & Hieronymi, & Augustini quoque sententias sibi, ut perperam arbitrabatur, faventes recitavit teste Sancto Doctore in lib. de Nat. & Grat. à cap. 61. Quippe qui probè norat Origenem ut in cæteris, in dogmate etiam de gratiâ, & libero arbitrio à vero exorbitasse.

CAPUT XIII.

Rufinus Origenistarum, ac Pelagianorum Corypheus, itemque Eusebius Casareensis Arianus ab Halloix perperam defenduntur.

Origene hominibus; ac Superis invitis propugnato, Rufini Origenistarum pugilis defendendi onus Halloix pariter suscepit. Hic Rufinus Aquilejensis Alexandria Didymo Magistro Origenis dogmata tantâ pertinaciâ secutus est, ut quò eadem latè per Orbem spargeret, Origenis libros Latio donaverit. Sanctus Epiphanius agrè tulit hominem pium, ac doctum inter Origenistas militare; unde ad Joannem Hierosolymitanum scribebat: Te autem frater liberet Deus, & sanctum populum Christi, qui tibi creditus est, & omnes fratres, qui tecum sunt, & maxime Rufinum Presbyterum ab hæresi Origenis, & ab aliis hæresibus. Hinc pro Origene graves Rufinus cum Hieronymo inimicitias contraxit, mutuisque se invectivis, quæ hucusque supersunt, persecuti sunt, de quibus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 2. diximus, ubi etiam Pelagianorum hæresim eundem Rufinum docuisse monstravimus, peccatum enim originale sustulit, & gratiam ex meritis dari, atque Sanctorum impeccantiam adtruxit, quæ hic, ne actum agam, haud vacat repetere. Perpetuæ Rufini ignominia vertetur, Cælestium Pelagii Achatem in Synodo Carthaginensi interrogatam, ecquis dixisset, non dari peccatum originale? respondisse, Sanctus Presbyter Rufinus, teste Sancto Augustino lib. 1. de Pec. Orig. cap. 3. Undè rectè dixit Baronius ad annum 412. tom. 5. At observa & illud, citari à Cælestio non Pelagium ipsum, ex quo hæresis nomen accepit, sed Rufinum, ut Corypheum, atque sectæ antesignanum. Sanctus Gelasius Papa cum Romanâ Synodo Rufinum uti Pelagianizantem damnavit hac in eundem sententiâ latâ: Quoniam Beatus Hieronymus Rufinum in aliquibus de arbitrii libertate notavit, illa sentimus, quæ prædictum Beatum Hieronymum sentire cognoscimus. Hic autem, quò Origenis sectam promoveret, insigne facinus commentus est. Librum apologeticum pro Origene publicavit sub nomine Sancti Pamphili Martyris, qui tamen ab Eusebio Ariano Principe scriptus fuerat. Quòd ubi D. Hieronymus animadvertit in Epistolâ primùm ad Pamphacium, dein in duabus con. Rufinum apologiis insignem hominis fraudè accerrimè insecutus est. Rem narrat in

secundâ Apologiâ contra Rufinum: Postea verò, inquit, per interpretationem tuam quæstione contra Origenem toto Orbe commotâ, in quærendis exemplaribus diligentior fui. Et in Casariensi bibliotheca Eusebii sex volumina reperi *ἁπολογίας Ὀριγῆνος*. Quæ cum legissem, primum eum librum deprehendi, quem tu solus sub nomine Martyris edidisti, de filio, & spiritu Sancto in bonam partem plerisque blasphemis commutatis. Idem habet li. 2. Apologiæ 1. ubi testatur se perspicue deprehendisse, quod primus liber sex voluminum Eusebii ipse esset, qui unus sub nomine Pamphili à te editus esset. Et lib. 1. ait: Sex libros, ut antè iam dixi, Eusebius Casariensis Episcopus Ariana quondam signifer factionis pro Origene scripsit, latissimum, & elaboratum opus, & multis testimoniis approbavit Origenem juxta se Catholicum, idest juxta nos Ariam esse. Horum tu primum librum vertis sub nomine Martyris. Hæc diligentius adnotavi, ne Amanuensis error in re gravi S. Doctore attribueretur, nam in Epistolâ ad Pammachium, & Oceanum hæc scribit Hieronymus: *Unum nunc proferam, cui contradicere vel sulti sit, vel impudentis. Sexti libri Eusebii super Origenis defensione principium usque ad mille ferme versus liber iste, qui Pamphili dicitur, continet. Ubi manifesta paret contradictio, ex quâ nulla Hieronymi contra Rufinum accusatio videatur; nam in apologiis, primus liber sex voluminum Eusebii iste sub nomine Pamphili editus à Rufino dicitur, qui in hac Epistolâ sextus nominatur. Certè indè Amanuensis errarunt, quod legentes abbreviatas hæc notas VII. lib. Eusebii super Origenis defensione principium, sexti libri Eusebii reddiderint, cum sex librorum Eusebii super Origenis defensione principium, scribere debuissent. Miror Rufini advocatum isthæc non adnotasse, ac more solito altius pro cliente exaggerasse. Rufinus Sancti Hieronymi accusationi frigidam responsionem reposuit: objici nempe sibi rem ridiculosam. At Hieronymus in posteriori apologiâ barbarisni Rufinum insimulans ait: De Pamphili libro non ridiculosa, ut tu scribis, sed ridicula mihi fortè res accidit. In secundâ inactivâ Rufinus ubi ad hanc sibi fraudem objectam diluendam venit: *Superfluum*, ait, videtur vel respondere aliquid, ubi piè, & religiosè dicta martyris Pamphili aut falsa dici vult, aut etiam si vera sint, spernenda decernit. Ubi verò pauca satis amarulenta evomuit, concludit: *Superflua est de Auctore quæstio, ubi defensio talis est, quæ a sectore non egeat. Cecidit sanè causâ Rufinus: debebat enim locum, ac testem producere, undè illa Origenei causa Apologia Sancto Pamphilo adscribenda esse censeretur. Hoc egregiè urget Hieronymus in Apologiâ 2. Dic ergo & tu, à quo exemplar acceperis, nec mihi ad subterfugiendum crimen mortuos aliquos nomines, ut cum auctorem ostendere non poteris, illum proferas, qui non possit respondere. Hæc Sanctus Pater.**

Quis autem non miretur, Rufino antè duodecim sæcula apertè falsitatis convicto, ac nullam pro semet defensionem adornanti recentem hominem suspicias contra Hieronymum ferre, pro eodem testimonium dicere, illique promptam advocationem gratuito commodare? Petrus Halloix lib. 4. Origenis defensi quæstione primâ hanc thesim ponit: *Vera propositio: Apologia pro Origene olim edita, & nomine S. Pamphili Martyris inscripta verè est ejus, & non alterius. Probat id auctoritate Eusebii lib. 6. Hist. Eccles. cap. 33. scribentis: Quæcumque autem ex iis, quæ ad illum pertinent, cognitæ necessarii sunt, facile est ea cognoscere ex apologiâ pro illo à nobis, & à nostri temporis S. Martyre Pamphilo elaborata, quam propter obrectatores col-*

latis operis studiosè confecimus. Eundem Pamphilum pro Origene scripsisse testatur Socrates lib. 4. cap. 27. vel 22. ubi de Gregorio Neocæsariensi, & Nicephorus Callistus lib. 10. capite 14. verba Eusebii reddens. Photius verò, cujus testimonium supra cæteros jactat Halloix, ita scribit Num. 118. *Lectus est Pamphili Martyris, & Eusebii pro Origene codex, romi autem sunt sex, quorum quinque à Pamphilo in carcere degenti præsentè etiam Eusebio elaborati sunt; sextus autem postea quam Martyr gladio vitâ pulsus ad Deum, quem desiderabat, emigravit, ab Eusebio deniq; est absolutus. At Halloix post longam causæ meditationem hæc literis prodidit loquens de primo libro apologiæ à S. Pamphilo, ut ait, conscriptæ: illum igitur cum absolvisset, atque Eusebio velut alteri sibi ostendisset, isque approbasset: tum verò novis, ut sit subortis difficultatibus, ejusdem hortatu, atque adjutu alios quatuor addidit, quibus postea Eusebius illo demortuo sextum adjecit. Itaque primum librum sex voluminum pro Origene à solo Sancto Pamphilo elucubratum affirmat, & quinque priores asserit fuisse Pamphili ob compositionem, Eusebii ob inspectionem. Hæc quidem ille, quod Rufinum contra Hieronymum defendat.*

In primis non possum non ridere hominis confilium, qui vel contra Eusebium testimonium dicere non veretur. Nam iste loquens de apologiâ pro Origene apertè ait: à nobis, & à nostri temporis Sancto Pamphilo Martyre elaborata, quam propter obrectatores collatis operis studiosè confecimus. At si Eusebius illam tantum inspexit, haud illam collatâ operâ studiosè confecit; aliàs Joannes Baptista Rubeus, ac tres insuper socii Theologi, qui tuam apologiam inspexerunt, ac typis evulgandam censuere, dici possent eandem collatis operis studiosè confecisse. Imò, quod magis mirere, adjutu Eusebii quatuor libros à S. Pamphilo compositos scribit, statimque eosdem Eusebii ob inspectionem tantum fuisse sui tam citò oblitus asseverat. Sex illi libri apologetici pro Origene ab Eusebio compositi fuisse. Et quidem de sexto libro hæc scribit ipsemet Eusebius lib. 6. cap. 29. *Horum habes certa argumenta in libro sexta Apologia, quæ in Origenis defensione à nobis scripta est. Sed omnes sex Eusebio passim attributi sunt. Sanctus Hieronymus in catalogo Eccles. Script. cap. 81. recensens Eusebii libros ait, illum ἁπολογίας pro Origene libros sex conscripsisse. Hæc autem dixit Hieronymus antè decem annos, quàm de hac Pamphili apologiâ cum Rufino litigaret. Antipater etiam Metropolitæ Bostrensis contra Eusebii apologiam plures libros scripsit, quorum titulus sic in Synodo VII. Oecumenicâ act. 5. refertur: *Antipatri Episcopi Bostrorum refutatio apologiæ pro Origene ab Eusebio Pamphili Episcopo Casareæ conscriptæ liber primus.* Synodus Romana cum Sancto Gelasio Papa Eusebium Casareensem reprehendit: *Quod in laudibus, atque excusatione Origenis Schismatici unum conscripserit librum.* Sed satis solidè ab Eusebio elucubratam totam illam apologiam indè probatur, quod Ariana dogmata in illis libris apologeticis apertè tradebantur. Hieronymus, qui illos legit, hæc scribit: *Sex libros, ut antè iam dixi, Eusebius Casariensis Episcopus Ariana quondam signifer factionis pro Origene scripsit, latissimum, & elaboratum opus, & multis testimoniis approbavit Origenem juxta se Catholicum, idest, juxta nos Ariam esse.* In Apologiâ priori. In posteriori etiam tradit, se perspicue reprehendisse: quod primus liber sex voluminum Eusebii ipse esset, qui unus sub nomine Pamphili à te editus est tam Græcè, quàm Latine immutatis duntaxat sensibus de filio, & spi-*

Et Spiritu Sancto, qui apertam blasphemiam continebant. Hoc ipsum ex Antipatro Episcopo Bostrensi in Synodo laudatū referitur, qui hæc scripsit: *Prius enim apologiam illam excutere volumus, ut ita non solum illum, pro quo apologia scribitur, sed et ipsum auctorem hæreticos ostendamus.* Floruit hic Antipater circa annum 460. nam Sanctus Euthymius Abbas ad eundem scripsit ex cap. 16. de Vita Euthymii apud Surium. Successit Constantino Archiepiscopo, qui Synodum Calchedonensem anno 451. subscripsit. Verum noster Halloix aliter sentit, clamatque §. 4. *Propè pro certo tenemus, non modò primum librum sanam continere doctrinam, quod oculis ipsis cernimus &c. sed etiam omnes reliquos, & quòd certum sit Pamphilum ipso teste Eusebio supra in illis collaborasse, excepto tantum sexto, quem haud dubiè Eusebius nè à Pamphilo, & a se ipso dissideret, conformem ceteris composuit.* At Patres, qui eos libros legere, Arianam hæresim eisdem continere dixerunt; vel ergo mentiti illi sunt, quòd Arianam hæresim minime perspectam haberent, vel falsum somniat Halloix de incognitis sibi libris (neque enim extant) iudicium ferens. Quòd si Pamphilo illi libri adjudicentur, Arianæ hæresis Doctor Christi Martyr evadet, & ne Rufinus mendax videatur, Pamphilus Arianus publicabitur. *Non tibi expedit,* clamat Hieronymus in posteriori Apologiâ, *ut per te clarissimus martyr hæreticus iudicetur, ut qui effudit pro Christo sanguinem, contrarius fidei Christi approbetur &c. Melius est, ut tu erraveris, quàm ut Martyr hæreticus fuerit.* Interim de presenti compede utunque erue pedem. In futuro iudicio tu videris, quid ad Martyris contrâ te respondeas querimonias. Eusebius Cæsarensis, ut Ariano dogmati, quod in apologiâ illâ docet, aliquod auctoritatis pondus adjiceret, eandem à se, & à Pamphilo compositam scripsit, quem utpotè Arianæ factionis significum (ita enim hominem vocat Hieronymus) mendacii accusare malim, quàm glorioso Martyri hæreses notam inurere. Fuit Eusebius amicus Pamphili, undè ejusdem cognomine honoris causâ decoratus est; idem tamen Pamphili desertor etiam extitit, nam istum fortiter pro Christi fide martyrium subeuntem haud secutus fuit, sed Diis sacrificans fidei proditor turpiter è carcere evasit, uti eidem Sanctus Potamon Heracleæ Episcopus in Tyrio Concilio objecit, de quo mox sermo redibit.

Haud vacat ab Halloix pro Rufino susceptam defensionem pluribus oppugnare, hominis tantum malæ causæ patrocinari errores subnotabo. Errat primò, dum putat librum apologeticum sub nomine Pamphili editum à Rufino esse sextum librorum Eusebii; nam teste ubique in apologiis, & in Epistolâ ad Ctesiphontem Hieronymo primus liber est Eusebiani apologetici. Textus verò Epistolæ erat planè illi, si advertisset, corrigendus. Quòd si liber editus à Rufino mille fermè versus ex sexto Eusebii continet, ut ex Hieronymo putas, nè huic irascaris, quòd scripsit librum illum non esse Pamphili, sed Eusebii, te hæc ipsa §. 2. scribente: *Sextum omnes, ne uno excepto, attribuunt Eusebio.* Itaque de primo, si sapias, lis est, num Eusebii, an Pamphili sit, non de sexto. Errat deindè dum §. 4. tradit, nec ipsum quidem Hieronymum constanter librum illum attribuisse Eusebio, sed semel, atque iterum dixisse, esse potius Didymi, aut cujusvis alterius, quàm Eusebii, aut Pamphili. Nusquam hoc Hieronymus putavit, sed ubique constanter asseruit, librum illum esse Eusebii, quem testatur vidisse se, ac legisse in bibliothecâ Cæsarensi, at à Didymo, vel Rufino correctum ablatis iis,

quæ pro Arii hæresi Eusebius inibi postulerat, & eo pacto à Rufino sub nomine Pamphili publicatum. Do verba Hieronymi in apol. 2. *In Cæsariensi bibliothecâ Eusebii sex volumina reperi* &c. Quæ cum legissem, primum cum librum deprehendi, quem tu solus sub nomine martyris edidisti, de filio, & Spiritu Sancto in bonam partem plerisque blasphemias commutatis: Et hoc vel Didymum, vel te, vel alium fecisse nescio quem, quod tu apertissimè in libris Peri-archon fecisse convinceris. Errat tertio, dum in eodem §. 3. Hieronymum reprehendit, quòd scripsit, in illo primo volumine mentionem fieri sequentium: Nam in illo primo volumine, inquit, quod totum legi non semel, sed sæpius, nulla prorsus facta est librorum sequentium mentio. Imperitè: Hieronymus non loquitur de primo libro prout corruptus fuit à Rufino, sed prout in autographo Cæsarensi abs se lectus fuit, dicens in primo libro sequentes appellari, & in posterioribus primi libri fieri mentionem. Verba Hieronymi in primâ Apologiâ sunt: *In ipso volumine, quod tu Pamphili simulâ, sequentium librorum facta mentio est.* In secundo quoque, & reliquis dicit Eusebius, quod in primo jam antè dixerit, & quòd eadem repetere non debeat. Errat quarto, imò pessimam calumniam Hieronymo struit, dum §. 2. loquens de apologiâ Pamphili, quam initio quidè etiam Sanctus Doctor eidem Pamphilo adscripserat, postea verò fraude detectâ Eusebio legitimo Auctori adjudicavit, hæc asserit. *Ea, que ipse in constanti, ac maturâ etate, & firmâ adhuc memoriâ, placidoque animo conscripserat, plus mereri apud æquos Judices fidei, quàm ea, que præcipiti ævo, & recordatione fluxâ, & mente præsertim ex quibusdam circa res literarias dissidiis nonnihil exulcerata per palinodiam exaravit.* Vide quòd malè causæ defensio hominem præcipitem egit? Non illum pudet recordationis fluxâ Hieronymum arguere, qui non modò eorum, quæ prius scripserat, optimè meminuit, verum etiam aperit, cur per errorem illa exaravit? Audi Hieronymum lib. 2. Apologiæ prioris hæc scribentem: *Etiam antè annos ferme decem, cum Dexter amicus meus, qui præfecturam administravit Prætorii, me rogasset, ut auctorum nostra religionis ei indicem texerem, inter ceteros Tractatores posui & hunc librum à Pamphilo editum ita putans esse, ut à te, & tuis discipulis fuerat divulgatum. Itaque fraudem tuam errori meo imputare non debes.* Et Apol. 2. *De tuo codice quasi Pamphili exemplar accepimus. Credidi Christiano, & credidi Monacho, non putavi tantum secleris à te posse confingi.* Certè Hieronymus in libro de Script. Eccles. loquens de Pamphilo ait: *Scripsit, antequam Eusebius scriberet, apologeticum pro Origene.* Quod falsum est, nam Eusebius unâ simul secum scriptum illud fuisse à Pamphilo autumavit. In Rufinum igitur tota culpa devolvitur, cum Hieronymus à Rufino se deceptum testetur. Et quidè Halloix nobilioribus S. Hieronymi scriptis auctoritatem subtrahit, quòd ea scripserit ævo præcipiti, ac recordatione fluxâ. Ille enim post lites illas cum Rufino, imò & eodem mortuo, etiam Dialogorum libros contrâ Pelagianos procudit, aliaque conscripsit, quæ inter eisdem codices principem sibi fermè vindicant locum.

Volo hic insignem Rufini fraudem monstrare. Cum legerem Gennadii librum de Scriptoribus illustribus, in capite 17. ubi de Rufino agit, hæc adnotavi ab eodem de Rufino scribi: *Interpretatus est etiam sententias Pamphili martyris adversum Mathematikos.* At cum apud Eusebium, cujus verba producit Hieronymus in primâ apologiâ, habeamus Pamphilum proprii operis nihil omninò scripsisse, ea statim

cogitatio animum subiit, undenam Gennadius adversus Mathematicos operis alicujus Pamphilum auctorem habuerit? A Rufino in errorem inductum cognovi. Hic in priori invectivâ contrâ D. Hieronymum ait: *Macarius cum opuscula adversus fatum, vel matheſim haberet in manibus, eaque utili, ac pernecessario labore componeret &c. Quid porrò Origenes, quem opinatifſimum apud Græcos audierat, sentiret de talibus percunctatur, breviterque sibi ejus de singulis quibusque sententias orat exponi. Ego rem primum dicebam factu esse difficilem, s. tamen Pamphilum Martyrem dixi quadam ex parte tale aliquid operis conscripsisse in apologetico suo. Continuo id sibi poscit in latinum verti. Nul- lum dicebam me usum hujuscemodi operis habuisse, & ad latinum sermonem tricenali jam penè incuriâ torpuisse. Perſtitit tamen deprecans, qualicumque sermone notitiam sibi tantum eorum, quæ cupiebat, ostendi. Cumque id, quo potui sermone, fecissem, majori desiderio accensus est ad illa ipsa plenius cognoscenda, è quibus pauca illa, quæ transtuleram, videbantur assumpta. Aitque se precibus ejusdem vicium libros Peri-archon transtulisse. Vide quæso suasmet imposturas fatentem reum. Scribit Rufinus, s. Pamphilum Martyrem contrâ Mathematicos aliquid operis conscripsisse in apologetico suo, & Macarium amicam deprecatum ex Pamphilo notitiam sibi tantum eorum, quæ cupiebat, ostendi. Additque se id, quo potuit sermone, fecisse. Ita scripsit latino sermone Apologeticum pro Origene, quod Macario eidem nuncupavit. At in hoc apologetico nihil probatum legitur contrâ Mathematicos, vel fati assertores, sed tantum de Patre, de Filii æternitate, & consubstantialitate, de S. Spiritus divinitate, De Verbi Incarnatione, ac Christo Domino, de pœnis damnatorum, & de animarum transmigratione ibidem differitur. Quodnam igitur opus contrâ Mathematicos Pamphilus scripsit, quomodo eorum, quæ Macarius scire cupiebat, notitiam Rufine tradidisti? Contrâ fati assertores instrui ille vult, & alia à te magni hiatus promissore edocetur. En imposturæ origo. Eusebius sex libros apologeticos scripsit pro Origene, in quorum aliquo adducit dicta Origenis contrâ Mathematicos. Rufinus volebat quidem integros sex libros transferre, sed veritus ne inscripto nomine S. Pamphili, ex numero librorum ipsissimi Eusebii esse statim cognoscerentur (Hieronymus enim in catalogo librorum Eusebii sex apologeticos ejusdem pro Origene numeraverat) vi primum interpretatus in unum de tabulâ amovit, & Peri-archon librorum versionem aggressus est. Noluit tamen translatum apologeticum inscribere *primum librum*, quod unum à S. Pamphilo compositus haberetur, atque de reliquis Eusebii libris omnis prorsus suspicio tolleretur. Quæso te Halloix, si Rufinus probè novit, S. Pamphilum in reliquis operis illius libris contrâ Mathematicos scripsisse, cur illa, uti rogabatur à Macario, non est interpretatus? cur apologeticum *primum librum* non inscripsit? cur illius tantum in præfatione ad Macarium mentionem fecit, ac si nihil aliud pro Origene Pamphilus elaborasset? At dicis, primum librum tantum esse totum à S. Pamphilo scriptum, cujus nec versus Eusebii sit. Bellè tibi ista fingis sine teste: at Rufinus contrâ Mathematicos *aliquid operis* scripsisse Pamphilum narrat, nullâ Eusebii mentione factâ. Audio Rufinum isthæc ad Macarium in præfat. scribentem: *Librum Pamphili, quem pro Origene in Græco scripsisse traditur, transferri tibi postoritur in latinum.* Ita passim, & ubique loquitur, ac si translatum à se tantum unicum illum librum S. Martyr*

composuisset. Verum non semel in his se dolis Rufinus exercuit; nam quod Origenis scholam quacuque arte promoveret, Sexti Philosophi Ethnici librum sententiarum publicavit specioso titulo apposito S. Xysti Pontificis, & Martyris, quo quidem libro usus est Pelagius ad liberum arbitrium supra gratiam erigendum, & initio etiam id credidit S. Augustinus, ut patet ex lib. de Nat. & grat. cap. 64. quem tamen errorem corrigit 2. Retract. cap. 42. à Hieronymo fortè admonitus, qui in Epistolâ ad Ctesiphontem de Rufino dudum mortuo scripserat: *illam autem temeritatem, imò insaniam ejus quis digno possit explicare sermone, quod librum Sexti Pythagorei hominis absque Christo, atque Ethnici immutato nomine Syxti martyris, & Romanae Ecclesiae Episcopi prenotavit &c.* Quare idem Sanctus lepidè olim his Rufinum perſtrinxit in priori Apologiâ: *Cum tantam habeas licentiam nominum immutandorum, ut de Eusebio Pamphilum, de hæretico Martyrem feceris, capendus homo, & mihi maxime declinandus, ne me repente, dum nescio, de Hieronymo Sardanapalum nomines.* Quis igitur Rufinum Auctorum nomina immutare solitum procul ab his insidiis in apologetici pro Origene editione putabit, Hieronymo hominis fraudes repetitis exemplis confirmante? Sed dolum dolo auxit, dum primum Eusebii librum haud fideliter interpretatus est; nam Hieronymus, qui oculatus testis utrumque contulit, & Pamphili à Rufino Editum, & primum ex sex libris Eusebii, scribit in priori apologiâ: *Quamvis de Eusebii libro multa subtraxerit.* Et postea: *Cumque de ipso libro, quem Pamphili simulas, multa perverteris. Quæ quidem, nisi vera essent, numquam coram Orbe Catholico, coram tot illius ætatis hominibus doctissimis, quibus integer oculorum, atque aurium usus erat, tantâ confidentiâ magnus Ecclesiae Doctor asseverasset.*

Qui verò post Eusebium Pamphilum Martyrem pro Origene apologeticum scripsisse prodiderunt, quorum testimonia initio statim adducta sunt, nempe Socrates, Nicephorus, & Photius, Eusebii Ariani hominis fidem secuti sunt. Socrates certè Origenem impensius coluit, ut patet ex lib. 6. cap. 13. ubi Origenis adversarios his excipit, quos inter numerat S. Methodium, & magnum Theophilum Alexandrinum: *Homines nullius momenti, & qui suâ ipsorum virtute nequeunt emergere, per hoc aliquid existimationis acquirere volunt, quod potiores viros carpunt.* Et lib. 7. cap. 45. ait: *Subit autem mihi admiratio, quomodo lixor Origenem etiam mortuum præferit. Ille namque post ducentos annos à morte suâ à Theophilo est excommunicatus.* At Theophili sententiam universa Ecclesia approbavit, ut lib. 1. Hist. Pelag. cap. 2. ostendimus, imò & ejusdem scripta contrâ Origenem, quæ Halloix injuriosè carpit, S. Gelasius cum Romanâ Synodo in decreto de libris recipiendis unâ cum aliorum Patrum, quos nominat, voluminibus dicit se approbare *Opuscula Beati Theophili Alexandrini Episcopi.* At Socrates non unicum librum apologeticum scriptum fuisse à Pamphilo narrat, sed plures, inquit: *Meminit autem ejus, & Pamphilus martyr in libris, quos de Origene lucubravit.* Eundem verò Pamphilum non solum illos scripsisse, sed unâ cum Eusebio idem affirmat lib. 3. cap. 5. ubi: *Testes horum fide digni sunt S. Pamphilus, & qui ab ipso cognomen traxit Eusebius, uterque enim communiter vitam Origenis commendantes &c. compositâ pro illo insignibus libris apologiâ &c.* Cur igitur Rufinus unum librum sub unius tantum Pamphili nomine publicavit, cum ille *primus* inscribendus foret, & auctoribus Eusebio, & Pamphilo, si Ariano Cæsarensi, & hu-

hujus auctoritatem secuto Socrati Origenista fides habenda est? Nudatur omni pallio Rufini dolus, nec superest lacinia, quâ se quacunque parte tegat, iidem enim testimoniis vincitur, quibus illum potenter defendi Halloix novus Origenis advocatus existimavit. Sanè vidit Rufinus, quantum auctoritatis liber ille perderet, si Eusebianâ manu vel ex parte conscriptus probaretur. Et quidè Eusebius licet in Historiâ Ecclesiasticâ dicat, se libros illos à Pamphilo adjutum scripsisse, illis tamen suum ipsius tantum nomen inscripsit, eoque pacto vulgati sunt, ut ex catalogo Scriptorum S. Hieronymi cap. 81. probabam, sciebat enim Eusebius, S. Martyrem nullam vel levem in illis operam posuisse. Testimonia Photii, ac Nicephori, qui idem ex Eusebio post plura sæcula excripserunt, eodem modo accipienda sunt.

Hæc fusius, quàm nostrum institutum posebat, concessisse contra Rufinum ejusque defensorem fortè videbor, sed longiorem in iis moram suafere Hieronymi monita exclamantis in Epistolâ ad Ctesiphontem tantum fraudis à Rufino admissum, ut *librum primum sex librorum defensionis Origenis Eusebii Casariensis (quem fuisse Arianum nemo est qui nesciat) nomine Pamphili Martyris prænotaret, quò scilicet egregia illa quatuor Origenis *παιδα* volumina latinis infunderet auribus.* Quis enim libros Origenis non recipiat, quos à S. Martyre probatos, ac defensos fuisse cognoverit? Profectò S. Pamphili apologeticum libris Periarchon, seu de principiis ab invidorum accusationibus tutandis cûsum fuisse fatetur, imò gloriatur Halloix in fine quæstionis primæ libri quarti scribens: *Ego quidè divina attribuo providentiæ, quòd ejus quoque libri defensionis, qui maxime oppugnantur, libri inquam de principiis optimum, ac potentissimum suscitavit defensorem Sanctum Pamphilum Martyrem.* Vah quàm diversæ sunt Divorum, atque hominum judicia! Hieronymus id Rufino temeritati, imò insaniam vertit in epistolâ ad Ctesiphontem, quod Halloix *divine attribuit providentiæ.* Utri magis credendum? illi libri Periarchon totius vetustioris Ecclesiæ sententiâ reprobati sunt. Continere illos impia dogmata scribit S. Anastasius Papa ad Joannem Hierosolymitanum; additque eosdem Ecclesiam maculare, probatos mores evertere, aures circumstantium vulnerare, jurgia, iras, dissensionisque disponere, piorum mentes immisâ sui caligine labefactare. *Detestanda plurima, scorpiones, & colubros habere scribit Hieronymus Avito. Ineptias, & digna odio, ac inimica Deo verba, S. Epiphanius Epistolâ ad Joannem Hierosolymitanum. Quos cum Sanctus vir Pammachius legisset, exhorruit, & inclusit scrinio, ne prolati in vulgus multorum animos vulnerarent, Hieronymo teste in laudatâ epistolâ. Horum, inquam, librorum divina providentiæ, si Halloix ulla fides habetur, optimum, ac potentissimum suscitavit defensorem S. Pamphilum Martyrem.* Unius Pamphili ducatum in defendendo Origene secutum se idem protestatur in præfatione libri quarti bellissimas inibi fabellas nectens; sed quid aliud diceret, qui *Origenis nugas, fabulasque* ut loquitur Synodus VII. in definitione fidei, defensurus erat? Fingit sibi Veritatem hæc intimasse: *Comitem habebis in omnibus, faultrix neque VERTITEM. Ac ne dissidas, eum tibi Ducem providebo, cui resistere nulli queant adversarii, Ducem scilicet belli scientissimum, & certæ harum rerum notitiæ indagatorem sagacissimum. Dux enim tuus in hac Origenis mei, & tui defensione, futurus est ille nominis amabilissimi Beatus Pamphilus, ille Martyrum sui ævi nobilissimus, ille germanorum Ori-*

genis Scriptorum propugnator acerrimus, qui & apologiam pro illo fortissimam primus omnium exaravit, & illos errores, quos quidam partim ignari, partim invidi, partim malevoli iniquè ipsi affingebant, ab illo longissimè, atque certissimè propulsavit. Hæc pars prologi est, in quo Veritatis sese familiarem venditans, auditores ad reliquam fabulam, quam satis prolixam ludit, benignis auribus excipiendam promptiores reddere conatus est. Porro eadè veritate suadente his se vindicandam S. Pamphilo apologiam animatum scripturit: *Tantum hoc sedulo age, ut puram putam in omnibus Dei Optimi Maximi gloriam queras, iisdem vestigiis in protegendo Origene, quæ Pamphilus meus olim expressit, gradiare. Ita minime tibi difficile fuerit, quam ille conscripsit Apologiam, hanc ipsi ut germanissimam, sicuti revera est, quâ ratione, quâ auctoritate vindicare.* Quod proinde (quando MAGNA PARS IN EO SITA EST VICTORIÆ) primo tibi loco aggrediendum, ac toto nisu perficiendum est: Ibidem. Si Concilia erroris arguere, Pontifices ignorantiam insimulare, Sanctos Patres invidiæ, oblivionis, inconstantia, livoris, inscitia, ac denique malevolentia inculare, Origenem Schismaticum, atque Hæresiarcharum pessimum ab Ecclesiâ pronunciatum defendere, haud equidem est Dei Optimi Maximi gloriam quærere, sed Divorum auctoritatem elevare, ac propriæ famæ jacturam facere. Nullam librorum Periarchon defendendorum rationem meliorem invenire potuit, quàm ab Apologiâ Pamphilo affectâ viam sibi aperiens, falsus enim est, *magnam partem in eo sitam esse victoriæ.* Hinc veluti in arce causæ de apologiâ Pseudo-Pamphili mihi cum adversario pluribus litigandum fuit, ut tanti nominis Patrono libri Periarchon à Pelagianorum Magistro exarati nudarentur. Hieronymus impium duxit, Christi Martyrem Arianæ hæresis sectatorem fieri, unde quiddam apologeticus ille liber Arianismum saperet, à Pamphilo scriptum fuisse negavit. Quare cum Pelagii errores, ac capitalia superbæ hæreseos theoremata in iisdem libris Periarchon tradantur, Sancti Martyris famæ interesse arbitratus sum, eundem à Pelagianorum deliriis vindicare, illa enim Pelagiana dogmata Auctor Apologetici non correxit, imò loquens de animarum productione eadem repetitâ assertionem probavit.

Huic capiti audax hominis dictum coronidem imponet, ita enim longior nostra hæc contra Origenem dissertatio terminum habebit. Quando in factiones dividimur, eos, qui nostræ sectæ amici, ac defensores sunt, impensius diligimus, nostramque eisdem, ubi occasio fert, operam libentissimè commodamus. Hinc factum est, ut Halloix, cum videret Eusebium Cæsareensem tot apologeticis editis de carissimo sibi Origene benemeritum, haud passus sit, hunc ipsum tanquam Arianum accusari. Itaque de collegæ famâ sollicitus omnem ab eo Arianæ hæreseos suspicionem excutere perterritus vociferans lib. 4. quæst. 1. §. 4. *Verum de Eusebio, & de rectâ ejus doctrinâ, quam nonnulli perperam sugillarunt, alibi tractamus; de quo cum scripsero, quid mihi videtur, libenter audiam, quid alii sentiant.* Et antea statim dixit Hieronymum haud rectè suspicatum, quòd Eusebii libri apologetici pro Pamphilo sectam Arii redolerent. Eusebium Arianum fuisse certissimum est. Etenim Sanctus Athanasius in Epistolâ de decretis Nicænæ Synodi hæc scribit: *Eusebius ex Cæsarea Palæstina, quum pridie abnegasset, in eandem sententiam tamen postredie subscripsit, quam etiam Ecclesia legendam misit dicens eam esse Ec-*

elise fidei, & Patrum traditionem (nempe filium esse Patri æterno consubstantialem) *omnibusque manifestò apparuit eum priùs & temere errasse, & frustra contra veritatem pugnasse.* Quare cum sex illos libros apologeticos antè Synodum Nicænam scripserit, nam vivente Pamphilo illos exaravit, qui passus est antè Constantini baptismum, tum temporis eosdem dictavit, quandò teste Athanasio temerè errabat. Et quidè ipse Arius in Epistolâ ad Eusebium Nicomediensem scribit, sibi adhæsisse Eusebium Cæsareensem, undè idem Eusebius à S. Alexandro Patriarchâ Alexandrino excommunicatus fuerat: *Et quoniam, inquit, Eusebius fratres tuos Cæsarensis, & Theodotus, & Paulinus &c. asserunt priorem esse Deum Filio antè principium, anathema sunt facti.* Eusebium verò Cæsareensem primum serè Episcoporum literas pro Ario quaquaversum sparsisse testatur Arianae factionis Coryphaeus Eusebius alter Nicomediensis, qui contrà S. Athanasium pessimæ factionis, quam etiam Eusebianam dixerè, auctor fuit, in literis ad Paulinum Tyrriorum Episcopum, in quibus exemplo Eusebii Cæsarensis hortatur ipsum ad scribendum pro Ario: *Neque studium, inquit, Domini mei Eusebii pro veritatis defensione susceptum, neque tua de eadem re taciturnitas in silentio quidè faceret, sed ad nostras usque aures utrumque perlatum est. Nos, ut par fuit, magno gaudio à Domino nostro Eusebio, à te dolore affecti sumus.* Has literas refert Theodoretus lib. 1. cap. 5. Quare duo illi Eusebii Ariani currus biuges jure meritò sunt appellati. Literæ Eusebii Cæsarensis pro Ario scriptæ recentur in Synodo Nicænâ II. act. 5. quarum blasphemias cum Patres audivissent exclamarunt: *Hic reliquis nobis majore odio prosequendus.* Itemque: *Anathema est tibi, & illis, qui illa legunt.* Et Legati Pontificii addiderunt: *Ipsa lectio indicat, quòd Arianorum sententiæ sapiat, habet enim antè lectus Eusebii Pamphili liber & alias blasphemias, quas Synodus audire respuit.* Inter alia negat Filium esse verum Deum, inquit enim in Epistolâ ad Euphrationem: *Ut cognoscant te solùm verum Deum, non ut uno solo existente Deo, sed ut solo uno existente vero Deo, cum maximè necessaria adjectione vero: quandoquidè & ipse quidè Deus filius, sed non verus Deus, unus enim est & solus verus Deus, quia neminem habet antè se.* Lege ibi alia.

In Nicænâ Synodo Eusebius uterque subscripsit Catholicum symbolum, sed Eusebium Cæsareensem paululum substituisse, scribunt Socrates lib. 1. cap. 8. aliique. Epistolam ad suos Cæsarenses Nicæa dedit, in quâ Synodalis statuti rationem assignat; illam autem Cardinalis Baronius examinat ad annum 325. Certè ob illud factum Ariani Eusebium reprehenderunt, *defectionem ipsius insimulantes, teste Theodoro lib. 1. Hist. Eccles. cap. 12.* An verò manu æquè, ac mente fidem Nicænam subscripserit, ex iis, quæ postea contrà Athanasium struxit, dubium fecit. De illo dixit Socrates lib. 1. cap. 23. quòd *bilinguis iudicatus est.* Et enim prævalente Antiochiæ Arianorum factione urbe pulsus fuit magnus Antistes Eustathius, qui, ut ait Hieronymus in Epistolâ ad Evagrium 126. *Contrà Arium Clarissimâ tubâ cecinit,* atque Eusebius ab Hæreticis in Episcopum ab Imperatore Constantino flagitatus fuit, quòd illum magnum Arii defensorem norant. Imperatoris eâ de re responsum refert idem Eusebius lib. 3. de Vita Constantini cap. 57. Cum verò Eusebiani graves contrà Athanasium Arianorum hostem infensissimum ubique turbas darent, Constantinus, qui ex falsis Hæreticorum delationibus in pravam de Atha-

nasio opinionem abierat, Synodum Cæsareæ in Pælastinâ fieri mandat. Athanasius autem ad illam, ut scribit Sozomenus lib. 2. cap. 25. *vocatus non obedit, Eusebii illic Episcopi, & ejus, qui Nicomediæ erat, aliorumque, qui cum istis erant, malitiam veritus.* Quis igitur Eusebium Pamphili Arii fautorem negabit, cum Athanasio hostis extiterit, qui cum solis Arianis inimicitias exercuit, Catholicis omnibus semper carissimus? Verùm paulò post coactæ apud Tyrum Synodo unâ cum cæteris interfuit Athanasius ita jubente Constantino. De quâ re S. Epiphanius lib. 2. con. Hæreses num. 68. ubi agit de sectâ Meletii hæc narrat: *Et fuisse judicare causam hanc Eusebium Cæsareæ Episcopum, & alios quosdam, erant autem hi quodammodò magis inclinati ad Arianorum vanitatem.* Ibidem raræ libertatis exemplum cum perpetuâ Eusebii infamiâ dedit Sanctus Potamon Hæreticæ Episcopus oculo ob Christi fidem in persecutione orbatus. Hic enim, do verba Sancti Epiphani, *quum vidisset Eusebium sedentem, ac judicantem, & Athanasium stantem, superatus tristitiâ, & lacrymans ob ea, quæ apud veritatis professores sunt, invehens est voce magnâ contrà Eusebium, ac dixit: Tu sedes Eusebi, & Athanasius innocens existens à te judicatur, quis tulerit talia? Dic verò mihi tu: Nonne mecum fuisti in carcere tempore persecutionis? Et ego quidè oculum amisi pro veritate, tu verò nihil mutilatum in corpore habere videris, neque testimonium per confessionem præbuisse, sed stetit vivens nullâ parte detruncatâ. Quomodò discessisti de carcere, nisi quòd promissisti his, qui necessitatem persecutionis nobis intulerunt, id, quòd nepharium est, te facturum esse, aut cerrè fecisti.* Generosis illis vocibus Eusebius perterritus conventum dissolvit, misitque Ursacium, & Valentem contrà Athanasium inquisitores. Ex his emissariis, ac satellitibus, an Cæsarensis fuerit Arianus, quis non intelligat? Hinc apud veterem Ecclesiam adeò certum erat, Eusebium Arii studiosum fuisse, ut id omnes citrà dubium pro comperto haberent. Sanctus Hieronymus in Epistolâ ad Ctesiphontem mentionem facit Eusebii Cæsariensis, quem fuisse Arianum nemo est, qui nesciat, &c. Idem lib. primo contrà Rufinum ait: *Eusebius Cæsarensis Episcopus Ariane quondam signifer factionis.* Et lib. 2. meminit Eusebii Arianorum Principis. In Synodo VII. Oecumenicâ actione 6. hæc leguntur: *Etiam Eusebius Pamphili ab illis in testem advocatur, qui tamen ab omni Catholica Ecclesiâ Ariane hæresis defensor esse cognoscitur.* Item: *Quis enim fidelium in Ecclesiâ, qui verorum dogmatum scientiam habet, ignorat Eusebium Pamphili in reprobum sensum traditum consensisse Arii placitis?*

Verùm Halloix §. 4. in fine reponit pro Eusebio: *Quos quidam putant in illo fuisse errores, ostendam fuisse Græcorum Sanctorum Patrum, quos ipse studuit imitari vulgatas opiniones, nec pro erroribus tunc habitas.* Quod Patres, ac Synodi judicarunt de Eusebio, quosdam, nempe paucos id putasse fingit: sed ista relinquamus. Fateor quidè nonnullos Patres de Filio Dei eo prorsus modo, quo Eusebius, alicubi locutus esse, sed cum illi Orthodoxi fuerint, atque in aliis libris rectam de Filio Dei sententiam exposuerint, in bonam partem trahendi sunt, ubi iis vocabulis, ac phrasibus usi fuere, quas postea Ariani usurparunt. At Eusebius, cum Ariana illum hæresis sectatorem fuisse ex Arii, Eusebii Nicomediensis, nec non magni Athanasii testimoniis constet, non est cur in bonam partem ejus verba interpretatione prorsus vio-

violenta trahantur. Certè quæ in Synodo Nicænâ II. ex ejus Epistolis adducuntur, si rectè explicare poterit Halloix, eadem planè facilitate Arium quoque Catholicum venditabit, ac Nicænos Patres injustos Judices publicabit. Quòd verò Eusebius Symbolum Nicænum subscripsit, nullam eidem defensionem parat, nam hoc gravi doctissimi Patris Sancti Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani testimonio convincuntur, qui cum Halloix Casareensem Arianum indè excusant: *Eusebius*, ait, *fuit Ariana insana Princeps, & plura, & peiora, quam omnes Ariani, in filium Dei, & D.N. Jesum Christum, & Deum contumeliosè, & impiè protulit &c.* Qui autem impium ejus dogma amplexi sunt, & ajunt penituisse eum, & à Synodo susceptum esse, sciant falsum esse, siquidem post aliquot annos, cum nonnulli ex simplicioribus eum in Ecclesiâ commemorarent, coacta est Synodus Alexandria, & istis quidem pœnas constituit, memoriam verò ejus ex Ecclesiâ deleverunt, & tanquam ab hac Sanctâ Synodo ejecto nequaquam in Ecclesiâ memoria ejus habetur. Contrâ Iconomachos cap. 2. In eandem sententiam in Synodo septimâ act. 6. Epiphanius hæc de Eusebio pronuntiavit: *Labris illum dicimus veritatem coluisse, cor-*

de autem longè ab eâ abfuisse, quemadmodum & omnes Epistola illius, & commentaria ostendunt. Postea: *Verum pro illis Epistolis suis nusquam apologiam conscripsit, mansit enim Ethiops non commutans cutem suam.* Qui ergo hunc Ethiopem lavare conantur, non modò operæ, verum etiam & famæ jacturam faciunt, insignem hæresis professorem adversus Patrum Synodos excusando. Hinc constat, Halloix Origenis advocatum totâ causâ cadere, dum damnatos à Synodis præpostero prorsus consilio defendere pertentat. Haud tamen necesse fuit, nos in illo refellendo tantum operæ, ac laboris impendere, nam olim à Sancto Gelasio Papa Hieronymo contrâ Rufinum causâ adjudicata fuit hac planè sententiâ irrevocabili: *Quoniam Beatus Hieronymus eum, scilicet Rufinum, in aliquibus de arbitrii libertate notavit, illa sentimus, quæ prædictum Beatum Hieronymum sentire cognoscimus, & non solum de Rufino, sed etiam de diversis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione reprehendit.* Item: *Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda.* Hæc ille.

A P P E N D I X.

Juliani Pelagiani Laudatores, Cassiani & Fausti Semipelagianorum defensores confutantur.

HUc usque Origenis, ac Theodori Mopsuesteni Apologum confutavimus; nostra enim intererat in id operis diligenter incumbere, qui Pelagianos, quos inter utrumque & primo quidem loco fuisse certum est, ab Augustino plenè convinctos, & ab Ecclesiâ Orthodoxâ ritè damnatos justo volumine ostendimus. Monet verò hoc loco idem studium, quod Augustiniana doctrinæ, ac Romanæ in primis Ecclesiæ debemus, ut nescio quos stultissimos Juliani Pelagiani defensores, itemque quosdam Cassiani, ac Fausti Rejenfis, quos unâ cum Juliano inter reprobatos à Romanâ Sede Scriptores Sanctus Gelasius Papa in Synodo recensuit, importunos, ut mitius loquamur, laudatores, seu propugnatores rejiciamus, quod ubi feliciter (neque enim magnæ difficultatis res est) præstabimus, Pelagianæ Sectæ quocunque patrocinio, ac laude nudatæ deformitas apparebit.

C A P U T I.

Probatur Sanctum Augustinum satisfecisse argumentis Juliani. Sex libri contrâ eundem Julianum recens inventi Sancto Augustino auctori à Synodis attributi. Egregium de isdem Marii Mercatoris testimonium.

Hæresis Pelagiana sacris Vaticani securibus percussa, ac Imperatorum edictis confixa vix spiritum trahebat, cum Julianus Eclanensis Episcopus Pelagio, ac Cœlestio scētæ Magistris tot circumquaque strepitibus fulminibus territis, ac latitantibus juvenili arrogantia desperatam causam suscipiens contrâ Augustinum in aciem prodit, ac diuturniori certamine Sanctum Doctorem exercuit, eo sanè

eventu, ut omnium sapientum consensu penès Augustinum integra victoria steterit. Erupit tamen nudius tertius nescio quis Aristarchus, qui ingenti temeritate, imò stultitiâ è victoris manu palmam eripere, devictique hæresiarchæ caput eadem coronare pertentavit vociferatus, Augustinum in Julianano bello inferiores partes tulisse. Impudentissimi Syrophantæ voces Ecclesiastici exercitûs Imperatori adèd injurias probi quique execrati sunt. Doctissimus P. Magister Joannes Rivius Belga Augustinianus ignavissimi Zoili deliria eruditissimè exposuit lib. 4. de Vitâ Augustini cap. 10. Anno 1650. die 28. Martii Vallisoleti in Hispaniâ sacri fidei Censores vigintiduas propositiones suppresso auctorum nomine damnarunt, quippè quæ erant, ut ajunt, *nimum injuriosæ Sanctitati, pietati, & doctrinæ unius Columnæ Ecclesiæ Catholicæ, qualis est gloriosus Pater*

Augustinus.

Augustinus. Edictum typis excusum per universam Europam publicatum est. Porro eas inter theses hæc tres recensebantur.

9. *Augustinum Juliani argumentis non satisfecisse.*
10. *Si triumphus Ecclesie de Pelagianis niterentur posterioribus Augustini scriptis, immeritò de illis Ecclesia triumphasset.*

11. *Volentes sustinere partes Juliani non posse Augustini rationibus convinci.*

Quinam isti homines fuerint, nec scio, nec inquirò; certè eos novit Sacra Facultas Theologorum Lovanienfium, quæ eadem contumeliosas propositiones proscripsit. Hoc tamen mihi planè compertum est, Joannem Adamum nihilo meliùs esse locutum. Etenim ubi innominati illi dixerunt, volentes sustinere partes Juliani non posse Augustini rationibus convinci, Adamus hæc scripsit: *Contendimus ipsius Augustini arma omni ex parte inexpugnabilia non esse, sint licet illustria. Neque eum in sententiarum suarum, & fundamentorum, quibus eas confirmat, delectu adeo felicem esse (ut demonstrabo, si mihi illud injunctum fuerit) quin mentibus nostris plenissimam ipsius doctrinam non consentiendi, imò oppositam partem tuendi libertatem relinquat:* Lib. 3. sui Calvinii destructi cap. 3. pag. 581. Igitur si adeò debiles Augustini rationes sunt, Juliano non multum negotii facesserunt, facilèque subtilissimi vir ingenii illas vel elusit, vel elisit. Addunt illi, Augustinum argumentis Juliani non satisfecisse. At Adamus hæc insuper in Augustini commendationem scripsit: *Sapissimè Sanctus Augustinus falsus est, difficultates aut à se ipso, aut ab adversariis factas in hac materia datas abs se responsiones excedere, mentemque suam magis objectionibus vexari, quam solutionibus acquiescere:* Ibidem cap. 6. pag. 611. Itaque si qua viro fides, objectiones Pelagianorum, quibus omnibus sese Julianus anteponebat ex fine lib. 2. contra eundem, excefferunt responsiones Sancti Augustini, quod perindè est, ac Augustinum non satisfecisse argumentis Juliani, totà sanè causà cecidisset Augustinus, si apud istos Judices debilibus adeò argumentis innixus cum Juliano litigasset.

Hic Julianus Dialecticis, ac Philosophicis disciplinis excultus cæteris Pelagianis pro hæresi defendendâ operosius laboravit. Profanâ literaturâ tumidus irridebat Sanctorum Patrum Synodos, quod illi nescirent, *juxta categorias Aristotelis* de dogmatibus judicare; ausus Augustinum ipsum Philosophum sapientissimum ignominie causâ *Philosophastrum, Aristotelem Penum, physicum novum* nuncupare. Augustinus initio statim lib. 1. contra Julianum cap. 1. hæretici ratiocinationes *elaborata argumenta* dixit, affirmans etiam in fine lib. 2. eundem ad pugnam descendere *rationis tubâ inflatâ.* Ubi etiam Sanctus Doctor victoriam inani sibi plausu canentem Pelagianum irridet: *Quid est, inquit, quod exultas, & mihi quasi victor insultas, tanquam non invenirem, quid facerem, quod confugerem, si Judicium premever potestate, si in medio eruditorum consisterem tecum?* Julianus certè gloriabatur, Augustinum suis argumentis nullam satis aptam responsionem reponere: *Ita enim, inquit ibidem Sanctus Pater, tibi ponis ante oculos nostrum in disputatione certamen, & te argumentante, me quid respondeam non habentem fingis, ut placeat.* Cùm Augustinus probè intelligeret, cum quo sibi heretico luctandum foret, omnes vires collegit. Hinc libros priores contra eundem modestissimus alio qui vir vocat tantum, tamque elaboratum opus lib. 2. *Retract.* cap. 62. Ibi verò omnium hostilium

argumentorum machinas fregit. Audiatur lib. 3. cap. 1. *Ne longum faciam, non omnia verba tua ponam, sed si Dominus adjuverit, tuarum velut acutarum argumentationum nihil non solutum, destructumque dimittam.* Itemque lib. 1. in fine adversarii argumenta deprimit, nec pili quidem facit: *Vireas, inquit, argurias tuas, & fragilia, quibus tibi multum videris acutus, & nitidus, argumenta confringam.* Sanè Sanctus Doctor omnibus Juliani argumentis se plenè satisfecisse professus est; ita enim in libri ultimi epilogo scripsit: *Ad omnia me tibi respondiisse Juliane, & omnia refelliisse &c. puto quod perspicias, si pernicax non sis.* Cùm verò Julianus lib. 1. Oper. Imp. cap. 15. dixisset: *Nihil itaque ibi de omnibus Augustini argumentis, & propositionibus inexplosum remansit:* Sanctus Pater respondit: *Hoc quidem dicis, sed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, si non Pelagianus est, hoc non dicit.* Sed sibi in suâ causâ favens sit Judex Augustinus, ad alios provocho.

Cùm duæ Juliani literæ Bonifacio Summo Pontifici traditæ essent, quarum unam Romam, alteram Thesalonicam miserat, ut Latinis, ac Græcis aurbus Pelagianismum ingereret, Pontifex eadem ad Augustinum refellendas transmissit, de quo Sanctus Prosper in libro contra Collatorem cap. 42. hæc scribit: *Sanctæ mem. Bonifacius Papa cum esset doctissimus, adversus libros tamen Pelagianorum Beati Augustini Episcopi responsa posebat.* Unum Augustinum fuerent Juliano Apostolica Sedes opposuit, adeò illius ingenium, doctrinæ veritatem, argumentorum robur perspectum habuit. Quare si Augustinus Juliani argumentis non satisfecit, neque suis eundem rationibus convicit, Ecclesia ipsa in Augustino victa fuit, quod impium est cogitare. Vetustioris sanè Ecclesie judicio, antequam novi censores, & Aristarchi emergerent, Augustinus Pelagianorum, ac præcipuè Juliani argumentis satisfecit. Sanctus Prosper hæc olim scribebat ad Augustinum: *Quicquid etiam in libris contra Julianum ab ipso sub hac questione objectum potentissimè debellasti &c.* Marius Mercator in libro contra Julianum ait: *Sanctus autem sepe dictus Episcopus Augustinus & suis libris quatuor illius priores evertit; octo quoque posteriores singulis responsionibus suis ad singula capitula subiectis. Ac sic vanos ejus, ac plumbeos pugiones malleo Catholica veritatis obtudit, imò confregit.* Hic Mercator anno 429. oblato Theodosio juniore libello supplici contra eundem Julianum, ac collegas auctor fuit, ut iidem Constantinopoli ejicerentur, ut narravimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 6. Sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus in Epistolâ ad Venilonem Episcopum Senonenfem ait: *Pelagianis cum à Patribus, præcipuèque beatissimo Augustino competentissimè, abundantissimèque responsum fuerit &c.* Beda in præfat. ad Cant. de Juliano, & Augustini conflictu ita sensit: *Julianus homo ut Retor peritissimus ita gratiæ Dei post Pelagium impugnator acerrimus, ut apertius scripta ejus, quibus contra strenuissimum ejusdem Gratiæ propugnatorem Augustinum insaniavit, ostendunt.* Sanctus Gelafius Papa in Epistolâ ad Honorium Dalmatie Episcopum Pelagianos ita convictos fuisse scribit, ut nihil ulterius contra ipsos à quopiam novi sperandum superfit: *O si studeant, inquit, adversus eos Majorum nostrorum libros, responsaque cognoscere, illis modis omnibus cernatur, nihil esse prorsus, quod ab istis non fuerit ventilatum, & ab illis magnificè veritate contritum, sicque de cunctis eorum nequitis refutandis fideles quoque viderentur instructi, ut nihil amplius quaeretur.* Sanctus Prosper hanc

hanc veterem Augustino è Semipelagianis importatam calumniam, quòd Pelagianorum argumentis non satisfecerit, non uno loco irrisit: *Cur de his armis, inquit, contrà Collatorem in fine præfationis, quibus communis fides est defensata causantur? Cur bellum confectum retrahant, ac munitiones securæ dudum pacis infirmant? An victores displicent, & victi placent? Et in carmine contrà Ingratos cap. 2. de Conciliis Africanis, quorum ibidem Augustinus Ingenium dicitur, hæc canit:*

*Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione epincere nostri,
Vi premerent; discussæ artes, virusque relictum est
Hæretici sensus, nullumque omnino relictum,*

Docta fides, quod non dissolveret, argumentum.

Julianus quidè post hæc Synodos scripsit, sed in promovendâ hæresi magistris nequaquam felicior fuit. Diù ille quidè vixit post editos priores sex contrà ipsum ab Augustino libros, at cùm se penitè victum cerneret, nullam unquam responsonem reposuit, qui ingentes sanè gratias agit, saltem debet, vel apud inferos iis Recentioribus, qui ipsum Augustino prætulere. Utinam parum solida Africani nostri Doctoris argumenta indigitassent, profectò invicta illa ostendissemus, unius saltem exemplo accusationem probare debebant; sed præstandæ forsitan Pelagianis advocacionis religione tacti, manum de tabulâ amoverunt. Certè Augustiniano excellentius ingenium istis natura dedit, quippè qui ea argumenta, quæ Hipponensi invicta visa sunt, nullo negotio dissolvunt. Adamus contendit, *arma Augustini inexpugnabilia non esse.* Quare si obtusa erant Africana tela, depromendæ è novâ pharetrâ sagittæ fuerant, queis Pelagiana hæresis configeretur, ne hæretici se potestate oppressos, non verò ratione convictos fuisse publicarent.

Venio jam ad alteram adversariorum calumniam: *Si triumphi, inquit, Ecclesie de Pelagianis niterentur posterioribus Augustini scriptis, immeritò de illis Ecclesia triumphasset.* Exesum rubigine, penitusque obtusum telum est, Semipelagianorum olim arcubus excussum. Massilienses à Coelestino laudes ob priora scripta Augustino delatas fuisse contendebant apud Sanctum Prosperum in fine libri contrà Collatorem dicentes, *istam in Sanctum Augustinum laudationem pro anteriorum scriptorum meritis fuisse collatam.* Neque enim posteriora Sancti Doctoris volumina æquali in pretio apud eisdem erant, contrà quos ibi plures Sanctus Prosper invehitur. Posteriora Sancti Patris pro divinâ gratiâ defendendâ volumina sunt libri de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseverantiæ, omnium verò postrema sex illa operis imperfecti contrà Julianum. Illi duo priores libri contrà Semipelagianos ad Prosperum, & Hilarium scripti Sancti Hormisdæ Papæ iudicio approbati sunt; etenim in Epistolâ ad Possessorem scribit: *De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei, quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licet in variis libris Beati Augustini, & maxime ad Hilarium, & Prosperum abundè possit agnosci &c.* Sex verò ultimos contrà Julianum imperfecti Operis libros passim Sanctus Agatho, ac Patres Synodi VI. ut ostendemus, laudarunt. Illos attentiori studio Sanctus Doctor elucubravit, graviore enim Episcopatus onere in Eradii humeros deposito, suorum librorum retractationi se totum dederat. Etenim cùm acceptis ab Alipio novis Juliani libris, eisdem refellendis totus incubisset, penè ab incæpto Retractionum opere

revocatus fuit. Scribit S. Doctor ad Quod-vultdeum de his Juliani libris: *Nam me & ab eo, quod habebam in manibus, averterunt. Hoc autem est, ubi respondeo libris Juliani, quos octo edidit post illos quatuor, quibus antè respondi.* Cùm verò Augustinus nollet alterutrum opus omittere, ita utrique operam dedit, ut uni diebus, alteri noctibus vacaret. Sapiunt igitur lucernam sex ista postrema contrà Julianum volumina, quibus magnus Vir ferocientem adversarium veluti ultimo ictu confecit. In his noster Cygnus suo funeri proximus dulciùs occinuit, cujus suavissimo cantui invidentium solummodò corvorum sit, stridula crocitantione interestrepere. Fateor, in hoc opere Sanctum Doctorem breviores quandoque responsones Juliani argumentis reponere; id fecit, eò quòd antè de iisdem rebus in prioribus sex contrà eundem Julianum exaratis voluminibus copiosius disseruerat. Hinc est, quòd sæpè adversarium ad eisdem remittit, ne actum agere videatur. Lib. 4. cap. 26. ait: *Huic libro tuo secundo satis respondi quarto meo.* Item cap. 167. *Respondi tibi libro meo sexto.* Lege lib. 2. cap. 25. 37. & passim alibi.

Nonnulli tamen Recentiores in eam sententiam abiere, ut hosce sex operis imperfecti libros ab Augustinianâ Bibliothecâ relegatos in apocryphorum sentinam projicerent, quorum iudicium hic nobis castigandum est. Duo priores libri à V. C. Claudio Menardio Andium Proprætorè in Galliis inventi in lucem primum editi sunt, iidemque postè iterum in Belgio correctiores impressi curâ, ac studio insignis Theologi, nec non Professoris Lovaniensis Michaelis Paludani Augustiniani. Cùm verò quidam in iisdem libris suas opiniones, in quas conceptis verbis juraverant, suffocari prorsùs animadvertissent, illorum fidem in dubium vocare cœperunt. Doctorem locupletissimum Joannem Rivium lib. 4. de Vitâ Augustini cap. 10. hæc ipsa scribentem: *Verum quidè est, duos hosce posteriores contrà Julianum operis libros in dubium ab iis vocari, qui novâ suorum Doctorum opinione delectati veterem deseruerunt, & scriptis suis persecuti sunt.* At divinâ providentiâ factum est, ut nuper Hieronymus Vignierius Congregationis Oratorii Sacerdos quatuor insuper alios ejusdem operis libros in Clarevallensi Sancti Bernardi Bibliothecâ repertos in lucem emitteret, atque Augustinianam scholam novis suppetiis eximio, atque immortalis prorsùs beneficio solidaret. Vir doctissimus singulari diligentia congesti Lupi Abbatis, Bedæ, & Prosperi testimonia ex his postremis Sancti Augustini contrà Julianum libris deprompta, quibus egregiè eadem volumina suo Auctori deputantur. Joseph Maria Suaresius ob multiplicem eruditionem literatis omnibus commendatus anno proximè elapso Romæ dissertationem edidit, in quâ omni exceptione majoribus testimoniis sex illos libros posteriores contrà Julianum ab Augustino scriptos fuisse convicit. Viderat ista olim amicus, ac Concellita Christianus Lupus Doctor Lovaniensis, qui cùm anno 1657. Romæ in nostrâ Angelicâ Bibliothecâ Sextam Synodum evolveret, atque in testimoniâ ex libro quinto contrà Julianum ab Agathone Papâ laudata incidisset, monuit me de proximo nescio quas chartas lectitantem, ut dicta testimonia in libro quinto operis imperfecti quærerem. Morem è vestigio gessi, atque ex hoc posteriori opere contrà Julianum verba illa Augustiniana excerpta deprehendi, quod primus omnium idem Lupus in notis ad eandem Synodum cap. 6. publicavit. Agatho Pontifex

in Epistolâ Synodicâ ad Imperatores, quæ recitata est act. 4. Synodi VI. sex Sancti Augustini sententias ex libro 5. Operis Imperfecti. contra Julianum laudatis ait: *Veritatis prudentissimus prædicator beatus Augustinus in quinto volumine disputationis adversus Julianum Pelagianismam quid sit voluntas, his definit verbis: Motus animi quid est nisi motus nature &c.* Hoc testimonium legitur lib. 5. cap. 40. alterum ibidem adductum cap. 53. Tertium cap. 42. Quartum cap. 56. Quintum cap. 60. Sextum denique cap. 56. Rursus act. 8. repetitum fuit testimonium Augustini ex eodem lib. 5. à Theophane Abbate. Cùm in eâ Synodo VI. act. 10. testimonia Patrum ab Agathone in Synodicâ adducta ad fidem codicum, qui in Constantinopolitanâ Patriarchali Bibliothecâ servabantur, examinarentur, hæc ibidem recitantur: *Item relectum est ex eodem codice testimonium Sancti Augustini Episcopi Hipponensis ex libro 5. contra Julianum Pelagianismam continens ita: Motus animi quid est, nisi motus nature &c. Quod testimonium similiter collatum est ad librum latinis literis scriptum interpretante Constantino Deo amabili Presbytero, & defensore sanctissime hujus magnæ Ecclesiæ, & latino Grammatico; & constitit. Itaque non modò Latina, verùm etiam Græca Ecclesiâ laudatos operis imperfecti libros contra Julianum Augustino tanquam legitimo eorundem auctori adscripsit, atque in suis bibliothecis servavit, quò eisdem instructa hæreticorum omnium conatibus obviam iret. Monet autem doctissimus Suarezus, eisdem Sancti Doctoris libros laudatos fuisse in Synodo Lateranensi à Sancto Martino Papâ anno 649. celebratâ, cui quinque suprâ centum Episcopi interfuerunt. Etenim Maximus Metropolitâ Aquilejensis collat. 5. dixit: *Sed & Sanctus Augustinus in quinto libro contra Julianum Pelagianismam similiter ait: Nunquid, Juliane, quando Angelus, aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? &c.* Et statim alterum ex eodem volumine testimonium producit. Hæc eò libentius recensui, ut palam fieret, eisdem Sancti Patris libros in nostrâ hujus Venetæ provincie bibliothecis antiquitus extitisse, quando eisdem noster Metropolitâ laudavit.*

His tamen omnium antiquissimum, ac luculentissimum testem addam Marium Mercatorem Sancti Augustini & viventis amicum, ac demortui adversus Julianum strenuissimum defensorem, de quo plura diximus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 9. & lib. 2. cap. 6. Extat in Vaticanâ Bibliothecâ ut ibidem notavimus, Commentorium ejusdem MS. Num. 234. inter codices Palatinos, quo plura à Juliano Pelagiano in octo libris contra Augustinum asserta confutat. Ibi verò fragmenta ex hæretici volumina exscripta eadem omnino sunt cum iis, quæ in libris operis imperfecti leguntur. Pag. 4. memorati codicis adducit ex lib. 1. cap. 112. hæc Juliani verba: *Sed currunt ad eum, qui clamat &c.* In editis illa leguntur cap. CXI. Ibidem ex lib. 2. cap. 17. hæc verba recitat: *Verùm imbecillum avaro opinionis patrocinium &c.* Habentur autem illa ipsa in eodem libro cap. 16. Pag. 5. ibidem ex eodem capite hæc Juliani dicta memorat: *Ostensum est ergo nihil posse per scripturas sanctas probari &c.* Quæ pariter in editis voluminibus recitantur. Rursus ex eodem lib. 2. cap. 58. hæc producit: *Aut si forte, quoniam aliter dogma tuum stare non potest &c.* Quæ cum editis eodem prorsus loco concinunt. Alias etiam ejusdem hæretici sententias recenset, quæ in imperfecto Sancti Augustini opere eisdem verbis leguntur. Methodum verò illorum librorum ex Hæ-

retici argumentis, & statim appositis Augustini responsionibus constari, idem testatur scribens: *Sanctus autem sæpè dictus Augustinus & suis libris quatuor illius priores evertit: octo quoque posteriores singulis responsionibus suis ad singula capitula sublectis.* Ut planè constet laudatum volumen non esse supposititium, sed magni Hipponensis Doctoris manu conscriptum. Quare cùm Romani Pontifices, cùm Occumenicæ Synodi, cùm antiquiores etiam Scriptores sex memoratos contra Julianum libros veluti germanatâ Augustini prolem agnoverint, ac probarint, nostrum est, qui Catholicò nomine gloriamur, eosdem inter Augustinianæ Bibliothecæ volumina reponere, & veluti postremam Ecclesiæ ab Augustino traditam hæreditatem religiosius colere, ac venerari. Hic tamen notandum est, codicem Operis Imperfecti à Vignierio editum pluribus mendis scaterere. Certè lib. 5. num. 53. ita legitur: *Nonnè cùm Angelus, vel homo aliquid vult, natura aliquid vult? Et Angelus, & homo natura sunt. Quis hoc dixerit? Si ergo natura sunt Angelus, & homo, profectò natura vult, quando canque vult Angelus &c.* Verùm apud Maximura Aquilejensem ita habetur: *Nunquid, Juliane, quando Angelus, aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? Angelus, & homo natura non sunt? Quis hoc dicitur est, quia non sunt? Si ergo natura sunt Angelus, & homo, certum est, quia natura vult, quando Angelus vult &c.* Rursus ibidem legit Vignierius: *Veritas autem dicit, quandiu est voluntas ulla, natura non potest separari.* At Sanctus Agatho ita recitat: *Quandiu est voluntas ulla, à natura non potest separari.* Sed de his hæctenus. Etenim speramus, doctissimos Patres Sancti Germani à Pratis in novâ operum Augustinensium editione, quam Parisiis singulari studio, atque labore moluntur, memoratos Sancti Doctoris libros nitidiores emissuros. Gratias interim plurimas sapientissimi, atque eruditissimi Antilitis Suarezii industriae debemus, & ego quidem quàm maximas ago, quòd è Græcis codicibus Augustiniana illa testimonia omnium primus Republicæ Christianæ exhibens insulsam quorundam hæsitacionem, quæ eosdem remorabatur, ne tam insigne, ac præclarum opus Augustino auctori deputarent, penitus proffigavit, atque eximiam animi devotionem erga Magnum Ecclesiæ Doctorem ostendit. Idem autem in dissertatione priori scribit, se meditari exactiorem operum Sancti Augustini chronologiam. Ego quidem, quod ad libros contra Pelagianos editos pertinet, arbitror me id sedulò præstitisse. Quòd si in hoc mea me fallit opinio, idem opus diligentiori ille curâ retinetet, nostramque Chronologiam non limâ poliat, sed ad incudem rarâ, ac singulari, quâ pollet eruditione, reformet.

CAPUT II.

Cassianus à Semipelagianismo infeliciter à nonnullis vindicatus. Massilienses Semipelagiani à quibusdam injustè excusati.

NONnulli, quæ Sancti Augustini doctrina contra Pelagianos tradita plenè non probabatur, mediâ veluti viâ incidentes Semipelagianismum condidere. Horum Princeps fuit Cassianus Massiliensis cœnobii Abbas, & Presbyter, qui collatione XIII., ut ait Sanctus Prosper, *ad instrumentum inimicorum gratia Dei studuit talem proferre doctrinam.* Hinc factum est, ut Sanctus Gelasius Papa in Romanâ Synodo

do ob prava de divinâ gratiâ dogmata in illius Scriptoris opusculis contenta eisdem libros omni prorsus auctoritate exutos inter apocryphorum quicquidias proiecerit. Contrâ Cassiani librum Prosper singulari veluti certamine dimicavit in opere, quod contrâ Collatorem inscripsit, illius verò, ac cancellitarum, seu sectatorum mores, ingenium, consilia, insidiasque egregiè suis coloribus in præfatione, ac peroratione ejus voluminis depinxit, de quibus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 10. disseruimus. Cassiodorus lib. de divinis Instit. cap. 29. ait: *Qui Cassianus tamen de libero arbitrio à Beato Prospero jure culpatus est, unde monemus, ut in rebus talibus excedentem sub cautela legere debeatis.* Certè Synodus Arausicana II. Cassiani sententias contrariis editis dogmatibus penitus proscripsit, ut ad oculum mox ostendam. Hinc coram Clemente VIII. olim quæsitum fuit ex professo, ut ajuat: *An doctrina molina conveniret cum damnatis sententiis Cassiani.* At quæ in illis sessionibus dicta sunt, post Alexandri VII. decretum proferre minimè licet. Hoc certò constat, utramque litigantium factionem palam admisisse, damnatas esse ab Ecclesiâ Cassiani opiniones de gratiâ divinæ auxiliis, nec id à quopiam in dubium revocatum.

At antè paucos annos editus est liber inscriptus *Santus Joannes Cassianus illustratus* auctore Joanne Baptista Guesnajo Aquis, cujus quidè voluminis errores alibi castigavimus, hoc verò loco patentissimum ejusdem signum referendum venit. Scriptor ille lib. 1. cap. 52. narrat, ortam fuisse Massiliæ Semipelagianorum hæresim, quos nequissime sectæ Doctores ibidem ignominie causâ vocat. Addit Cassianum contrâ eosdem acerrimè invectum: *Cassianus ergo, inquit, cum perturbata videret omnia, & jam propè ad desperationem adducta, quod reliquum fuit, Catholico populo, profligatisque ab hæresi civitatibus cavendum putavit.* Item: *Eò formidolosius superbissimorum adversariorum conscientiam plenam spei maximæ precelebatur, atque affligebat.* Imò scribit Cassianum eâ in concertatione cum Prospero copias junxisse: *Denique, ait, ipsa vobis Ecclesiæ Gallicane Prosper, & Hilarius, quibus cum Massiliæ fuit Cassiano tum forte consilium, & militiâ communis.* At cap. 64. quo prius volumen terminat, agens de libris Cassiani, quos contrâ Nestorium edidit, hæc habet: *Cum verò hanc venenosam hæresim nuper, idest suo tempore emeris, eamque incerti nominis, sed certi erroris esse dicit Cassianus, manifestè designat, non Pelagianos, sed ipsorum reliquias, aut Semipelagianos, quos idcirco Pelagianos cineres appellat.* Nunc, inquit, quod paulò austerius dicere cœpimus, exequemur, ut omnes sciant in Pelagianis cineribus ignes quærere te, & novis sacrilegiorum flatibus favillas veteres excitare. *Quæ mihi videntur idoneæ conjecturæ ad probandum, spectasse in primis Cassianum in hac contrâ Nestorianos disputatione, in tantis tenebris erroris, & insectiæ Semipelagianorum præferre clarissimum lumen, ac bonæ ejus voluntatis etiam primæ exordia in nostræ justificationis exordio divinæ gratiæ auxiliis adscribere.* Hæc ille pag. 220.

Hic Scriptor, cum Cassianum sibi illustrandum proposuisset, simulque an imadverteret, quantum nitoris amitteret, si cum Semipelagianis censeretur, lepidam illam de eodem fabulam (cur enim alio nomine utar?) concinnavit. Etenim lib. 1. cap. 39. num. 39. ingenuè concesserat, quòd Pelagianismi suscipio Cassiano obiecta saluiferam illam in dies latius inclarescentem infuscavit lucem, ac nominis, quam neque captaret vir modestissimus, neque defenderet, ob-

curavit auctoritatem. Quò ergo hæc à Cassiano tenebras repelleret, non modò inter Semipelagianos illum militasse negavit, verum etiam contrâ Semipelagianos strenuè depugnasse pronuntiavit, & quod mirabile est, Prospero, Hilarioque secum fœdere junctis. Hoc sanè ultimum sinè risu legi non potest; nemo enim non ignorat, Sanctum Prosperum collato veluti pede cum Cassiano pro Divi Augustini doctrinâ singulari certamine conflixisse in eo opere, quod contrâ Collatorem inscripsit, quia Cassiani collationes Pelagianis erroribus infectas impugnabat. Ille sanè post prologum palam protestatur, se scribere contrâ librum, *cujus prænotatio est de Protectione Dei*, qui planè est titulus collationis XIII. Cassiani. In sequentibus verò pravas ejusdem opiniones de divinâ gratiâ ad verbum recitat, ac nervosè confutat, hæc in fine subjungens: *Sufficienter, ut arbitror demonstratum est, reprehenses Sancti Augustini, & vana obijcere, & recta impugnare, & prava defendere, peremptoriumque armis inestimum bellum moventes divinis, atque humanis constitutionibus rebellare.* Ergo teste Prospero Cassianus reprehensor Sancti Augustini & vana obijcit, & recta impugnavit, ac Pelagianorum armis bellum civile apud Massiliam inter Catholicos confavit. Et tamen, si superis placet, Prospero, & Cassiano contrâ Semipelagianos, Guesnajo auctore, fuit consilium, ac militiâ communis. Commilitones publicat, quos dicere debuerat Antagonistas. Quæ tamen si credis, jam alter quoque tibi persuadebit Davidem, ac Goliath in arenam ad certandum uti commilitones descendisse. Quod verò addit, Semipelagianos dici à Cassiano *Pelagianos cineres*, Scriptoris illius sensum se non percepisse vel saltem dissimulasse, demonstrat; eo enim infami vocabulo Nestorianos, qui ex Pelagianis prodire, significat. Undè & Prosper hæresim Pelagianam matrem, Nestorianam verò filiam lepidè appellavit, quas eodem etiam sepulchro tumularas inscripto epitaphio irrisit, ut diximus in lib. 2. Hist. Pelag. cap. 9. Video eundem opponere: *Cassianum in libris de Incarnatione adversus Pelagianum quemdam Antiochenum Episcopum disputasse sicut & 6. & 7. lib. 6. capitibus & ex 31. capite libri ultimi manifestum est.* Hinc nullâ ratione Cassianum Pelagianis cineribus aspersum existimat. Memoriam hominis malo appellare, quam fidem, neque illum aded fraudolento animo isthæc literis consignasse puto, ut tot signa Lectoribus consultò credenda obruderet. Lege utrumque caput ex libro 6. à te productum, videbis ex symbolo præcisè Antiocheno Nestorium à Cassiano erroris convictum, quòd ille Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter fuerat, antequam renunciaretur Antistes C-P. Quare ubi Cassianus symbolum Antiochenum producit ad hæreticum redarguendum, fingis eundem contrâ necio quem Episcopum Antiochenum Pelagianum insurgere. Post exortam Pelagii hæresim federe Antiochiæ Alexander, Theodotus, & Joannes, quorum nullus Pelagianorum deliria secutus fuit. Theodotus contrâ Pelagianos Synodum celebravit; uti ex Mercatore diximus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 4. Et licet hujus successor Joannes in Ephesinâ Synodo hæreticis patrocinari visus fuerit, eosdem tamen acriter insectatus est, de quo plura habes lib. eodem cap. 9. Ex quâ ergo officinâ Pelagianus hic tibi Antiochenorum Antistes procuditur? Hæc scribit Cassianus cap. 6. *Symbolum ergo, hæreticæ, cujus superius textum diximus, licet omnium Ecclesiarum sit (quia una omnium fides) peculiare tamen Antiochenæ urbis est, atque Ec-*

clesiæ,

eclesie, idest, illius, in qua tu editus, in qua instructus, in qua renatus es. Quibus designat Nestorium Germanicam in Euphratesia provincia natum, sed Antiochia sacris initiatum, unde Episcopus C. P. evasit, quod pluribus describit Theodoretus in Epistola ad Sporacium, & alibi. Sed neque cap. 31. Cassianus quicquam de illo Episcopo recitat, ibi enim Sanctum Joannem Chrysostomum eximie laudat, cujus auctoritatem Nestorio opponit.

Verum temporis iacturam facio: compendio agam adversarii ipsius testimonio usus. Scribit in praefatione ad Lectorem de Cassiani in materia de gratia opinionibus, quod illas *sanctus Prosper JURE REFEL- LIT, ET ERRORIS GOARGUIT.* Fuit ergo, te hoc ipsum asseverante, Sanctus Prosper Cassiani hostis, atque expugnator. Ubi ergo, quam iactas, Prosperi, ac Cassiani contra Semipelagianos militia communis? Addis lib. 2. cap. 12. num. 8. *Liquet Prosperum ab Augustini zelo incalcescente commotorem preliari stylo velitatum esse adversus Collatorem, & qua in deprehendendis, confutandisque ejus ERRORIBUS efficacissima praevalerat sagacitate &c.* Gravior, crede mihi, pugna fuit Cassianum inter & Prosperum; neque enim hic contra adversarium velites tantum emisit, sed universum triariorum robur eduxit, ac plena acie dimicavit. Si tamen non pugnam, sed velitationem certamen illud vocare mavis, Prosperi robur, ac Cassiani debilem aciem fateri, qui vel sola velitationis Prosperi impressione facta, non loco tantum motus, sed fusus, ac dissipatus nec pugnam repetere, nec vires restaurare unquam potuerit.

Tradit tamen Guesnajus, pacem Prosperum inter, ac Cassianum stabilitam, & quidem sequestro Leone Magno tum temporis Archidiacono. Etenim lib. 1. cap. 55. num. 8. & 9. scribit Sixtum Pontificem, cum exortis inter Bonifacium, & Aetium civilibus discordiis, itemque Litorio ab eodem Aetio dissidente, & huic ipsi & Albino graviter Valentiniano Augusto indignato, Romanum imperium passim a barbaris vastaretur, id consilii arripuisse, ut misso in Gallias Leone Archidiacono Apostolicae Sedis legato Duces discordes ad amicitiam revocaret, atque in Valentiniani gratiam reduceret. Addit cap. 56. Leonem legatum plenissimis velis brevi Massiliam secundo cursu pervenisse, ac ad Cassianum veterem suum consiliarium, & amicum divertisse. *Alerant*, inquit num. 2. *Cassiani delatores Hilarius, & Prosper*, qui cum Leonem salutationis officia praestituri convenissent, & forte fortunam Cassianus quoque adesset, restatur Legatum egisse, ut *mutuis colloquiis, & usu inter eos familiari congressos, discussis ultero, citroque suspicionum tenebris vocaret in lucem, eosque pacis interpres suis commotionibus ita placaret, ac leniret, ut omnes constituta concordia, quam ipse cum omnibus haberet communem, sine querela discederent.* Nec irritam Leonis legationem fuisse, haec enim de illo affirmat num. 4. *Nec temere laudi ejus adscripseris, quod nefarii consilii, ac furoris sui poenitens Bonifacius reconciliata sibi placida Augusta cum Vandalis reditum in Hispaniam persuadere non posset, bello eos aggressus est, sed victus Roman venit anno 432.* Haec ille. Monui non semel praesertim lib. 2. Hist. Pelag. cap. 1. hunc Scriptorem ex fabulosis tantum conjecturis Cassiani vitam conscribatam edidisse, quibus non modo se ipsum, sed & quem laudare omni arte conatur, lectoribus deridendum exhibuit. Celebris Leonis Archidiaconi legatio contigit circa annum 439. Nam Sanctus Prosper in Chronico ad annum 440. ait: *Valentiniano*

Aug. V. & Anatolio Coss. Defuncto Xysto Episcopo quadraginta amplius diebus Romana Ecclesia sine Antistite fuit mirabili pace, atque patientia praesentiam Diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Aetium, & Albinum amicitias redintegrantem Gallia detinebant. Postea. *Igitur Leo Diaconus legatione publica accitus, & gaudenti patriae presentatus XXXXIII. Romana Ecclesia Episcopus ordinatur.* Hic vero interrogatum velim Guesnajum, unde sciverit, Leone eo anno apud Massiliam existente, Cassianum adhuc in vivis fuisse, quem ante quadriennium mortem obiisse narrat Trithemius, & antea etiam defunctum Gennadius indicat? Quo auctore adeo constanter affirmat tum temporis Prosperum Massiliae procul a patria commoratum? erat enim Aquitanus. Illa igitur pax non Leonem sequestrum, sed Guesnajum architectum habuit. Imo Prosper cum non personam, sed vitia opinionum Cassiani in seclaretur, nequaquam Cassiano conciliandus erat. Pacato animo noster Doctor strinxit in Collatorem stylum, & ad praedium descendit mente pacifica, nam cum proffigato hoste ex acie in castra reverteretur: *Nobis*, inquit, *Deo adjuvante sit studium quietum, modestaque patientiam odium dilectionem reddere:* In fine libri contra Collatorem.

Hunc quidem defensorem in Gallia Cassianus fortis est, sed & alterum in Hispania advocatum obtinuit. Joannes Mariana lib. de Mor. & Immort. cap. 6. haec scribit: *Video, qua a Cassiano dicta sunt, omnia de gratia certe, & libero arbitrio a viris eruditissimis nostrae aetate defendi quasi pietati consona, neque deflexa a fidei regula sancta.* Si Augustinus modo inter homines versaretur, profecto Cassiani forti invideret, quippe qui suam de praedestinatione sententiam uti *duram & divinam bonitate indignam* reprehendi animadverteret, Collatoris vero dogmata laudari tanquam non deflexa a fidei regula sancta. Certum est, Felicem IV. scriptis ad Caesarium Arelatensem literis Semipelagianorum, ac Cassiani in primis errores Apostolicae sententiae condemnasse, eaque decreta fuisse in Synodo apud Arausicam anno 529. publicata. Canone tertio, & quarto damnatur, *qui invocatione humanam gratiam Dei dicit posse conferri*, itemque qui, *ut a peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit.* Illa plane docuerat Cassianus Collat. 13. cap. 13. dicens Deum quandoque a nostro libero arbitrio quosdam conatus bonae voluntatis vel exigere, vel expectare, *ne penitus dormienti, aut inerti otio dissolutio sua dona conferre videatur.* Et cap. 12. ait: *Expectat nos Dominus, ut misereatur nostri.* Canone V. damnatur, qui initium fidei, ipsumque credulitatis affectum, quo in Deum credimus, qui iustificat impium &c. *naturaliter nobis inesse dicit.* Cassiani error proferribitur dicentis cap. 11. *Sin vero gratia Dei semper inspirari bonae voluntatis principia dixerimus, quid de Zachaei fide, quid de illius in cruce Latronis pietate dicemus, qui desiderio suo vim quandam regnis caelestibus inferentes specialia vocationis monita praevenierunt.* Et cap. 14. ex modo loquendi Christi probat, fidem Cornelii Centurionis non fuisse ex gratiae dono, sed ex viribus liberi arbitrii: *Nullius enim, inquit, laudis esset, ac meriti, si id in eo Christus, quod ipse donaverat, praerulisset. Alioquin dixisset: Amen dico vobis, non dedi tantam fidem in Israel.* His contrarium definit laudata Synodus in fine: *Unde, inquit, manifestissime credendum est, quod & illius Latronis, quem Dominus ad paradisi patriam revocavit, & Cornelii Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est,*

Et Zachari, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed divine largitatis donum. Canone VI. damnat eum, qui sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus &c. parentibus, querentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri divinitus. Fuit celebre Cassiani effatum lib. 12. de Instit. Coenobiorum cap. 14. ubi ait: Pronunciamus laborantibus tamen, ac desudantibus misericordiam Dei, gratiamque conferri &c. Dicimus enim secundam Salvatoris sententiam dari quidem petentibus, & aperiri pulsantibus, & a querentibus inveniri, sed petitionem, & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id, quod petimus, dederit, vel aperuerit, quod pulsamus, vel illud, quod querimus, fecerit inveniri. Praesto est namque occasione sibi tantummodo a nobis bona voluntatis oblata, ad haec omnia conferenda. Ita petere, pulsare, querere occasiones a nobismet viribus liberi arbitrii oblatas nuncupat. Canone VII. nihil boni sine gratia fieri posse determinatur, qua sententia etiam canone XXII. his verbis asseritur: Nemo habet de sua nisi mendacium, & peccatum. Contrarium plane docuerat Cassianus cap. 12. collationis citatae: Nec enim, inquit, talem Deus hominem fecisse credendus est, qui nec velit unquam, nec possit bonum: alioquin nec liberum ei permisit arbitrium, si ei tantummodo malum ut velit, & possit, bonum vero a semetipso nec velle, nec posse concessit. Canone VIII. Si quis, inquit Patres, alios misericordiam, alios vero per liberum arbitrium (quod in omnibus, qui de pravariatione primi hominis nati sunt, constat esse vitiatum) ad gratiam baptismi posse venire contendit, a recta fide probatur alienus. Damnatur hic famosum illud Cassiani effatum cap. 17. Deum aliorum esse Salvatorem, aliorum etiam susceptorem: In eo enim, inquit, quod prior advoceat, & ignorantes nos, atque invitos attrahit ad salutem protector, atque Salvator noster est. In eo autem, quod annitentibus nobis opem ferre, refugientesque suscipere, ac munire consuevit, susceptor, ac refugium nominatur. Contra quam Collatoris distinctionem pluribus invenitur Sanctus Prosper. Post hoc vero octo canones, quibus diversi Semipelagianorum errores configuntur, plurimae sententiae ad verbum ex Sancti Augustini libris excerptae adjunguntur, de quibus in Historia Pelagianam differimus: sufficere hic illa tantum adduxisse, quibus Cassiani doctrina palam damnata esse intelligatur, ut jam penitus falsum sit, quod Mariana ex aliorum forte sententia dixit, Cassiani dogmata de gratia, & libero arbitrio non esse deflexa a fidei regula sancta: sunt enim citra ullam dubitationem haeretica post Arausiana decreta.

Sed Massilienses quoque Semipelagiani Joannis Cassiani, qui Massiliae confederat, discipuli, ac sectatores egregium advocatum sortiti sunt Rodericum de Arriaga, qui eisdem ex ignorantia invincibili in errores lapsos asseruit, cuius verba praecedere debet testimonium Sancti Prosperi de Massiliensibus iisdem loquentis, quod Recentior ille praeposteram prorsus explicatione interpretatur. Haec Aquitanus Doctor, ad suum Augustinum scripsit: Illud etiam qualiter diluatur, quasumus patienter insipientiam nostram ferendo demonstrare, quod retractatis priorum de hac re opinionibus, penes omnium par invenitur, & una sententia, qua propositum, & praedestinationem Dei secundum praesentiam receperunt. Arriaga tomo 1. in 1. partem disp. 36. num. 11. hocce scholion laudatis Prosperi verbis affigit: Nominis priorum, & antiquiorum, de quibus Prosper, non intelligi Sanctos Pa-

tres, sed Massilienses aliquos Episcopos, & viros moribus, & pietate insignes invincibiliter tamen, ut puto de multis, Semipelagianos. Quot verba, tot errata. In primis falsum est, nomine priorum non intelligi Sanctos Patres, quod ipsemet Annatus irridens disp. 4. defenf. scient. med. num. 80. exclamavit: Appellanda est adversarii fides, qui quod Prosper Catholicis scriptoribus attribuit, dictum putat de Semipelagianis. Perspicua sunt Prosperi verba. Semipelagiani suas opiniones, teste Prospero, vetustate defendebant, dictitantes Augustinum nova docere, ac Patribus inaudita. Hoc pacto Prosperi dictum intellexit Augustinus lib. de Praedest. SS. cap. 14. inquit: Si huius ergo sententia defensionem ex divinorum eloquiorum nos praecedentibus Catholicis tractatoribus promerem, profecto hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquiescerent, hoc enim significasti literis vestris. Alterum Arriaga erratum capitale est, dum suos hocce Massilienses Episcopos excusare conatus, eos invincibiliter Semipelagianos finxit. Clara ac perspicua sunt Prosperi verba in laudata Epistola: Obstinatorem suam vetustate defendunt. Cum Massiliae lites de divina gratia, ac libero arbitrio inerudescerent, nonnullis Augustino, pluribus Cassiano faventibus, allatus est Massiliam liber Sancti Doctoris de Correctione, & Gratia. Tunc putavimus, inquit Prosper, omnes querelas resistentium sopiendas, quia a universis questionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plene illic, absoluteque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, ut quae apud nos erant turbata, componeres. Porro hoc libro recensito sicuti Augustiniani longe, ut idem ait intelligentiores evalesse, ita qui persuasionis suae impediabantur obscuro, aversioris, quam fuerant, recesserunt. Cum vero ex Augustini doctrina illosum errores Prosper, ac collega vellicarent, obstinationem suam vetustate defendebant. Addit: Eo postmodum, pernicia tota descendit. Itane qui illata ex Augustini libro plurimam luce oculos obstinatissime claudunt, ne videant, qui obstinati, & perversi in opinionibus suis perdurant, qui Prosperi, atque Hilarii disputationes audiunt, invincibiliter verum ignorasse dicentur? Audi Prosperum haec ad Augustinum scribentem: Cum contra eos scripta beati rudinis tua validissima, & innumeris testimoniis divinarum scripturarum instructa proferimus, ac secundum formam disputationum tuarum aliquid etiam ipsi, quo concludantur, adstruimus, obstinationem suam vetustate defendunt. Et haec tot disputationibus instructos, tot Augustini libris edoctos invincibili ignorantia laborasse autumabis? Semipelagianos bona ingenia dixit Augustinus cap. 20. de Praedest. SS. nec despicienda ingenia. Prosper initio libri contra Collatorem. Fuere viri doctissimi, & sapientissimi Cassianus, Hilarius, Faustus, Vincentius Lerinensis, aliique, ut in Pelagianam Historiam dictum est. Et haec quidem in una Prosperi periodo explicanda Arriaga errata sunt. Franciscus Oviedo 1. 2. tract. 9. cont. 1. pun. 4. num. 76. illa verba Prosperi, retractatis priorum de hac re opinionibus ita interpretatur: Quibus verbis, ait, asserit Prosper, jam plures ex Massiliensibus priores opiniones retractasse. Non ita est: scribit Prosper, retractatis, hoc est, relectis, seu recensitis Patrum opinionibus, unam ex Semipelagianorum opinionem omnium sententiam repertam, nempe praedestinationem praesentiam dirigere. Profecto dixisset Prosper: Retractatis prioribus de hac re opinionibus, si ut perperam Oviedo intellexit, Massilienses priores opiniones retractassent. Verum Retractatis, inquit, priorum de hac re opinionibus, neque enim illi

majorum suorum Semipelagianorum opiniones retractare poterant, cum eo tantum tempore Semipelagiani in Galliis primitus apparuerint. Imò si verbum illud ita accipiendum esset, quasi Massilienses prioris opinionis palinodiam cecinissent, non asseruisset Prosper, *jam plures ex Massiliensibus*, ut perperam Orviedus accepit, sed omnes priores opiniones retractasse, nam aperte ait: *Retractatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par invenitur, & una sententia, quæ propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.*

CAPUT III.

Faustus alter Semi-Pelagianorum Princeps defenditur à Recentioribus; Sancti Patres Fausti damnatores ab eisdem improbat, & hæreseos falsò accusati.

SEMIPELAGIANÆ REIPUBLICÆ principatum post Cassianum tenuit Faustus ex Abbate Lerinens Rejensis Episcopus, de quo plura in Pelagianâ Historiâ. At Recentiores, qui pro Origene Pelagianâ erroris Principe, ita illum dixit Hieronymus, apologias cudere ausi sunt, Faustum etiam Semipelagianorum antesignanum ut ait Petavius tomo 1. Dogmatum Theol. lib. 9. cap. 2. *Semipelagianorum Coryphæum*, ut illum nuncupavit Baronius tomo 6. ad annum 490. totis viribus defendere conati sunt. Jacobus Sirmondus de Ecclesiasticâ antiquitate benemeritus effectâ ætate sociorum litigiis sese immiscens pro Fausto in Historiâ Prædestinationianâ apologiam satis prolixam concinnavit, hæc statim cap. 3. præfatus: *Admonet hoc loco studium veritatis, amorque innocentie, ut Fausti Rejensis vicem doleamus, sanctoque, & clari nominis Antistiti reverentiam, quæ fas est, deprecemur &c. Faustum hunc, inquam, quis æquo animo ferat, librorum nunc istorum nomine, quod Prædestinationum in his errores ex Synodi sententiâ refellerit, vexari passim à multis, traducique tanquam hæreticum? Idque auctore, quod dissimulare non possunt, ac duce Joanne Maxentio Scythâ Monacho ex eorum numero, qui Eutychis hæresim clam foventes Synodum Chalcedonensem adversus Hormisdam, ejusque Legatos occultis artibus impetebant. Doluit quoque Sirmondi sodalem Ludovicum Cellotium, altera meritum modò Faustum ab adversariis vexari: Lib. 2. Hist. Gotteschalei cap. 4. §. unico, ubi Joannes Maxentius Eutychianus, & Monachorum Eutychianorum Patronus ignominie causâ dicitur. Quid de Fausti doctrinâ, & sanctitate dicendum sit in Historiâ Pelagianâ nobis descriptâ abundè patet; neque enim ex morum integritate doctrinæ veritas adstruitur, neque ex doctrinæ erroribus morum sanctitas vexanda est, in quo plerique excessere. Sirmondus veritate cogente fatetur, quod Faustus circa initium fidei, & alia plus aliquanto tribuere, visus est, quàm par erat. Noluit dicere, tribuisse, sed visum tribuere, cum tamen id sole clarius sit, additque ita illum sapuisse, quando ita loqui fas fuit. Quod sanè verissimum puto. Nimio tamen bonus ille senex ergà suum Faustum studio abreptus Sanctorum Patrum, & antiquorum testimonia, quibus Fausti auctoritas penitus deprimitur, partim negat, partim arguit, ut pluribus hominis apologia nobis hic rejicienda sit. Ut verò Petrus Halloix supra dejecta Patrum capita suum Origene Pelagianâ erroris Principem appollere tentavit, ac Synodum V. mille disteriis impetuit; ita etiam Sir-*

mondus Semipelagianorum Principem Faustum propugnans Patrum judicia explosit, ac Præsulum sanctissimorum Synodum in suspensionem hæreseos vocare non dubitavit.

Itaque ille in primis Joannem Maxentium carpit, vocans eundem *hominem amentem*, ejusdem in Faustum objectiones fallaces. At non hoc fuit sapientissimorum de Maxentio judicium. Sanctus Fulgentius initio libri 1. de Veritate prædestinationis, & gratiæ ita Joannem Maxentium, ejusque syncellitam Venerium alloquitur: *Deo gratias ago, Sancti fratres Joannes Presbyter, & Veneri Diacone, ejus ope tales estis, ut pro gratiâ, quâ salvamur, magno spiritu, & fervore certetis.* Et Synodus sanctorum Episcoporum pro fidei defensione apud Sardiniam exultantium ejusdem Maxentii, ac sociorum fidem commendavit. Cardinalis Bellarminus in libro de Script. Eccl. ad annum 520. ait: *Joannes Maxentius Faustum, & Pelagianos egregiè refellit ex libris S. Augustini.* Veniat huic suppar Cardinalis Baronius, qui tomo 6. ad annum 490. hæc scripsit: *Quinam autem colligantur ex Fausti duobus libris illis errores scripti S. Augustini, & sententiæ Catholicae adversantes, tu vide illos collectos à Maxentio in responsione ad Hormisdam Pontificem, ubi in pluribus Faustus declaratur hæreticus.* At clamat Sirmondus: *Maxentii porò in Faustum objectiones fallaces, & minime sincere multorum judicio habitas esse quis nescit? Quinam sint isti multi, non insinuat, certè illorum multorum judicio insignes illi purpurati non steterè. Multos dixit, qui nec pauci fuere, sed vix unus, & alter. Audiat Sirmondus summos sæ Societatis Theologos, quibus, ubi de Theologicâ re disputatio sit, & ipse summus historicus assurgat. Franciscus Suarez proleg. 5. de Grat. cap. 5. §. De Fausto, hæc scribit: *Maximè verò contrà illos libros Fausti irrequiritur Joannes Maxentius in responsione ad epistolam Hormisdæ Papa ad Possessorem sub finem, ubi assumit onus probandi illos libros esse hæreticos, idque latè ostendit eo ferè modo, quo nos statim idem prælabimus.* Magnus vir in Fausto oppugnando Maxentii vestigiis inhæsit. Gabriel Valquez & ipse pro Maxentio testimonium dicit 1. 2. disp. 199. cap. 3. *Sententiæ Petri, & Joannis Maxentii tam in materiâ de gratiâ, & libero arbitrio, quàm in damnandis libris Fausti magni momenti esse debet.* Sed haud opus habet Maxentius ullo suffragio, neque enim ipse inibi argumenta quædam contrà Faustum effingit, undè minds sincere, & fallaces ejusdem contrà Faustum objectiones dici possint, sed per antithesim testimonia Sancti Augustini, & Fausti hinc indè producit, *ut cum in brevi, inquit Maxentius, collata ad invicem com. varia sibi reperita fuerint, evidenter clareat libros Fausti esse hæreticos.* Qui verò Faustum eadem cum Augustino docuisse contenderet, procul hinc Anticyras ablegandus esset. Sed non unus, neque primus Fausti libros Maxentius damnavit, nam superiori sæculo, ut dicemus, Sanctus Gelasius Papa eosdem proferipserat, & Synodus Africanorum Patrum apud Sardiniam in Epistolâ ad eundem Maxentium Archimandritam, quam primus ipse Sirmondus, nondum apologiam pro Fausto meditatus, in lucem emisit, pronuntiavit memorati Fausti commenta veritati contraria, Catholicae fidei penitus inimica. Cap. 18.*

Quid hic ageret eruditus apologistæ? quò evadet quem clypeum Africano telo objicit? Illæ Synodi censuram nè pili quidem fecit, hæc ipsa vociferatus: *Difficile non erat, ab Afris id sperare, apud quos nata, ut dictum est, Prædestinationum hæresis in multorum*

alibet

ad huc mentibus habebat. O dictum non ferendum! Ne Fausti liber hæreseos incusetur, hæreticos aude appellare Episcopos Africanos, qui pro tuenda fide à Trasamundo Ariano in exilium egesti fuerant? ut hominem liberes, integrum doctissimorum, ac sapientissimorum Patrum Senatum damnas? ne Fausto erroris nota inuratur, universa Africa Catholica in hæresis suspensionem adducitur? Olim quidem vivente Augustino nonnulli Adrumetini Monachi plus justo, ut scribis, gratiæ tribuere, sed intrâ illorum claustra vix natus error Augustini operâ extinctus fuit, & si qui postea eâ vesaniâ, morboque correpti fuere, è plebe, non ex Episcopis illis sanctissimis, ac doctissimis fuisse dicendi sunt, ad quos veluti ad oracula ex universo Orbe literæ consultantium volitabant. Illi quidem de S. Fulgentio hæc scripsere: *Adversus duos libros Fausti Galli septem libros edidit, quos cum recensueritis, agnosceatis protinus, quemadmodum memorati Galli commenta veritati contraria, Catholicae fidei penitus inimica, discussio prodidit, ratio manifesta convicit, auctoritas divina compressit, & præcedentium Patrum consona prorsus attestatio confutavit.* Quid de isto Fulgentio dices Sirmonde, itane Prædestinarianâ illum quoque peste astatum asseverabis? Hic Fausti dogmata probavit esse *veritati contraria, Catholicae fidei penitus inimica.* Ille tamen Fulgentius Monimus amicum à Prædestinariano errore, in quem inclinabat, revocavit integro eâ de re eidem inscripto volumine. At si Fulgentium absolvit, & socii etiam Episcopi omni prorsus Prædestinarianæ hæresis suspensione tibi liberandi sunt, qui non jam meâ advocacy indigent, sed tenet falsitatis convincunt in eâ ipsâ Epistolâ, quam ipse posteris publicasti. Prædestinarianorum, ut ex Araucano contendis, effectum erat: *Aiquos ad malum divinâ potestate prædestinatos esse.* Hanc verò hæresim Patres Africani Fausti damnatores cap. 11. laudatâ Epistolâ his rejiciunt: *Cum in utroque vase faciendo figuli cognoverit potestatem, in vase honoris indebitam gratiam Dei miserantis intelligat, & in vase contumeliæ debitum iudicium Dei obdurantis, id est deserentis agnoscat. Deus autem obdurare dicitur, non quia ad iniquitatem compellit, sed cum ab iniquitate non eripit, quod, quia iustus est, iuste facit. Damnant clarè, sine luctu, evidentissimè dicentes, Deum ad iniquitatem compellere.* Et hos Iudices Prædestinariani erroris damnatores Prædestinarianæ hæreseos Sirmondus insinuat?

Pergit idem Faustum defendere. *Callidum, inquit, præterea, & subdolum Faustii sermonem ajunt fuisse, Pelagianæ pravitati consentientem, detectum, convictumque à Fulgentio, ab Avito, & ab aliis.* Quid hic apertius, veriusque pro Fausto responderi queat, quam solemne illud Faustii ipsius, non ita est. Negat Faustum callidum, ac subdolum fuisse, Pelagianæ pravitati consentientem, & à Fulgentio convictum. Oppono testem locupletissimum, antiquissimum Ecclesiæ Patrem Sanctum Isidorum hæc in catalogo Illust. Script. cap. 14. de Fulgentio narrantem: *scripsit multa, ex quibus legitur de gratiâ Dei, & libero arbitrio libros responsionum septem, in quibus Fausto Gallie Rigiensis urbis Episcopo Pelagianæ pravitati consentienti respondens, obicitur ejus profundam destruere calliditatem.* Socium amicè monentem Valquium submitto; *Cum verò, inquit, Isidorus vir doctus, & antiquus dicat, Fulgentium septem libros illos contra Faustum de gratiâ, & libero arbitrio scripsisse, quis audeat dicere, eum ex suo cerebro, aut sine fundamento id excogitasse?* Disput. cit. numer. 14.

Habes ex Isidoro Faustii profundam calliditatem, eundem Pelagianis consentientem, convictumque à Fulgentio. At reclamatione, *non extare libros Fulgentii.* Extat tamen, qui eisdem legit, Isidori testimonium. Forsitan in eâ sententiâ Sirmondus fuit, ut existimaret, à Prædestinariano quopiam septem eos contra Faustum libros sub Fulgentii nomine emisso? At de viro tantæ eruditionis hæc commenta suspicari non licet. Interim audiatur testis non modò Fulgentii coætaneus, sed Syncellus, qui ejusdem Episcopi gelta literis mandavit; hæc de magistro tradit: *Ita erat notior omnibus gentibus, ut duo libri, quos Faustus Episcopus Galliarum contra gratiam subdolo sermone composuit, favens occultè Pelagianis, sed Catholicis tamen videri volens, Constantinopoli offensi à pluribus fratribus ad B. Fulgentium probandum dirigerentur, quibus, ne occultum serperet virus, septem libris ipse respondit, plus laborans exponere, quam convincere; quia dubios sermones ejus exponere, hoc erat, delirantis argumenta convincere.* Magnus planè hujus operis labor mercedem debitam citò suscepit. Lib. de Vita Fulgentii cap. 28. Habes Faustum subdoli sermonis, occultè Pelagianis faventem, & delira item, ac septem insuper libris à Fulgentio confutatum. Planè Isidoro consonat Fulgentii Syncellus. Sed & Synodus Sardinienfis, cujus magna pars Fulgentius erat, in literis Synodicis superius productis ait: *Unus ex nobis &c. adversus duos libros Faustii Galli septem libros edidit.* Nolo repetere quæ sequuntur, ne Lectori fastidium ingeram. Dum in his versor, subit animum gravis illa exprobratio, quâ olim Sanctus Doctor contra Julianum usus fuit lib. 1. cap. 7. ubi ait: *Malem sic ut Polemo luxuriæ coronis sensim capite detrahis, eisque abiectis, manum pallio subdidit, os, & vultum formavit ad verecundiam, ad extremum se illi, ad quem deridendum venerat, discipulum tradidit, sic & tu loquentibus tibi tot venerabilibus viris &c. tanquam coronas ebriosorum abieceres laudes Pelagianorum, quibus tanquam magnus eorum defensor extolleris, & stylum, ut mitius dixerim, contumeliosum non tanquam pallio pudoris absconderes, sed tanquam manu emendatiore confringeres.*

Sed quale Apostolicæ Sedis de Faustii libris iudicium fuerit, videndum est, ac Sirmondi apologia confutanda. In Romanâ Synodo coram Sancto Gelasio Papâ celebratâ, actum est de libris recipiendis, abjiciendisve; porro inter libros à Romanâ Ecclesiâ rejectos libri Faustii Rejenfis recensiti sunt, iidemque hæc sententiâ confixi: *Opuscula Faustii Rbigenfis Galliarum apocrypha.* Cum verò sequenti sæculo de eisdem libris S. Hormisdas à Possessore Episcopo consultus fuisset, hocce responsum dedit: *Hi verò, inquit, quos de Faustii cujusdam Galli Antistitiis dictis consuluisse literis indicastis, id sibi responsum habeant, ni que illum recipi, neque quem quem, quos in auctoritatem Patrum non recipit examen Catholice fidei, aut Ecclesiasticæ Disciplinæ, ambiguitatem posse gignere, aut religiosi præjudicium comparare.* Legit ista Sirmondus, & non modò probavit, verum etiam ut eadem prorsus ratione de Faustii libris cæteri judicarent, optavit; hæc enim scribit. *Si de Faustii libris decernendum est, nè supra Sedem Apostolicam, Gelasiumque, & Hormisdam sapere velint, quibus satis fuit non primè illos auctoritatis, hoc est apocryphos dicere, non hæreticos.* Quid ais Sirmonde? Faustii libros non esse dicendos hæreticos? Quid de Synodi Araucanæ decretis à Romano Pontifice dictatis sentiendum putas? His certè, ut tu quoque fateris, Semipelagianorum errores

damnantur, & præcipue Faustii Semipelagianorum Coryphæi, qui te quoque teste, circa initium fidei, & alia plus aliquanto tribuere visus est, quam par erat. Ita-ne verò libros continentes errores à Synodis, & Romanâ Sede damnatos hæreticos negabis? At illud etiam interpretamentum, quo libros illos apocryphos hoc est non primæ auctoritatis pronuntiatis, esse dicis, quàm falsum sit, nemo non videat. Gelasius hoc nigrum thesaurum Hæreticarum libris præfigit: *Opuscula Joviniani, & Galli apocrypha. Opuscula Montani, Priscilla, & Maximilla apocrypha. Opuscula omnia Faustii Manichæi apocrypha.* Et post nonnullos alios eodem prorsus modo Faustum damnans ait: *Opuscula Faustii Rbergensis Galliarum apocrypha.* Quare Sirmondo interprete Montani, Faustii Manichæi, ac Joviniani libri non erant hæretici, sed tantum non primæ auctoritatis. Cavendum ne unâ cum Fausto pessimi etiam Hæretici excusentur. Gelasius antequam indicem illum librorum, quos Ecclesia rejicit, contexat, antè catalogum librorum damnatorum hæc præfatur: *Cætera, quæ ab hæreticis, sive Schismaticis conscripta, vel prædicata sunt, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, & quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda sunt, credimus esse subdenda.* Et statim incipiens à Conciliabulo Ariminensi à Constantio Ariano congregato damnatorum librorum indicem subnectit, quos inter Faustii Rejenis opuscula numerat, quæ Gelasio judicante, *nilatenus recipit Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, & à Catholicis vitanda sunt.* Hocine est non primæ, an potius nullius esse auctoritatis? Scio apocryphos eos libros censeri, qui incerti auctoris sunt, aut nondum auctoritate Ecclesiæ confirmati, sed ibi Pontifex eo nomine illos libros etiam damnat, qui rectam aliâs doctrinam immistis erroribus deturpant. Sed neque mitius Hormisdas de Faustii libris iudicavit; nam apertè statuit Faustum non recipi in numerum Patrum, quos ut magistros sanæ doctrinæ Orthodoxi venerantur. Scribit ab Ecclesiâ librorum recipiendorum numerum statutum; ac de quibusdam aliis censet, legi posse, ut fugiantur illorum errores; *Nec vitio, inquit, dari potest, posse quod fugias, atque adeò non legentes incongrua in culpam veniunt, sed sequentes.* His Faustum adnumerat dicens, quod *illum in auctoritatem Patrum non recipit examina Catholica fidei.* Errat igitur, teste Hormisdâ, Faustus circa fidem. Quare Pontifex reprobato Fausto ex Sancti Augustini libris ad Hilarium, & Prosperum, Ecclesiæ doctrinam de gratiâ, & libero arbitrio petendam dixit, quod Catholicum gregem à noxiis pastuis ad saluberrima prata revocaret.

Hucusque dicta in summam redigo. Faustii vicem dolet Sirmondus, quod tradatur *tanquam hæreticus.* At nos de Sirmondo querimus, quod Sanctos Patres Africanos Prædestinarianâ hæresis insinulavit. Idem Maxentii contra Faustum objectiones non successas, & fallaces accusat. At Bellarminus egregiè Faustum à Maxentio confutatam testatur. Sirmondus cum Jappero nec sine honore Catholica Ecclesiæ Doctorem Faustii nominat. At Sanctus Hormisdas Papa scribit, quod Faustum *in auctoritatem Patrum non recipit examina Catholica fidei.* Idem libros Faustii non primæ auctoritatis tantum declaratos esse contendit. At in illis Faustum *subdoli sermonis, Pelagianis consentientem, delirantem, Catholica fidei penitus inimica docentem veteris Ecclesiæ Scriptores, ac Patres iudicant.* Quare jurè optimo Cardinalis Baronius tomo 6. ad

annum 490. hæc scripsit: *Non est quidem, ut pro Fausto aliqua possit in eius defensionem, vel excusationem apologia elaborari, quem constat in diverso Orbe Catholico impugnatum.* Et enim in Occidente Casarius, & Avitus doctissimi, atque sanctissimi in Galliâ Episcopi adversariis eum scriptis exagitarunt; Eundemque in Africa Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus septem libris vehementissimè impugnavit &c. Sed qui præstant his omnibus Ecclæ, atque Gelasius Romani Pontificis eadem Faustii scripta rejecerunt, ut planè universum Occidentem Orbem in eosdem Faustii libros insurrexisset, eosdemque oppugnasse certum sit. In Oriente verò non unus dumtaxat, quem refert Azo, Joannes Presbyter Antiochenus eos Faustii libros refellit, sed Orthodoxi fere omnes. Hæc quidem fusiùs in Historiâ Pelagianâ prosecuti sumus. In eadem Baronii sententiam Vasquez pedibus ivit in laudatâ disputatione 199. num. 17. scribens: *Eccè jam scripta Faustii de gratiâ, & libero arbitrio in Galliis, in Oriente, & in Africa tanquam veræ fidei dissentanea improbatâ, & notatâ, ut deinde nullus audeat apologiam pro Fausto contra communem sensum Patrum elaborare.* Verum illam elaboravit Jacobus Sirmondus, quod Prædestinarianâ hæresis oppugnatore aliquid auctoritatis adderet. Faustus tamen totus quantum est, Semipelagianus apparet, ut etiam Africanus, Gennadius, alique antiquiores, qui Sancti Augustini sententiam de gratiâ prædestinatione insectantes, Prædestinatorum nomine eandem infamare conati sunt.

CAPITULUM IV.

Gennadius Massiliensis Semi-Pelagianus à Recentioribus excusatur.

Post Cassianum, ejusque doctrinam de gratiâ, & libero arbitrio tunc non deflexam à fidei regulâ Sanctâ commendatam; post Faustii libros non hæreticos defensos, quos tamen Semipelagianorum Magistros fuisse clariùs constat, quàm ut illis quorumcumque hominum præstigiis eludi possit; post Massilienses ob ignorantiam invincibilem excusatos, tertius Semipelagianæ scholæ professor à Recentioribus defenditur Gennadius Massiliensis. Hunc fuisse Semipelagianum lib. 2. Historiæ Pelagianæ cap. 16. ostendimus, ejus dicti duos hic tantum testes advocabo omni exceptione majores, Baronium, & Bellarminum. Ille tomo 4. ad annum 388. ait: *Hæc Gennadius qui ergâ Pelagianos propensior tribuit falsus auctor Evangelio signa, atque prodigia.* Ille vero lib. de Script. Ecclæ. V. Gennadius ait: *Scriptis etiam librum de viris illustribus, in quo suspicionem non parvam reliquit sua non rectæ fidei; laudavit enim Cassianum, & Faustum, qui Semipelagiani fuerunt, & S. Prosperum de predestinatione, qui pro gratiâ Dei contra Pelagium fortissimè ut micavit.* Faustii certè Semipelagiani volumen de Gratia, & libero arbitrio ab Ecclesiâ, & Patribus damnatum vocavit opus egregium. Idem dogmata de gratiâ à Cassiano concinnata, tanquam salutaria probata esse Ecclesiæ pronuntiavit. Hieronymum vocat obrectatorem, & æmulationis stimulis incitatum. Addit Augustinum, quod multa scripsit, effraße, quæ diffusius loco citato prosecuti sumus. Cæterum & hic Semipelagianus ex Imium Patrum sortitus est. Te-ne appellabo, Recentiorum sapientissime, qui cum summâ doctrinâ summâ quoque modestiâ conjunctâ, Sanctis Patribus, ac Augustino præsertim honorem semper detulisti, nec tibi contra eundem, licet tam multa

multa scriberes, verbum ullum unquam minus Augustino honorificum excidit? Tuæ erga Augustinum reverentiæ detur, ne in hæc invidiæ, ut obii- cient, plena designato nomine conjiciaris. Hæc proleg. 5. de Grat. cap. 5. num. 36. Semipelagianismi no- tam procul à Gennadio pluribus amovere conatus concludit: *Fieri ergo potest, ut ea, quæ de Cassiano, & Fausto scripsit non per errorem in doctrinâ, sed per ignorantiam facti dixerit.* Annatus verò lib. 7. sui Aug. cap. 2. §. 1. Ego verò, inquit, non excuso, nec probò, quod de illo dicitur, *nimi propensionem habui se nimiam erga defensores Semipelagianismi, & ab eis impugnat oribus Augustino, & Prospero aversionem.* Itane, quod de illo dicitur, inquis? quasi id incerta fama vulgaverit, & non potius hoc ipsum suis in scriptis clarè ostenderit, quæ tu quoque legisti, certè legere debuisti, de divinâ gratiâ scripturus.

Cum Cassianus, ac collegæ Massilienses Augustini doctrinam carperent, Prosper, & Hilarius ex Galliâ Romam profecti, rem Pontifici Cœlestino detu- ere, qui de Augustini famâ sollicitus literas statim ad Galliæ Episcopos dedit, in quibus dolere se si- gnificavit, quòd nescio quibus Presbyteris illic impu- nè liceret, Augustino erroris notam inurere. Cap. 1. Ibidem etiam Prosperum, & Hilarium commendat, quorum, inquit, *circâ Deum sollicitudo laudanda est.* Capite verò 2. quod & ultimum illius epistolæ est, quicquid alii vulgò arbitrati sint, eximâ laudum assertionem Sanctum Augustinum exornat, dicens con- trà ejusdem calumniatores: *Undè resistendum talibus, quos malè crescere videmus.* Quæ igitur fieri potuit, ut Gennadius & ipse Massiliensis, qui eodem sæculo paulò post Prosperum floruit, hoc celebre Cœlestini decretum ignoraverit? Sanè Sanctus Prosper initio li- bri contra Collatorem protestatur, se scribere con- trà Cassianum, quem licet non nominet, ex libro ejus- dem, quem sibi impugnandum dicit, eviderit il- lum designat. At cap. 42. asserit à Cœlestino Pontifi- ce Cassianum cum sociis acriter reprehensum fuisse: *Per hunc virum inquit, nempe Cœlestinum intrâ Gal- lias istis ipsis, qui Sanctæ mem. Augustini scripta repre- hendunt, maleloquentia est adempta libertas, quando consultantium (quo nomine se, & Hilarium indicat) actione susceptâ, & Librorum, qui errantibus displacant, pietate laudatâ, quid oporteret de eorum auctoritate senti- ri, sancto manifestavit eloquio &c.* Et recitâto cele- bri illo Cœlestini de Augustino elogio ait: *Contra istam clarissimam laudationis tubam, contra istam sacra- issimi testimonii dignitatem audeat quisquam malignæ in- terpretationis murmur emittere.* Ergone Gennadium fedulum literarum, ac Librorum collectorem Cœle- stini epistolam ad suos Massilienses datam ignorasse arbitrabimur? Apagè à Gennadio hanc ignorantiam fa- cti. Profectò ille fatetur, se Prosperi librum contra Cassianum legisse: hæc enim scribit cap. 84. de Scri- ptoribus illustribus, ubi de Prospero agit: *Legi & li- brum adversus opuscula sub personâ Cassiani, quæ Eccle- sia Dei salutaria probat, ille infamat nociva.* Itaque Gen- nadius in cap. 42. libri Prosperi notavit, istum de Cœ- lestino scribere: *Per hunc virum intrâ Gallias istis ipsis, qui S. mem. Augustini dicta reprehendunt, maleloquen-*

tia est adempta libertas. At quoniam isti fuerunt Cassianus, inquit, & cum eo aliqui ejusdem ordinis presbyteri: Pro- legom. 5. cap. 6. num. 7. Quare Gennadius ex libro Prosperi cognovit à Cœlestino Cassiani, & iociorum temeritatem reprehensam, quæ contra Sancti Augusti- ni doctrinam insolenter iniuriant; cognovit Prosperi pro Augustino legationem susceptam, & à Romano Pontifice laudatam; cognovit ex Cœlesti- ni elogio ibidem inserto, Augustinum nec unquam sinistrae suspicionis rumore aspersum. His tamen om- nibus probè cognovit Gennadius sanam Cassiani doc- trinam, Prosperi um infamatorem, Augustinum in multiloquio errantem blaterare non extimuit.

Gennadius malè animatus fuit erga Augustinum, & Hieronymum, quos soli errantes odere. De Sancto Augustino scribit cap. 38. *Error illius se non multo, ut dixi, contrarius, lucè à hostium exaggeratus, necdum hæresis quæstionem dedit.* Qualis iste error Augustini lucè hostium exaggeratus à Gennadio perperam in- telligitur diximus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 16. Idem Hieronymo longè iniquior fuit. Scimus hunc Sanctum Doctorem graves cum Rufino inimicitias con- traxisse, de quibus superius egimus; at Gennadius palam Rufino contra Hieronymum astipulatus est: nam in laudato libro de Illustribus Scriptoribus cap. 17. ait: *Rufinus Aquileiensis Ecclesiæ Presbyter non mi- nima pars fuit Ecclesiæ Doctorem.* At Sanctus Anastasius Papa non eo in pretio habuit Rufinum; in Epistolâ e- nim ad Joannem Hierosolymitanum Rufinum prorsus se nihil facere hæc ostendit: *Illi tamen, inquit, scire cupio, Rufinum ita haberi à nostris parvibus alienum, ut quid agat, ubi sit, nescire cupiamus. Ipse denique vide- rit, ubi possit absolvi.* Laudans verò Gennadius duas Rufini invectivas contra Hieronymum ita scribit: *Sed & obrectatori opusculorum suorum respondit duobus voluminibus, arguens, & convincens se Dei intuitu, & Ecclesiæ utilitate auxiliante Domino ingenium agitavisse, illum verò emulationis stimulo incitatum, ad ob- loquium stylum vertisse.* Ob hanc censuram pessimè audivit Gennadius, carpit enim Hieronymum uti oblocutorem, obrectatorem, atque emulationis æ- stro percitum. Origenis verò libros Peri-archon ve- luti utilitati Ecclesiæ à Rufino translatos (nam hos Rufini labores Hieronymus detestatus est) affirma- vit. Ex his mihi certum est, Gennadium scripsisse illum catalogum antè Synodum Romanam sub Gela- sio celebratam, nam in eâ Synodo pro Hieronymo contra Rufinum sententia dicta est in hæc planè ver- ba: *Rufinus vir religiosus plurimos Ecclesiæ operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam B. Hieronymus cum in al. quibus de ar- bitrii libertate notavit, illa sentimus, quæ prædictum B. Hieronymum sentire cognoscimus.* Quæ si Gennadius legisset, nequaquam contra Hieronymum pronuncias- set, neque Prosperi opus contra Collatorem damna- set, illud enim à Gelasio in illâ Synodo approbatum fuit, rejectis Cassiani, & Fausti opusculis, quæ Gen- nadius laudat. Atque hæc dissertatio nostra adversus novos Origenis, Theodori, ac Juliani Pelagianorum, nec non Cassiani, Fausti, ac Gennadii Semi- pelagianorum defensores finem fortiat. L 3

INDEX

RERUM MEMORABILIU

quæ continentur in dissertatione de
Synodo V.

A

Cephalî contrâ Synodum Calchedonenfem Alexandria exorti pagina 11. iidem dicti Hæfiantes. *ibid.*
Africani Epifcopi ftant pro tribus Capitulis 13. Vigilium ob damnata tria Capitula anathemati fubjiciunt 17. Nunquam folliciti de Origene, fed de Didymo, & Evagrio 37. Recipiunt Synodum V. & damnant tria Capitula 42. A Prædeftinatianæ hærefis notâ vindicantur. 95.
Agapetus Abbas Nonnum Origeniftam ex Laurâ Sancti Sabæ expellit. 3.
Agilulphus Rex Longobardorum favet Schismaticis contrâ Synodum V. 60.
Agreflianus Monachus furit contrâ Synodum V. 61.
Alboinus Rex Longobardorum Italiam invadit. 46.
Alexius Menezius Auguftinianus Archiepifcopus ac bis Pro-Rex laudatur 75. Damnat in Synodo Diamperitanâ Theodorum Mopfueftenum. *ibid.*
Sanctus Ambrofius cur primus fententiam dixit in Synodo Aquilejenfi. 71.
Anabazus metropolis Cilicia fecundâ cur dicta Juftinopolis. 19.
Annus fine confulibus vario caractere à Faftorum Scriptoribus designatus. 34.
Antonius Govea Auguftinianus fcribit gefta Menezii in Oriente contrâ Theodorum Mopfueftenum. 76.
Aquilejenfes Metropolita & Infraganei tria Capitula contrâ Synodum V. defendunt 43. Excommunicant Narfetem Juftiniani in Italia Ducem *ibid.* Cogunt Synodum contrâ Concilium V. *ibid.* Sub Longobardis obftinatioris in fchifmate 46. Sedes Metropolitana Aquileja in Gradi infulam transfertur 50. Iterum in Synodo ftant contrâ Concilium V. 52. Illius pseudo-fynodi Epifcopi recitantur 51. Mittunt legationem fuperbam ad Pontificem 52. Severum Metropolitanam ob damnata tria Capitula recufant communioni admittere 54. Celebrant Conciliabulum Marani *ibid.* Mittunt libellos fupplices ad Mauricium Imperatorem 55. 56. Opponunt Synodo V. Vigilii Pape Conftitutum *ibid.* Provocant ad tribunal Imperatoris 57. Scribunt Gregorio Magno *ibid.* Peflunt eorundem mores 58. Aquilejenfis Diœceſis in duos Patriarchas diftrahitur 60. Recedunt à Schifmate Synodo V. receptâ. 61.
Aquilejenfis Patriarchatûs initia à Salmafio aſſerta reijciuntur 64. Item poſita ab Henrico Palladio 65. Vera ejuſdem origo ex Schifmate contrâ Synodum V. 62. 65. Antiquitus Metropolita Aquilejenſes nunquam fe Patriarchas appellarunt 66. De præcedenti Aquilejenſis Antiftitis inter Italia Metropolitanas 71. Ejuſdem antiquum jus Metropolitanicum contrâ Baronium, ac Sirmondum defenditur 69. & ſeq. Sæculo VII. à Chriſto nato non ſedebat in Synodis tanquam Patriarcha 71. Lites ejuſdem cum Metropolitanis Mediolani, & Ravenna *ibid.* & ſeq. Conſecrabatur ab Archiepifcopo Mediolanenſi 72. Nominè tenus Patriarcha 73. Ejuſdem diœceſis amplitudo. 51. 73.
Arminum erat intra Picenum Anonarium 67. Il-

lius urbis Eccleſia ſpectabant ad Pontificem Romanum tanquam Metropolitanam *ibid.* Ejuſdem Epifcopus Stephanus ſtat pro tribus capitulis contrâ Juftinianum. 25.

Aſterius non videtur fuiſſe Patriarcha Alexandrinus. 5.
Sanctus Auguſtinus ſatiſfecit argumentis Juliani 88. Defenditur à nuperis cenſoribus 89. Ejuſ exemplum imitari ſe dicit Vigilius Papa 39. Centuit mortuum poſſe damnari à Synodis 36. Laudatur à Synodo V. *ibid.* Ejuſdem ſex libri operis imperfecti contrâ Julianum laudati in Synodis Lateranenſi, & Sextâ Oecumenicâ 90. Item & à Mario Mercatore ejuſdem Sancti Doctõris contanco. *ibid.*
Aurelianus Metropolita Arelatenſis ſcribit ad Vigilium. 17.

B

Baſilius Dux Mauricii contrâ Schismaticos pro Synodo V. 58.
Baronius cyclos non obſervans labitur in chronologia 26. 28. Duos Narfetes confundit 46. Ejuſ opinio de annis Imppp. Juſtini II. Tiberii, & Mauricii fuſe reijcitur 48. Item & de tempore praturæ Urbanae Sancti Gregorii PP. 49. Pelagium Papam cum Pelagio Epifcopo Aſtigiano confundit. 54.
Beſtarius à Juſtiniano legatus ad Vigilium miſiſus. 25. 26.
Benenatus Metropolita primæ Juſtinianæ contrâ tria Capitula. 17.
Benignus Epifcopus Hæraclex in Pelagonia vices agens Metropolitanæ Theſſalonicensis. 18.
Bollandi opinio de tempore Synodi Aquilejenſis, & Illyrica reijcitur. 43. & ſeq.

C

Capitula tria quænam dicta 11. Damnantur edicto à Juſtiniano *ibid.* Edictum primum intercediſſe contrâ Baronium oſtenditur *ibid.* & ſeq. Epifcopi Græci ſubſcribunt edictum, ſecus Latini 13. Alterum edictum Juſtiniani contrâ eadem capitula 23. Hoc modo legitur *ibid.* Damnantur in Synodo V. 36. Damnantes tria Capitula muneribus dirabantur, approbantes in exilium deportabantur. 40.
Capruke in aſtuariis Venetis Epifcopatûs initia 58. Ejuſdem populus à ſchifmate diſcedit. *ibid.*
Capua Metropolis civilis Campaniæ, non Eccleſiaſtica. 67.
Caſſianus Semipelagianorum in Callia Princeps 90. Impugnatur à Divo Proſpero 91. Falso aſeritur ſteſiſſe contrâ Semipelagianos *ibid.* Ejuſdem doctrina de gratia perperam laudatur 92. Damnata eſt in Synodo Arauſicanâ. *ibid.* 93.
Carthaginenſis Antifles jus habebat in omnes Africa provincias 63. Carthaginenſis provinciæ numerus. *ibid.*
Codices Vaticani. 9. 57. 90.

Datus

D

Datus Antistes Mediolanensis Vigilio in Sicilia occurrit 15. Resistit edicto contra tria Capitula 23. Fugit Calchedonem 20. Diutius Mediolano abest ibid. Commendatur Legatis Francorum à suo Clero ibid. Subscribit sententiam depositionis Theodori Cappadocis 24. Damnat teste Tunonensi tria Capitula 29. Moritur, & quo anno. 28. Didymus Origenista damnatur in Synodo V. 37. Item ab Ecclesia universa. ibid. & seq. Diocorus minor quando sedit Alexandria. 5. Diptycha Ecclesiastica erant libri membranacei 19. Diptycha viventium, & mortuorum distincta ibid. Consularia erant ex ebore 20. Imaginem, & nomen Consulis præferebant ibid. Ecclesiastica à Diacono in Missa recitabantur. ibid. Diptycha Mopsuestenensium notis illustratur 20. Cur ab eodem expunctus Macedonius Episcopus 21. Domitianus Metropolis Ancyra in Galatia Origenista 4. Intra Episcopatus ejusdem. ibid.

Elias Aquileiensis Antistes Sedem metropolitanam Gradum transfert 50. Celebrat Synodum Provinciae ibid. Superbe respondit literis Pelagii Papa 52. Accipit minaces literas à Smaragdo Exarcho 53. Impetrat favorabile rescriptum à Mauricio Imp. ibid. Moritur. ibid. Elias Patriarcha Ierosolymitanus quando mortuus. 3. Episcopi ante consecrationem pro Synodo V. jurabant. 44. Evagrius Origenis sectator damnatur in Synodo V. 37. Evagrii Epiphaniensis chronologia de annis Imp. Justinii II. Tiberii, ac Mauricii expenditur 49. Quo anno scripsit historiam Ecclesiasticam. ibid. Euphrasius Patriarcha Antiochenus quando obiit. 12. Euphremius Antiochenus quo anno electus 12. Quot annos sedit ibid. Subscribit edictum contra Capitula. ibid. Eulebius Cæsarensis sex libros pro Origene scribit 82. Fuit Arianus 85. & seq. Et hostis Athanasii 86. Damna fuit ejus memor a ibid. Libri pro Origene damnantur à Sancto Gelasio Papa. 87. Eutychius Patriarcha C. P. Apocritarius Amaseni Metropolitae 27. Probat mortuos posse à Synodis damnari ibid. Eligitur Patriarcha C. P. ibid. Quo anno electus ibid. Mittit libellum fidei ad Vigilium 28. Originem, ejusque defensores infestatur 33. Disputat cum Africanis Episcopis 27. Ejicitur in exilium à Justiniano ibid. Revocatur à Justino 48. Annus mortis ejusdem contra Baronium evidenter demonstratur. 48. ibid.

F

Facundus Hermianensis stat pro tribus Capitulis 13. Malè animatus in Vigilium 16. Scribit duodecim libros ac Justinianum. 13. Pastorum error corrigitur. 13. Faustus Rejenis Sempelagianus perperam defenditur 94. Impugnatur à Patribus Africanis ibid. Item & septem libris à Sancto Fulgentio 95. Ejus libri damnati à Gelasio Papa. ibid. Felix Abbas Africanus pugnat pro tribus capitulis contra Judicatum à Pontifice, & in exilium truditur. ibid. Ferdinandi Ughelli tabula Italiae sacrae suppleta, & correctæ. 24. 25. 73. Fori Corneli Ecclesia olim spectabat ad Metropolitanam Mediolanensem. 69. Forum Julium num idem cum Utino. 52.

G

Gennadius Massiliensis perperam defenditur à Sempelagianismo 97. Augustinum, ac Hierony-

mum reprehendit ibid. Rufino adhaerens. ibid. Georgius Monachus Origenista praeficitur Lauræ Sancti Sabæ 4. Expellitur. ibid. Gothi Urbem obsident 13. Gothici belli sub Justiniano chronologia vulgaris rejicitur. 29. Gregorius Magnus quando Praetor Urbis 49. & seq. Quo anno scribit libros Dialogorum ibid. Jurat contra tria Capitula pro Synodo V. 50. Mittitur Apocritarius C. P. ibid. Fit Pontifex 56. Severum Aquileiensem cum Schismaticis Istriæ Episcopis Romanam evocat ibid. Scribit ad eisdem 57. Viros illustres contra Schismaticos concitat 58. Scribit de iustitia ad Theodelindam 59. Item ad Brunehildam ibid. Episcopos recentiores à schismate benigne recipit ibid. Praescribit formulam pro abjuratio schismate ibid. Gratulatur imperium Phocæ 60. Moritur. ibid.

H

Heraclii Imperatoris Ecthesis 37. Damnat in ea Origenistas. ibid. Heraclia urbs Pelagoniae in Macedonia 18. Eadem Lyncestidum dicta. ibid. Hierarchia Ecclesiastica divisio. 62. Hispani defendunt tria Capitula 46. Non inde tamen Schisma constat. ibid. Humana urbs Piceni. 25.

I

Ibas Episcopus Ejesenus cogitur Nestorium in Synodo damnare 75. Ejus Epistola ad Marim Persam erat tertium Capitulum 11. Plena erroribus 56. Scripta est post initam concordiam inter Sanctam Cyrium, & Joannem Antiochenum 77. Non sedit simul cum Rabbula, sed post ibid. Theodorus Mopsuesteniam laudat 75. Eiusdem doctrinam propagat 78. Deposuitur à Diocoro 76. Restituitur à Synodo Calchedonensi. ibid. Illyrici Episcopi tuentur tria Capitula 17. Synodum celebrant pro eisdem ibid. Recipiunt Synodum V. damnatis Capitulis. 42. Illyricum sæpe regerat Praefectus Pr. Italiae. 70. Ingenuinus Episcopus Sabionensis in Rhætia approbat in Synodo tria Capitula 31. 54. Subscribit libellum supplicem ad Mauricium Imp. contra Sanctum Gregorium PP. 56. Discedit à Schismate, & pie obiit 62. Inter Sanctos colitur. ibid. Joannes Abbas Origenistarum tumultus praedicit. 3. Joannes Delphinus S. R. E. Cardinalis, & Patriarcha Aquileiensis laudatur. 73. Joannes Ravenna Antistes fuit semper Catholicus 53. Error insignium scriptorum de eodem ibid. Excubabat contra Schismaticos 56. Gregorius Papa librum eidem nuncupat 53. Ejus mors Gregorio molestæ. ibid. Joseph Suarezus Praefectus eruditissimus 90. Optimè de Augustiniana Schola meritis. ibid. Justinianus Imperator susceptus Justino viventi 45. A Sancto Saba contra Origenistas excitatur 4. Curat damnari Originem 7. Libenter causis Ecclesiasticis sese immiscebat ibid. Perperam ab Halloix capitur 8. Eiusdem edicta contra haereticos laudantur ibid. Non fuit Analphabeticus, ac literarum rudis 9. Eiusdem Theologicum studium ibid. Imperii curam Theologiae postponerebat 10. Vulgo dictus Synodista 11. Publicat edictum contra tria Capitula 16. Scribit contra Synodos Africae, & Illyrici 17. Synodum Calchedonensem eximie coluit 18. Evocat ad Synodum C. P. Vigilium Papam 13. & seq. Item Primates Africae 18. Eiusdem edictum de die Paschalis defenditur 14. Curat Synodum Mopsuestiae indici 19. Muneratur damnantes tria Capitula 22. Publicat contra eadem alterum edictum 23. Sacri legem in Vigilium furit 24. Frustrà ab Haereticis recentioribus defenditur ibid. Mittit milites ad domum Vigilii custodiendam ne fugiat 25. Nobilem legationem ad eundem destinat 26. Hortatur Synodum, ut Originem damnet 28. 34. & seq. Eiusdem

100 Index Rerum Memorabilium.

dem factio pro Italia restituenda 39. Quo anno mortuus. 45.
 Justiniana prima quando in metropolim erecta. 17.
 Justinus I Imp. literarum nescius. 9
 Justinus II revocat ex Italia Narsetem 46. Extruit C. P. Orphanotrophium 9. Quantum regnavit 47. Annus mortis ejusdem. ibid. & seq.

L

L Laurentius Metropoli Mediolanensis quo anno electus 47. Jurat contra tria Capitula. ibid.
 Leo Magnus perperam aseritur sequester pacis inter Sanctum Prosperum, & Cassianum. 92.
 Liberatus Diaconus Carthaginensis probat tria Capitula 40. Scripsit sub Justiniano. 22.
 Longobardi Italiam invadunt 46. Mediolanum capiunt. 47.

M

Macedonius Episcopus Mopsuestie defecit ad Arianos 21. Recusat damnare Arium in Synodo Mediolanensi ibid. Non fuit scriptus in diptychis sue Ecclesie. 20. & seq.
 Maranum oppidum propè astuaria Veneta 54. Celebratur ibidem conciliabulum contra Synodum V. ibid.
 Martinus Papa in Synodo Lateranensi damnat Origenem, & Evagrium, ac Didymum. 37.
 Massiliensis Semipelagian perperam ab errore vindicantur. 93.
 Mauricius Imp. quo anno electus 48. & seq. Ejus consularatus ibid. Rescribit in favorem Schismaticorum 57. Quot annos regnavit 49. Occiditur à Phoca. 60.
 Mennas Patriarcha C. P. Origenem damnat 8. Subscribit edictum contra tria Capitula 13. Celebrat Synodum C. P. 5. Suspenditur à communione à Vigilio 15. Vigilium sacris diptychis restituit 16. Iterum communione privatur 24. Veniam impetrat 27. Moritur. ibid.
 Metropolitæ quinam dicantur 62. & seq. Primi Metropolitæ regnorum olim dicti Patriarchæ 64. In provinciis Vicarii Urbis nullus olim Metropoli 66. Basilicarum consecrandarum facultatem dabant 67. Metropoli penes titulum 73. Mediolanum fuit Metropolis civilis, & Ecclesiastica Liguriæ, & Emiliæ 69. Metropolitæ in Italia quot, & de eorundem præcedentiâ. 66.
 Messianensis Antistes antiquitus non fuit Archiepiscopus. 68.
 Monachi Sancti Sabæ ab Origenistis multa perpessi 5. Mittunt Oratorem ad Justinianum ibid. Expellunt à Laurâ Origenistas 11. Monachi Sanctissimi VI. Sæculi Origenem damnant. 33.
 Monothelitæ fallant acta Synodi V. 31.
 Mopsuestiæ Synodus 19. Diptycha ejusdem Ecclesie 20. Illius urbis Episcopi recensiti. ibid.

N

Narfes à Theodorâ Augusta mittitur Alexandriam pro tollendo Schismate 6. Quo anno Gothos Italia ejecit 28. Excommunicatur à Schismaticis 43. Revocatur imprudenter à Justino Imp. 46. Diverius à Narsete Armeno. ibid.
 Nonnus Monachus Origenistarum princeps in Palæstina 3. Expellitur à Laurâ Sabæ ibid. Iterum recipitur ibid. Quo anno turbas inter Palæstinos Monachos conciverit 4. & seq. Turpiter moritur. 4.

O

Origenes Pelagianorum magister 1. Edicto damnatur à Justiniano 7. Confirmatur edictum à Justiniano ibid. Confirmatur edictum à Vigilio, & Patriarchis 8. Fuit Arianorum Pater, & fons 10. Damnatur ab Ecclesia Romanâ ibid. Item ab Heraclâ, & Demetrio Alexandrinis ibid. Ejus libri ab

Imp. vetiti 11. Damnatur in Synodo V. 29. Id pluribus suadetur 31. Suppresso nomine in aliis quatuor Synodis damnatus 32. Hydra omnium hæreson ibid. Ejus doctrina de gratia perperam dicta Catholicissima 80. Divinæ gratiæ hostis fuit ibid. Ita etiam tradit Sanctus Thomas ibid. Pelagius nunquam Origenem in testem vocavit. 81.
 Origenistæ turbas in Palæstina excitant 3. Sibi adversantes Sabaitas nuncupant 4. Curant damnari tria Capitula 13. Damnantur in Synodo V. 37. Ejecti è Palæstina. 43.

P

Pascha Anni 546. rectè à Justiniano intimatum. 14.
 Patriarchæ quinam dicti 62. In quo convenient cum Autocephalis 63. Patriarchæ nomen quando primum in Synodo inauditum 64. Tres tantum olim fuere. ibid.
 Paulus Abbas Tabennensiorum 6. Fit Patriarcha Alexandriæ ibid. Deponitur ibid. Ingentem vim auri pro restitutione Sedis Justiniano offert. ibid.
 Pauli Diaconi error 53. Corrigitur ibid. 54. Fingit Smaragdum in vasum à Damone. ibid.
 Paulinus Aquilejensis celebrat conciliabulum contra Synodum V. Consecratur à Metropolitâ Mediolanensi 44. Increpatur acriter à Pelagio Papa. ibid.
 Pelagius I. fuit antea Apocryphus Vigiliæ apud Justinianum 6. Consecrat Zoilum Patriarcham Alexandrinum ibid. Accipit libellos contra Origenem ibid. Hujus damnationem C. P. urget 7. Defendit tria Capitula 41. & seq. Mitteritur in exilium 40. Succedit Vigilio 41. Damnatur tria Capitula 42. Falsa de eodem opinio refellitur ibid. Male audit in Occidente ob damnata Capitula ibid. Scribit ad Narsetem contra Schismaticos Venetos 43. Increpat Paulinum Aquilejensem 44. Concitat Narsetem contra Schismaticos 43. Moritur, & quo anno. 44.
 Pelagius II. init Pontificatum 50. Permittit sedem Metropolitanam Venetæ provinciæ Gradû transferri ibid. Mittit legatos cum literis ad Venetos schismaticos 52. Scribit iterum & tertio ad eosdem ibid. Excitat in eosdem Smaragdum 53. Damnatur Origenem 54. Quid de contrariis Vigiliæ decretis dixit 55. & seq. Moritur pestilentia 54.
 Pentapolis provincia in Italia erat pars Piceni 24. Ejuſdem urbes recententur. ibid.
 Petrus Patriarcha Jerusalemitanus subscribit edictum contra tria Capitula 62. & seq. Ejus obitu s quo anno contigerit. ibid.
 Primates qui dicantur 62. & seq. Primates Autocephali jurisdictionem habebant in Metropolitâ Autocephaliæ 63. Primas Africae Urbis Carthagenensis Antistes. ibid. Primates Africae à Justiniano. C. P. evocantur. 18. & seq.
 Primasius Adrumetinus C. P. venit 22. Defendit tria Capitula ibid. Mutat sententiam ibid. Deponitur à Synodo Byzacenâ ibid. Sitne idem, qui scripsit commentarios in Epistolam Pauli. 25.
 Procopius Christianorum disputationes de Deo contemnit 26. Ejuſdem error in numerandis annis belli Gothici. 29.
 Prosper Aquitanus Cassianum impugnavit 91. & seq. Non fuit conciliatus Cassiano auctore Leone Magno. 92.

Q

Quiriaci Anachoretæ chronologia 4. & seq. Non subscripsit Synodum C. P. sub Menna 5. Præcedit Origenistarum exitium. ibid.
 Quadragesimæ Græcorum initium quo die. 14.

R

Rabulas metropoli Edessenus Theodori mopsuesteni inimicus 77. Ejus conversio ibid. Impugnabat libros Theodoretæ contra Sanctum Cyrillum ibid.

ibid. Non sedia simul cum Iba ibid. Fuit legitimè electus. ibid.
 Ravenna ante Valentinianum III. non fuit Metropo-
 lis Ecclesiastica 66. Erat olim metropolis civilis Pi-
 ceni Annonarii 67. Postea Emilia addita fuit ibid.
 Quinam primus ejusdem Archiepiscopus 68. Illius
 Antistes quandoque primus fuit inter Metropolitas
 Italiae. 72.
 Redemptus Episcopus Legatus sedis Apostolicae ad
 Schismaticos Istriae. 52.
 Reparatus Primas Carthaginensis C.P. evocatur 18.
 Defendit tria Capitula 22. Fallo prae-textu relegatur
 ibid. Moritur in exilio. ibid.
 Roma quo anno à Belisario recuperata 29. Iterum cap-
 itur à Totila ibid. Narses Dux Justiniani eandem
 recuperat. 28.
 Romanus Exarchus favet Schismaticis 57. S. Gregorio
 Papae infensus ibid. Moritur. 58.
 Rufinus Aquilejensis Pelagianorum magister 81. In-
 terpretatur primum librum sex Apologeticorum
 Eusebii pro Origene ibid. & seq. Edit illud volu-
 men sub nomine Pamphili Martyris 82. Frigidè do-
 lum excusat ibid. Eiusdem fraus manifestatur. 83.
 & seq.

S

Sabas Abbas in Palestina 3. Origenistas apud Jus-
 tinianum Imp. accusat 4. Quo mense natus 12.
 Moritur. 4.
 Salmasii opinio de Primatibus Autocephalis rejicitur
 63. Item de die ordinationis Episcoporum ibid.
 Præterea de initiis Patriarchatus Aquilejæ 64. Fa-
 tetur summam Romani Pontificis auctoritatem. 65.
 Severus Aquilejensis Schismaticus vi Ravennam à
 Smaragdo deducitur 53. Damnat ibid. tria Capitula
 ibid. Non consensit heresi Manichæorum ibidem.
 Celebrat Synodum. & ad schisma relabitur 57. Fo-
 vet Episcopos Schismaticos 112. Vexat volentes à
 Schismate recedere 59. Evocatur Romam à Grego-
 rio 56. Confugit ad Mauricum Imp. 57. Moritur
 ibid. Inscriptio de eodem in aula Patriarchali Uini
 corrigenda. 54.
 Smaragdus Exarchus minaces literas ad Heliam Aquile-
 jensem mittit 53. Accipit mandata ab Imp. in fa-
 vorem Schismaticorum ibid. Severum Metropo-
 litam capit, ac Ravennam abducit ibid. Non fuit
 à Demone invasus 54. Revocatur ex Italia ibid.
 Iterum in Italiam mittitur 59. Eundem per literas
 hortatur Gregorius ad compescendos Schismaticos.
 ibid.
 Sirmium metropolis Pannoniæ II. 70. Regebatur per
 Consularem. 71.
 Suidæ textus restituitur 9. Error ejusdem. ibid.
 Synodus Quinta indicitur Constantinopolim 13 & seq.
 Pergit eo Vigilus Papa ibid. Ejus Coryphæi Ori-
 genistæ 33. De anno Synodi opinio Lupi V. C.
 rejicitur 34. Inchoatur ibid. Quot in ea Patres
 sederint ibid. Vigilus recusat eidem interesse 35.
 Publicat sententiam contra tria Capitula. 36. Dam-
 nat Origenem 37. Eiusdem acta fallata à Monothe-
 litis 38. Acta sincera, & germana producantur
 ibid. In libros plures digesta erat ibid. Tollit diffi-
 dia in Oriente 42. & seq. Consecratur ejus memo-
 ria in Synodo VI. 79. Defenditur ab obiectis passim
 totâ dissertatione utique ad pag. 79.
 Synodi Schismaticorum Aquilejensium contra Conci-
 lium V. 43. 51. 53. 54. 57.
 Synodus Diamperitana in Indiis Orientalibus contra
 Theodorum Mopsuestenum. 75. & seq.
 Synodus Mopsuestiæ contra eundem. 19.
 Synodi Antiochenæ subscriptiones an legitimæ 21.

T

Theodelinda Regina Longobardorum initio favet
 Schismaticis 59. Revocatur à Gregorio ad Ca-
 tholicam communionem. ibid.
 Theodora Augusta uxor Justiniani favet Acephalis 11.
 Urget damnationem trium Capitulorum ibid. Pacis

sequela inter Vigilum, & Mennam 15. moritur
 cancro corrosa 16. & seq. Fuit hæretica. 17.
 Theodoretus scripta contra Sanctum Cyrillum erant
 secundum Capitulum 11. Damnatur in Synodo
 V. 35. Scripsit ne Epistolam insultans morti Cy-
 rilli. ibid. Semper duodecim capitula ejusdem Cy-
 rilli avertatus est ibid. Tergiversatur in damnando
 Nestorio 78. & seq. Deponitur à Dioscoreo 78.
 Quam pessimè à plurimis audiret ibid. Restituitur
 sedi 78.
 Theodoricus Gothorum Rex literarum rudis. 9.
 Theodorus Cæsareæ in Cappadocia Episcopus Origenis
 sectator 4. Intra Episcopatus ejusdem ibid. Justi-
 niano Imperatori carus 11. Pelagii Legati Pontificii
 amulus ibid. Non fuit Acephalus 15. 23. Molitur
 damnationem trium Capitulorum 11. Legendum
 publicè curat librum de eorundem damnatione 22.
 Auctor edicti publicati contra tria Capitula 23. In
 edicto non nominat cum hæreticis Origenem. ibid.
 Concitat Justinianum contra Vigilum 24. Excom-
 municatur à Vigilio ibid. Veniam petit, & impe-
 trat. 27.
 Tiberius II Imp. à Justino adoptatus, & quo anno
 47. Quando Consul 50. & seq. Anni Imperii, &
 mors. 48.
 Totila urbem obsidet. 15. quo anno occisus. 28.

V

Valentinus Episcopus Sylvæ candidæ capitur à Go-
 his 15. manus eidem amputantur ibid. Stat cum
 Vignio C.P. pro tribus Capitulis. 25.
 Verona pertinebat ad Consularem Venetiæ 69. Eju-
 dem vero Ecclesia ad metropolitam mediolanensem
 ibid.
 Ulpianæ ob tria Capitula seditio exoritur. 26.
 Vicarius Urbis quas provincias regebat. 67. Juxta il-
 lius jurisdictionem non rectè statuitur Diocesis me-
 tropolitæ Romani. ibid.
 Victor Tunonensis defendit tria Capitula 13. Relega-
 tur 46. Disputat cum Eutychio Patriarchâ 9. mor-
 ritur C. P. 46.
 Vigilus Papa approbat edictum Justiniani contra Ori-
 genem 8. Recusat subscribere edictum Principis
 contra tria Capitula 13. Romæ ad Synodum C.P.
 discedit ibid. Quo anno id contigerit ibid. Diutius
 subsistit in Sicilia 14. Plures ibid. legatos excipit
 ibid. Eius iter C.P. 15. Urbem regiam ingreditur,
 & qua die ibid. Publicat anathema contra Acepha-
 los, ac Mennam sacris interdicit ibid. Vim patitur
 à militibus Justiniani. 16. Synodum cogit, dein di-
 mittit ibid. Scribit *judicatum* contra tria Capitula
 ibid. mavult Synodum cogi in Italia 18. Rogat ju-
 stinianum, ut Belisarium in Italiam mittat 19. Re-
 tractat *judicatum* ibid. Resistit edicto contra tria
 Capitula 23. Fugit in Ecclesiam 24. Armata manu
 aggreditur ibid. Excommunicat Mennam, ac depo-
 nit Theodorum Cæsareensem ibid. Neutram sen-
 tentiam publicat 25. Nobilem legationem à Justi-
 niano suscipit ibid. Fugit Calchedonem 26. Alter-
 ram ibid. legationem excipit ibid. Scribit Ency-
 clicam de suis calamitatibus ibid. Parcit Mennæ,
 ac Theodoro 27. Accipit libellum fidei à Patriar-
 chis Græcis 28. Petit ut æquato numero Latinorum,
 ac Græcorum Patrum Synodus fiat 33. Legati Syno-
 di V. ad eundem 35. Recusat interesse Synodo ibid.
 Scribit *Constitutum* contra gesta Synodi V. 36. Pos-
 tea mutata sententiâ probat Synodum, & abrogat
 Constitutum 39. Protestatur se exemplum Sancti
 Augustini eo facto secutum ibid. Non fuit missus in
 exilium ibid. Insignem sanctionem pro Italis obti-
 net à Justiniano 41. Romam rediens moritur ibid.
 Eius inconstantia in causâ trium Capitulorum variè
 accepta. ibid.
 Utinum non est antiquum Forum-julium. 52.

Z

Zoilus eligitur Patriarcha Alexandrinus 9. Re-
 ejans damnare tria Capitula adeponitur. 23.

ERRATA

CORRIGE

- In Indice Colum. 2. lin. 339
- Pag. 15 Colum. 1. lin. 6 Antistites
- Pag. 20 Colum. 2. lin. 45 Patres
- Pag. 23 Colum. 2. lin. 44 Rogo te
- Pag. 33 Colum. 1. lin. 12 Sancti
- Pag. 47 Colum. 2. lin. 13 Theodorum
- Pag. 49 Colum. 2. lin. 68 579
- Pag. 52 Colum. 2. lin. 32 Exarchii
- Pag. 53 Colum. 2. lin. 60 Severus Parentinus,
- Pag. 54 Colum. 1. lin. 43 Vicentius
- Pag. 56 Colum. 2. lin. 40 ad illis
- Pag. 87 Colum. 2. lin. 13 causa

- Lege 41
- Antistes
- Pater
- Rogate
- Sanctus
- Ad Theodorum
- 579
- Exarchi
- Severus, Parentinus,
- Vicentius
- ad illius
- causa

INDICE
AUGUSTINIANE

AD CONSISTENTIAM...
SACRAE THEOLOGICAE...
ALLEGATA

EMINENTISSIMO D.
HENRICO DE NORE

...
...
...

PATAVINA...
...
...

